

ဟု ပြောကြား၏။ ထိုရွာသားတို့သည် ထိုနေရာမှပင် ရွာသို့ ပြန်လှည့်သွားကြကုန်၏။ ထိုငါးဆယ်ကုန်သော ရဟန်းတော်တို့သည်လည်း ဝါတွင်းသုံးလ အတွင်းမှာပင်လျှင် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ရှိတော်မူကြကုန်၍ သီတင်းကျွတ်လပြည့် မဟာပဝါရဏာနေ့၌ ဝိသုဒ္ဓိပဝါရဏာကို ပြုတော်မူကြကုန်၏။ (ကိလေသာ စင်ကြယ်တော် မူကြသည့် ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့၏ တစ်ပါးနှင့်တစ်ပါး အပြစ်ကို မြင်ပါက ကြားပါက သံသယရှိပါက ပြောကြား တော်မူပါရန် ဖိတ်ကြားသည့်ပွဲကို ဝိသုဒ္ဓိပဝါရဏာဟု ခေါ်ဆိုသည်။) (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၃၇။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၆၃။)

[သတိပြုသင့်သော အချက် - ဤ၌ ရွာသားတို့သည်ကား ကျင့်ဝတ်ပဋိပတ်ကို နားလည်ကြသဖြင့် ရဟန်း-တော်တို့အား မေးမြန်းမှုမျှကိုပင် မပြုဘဲ ပြန်သွားကြ၏။ ယခုကာလ၌လည်း တောကျောင်း တောင်ကျောင်းတို့၌ သမထ ဝိပဿနာ ဘာဝနာတို့ကို ပွားများအားထုတ်နေကြသော ရဟန်းတော်များထံသို့ ဒါယကာ ဒါယိကာမများ သွားရောက်ကြ၍ လေကြောမရှည်မိစေရန် အထူး သတိပြုသင့်လှပေသည်။]

လိုက်နာသင့်သော စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်များ

ဤသို့လျှင် ကာဠဝလ္လိမဏ္ဍပ အရပ်၌ သီတင်းသုံးတော်မူသော မဟာနာဂမထေရ်မြတ်ကြီးကဲ့သို့လည်း ကောင်း၊ ကလမ္မဆိပ်ကမ်းကျောင်း၌ ဝါဆိုဝါကပ်တော်မူကြသော ရဟန်းတော်တို့ကဲ့သို့လည်းကောင်း ကမ္မဋ္ဌာန်း နှင့် ယှဉ်သော စိတ်ဖြင့်သာလျှင် (ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အမြဲ နှလုံးသွင်းနေသော စိတ်ဖြင့်သာလျှင်) မိမိ၏ ခြေကို မြှောက်ချီလျက် ရွာ၏ အနီးသို့ သွား၏။ (မိမိ နှလုံးသွင်းနေကျ ရူပွားနေကျ ဖြစ်သည့် အာနာပါနကဲ့သို့သော၊ ကမ္မဋ္ဌာန်း (၄၀)တို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုသာ အထူးရည်ညွှန်း ပြောဆိုနေသည်ဟု သတိပြုပါ။)

ရွာ၏ အနီးသို့ သွား၍ ရေငုံခြင်းကို ပြု၍ ဆွမ်းခံသွားလိုသည့် လမ်းခရီးတို့ကို ကောင်းစွာ မှတ်သားအပ် ၏။ မှတ်သားပြီးသော် သေသောက်ကြူး ကြွေအန်ကြူး စသည့် ရန်ဖြစ်နေသူတို့ မရှိသည့် လမ်းမျိုး၊ ဆင်ကြမ်း၊ မြင်းကြမ်း စသည်တို့ မရှိသည့် လမ်းမျိုးကိုသာ ရွေးချယ်၍ ဆွမ်းခံသွားအပ်၏။ ထိုရွာတွင်း၌ ဆွမ်းခံလှည့် လည်ခဲ့သော် အဆောတလျင်ကဲ့သို့ လျင်လျင်မြန်မြန် မသွားအပ်။ တစ်စုံတစ်ခုသော လျင်မြန်သော အဟုန်ဖြင့် သွားရသော ပိဏ္ဍပါတ်စုတင် မည်သည် မရှိကောင်းသည်သာတည်း။ မညီညွတ်သော မြေရှိရာအရပ်သို့ ရောက် သော်ကား ရေအပြည့်တင်ထားသော ရေလှည်းကဲ့သို့ တုန်လှုပ်မှု မရှိဘဲ ငြိမ်ငြိမ်သက်သက် သွားအပ်၏။ အိမ်စဉ်အတိုင်း ဆွမ်းခံကြွဝင်လျက် လောင်းလျူလိုသည်ကိုလည်းကောင်း၊ မလောင်းလျူလိုသည်ကိုလည်းကောင်း ကောင်းစွာ မှတ်သားဖို့ရန် မှတ်သားနိုင်လောက်သည်နှင့် သင့်လျော်သော အချိန်အခါ ကာလပတ်လုံး ဆိုင်းငံ့ အပ်၏။ ထိုသို့ ဆိုင်းငံ့လျက် ဆွမ်းကို အလှူခံယူပြီးနောက် ပြည့်စုံသောအခါ ရွာတွင်း၌လည်းကောင်း၊ ရွာပြင်၌ လည်းကောင်း၊ ကျောင်းသို့သာလျှင်သော်လည်းကောင်း ပြန်ကြွ၍ ရေမိုး စသည် ချမ်းသာ လွယ်ကူရာ သင့်တင့် လျောက်ပတ်သော အရပ်၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းလျက် ထိုင်၏။ စားသုံးဖွယ် အာဟာရ၌ ရွံရှာ စက်ဆုပ်ဖွယ် ပဋိကူလသညာကို ရှေးရှူ ဖြစ်စေ၏။ ရှေးရှူ ဖြစ်စေပြီးနောက် -

- ၁။ လှည်းဝင်ရိုး၌ ဆီထိုးပေးရသည့် အက္ခဗ္ဗနုဥပမာ၊
- ၂။ အနာကို လိမ်းကျံပေးရသည့် ဆေးနှင့် တူသည့် ဝဏာလေပနုဥပမာ၊
- ၃။ ကန္တာရခရီးခဲကို ကျော်လွှား လွန်မြောက်နိုင်ရေးအတွက် သား၏ အသားကို စားသုံးရသော ပုတ္တမံသုပမာ-
(သံ-၁-၃၂၂။)

ဤဥပမာတို့၏ အစွမ်းဖြင့် မိမိ မှီဝဲရမည့် အာဟာရကို ဆင်ခြင်အပ်၏။ ထိုသို့ ဆင်ခြင်ပြီးနောက် -

- ၁။ ရွာသူသားငယ်တို့ကဲ့သို့ မြူးထူးပျော်ပါး ကစားဖို့ရန် အလို့ငှာ ဤအာဟာရကို မှီဝဲသည် မဟုတ်။

- ၂။ လက်ငွေသည် လက်ပန်းသည်တို့ကဲ့သို့ အားဟူသော မာန်ယစ်ခြင်းငှာလည်း ဤအာဟာရကို မှီဝဲသည် မဟုတ်။
- ၃။ နန်းတွင်းသူ ပြည့်တန်ဆာမတို့ကဲ့သို့ လှပရေဆင်းပြည့်ဖြိုးခြင်းငှာလည်း ဤအာဟာရကို မှီဝဲသည်မဟုတ်။
- ၄။ ကချေသည်တို့ကဲ့သို့ အရေအဆင်း ပြည့်ပြည့်စုံစုံ တင့်တယ်စေခြင်းငှာလည်း ဤအာဟာရကို မှီဝဲသည် မဟုတ်။

အဟုတ်သော်ကား -

- ၁။ လေးဖြာဓာတ်ဆောင် ဤကိုယ်ကောင်သည် အရှည်တည်တံ့ရန် အလို့ငှာ -
- ၂။ အသက်ရှည်စွာ မျှမျှတတ နေထိုင်နိုင်ရန် အလို့ငှာ -
- ၃။ ဆာလောင်မွတ်သိပ်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာမည့် ပင်ပန်းမှုကို ပယ်ဖျောက်နိုင်ရန် အလို့ငှာ -
- ၄။ သီလ-သမာဓိ-ပညာ = သိက္ခာသုံးရပ် အကျင့်မြတ်ဟူသော သာသနဗြဟ္မစရိယ၊ အရိယမဂ်တည်းဟူသော မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ - ဤဗြဟ္မစရိယနှစ်ပါးကို ချီးမြှောက်နိုင်ရန် အလို့ငှာ -
- ၅။ ဆာလောင်မွတ်သိပ်နေသော ဝေဒနာဟောင်းများကို ပယ်ဖျောက်နိုင်ရန် အလို့ငှာ -
- ၆။ အသစ်အသစ်သော ဆာလောင်မွတ်သိပ်ခြင်း ဝေဒနာတို့သည်လည်း နောက်ထပ် မဖြစ်စေရန် အလို့ငှာ-
- ၇။ ထိုသို့ စားသုံးလိုက်ခြင်းကြောင့် ဣရိယာပထ မျှမျှတတ နေထိုင်ရန် အလို့ငှာ -
- ၈။ အာဟာရကို ရှာမှီးခြင်း ခံယူခြင်း သုံးဆောင်ခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာတတ်သည့် စိတ်ဆင်းရဲခြင်း စသည့် အကုသိုလ်အပြစ်တို့ မဖြစ်ရန် ချမ်းချမ်းသာသာနေထိုင်နိုင်ရန် အလို့ငှာ -

ဤအာဟာရကို မှီဝဲပါ၏။ - ဟု အင်္ဂါရှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံအောင် ပစ္စဝေက္ခဏာ ဆင်ခြင်လျက် အာဟာရကို မှီဝဲသုံးဆောင်အပ်၏။

ဆွမ်းစားပြီးနောက် သပိတ်ကို ရေဆေးခြင်း အစရှိသော ကိစ္စအရပ်ရပ်ကို ပြုလုပ်ပြီးလျှင် ဆွမ်းဆီယစ်ခြင်း ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ပင်ပန်းနွမ်းနယ်မှုကို ငြိမ်းအေးစေရန် အလို့ငှာ လက်ျာနံတောင်း စောင်းလျက်ဖြစ်စေ (သို့မဟုတ် နှစ်ခြိုက်ရာ ဣရိယာပုထ်ဖြင့် ဖြစ်စေ) အတန်ငယ် ကျိန်းစက်ခြင်းဖြင့် ပယ်ဖျောက်ပေး၏။

နံနက်ပိုင်း၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုသာလျှင် ထိုင်ခြင်း စင်္ကြံသွားခြင်းဖြင့် နှလုံးသွင်းနေသကဲ့သို့ ဆွမ်းစားပြီး နောက်ပိုင်း၌လည်းကောင်း၊ ညဉ့်ဦးယာမ်၌လည်းကောင်း၊ မိုးသောက်ယာမ်၌လည်းကောင်း အလားတူပင် ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုသာလျှင် နှလုံးသွင်းနေ၏။

ဤကဲ့သို့သော ရဟန်းတော်မျိုးကို ဂတပစ္စာဂတဝတ်ကို ဖြည့်ကျင့်နေသော **အသွားအပြန် နှစ်မျိုးလုံး၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းဆောင်သူ**ဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်ပေသည်။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၃၇။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၆၃-၂၆၄။)

ရရှိနိုင်သော အကျိုးတရားများ

ဤဆွမ်းခံအသွား၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဆောင်ခြင်း၊ ဆွမ်းခံအပြန်၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဆောင်ခြင်းဟူသော ဂတ-ပစ္စာဂတဝတ်ကို ဖြည့်ကျင့်သောသူသည် အကယ်၍ အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရနိုင်လောက်သော ဥပနိဿယနှင့် ပြည့်စုံခဲ့သည် ဖြစ်အံ့။

- ၁။ ပထမအရွယ်၌ပင်လျှင် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ရှိနိုင်၏။
အကယ်၍ ပထမအရွယ်၌ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ မရောက်ရှိနိုင်သည် ဖြစ်အံ့။
- ၂။ မဇ္ဈိမအရွယ်၌ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ရှိနိုင်၏။

- အကယ်၍ မဇ္ဈိမ = ဒုတိယအရွယ်၌ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ မရောက်ရှိနိုင်သည် ဖြစ်အံ့။
- ၃။ ပစ္ဆိမ = နောက်ဆုံး တတိယအရွယ်၌ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ရှိနိုင်၏။
အကယ်၍ နောက်ဆုံးအရွယ်၌လည်း အရဟတ္တဖိုလ်သို့ မရောက်ရှိနိုင်သည် ဖြစ်အံ့။
- ၄။ သေရာညောင်စောင်း လျောင်းစက်သောအခါ၌ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ရှိနိုင်၏။
သေရာညောင်စောင်း လျောင်းစက်သောအခါ၌ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ မရောက်ရှိနိုင်သည် ဖြစ်အံ့။
- ၅။ နတ်သားဖြစ်၍ နတ်သားဘဝ၌ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ရှိနိုင်၏။
အကယ်၍ နတ်သား ဖြစ်၍ နတ်သားဘဝ၌ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ မရောက်ရှိနိုင်သည် ဖြစ်အံ့။ အကယ်၍ ပစ္စေကဗောဓိဉာဏ်ကို ရနိုင်လောက်သော ဥပနိဿယ = အားကြီးသောမှီရာ အကြောင်းနှင့် ပြည့်စုံခဲ့သည်လည်း ဖြစ်အံ့။
- ၆။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်တို့ မပွင့်ရာ သာသနာပအခါ၌ လူဖြစ်ခဲ့သော် ပစ္စေကဗောဓိဉာဏ်ကို မျက်မှောက်ပြုနိုင်၏။
အကယ်၍ ပစ္စေကဗောဓိဉာဏ်ကို မျက်မှောက် မပြုနိုင်ခဲ့သည် ဖြစ်အံ့၊ ဥပနိဿယနှင့်လည်း ပြည့်စုံခဲ့သည် ဖြစ်အံ့။
- ၇။ အရှင်ဗာဟိယဒါရုစိရိယ မထေရ်မြတ်ကဲ့သို့ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်တို့၏ မျက်မှောက်တော်၌ အလွန်လျင်လျင်မြန်မြန် အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ်တိုင်အောင်သော အသိထူး ဉာဏ်ထူးတို့ကို ရယူနိုင်သော ခိပ္ပါဘိည ရဟန္တာမျိုးသော်လည်း ဖြစ်နိုင်၏။
ဥပနိဿယနှင့် ပြည့်စုံခဲ့သည် ဖြစ်အံ့။
- ၈။ အရှင်သာရိပုတ္တရာ မထေရ်မြတ်ကြီးကဲ့သို့ ဉာဏ်ပညာကြီးမားတော်မူသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သော်လည်း ဖြစ်နိုင်၏။
- ၉။ အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်မထေရ်မြတ်ကြီးကဲ့သို့ တန်ခိုးကြီးမားတော်မူသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သော်လည်း ဖြစ်နိုင်၏။
- ၁၀။ အရှင်မဟာကဿပ မထေရ်မြတ်ကြီးကဲ့သို့ ဓုတင်ကို ဆောင်ရာ၌ ဧတဒဂ် ရရှိတော်မူသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်မျိုးသော်လည်း ဖြစ်နိုင်၏။
- ၁၁။ အရှင်အနုရုဒ္ဓါမထေရ်မြတ်ကဲ့သို့ ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိဉာဏ်အရာ၌ ဧတဒဂ် ရတော်မူသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်မျိုးသော်လည်း ဖြစ်နိုင်၏။
- ၁၂။ အရှင်ဥပါလိမထေရ်မြတ်ကဲ့သို့ ဝိနည်းကို ဆောင်သည့်အရာ၌ ဧတဒဂ် ရတော်မူသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်မျိုးသော်လည်း ဖြစ်နိုင်၏။
- ၁၃။ မန္တာဏိပုဏ္ဏေးမ၏ သားဖြစ်သော အရှင်ပုဏ္ဏမထေရ်မြတ်ကဲ့သို့ ဓမ္မကထိကအရာ၌ ဧတဒဂ် ရတော်မူသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်မျိုးသော်လည်း ဖြစ်နိုင်၏။
- ၁၄။ အရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ ညီထွေးဖြစ်တော်မူသော အရှင်ရေဝတ မထေရ်မြတ်ကဲ့သို့ အာရညကင် တောရဓုတင် အရာ၌ ဧတဒဂ် ရတော်မူသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်မျိုးသော်လည်း ဖြစ်နိုင်၏။
- ၁၅။ အရှင်အာနန္ဒာ မထေရ်မြတ်ကဲ့သို့ ဗဟုသုတအရာ၌ ဧတဒဂ်ရတော်မူသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်မျိုးသော်လည်း ဖြစ်နိုင်၏။
- ၁၆။ ဘုရားရှင်၏ ရင်သွေးတော် အရှင်ရာဟုလာ မထေရ်မြတ်ကဲ့သို့ သိက္ခာကာမ = သိက္ခာသုံးပါး အကျင့်မြတ်တရားကို လိုလားတောင့်တတော်မူသည့်အရာ၌ ဧတဒဂ် ရတော်မူသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်မျိုးသော်လည်း ဖြစ်နိုင်၏။

ဤသို့ သိရှိပါလေ။ ဤစတုက္က၌ ဆွမ်းခံသွားရာ၌လည်း ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဆောင်၍ ဆွမ်းခံရွာမှ အပြန်၌ လည်း ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဆောင်သော ရဟန်းတော်၏ ဂေါစရသမ္ပဇ်သည်ကား အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်ရှိသွားသော ဂေါစရသမ္ပဇ်ပင် ဖြစ်ပေသည်။

ဤတွင် - **အဘိက္ကန္တေ ပဋိက္ကန္တေ သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိ** = ရှေ့သို့တက်ရာ၌ နောက်သို့ဆုတ်ရာ၌ သမ္ပဇ်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိ၏။ - ဟူသော ပါဠိတော်စကားရပ်ကို ဖွင့်ဆိုနေသော အပိုင်းတွင် - သာတ္ထကသမ္ပဇ်၊ သပ္ပာယ်သမ္ပဇ်၊ ဂေါစရသမ္ပဇ်ဟူသော သမ္ပဇ်သုံးပါး ဖြစ်ပုံကို ဖွင့်ဆိုရေးသားပြီး ဖြစ်ပေ၏။ အသမ္မောဟ သမ္ပဇ်ပိုင်းကား ကျန်ရှိနေသေး၏။ ယင်းအသမ္မောဟသမ္ပဇ် အကြောင်းကို မရေးသားမီ၊ ဋီကာ ဆရာတော် များက ဖွင့်ဆိုထားတော်မူကြသော **ဥပနိဿယသမ္ပန္န** အကြောင်းနှင့် **ဒိဇ္ဈေ ဒိဋ္ဌမတ္တံ** အကြောင်းအရာများကို အခြား အခြားသော ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ ဋီကာအဖွင့်တို့နှင့် နှိုင်းနှိုင်း ရေးသားတင်ပြအပ်ပါသည်။

ဥပနိဿယသမ္ပန္န

တတ္ထ ပစ္စေကဗောဓိယာ ဥပနိဿယသမ္ပဒါ ကပ္ပါနံ ဒွေ အသင်္ချေယျာနိ သတသဟဿဉ္စ တဇ္ဇံ ပုညဉာဏ- သမ္ဘရဏံ၊ သာဝကဗောဓိယံ အဂ္ဂသာဝကာနံ ဧကံ အသင်္ချေယျံ ကပ္ပသတသဟဿဉ္စ၊ မဟာသာဝကာနံ ကပ္ပ- သတသဟဿမေဝ၊ ဣတရေသံ အတိတာသု ဇာတိသု ဝိဝဇ္ဇသန္တိဿယဝသေန နိဗ္ဗတ္တိတံ နိဗ္ဗေဘာဂိယံ ကုသလံ။ (ဒိ-ဋီ-၁-၂၄၆။ မ-ဋီ-၁-၃၅၇။)

၁။ ပစ္စေကဗောဓိဉာဏ်၏ အားကြီးသောမှီရာ ဥပနိဿယနှင့် ပြည့်စုံအောင် - နှစ်သင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်း ကာလပတ်လုံး ထို ပစ္စေကဗောဓိဉာဏ်အား လျော်လျောက်ပတ်သော ပါရမီ ကောင်းမှုကုသိုလ်ထူးနှင့် ဉာဏ် အဆောက်အဦကို ဆည်းပူးရ၏။ ပါရမီ ဖြည့်ကျင့်ရ၏။

၂။ သာဝကဗောဓိဉာဏ် သုံးမျိုးတို့တွင် အဂ္ဂသာဝကတို့အား တစ်သင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်း ကာလပတ်လုံး ထို အဂ္ဂသာဝကဗောဓိဉာဏ်အားလျော်သော ပါရမီ ကောင်းမှုကုသိုလ်ထူး - ဉာဏ်အဆောက်အဦတို့ကို ဖြည့်ကျင့် ဆည်းပူးရ၏။

၃။ မဟာသာဝကတို့အား မဟာသာဝကဗောဓိဉာဏ် ရရှိရေးအတွက် ကမ္ဘာတစ်သိန်း ကာလပတ်လုံး ထို မဟာသာဝကဗောဓိဉာဏ်အား လျော်သော ပါရမီ ကောင်းမှုကုသိုလ်ထူး - ဉာဏ်အဆောက်အဦကို ဖြည့်ကျင့် ဆည်းပူးရ၏။

၄။ ပကတိသာဝကတို့အား ပကတိသာဝကဗောဓိဉာဏ် ရရှိရေးအတွက် အတိတ်ဘဝတို့၌ သံသရာဝဋ်ဒုက္ခမှ ကျွတ်လွတ်ကြောင်း ဝိဝဇ္ဇသဘောကို အမှီပြုသည်၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်စေအပ်ပြီးသော ဖြည့်ကျင့် ဆည်းပူးထားအပ် သော၊ နိဗ္ဗေဘာဂိယ = ကိလေသာထု အစိုင်အခဲကို ဖြိုခွဲ ဖျက်ဆီးခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သော ပါရမီကုသိုလ်ထူးသည် ဥပနိဿယသမ္ပန္န = အားကြီးသောမှီရာ ဥပနိဿယနှင့် ပြည့်စုံသည် မည်၏။ (ဒိ-ဋီ-၁-၂၄၆။ မ-ဋီ-၁-၃၅၇။)

ရိုးရိုး ပကတိသာဝကတို့၏ သာဝကဗောဓိဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံရေးအတွက် အတိတ်ဘဝတို့၌ ပြုစုပျိုးထောင် ခဲ့သော ဝိဇ္ဇာမျိုးစေ့ကောင်း စရဏမျိုးစေ့ကောင်းဟူသော လောဘထု ဒေါသထု မောဟထု စသည့် ကိလေသာထု အစိုင်အခဲကြီးကို ဖြိုခွဲနိုင်သည့် ဖောက်ထွင်းနိုင်သည့် စွမ်းအားရှိသော နိဗ္ဗေဘာဂိယကုသိုလ်ထူး ရှိရမည်ဟု ဖွင့်ဆိုထား၏။ သာဝကဗောဓိဉာဏ်အရာ၌ ပါရမီမလိုပါဟု ပြောဆိုသော စကားများမှာ ဤအဖွင့်များနှင့် ထိပ်တိုက်ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်နေပေသည်။ ဤအဖွင့်များအရ ဆိုရမူ - နိဗ္ဗာန်ကို ရည်ရွယ်တောင့်တ၍ ပြုစု ပျိုးထောင်ခဲ့သော ဒါန သီလ သမထ ဟူသော စရဏမျိုးစေ့ကောင်း၊ ရုပ်နာမ်ကို ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - ကုရိယာပထ အခန်းနှင့် သမ္ပဇင် အခန်း

ဆိုက်အောင် ကြိတ်ချေခဲ့ဖူးသော ဝိဇ္ဇာမျိုးစေ့ကောင်း - ဤမျိုးစေ့ကောင်းတို့ကား ကိလေသာထု အစိုင်အခဲကို ဖောက်ခွဲနိုင်သော နိဗ္ဗေဓဘာဂိယ ကုသိုလ်များ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းနိဗ္ဗေဓဘာဂိယ ကုသိုလ်ပါရမီကား သာဝက ဗောဓိဉာဏ် ရရှိရေးအတွက် ရှိပြီးသား ဖြစ်ရမည်။ လယ်တီဆရာတော်ဘုရားကြီးကား - ပါရမီဒီပနီ၌ သစ္စက ပရိဗိုဇ်နှင့် ဖားနတ်သားဝတ္ထု (မဏ္ဍုကဒေဝပုတ္တဝတ္ထု)တို့ကို ထောက်၍ နှစ်ဘဝ သုံးဘဝခန့် နိဗ္ဗေဓဘာဂိယ ကုသိုလ်တို့ကို ပြုစုပျိုးထောင်နိုင်လျှင်လည်း ပကတိသာဝကဗောဓိဉာဏ် အရာ၌ လုံလောက်ကြောင်း မိန့်ဆို ထား၏။ ဝိဇ္ဇာမျိုးစေ့ပိုင်း၌လည်း အနည်းဆုံး ပမာဏအားဖြင့် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးလောက်ကိုကား ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် သိမ်းဆည်း ရှုပွားဖူးရမည်ဟုလည်း မိမိ၏ ဒီပနီများတွင် ဖော်ပြထား၏။ နာမရူပပရိ-
စ္ဆေဒဉာဏ်၊ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်၊ ဝိပဿနာဉာဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံခဲ့ပါမူကား ဆိုဖွယ်ရာ မရှိ၊ အကောင်းဆုံးသာ ဖြစ်တော့သည် ဟူ၏။

တစ်ဖန် အရှင်ဗာဟိယဒါရုစိရိယမထေရ်၏ အကြောင်းအရာနှင့် ဆက်စပ်၍လည်း - **ဒိဋ္ဌေ ဒိဋ္ဌမတ္တံ** ကျင့်စဉ်ကို ဖွင့်ဆိုထားတော်မူကြ၏။ သို့အတွက် ဤသမ္ပဇင်ပိုင်းရှုကွက်နှင့် ဆက်စပ်နေသည့် ယင်းဒိဋ္ဌေ ဒိဋ္ဌ-
မတ္တံ - ကျင့်စဉ်ကိုလည်း အကျဉ်းချုပ်၍ ဆက်လက် တင်ပြအပ်ပါသည်။

ဒိဋ္ဌေ - ဒိဋ္ဌမတ္တံ ကျင့်စဉ်

တသ္မာတိဟ တေ ဗာဟိယ ဧဝံ သိက္ခိတဗ္ဗံ -

“ဒိဋ္ဌေ ဒိဋ္ဌမတ္တံ ဘဝိဿတိ၊ သုတေ သုတမတ္တံ ဘဝိဿတိ၊ မုတေ မုတမတ္တံ ဘဝိဿတိ၊ ဝိညာတေ ဝိညာတမတ္တံ ဘဝိဿတီ”တိ။ ဧဝံ ဟေ ဗာဟိယ သိက္ခိတဗ္ဗံ။

ယတော ခေါ တေ ဗာဟိယ ဒိဋ္ဌေ ဒိဋ္ဌမတ္တံ ဘဝိဿတိ၊ သုတေ သုတမတ္တံ ဘဝိဿတိ၊ မုတေ မုတမတ္တံ ဘဝိဿတိ၊ ဝိညာတေ ဝိညာတမတ္တံ ဘဝိဿတိ၊ တတော တံ ဗာဟိယ န တေန။ ယတော တံ ဗာဟိယ န တေန၊ တတော တံ ဗာဟိယ န တတ္ထ။ ယတော တံ ဗာဟိယ န တတ္ထ၊ တတော တံ ဗာဟိယ နေဝိဓ န ဟုရံ န ဥဘယမန္တရေန။ ဧသေဝန္တော ဒုက္ခဿာတိ။ (ခု-၁-၈၅-၈၆။ ဥဒါနပါဠိ။)

= ချစ်သား ဗာဟိယ . . . ထို့ကြောင့် ဤသာသနာတော်၌ သင်ချစ်သားသည် ဤသို့ ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်ပါ -

၁။ စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့် ရူပါရုံကို မြင်အပ်သည်ရှိသော် မြင်အပ်ကာမျှ ဖြစ်အောင် ကျင့်ပါ။

၂။ သောတဝိညာဏ်ဖြင့် သဒ္ဓါရုံကို ကြားအပ်သည်ရှိသော် ကြားအပ်ကာမျှ ဖြစ်အောင် ကျင့်ပါ။

၃။ ယာနဝိညာဏ်ဖြင့် ဂန္ဓာရုံကို၊ ဇိဝှိဝိညာဏ်ဖြင့် ရသာရုံကို၊ ကာယဝိညာဏ်ဖြင့် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို တွေ့ထိအပ် သည်ရှိသော် တွေ့ထိအပ်ကာမျှ ဖြစ်အောင် ကျင့်ပါ။

၄။ မနောဝိညာဏ်ဖြင့် ဓမ္မာရုံကို သိအပ်သည်ရှိသော် သိအပ်ကာမျှ ဖြစ်အောင် ကျင့်ပါ။

ချစ်သား ဗာဟိယ . . . ဤသို့လျှင် သင်ချစ်သားသည် ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်ပါ။ ချစ်သား ဗာဟိယ . . . အကြင်အခါ၌ သင်ချစ်သားသည် ဒိဋ္ဌ-သုတ-မုတ-ဝိညာတ ဖြစ်ကုန်သော အာရုံ (၆)ပါး တရား တို့၌ -

၁။ စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့် ရူပါရုံကို မြင်အပ်သည်ရှိသော် မြင်အပ်ကာမျှသည် ဖြစ်လတ္တံ့။

၂။ သောတဝိညာဏ်ဖြင့် သဒ္ဓါရုံကို ကြားအပ်သည်ရှိသော် ကြားအပ်ကာမျှသည် ဖြစ်လတ္တံ့။

၃။ ယာနဝိညာဏ်ဖြင့် ဂန္ဓာရုံကို၊ ဇိဝှိဝိညာဏ်ဖြင့် ရသာရုံကို၊ ကာယဝိညာဏ်ဖြင့် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို တွေ့ထိအပ်သည်ရှိသော် တွေ့ထိအပ်ကာမျှသည် ဖြစ်လတ္တံ့။

၄။ မနောဝိညာဏ်ဖြင့် ဓမ္မာရုံကို သိအပ်သည်ရှိသော် သိအပ်ကာမျှသည် ဖြစ်လတ္တံ့။

ချစ်သား ဗာဟိယ . . . ထိုအခါ၌ သင်ချစ်သားသည် ထိုအာရုံတို့ အပေါ်၌ ထိုရာဂဖြင့် တပ်မက်ခြင်း၊ ဒေါသဖြင့် ပြစ်မှားခြင်း၊ မောဟဖြင့် အာရုံ၏ သဘောမှန်ကို မသိခြင်း = တွေ့ဝေခြင်းသည် မဖြစ်ပေလတ္တံ့။ (တစ်နည်း - ထိုမြင်ခြင်း၊ ကြားခြင်း၊ ထိခြင်း၊ သိခြင်းနှင့် စပ်သော ရာဂ ဒေါသ မောဟနှင့် အတူတကွ မဖြစ်ပေလတ္တံ့။)

ချစ်သား ဗာဟိယ . . . အကြင်အခါ၌ သင်ချစ်သားသည် ထိုအာရုံတို့ အပေါ်၌ ထိုရာဂဖြင့် တပ်မက်ခြင်း၊ ဒေါသဖြင့် ပြစ်မှားခြင်း၊ မောဟဖြင့် အာရုံ၏ သဘောမှန်ကို မသိခြင်း = တွေ့ဝေခြင်းသည် မဖြစ်ပေလတ္တံ့။ ချစ်သား ဗာဟိယ . . . ထိုအခါ၌ သင်ချစ်သားသည် ထို ဒိဋ္ဌ-သုတ-မုတ-ဝိညာတ အာရုံတို့၌ (ရာဂ-ဒေါသ-မောဟ တို့နှင့်) ဆက်စပ်လျက် တည်နေခြင်း မည်သည် မဖြစ်ပေလတ္တံ့။

ချစ်သား ဗာဟိယ . . . အကြင်အခါ၌ သင်ချစ်သားသည် ထို ဒိဋ္ဌ-သုတ-မုတ-ဝိညာတ အာရုံတို့၌ (ရာဂ-ဒေါသ-မောဟတို့နှင့်) ဆက်စပ်လျက် တည်နေခြင်းမည်သည် မဖြစ်ပေလတ္တံ့။ ချစ်သား ဗာဟိယ . . . ထိုအခါ၌ သင်ချစ်သားသည် -

၁။ ဤပစ္စုပ္ပန်လောက၌လည်း မဖြစ်တော့ပေလတ္တံ့၊

၂။ တမလွန်လောက၌လည်း မဖြစ်တော့ပေလတ္တံ့၊

၃။ ပစ္စုပ္ပန် တမလွန် နှစ်ပါးစုံသော လောက၌လည်း မဖြစ်တော့ပေလတ္တံ့။

ဤပစ္စုပ္ပန် တမလွန် နှစ်ပါးစုံသော လောက၌ မဖြစ်ခြင်းသည်ပင်လျှင် ကိလေသဒုက္ခ၊ သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲ ဒုက္ခကြီး၏ အဆုံး မည်ပေ၏။ - ဤသို့ ဘုရားရှင်က ဟောကြားတော်မူ၏။ (ခု-၁-၈၅-၈၆။ ဥဒါန်းပါဠိတော်။)

၁။ **ဒိဋ္ဌေ ဒိဋ္ဌမတ္တန္တိ** ရူပါယတနေ စက္ခုဝိညာဏေန ဒိဋ္ဌေ ဒိဋ္ဌမတ္တံ ဘဝိဿတိ။ စက္ခုဝိညာဏံ ဟိ ရူပေ ရူပမတ္တမေဝ ပဿတိ။ န နိစ္စာဒိသဘာဝံ။ ဣတိ သေသဝိညာဏေဟိပိ မေ ဧတ္ထ ဒိဋ္ဌမတ္တမေဝ စိတ္တံ ဘဝိဿတိတိ အတ္ထော။ (သံ-ဋ္ဌ-၃-၂၈။)

စက္ခုဝိညာဏေန ဒိဋ္ဌေ ဒိဋ္ဌမတ္တန္တိ စက္ခုဝိညာဏဿ ရူပါယတနံ ယတ္ထကော ဂဟဏာကာရော၊ တတ္တကံ။ ကိတ္တကံ ပမာဏန္တိ အတ္တသံဝေဒိယံ ပရဿ န ဒိသိတဗ္ဗံ၊ ကပ္ပနာမတ္တံ ရူပံ။ တေနာဟ **“စက္ခုဝိညာဏံဟိ”**တိ-အာဒိ။ **ရူပေတိ** ရူပါယတနေ။ **ရူပမတ္တမေဝ**တိ နီလာဒိဘေဒံ ရူပါယတနမတ္တံ၊ န နီလာဒိ။ ဝိသေသနိဝတ္တနတ္ထော ဟိ အယံ မတ္တသဒ္ဓေါ။ ယဒိ ဧဝံ၊ **ဧဝ**-ကာရော ကိမတ္ထိယော? စက္ခုဝိညာဏံ ဟိ ရူပါယတနေ လဗ္ဘမာနပ္ပိ နီလာဒိဝိသေသံ “ဣဒံ နီလံ နာမ၊ ဣဒံ ပီတံ နာမာ”တိ န ဂဏှာတိ။ ကုတော နိစ္စာနိစ္စာဒိသဘာဝတ္ထန္တိ သံဟိတဿပိ နိဝတ္တနတ္တံ ဧဝကာရဂ္ဂဟဏံ။ တေနာဟ **“န နိစ္စာဒိသဘာဝ”**န္တိ။ **သေသဝိညာဏေဟိပိ**တိ ဇေန-ဝိညာဏေဟိပိ။ (သံ-ဋီ-၂-၃၀၁-၃၀၂။)

(ဆိုလိုရင်း) - **ဒိဋ္ဌေ ဒိဋ္ဌမတ္တံ** - အရ ရူပါရုံကို စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့် မြင်ရာ၌ မြင်သော အခြင်းအရာ အာကာရကို အရကောက်ယူပါ။ စက္ခုဝိညာဏ်သည် အညို အရွှေ စသည်ပြားသော ရူပါရုံ အမျိုးမျိုးကို တွေ့မြင်ရာ၌ အညို အရွှေ စသည်ဖြင့်ကား မသိ၊ နိစ္စသဘော အနိစ္စသဘော စသည်ကိုလည်း မသိ၊ အရောင်မျှကိုသာ

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - ကုရိယာပထ အခန်းနှင့် သမ္ပဇင် အခန်း

သိ၏။ အလားတူပင် ရူပါရုံကို ဆက်လက် အာရုံယူနေကြသည့် စက္ခုဒွါရိကဇောဝိညာဏ်၊ မနောဒွါရိကဇောဝိညာဏ်တို့ဖြင့်လည်း ရူပါရုံ အရောင်မျှကိုသာ သိအောင် ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်ပါ။ ဤကား ဒိဋ္ဌေ ဒိဋ္ဌမတ္တံ၏ ဆိုလိုရင်း အနက်သဘောတည်း။ ဤကား ပထမနည်းတည်း။ ဤမျှဖြင့် အားရတော်မမူသေး၍ ဒုတိယတစ်နည်း ထပ်ဖွင့်တော်မူပြန်၏။

၂။ အထ ဝါ ဒိဋ္ဌေ ဒိဋ္ဌ နာမ စက္ခုဝိညာဏံ၊ ရူပေ ရူပဝိဇ္ဇာနန္တိ အတ္ထော။ မတ္တာတိ ပမာဏံ၊ ဒိဋ္ဌ မတ္တာ အဿာတိ ဒိဋ္ဌမတ္တံ၊ စိတ္တံ၊ စက္ခုဝိညာဏမတ္တမေဝ မေ စိတ္တံ ဘဝိဿတီတိ အတ္ထော။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ - ယထာ အာပါထဂတရူပေ စက္ခုဝိညာဏံ န ရဇ္ဇတိ န ဒုဿတိ န မုယုတိ၊ ဧဝံ ရာဂါဒိဝိရဟေန စက္ခုဝိညာဏမတ္တမေဝ ဇေနံ ဘဝိဿတိ၊ စက္ခုဝိညာဏပမာဏေနေဝ ဇေနံ ဌပေဿာမီတိ။ (သံ-ဋ္ဌ-၃-၂၉။)

ဒိဋ္ဌ နာမ စက္ခုဝိညာဏံ ရူပါယတနဿ ဒဿနန္တိ ကတွာ။ တေနာဟ “**ရူပေ ရူပဝိဇ္ဇာနန္တိ**။ **စက္ခုဝိညာဏမတ္တမေဝ**တိ ယတ္တကံ စက္ခုဝိညာဏံ ရူပါယတနေ ဂဟဏမတ္တံ၊ တံမတ္တမေဝ မေ သဗ္ဗံ စိတ္တံ ဘဝိဿတီတိ အတ္ထော။ “ရာဂါဒိဝိရဟေနာ”တိ ဝါ ပါဌော။ (သံ-ဋီ-၂-၃၀၂။)

ဧတ္ထ ဟိ ရူပါယတနံ ပဿိတဗ္ဗဋ္ဌေန ဒိဋ္ဌ နာမ၊ စက္ခုဝိညာဏံ ပန သဒ္ဓိံ တံဒွါရိကဝိညာဏေဟိ ဒဿနဋ္ဌေန။ (ဥဒါန-ဋ္ဌ-၈၂။)

ဒိဋ္ဌေ - ဝယ် **ဒိဋ္ဌ** - အရ စက္ခုဝိညာဏ်ကို အရကောက်ယူပါ။ စက္ခုဝိညာဏ်သည် ရူပါရုံကို မြင်တတ်သော အနက်သဘောကြောင့် ဒိဋ္ဌ မည်၏။ ရူပါရုံ၌ အရောင်မျှကိုသာ သိခြင်းသဘောဟု ဆိုလိုသည်။

မတ္တ - ဟူသည် အတိုင်းအတာ ပမာဏတည်း။

ဒိဋ္ဌမတ္တ - ဟူသည် ဒိဋ္ဌ အမည်ရသော စက္ခုဝိညာဏ်လျှင် အတိုင်းအတာ ပမာဏရှိသော ဇောဝိထိစိတ် အစဉ်တည်း။ (စက္ခုဒွါရိကဇောဝိညာဏ်နှင့် ရူပါရုံကို ဆက်လက် အာရုံယူကြသည့် မနောဒွါရိကဇောဝိထိစိတ်အစဉ်တို့တည်း။)

ငါ၏ ဇောဝိထိစိတ်အစဉ်သည် စက္ခုဝိညာဏ်လျှင် အတိုင်းအတာ ပမာဏရှိသော စိတ် ဖြစ်စေရမည် ဖြစ်အောင် ကျင့်မည်ဟု ဆိုလို၏။

ဆိုလိုသော အဓိပ္ပါယ်ကား ဤသို့တည်း - ရူပါရုံသည် စက္ခုဒွါရိရ၌ ရှေးရှု ကျရောက်လာသောအခါ ထင်လာသောအခါ စက္ခုဝိညာဏ်သည် ယင်းရူပါရုံ အပေါ်၌ တပ်မက်မှု မရှိ (ရာဂ မဖြစ်)، ပြစ်မှားမှု မရှိ (ဒေါသ မဖြစ်)، အာရုံ၏ သဘောမှန် မသိသည့် တွေဝေမှု မရှိ (မောဟ မဖြစ်)။ (စက္ခုဝိညာဏ်နှင့် စိတ္တက္ခဏတစ်ခု၏ အတွင်း၌ အတူ ယှဉ်တွဲ ဖြစ်နိုင်ကြသည့် စေတသိက်တို့ကား သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက် (၇)လုံးတို့သာ ဖြစ်ကြသည်။ ယင်းနာမ်တရားစဉ် ရာဂ ဒေါသ မောဟတို့ မပါဝင်ကြ မယှဉ်ကြပေ။ ဤသဘောကို ရည်ညွှန်းထားသည်။)

ဤသို့လျှင် ရာဂ စသည်တို့မှ ကင်းနေသော စက္ခုဝိညာဏ် အတိုင်းအတာပမာဏသာလျှင် ရှိသော ဇောဝိထိစိတ်အစဉ်ကို ဖြစ်စေလတ္တံ့၊ စက္ခုဝိညာဏ် ပမာဏအတိုင်းသာလျှင် ဇောဝိထိစိတ်ကို ထားပေအံ့ဟု ဆိုလိုသည်။

ဤအဖွင့်အရ ဒိဋ္ဌေ ဒိဋ္ဌမတ္တဟူသည် စက္ခုဝိညာဏ်သည် ရာဂ ဒေါသ မောဟတို့နှင့် မယှဉ်သလို ရူပါရုံကို ဆက်လက် အာရုံယူကြသည့် ဇောဝိထိစိတ်အစဉ်တို့သည်လည်း ရာဂ ဒေါသ မောဟ ကင်းသော ဇောဝိထိစိတ် အစဉ်တို့သာ ဖြစ်အောင် ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်ပါဟု ဆိုလိုပေသည်။ (ကျင့်ပုံစနစ်ကို နောက်တွင် ဖော်ပြပါမည်။) တတိယတစ်နည်း အဋ္ဌကထာက ထပ်မံ၍ ဖွင့်ဆိုထားတော်မူပြန်သည်။

၃။ အထ ဝါ ဒိဋ္ဌိ နာမ စက္ခုဝိညာဏေန ဒိဋ္ဌိရူပံ၊ ဒိဋ္ဌေ ဒိဋ္ဌမတ္တံ နာမ တတ္ထေဝ ဥပ္ပန္နံ သမ္ပဋိစ္ဆာနသန္တိရဏာ-
ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနသင်္ခါတံ စိတ္တတ္ထယံ။ ယထာ တံ န ရဇ္ဇတိ န ဒုဿတိ န မုယုတိ၊ ဧဝံ အာပါထဂတေ ရူပေ တေနေဝ
သမ္ပဋိစ္ဆာနာဒိပ္ပမာဏေန ဇဝနံ ဥပ္ပါဒေဿာမိ၊ နာဟံ တံ ပမာဏံ အတိက္ကမိတ္တာ ရဇ္ဇနာဒိဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇိတုံ ဒဿာမိတိ
အယမေတ္ထ အတ္ထော။ ဧသေဝ နယော သုတမုတေသု။ (သံ-ဋ္ဌ-၃-၂၉။)

ဒိဋ္ဌိ နာမ ပဒတ္တတော စက္ခုဝိညာဏေန ဒိဋ္ဌိ ရူပံ။ **တတ္ထေဝ**တိ စက္ခုဝိညာဏေန ဒိဋ္ဌမတ္တေ ရူပေ။ **ခိတ္တ-
တ္ထယံ** ဒိဋ္ဌမတ္တံ နာမ စက္ခုဝိညာဏံ ဝိယ ရာဂါဒိဝိရဟေန ပဝတ္တနတော။ တေနာဟ “ယထာ တ”န္တိ အာဒိ။
(သံ-ဋီ-၂-၃၀၂။)

ရူပါယတနံ ပဿိတဗ္ဗဋ္ဌေန ဒိဋ္ဌိ နာမ။ (ဥဒါန-ဋ္ဌ-၈၂)နှင့် အညီ ရူပါရုံသည် စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့် မြင်အပ်သော
တရားသဘော ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဒိဋ္ဌ မည်၏။ ထိုကြောင့် ဤတတိယနည်း၌ စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့် မြင်အပ်သော
ရူပါရုံသည် ဒိဋ္ဌ မည်၏။ ထိုစက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့် မြင်အပ်ကာမတ္တမျှသာ ဖြစ်သော ရူပါရုံ၌ အာရုံပြုသောအားဖြင့်
ဖြစ်ပေါ်လာသော သမ္ပဋိစ္ဆိမ်း-သန္တိရဏ-ဝုဋ္ဌောဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော စိတ်သုံးခုအပေါင်းသည် - စက္ခုဝိညာဏ်
ကဲ့သို့ပင် ရာဂ-ဒေါသ-မောဟတို့နှင့် ကင်းလျက် ဖြစ်ပေါ်လာသောကြောင့် - **ဒိဋ္ဌမတ္တ** မည်၏။

ထိုစိတ်သုံးခုအပေါင်းသည် ရူပါရုံကို မတပ်မက်သကဲ့သို့ မပြစ်မှားသကဲ့သို့ မတွေဝေသကဲ့သို့ အလားတူ
ပင် ရှေးရှု ကျရောက်လာသော ထင်ခြင်းသို့ ရောက်ရှိလာသော ရူပါရုံ၌ မတပ်မက်တတ် မပြစ်မှားတတ်
မတွေဝေတတ်သော ထိုသမ္ပဋိစ္ဆိမ်း-သန္တိရဏ-ဝုဋ္ဌော အတိုင်းအတာ ပမာဏအားဖြင့်သာလျှင် ဇောစိတ်အစဉ်ကို
ဖြစ်စေအံ့၊ ငါသည် ထိုသမ္ပဋိစ္ဆိမ်း-သန္တိရဏ-ဝုဋ္ဌော အတိုင်းအတာ ပမာဏကို ကျော်လွန်၍ ယင်းရူပါရုံကို
တပ်မက်ခြင်း ပြစ်မှားခြင်း တွေဝေခြင်းတို့၏ အစွမ်းဖြင့် ရာဂ-ဒေါသ-မောဟတို့၏ ဖြစ်ခွင့်ကို မပေးတော့အံ့ -
ဟု ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်ပါ။ ဤသည်ကား ဤအရာ၌ ဆိုလိုရင်း အနက်သဘောတည်း။ (**သုတ-
မုတ** တို့၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။ ရာဂ-ဒေါသ-မောဟ မဖြစ်အောင် ကျင့်ပုံ စနစ်ကို နောက်တွင် ဖော်ပြ
ပါမည်။) (သံ-ဋ္ဌ-၃-၂၉။)

ဝိညာတေ ဝိညာတမတ္တံ

ဝိညာတေ ဝိညာတမတ္တံန္တိ ဧတ္ထ ပန ဝိညာတံ နာမ မနောဒွါရာဝဇ္ဇနေန ဝိညာတာရမ္မဏံ၊ တသ္မိံ ဝိညာတေ
ဝိညာတမတ္တန္တိ အာဝဇ္ဇနပမာဏံ။ ယထာ အာဝဇ္ဇနေန န ရဇ္ဇတိ န ဒုဿတိ န မုယုတိ၊ ဧဝံ ရဇ္ဇနာဒိဝသေန
ဥပ္ပဇ္ဇိတုံ အဒတွာ အာဝဇ္ဇနပမာဏေနေဝ စိတ္တံ ဌပေဿာမိတိ အယမေတ္ထ အတ္ထော။ (သံ-ဋ္ဌ-၃-၂၉။)

မနောဒွါရာဝဇ္ဇနေန ဝိညာတာရမ္မဏံ ဝိညာတန္တိ အဓိပ္ပေတံ ရာဂါဒိဝိရဟေန ဝိညေယျတော။ တေနာဟ
“ယထာ အာဝဇ္ဇနေနာ”တိအာဒိ။ (သံ-ဋီ-၂-၃၀၂။)

ဝိညာတေ ဝိညာတမတ္တံ - ၌ ဝိညာတ မည်သည်ကား မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းဖြင့် သိအပ်သော အာရုံတည်း။
[မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းသည် အာရုံ (၆)ပါးလုံးကိုပင် ထိုက်သလို အာရုံပြုသဖြင့် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းဖြင့် သိအပ်သော
အာရုံဟု ဆိုသဖြင့် ထိုအာရုံမှာ အာရုံ (၆)ပါးလုံးပင် ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် ဤ၌ကား ဓမ္မာရုံ အမည်ရသော
ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံတို့ကို ရည်ညွှန်းထားပေသည်။ ဒိဋ္ဌ အရ ရူပါရုံ၊ သုတ အရ သဒ္ဓါရုံ၊ မုတ အရ
ဂန္ဓာရုံ၊ ရသာရုံ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့ကို အရကောက်ယူထားသဖြင့် ဤဝိညာတ အရ၌ ဓမ္မာရုံလှိုင်းဝင် ဝိပဿနာ၏
အရှုခံအာရုံ ဖြစ်ကြသော ပဿာဒရုပ်၊ သုခရုပ်တို့နှင့် အသင်သူတော်ကောင်း၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်သင့်ဖြစ်ထိုက်သော
လောကီစိတ်စေတသိက် တရားစုတို့ကို အရကောက်ယူပါ။ သို့အတွက် ဒိဋ္ဌ-သုတ-မုတ-ဝိညာတဟု ဆိုလိုက်လျှင်

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - ကုရိယာပထ အခန်းနှင့် သမ္ပဇင် အခန်း

အာရုံ (၆)ပါး စုံသွားပြီ ဖြစ်၏။ အာရုံ (၆)ပါးစုံလျှင် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံ ပရမတ္ထဓာတ်သားတို့လည်း ကုန်ပြီ ဖြစ်ပေသည်။]

ထိုမနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းဖြင့် သိအပ်သော ဝိညာတ အမည်ရသော အာရုံ၌ ဝိညာတမတ္တဟူသည် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းလျှင် အတိုင်းအတာ ပမာဏရှိသော စိတ်အစဉ်တည်း။ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းဖြင့် သိအပ်သော ဝိညာတတရား၌ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းဖြင့် မတပ်မက်သကဲ့သို့ မပြစ်မှားသကဲ့သို့ မတွေဝေသကဲ့သို့ အလားတူပင် ယင်းဝိညာတအာရုံကို တပ်မက်ခြင်း ပြစ်မှားခြင်း တွေဝေခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ခွင့်ကို မပေးမူ၍ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း အတိုင်းအတာ ပမာဏအားဖြင့်သာလျှင် ဇောစိတ်အစဉ်ကို (= မနောဒွါရိကဇောဝီထိစိတ်အစဉ်ကို) ထားပေအံ့၊ ဖြစ်စေအံ့၊ ဖြစ်အောင် ကျင့်ပေအံ့ - ဤကား ဤဝိညာတေ ဝိညာတမတ္တ၌ ဆိုလိုသော အနက်သဘောတည်း။ (သံ-ဋ္ဌ-၃-၂၉။)

ဤအထက်ပါ ရှင်းလင်းချက်များ၏ ဆိုလိုရင်း အချုပ်မှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။ အသင်သူတော်ကောင်းသည် နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းဇယားများကို ပြန်လည်၍ သတိပြုပါ။

ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ စက္ခုဝိညာဏ်၊ (သောတဝိညာဏ်၊ ယာနဝိညာဏ်၊ ဇိဝှိဝိညာဏ်၊ ကာယဝိညာဏ်၊) သမ္ပဋိစိုဉ်း၊ သန္တိရဏ၊ ဝုဋ္ဌော၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းတို့နှင့် အတူယှဉ်တွဲ ဖြစ်ကြသော စေတသိက် တရားစုတို့ကို ပြန်လည်သုံးသပ် ဆင်ခြင်ကြည့်ပါ။ ယင်းစိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သော စေတသိက်တို့၌ ရာဂ ဒေါသ မောဟတို့ လုံးဝမပါကြပေ။ သို့အတွက် ယင်းစိတ်တို့ဖြင့် ရူပါရုံ စသည့် ဆိုင်ရာအာရုံ အသီးအသီးကို တပ်မက်မှု ပြစ်မှားမှု တွေဝေမှု မဖြစ်နိုင်။ ယင်းစိတ်တို့ဖြင့် ရူပါရုံ စသည့် ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ အာရုံပေါ်၌ ရာဂ ဒေါသ မောဟ မဖြစ်ကြသကဲ့သို့ အလားတူပင် ယင်းစိတ်တို့နှင့် ဝီထိစိတ်အစဉ် အတွင်းဝယ် အတူဖြစ်ကြကုန်သော ဇောစိတ်တို့ဖြင့်လည်း ယင်းဆိုင်ရာဆိုင်ရာ အာရုံတို့ အပေါ်၌ ရာဂ ဒေါသ မောဟတို့ မဖြစ်အောင် ကျင့်ပါဟု ဆိုလိုရင်း ဖြစ်၏။ ရာဂ ဒေါသ မောဟတို့ မဖြစ်အောင် မည်သို့ ကျင့်ရမည်နည်း၊ အဖြေမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်၏။

ဉာတပရိညာ တိရဏပရိညာ

ဣတိ ဘဂဝါ ဗာဟိယဿ သံခိတ္တရုစိတာယ ဆဟိ ဝိညာဏကာယေဟိ သဒ္ဓိံ ဆဋ္ဌာရမ္မဏဘေဒဘိန္နံ ဝိပဿနာယ ဝိသယံ ဒိဋ္ဌာဒိဟိ စတူဟိ ကောဋ္ဌာသေဟိ ဝိဘဇိတွာ တတ္ထဿ ဉာတတိရဏပရိညံ ဒဿေတိ။ ကထံ? ဧတ္ထ ဟိ ရူပါယတနံ ပဿိတဗ္ဗဋ္ဌေန ဒိဋ္ဌိံ နာမ၊ စက္ခုဝိညာဏံ ပန သဒ္ဓိံ တံဒွါရိကဝိညာဏေဟိ ဒဿနဋ္ဌေန။ တဒုဘယမ္ပိ ယထာပစ္စယံ ပဝတ္တမာနံ ဓမ္မမတ္တမေဝ၊ န ဧတ္ထ ကောစိ ကတ္တာ ဝါ ကာရေတာ ဝါ၊ ယတော တံ ဟုတွာ အဘာဝဋ္ဌေန အနိစ္စံ၊ ဥဒယဗ္ဗယပ္ပဋိဝိဋ္ဌနဋ္ဌေန ဒုက္ခံ၊ အဝသဝတ္တနဋ္ဌေန အနတ္တာတိ ကုတော တတ္ထ ပဏ္ဍိတဿ ရဇ္ဇနာဒီနံ ဩကာသောတိ? အယမေတ္ထ အဓိပ္ပါယော သုတာဒီသုပိ။

(ဥဒါန-ဋ္ဌ-၈၂။ အနုဋီ-၂-၁၈၃။)

ဤသို့လျှင် ဘုရားရှင်သည် ဗာဟိယအား တရားအကျဉ်းကိုသာ နှစ်ခြိုက်သည့်အတွက်ကြောင့် - စက္ခုဝိညာဏ်၊ သောတဝိညာဏ်၊ ယာနဝိညာဏ်၊ ဇိဝှိဝိညာဏ်၊ ကာယဝိညာဏ်၊ မနောဝိညာဏ် - ဟူသော ဝိညာဏကာယ (၆)ပါးတို့နှင့် အတူတကွ ရူပါရုံ၊ သဒ္ဓါရုံ၊ ဂန္ဓာရုံ၊ ရသာရုံ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၊ ဓမ္မာရုံ - ဟူသော (၆)မျိုးသော အာရုံအပြားရှိသော ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံကို -

- ၁။ ဒိဋ္ဌတရား
- ၂။ သုတတရား
- ၃။ မုတတရား
- ၄။ ဝိညာတတရား -

ဟူသော - (၄)ပါးကုန်သော ကောဋ္ဌာသ = အဖို့အစုတို့ဖြင့် ခွဲခြားဝေဖန်တော်မူ၍ ထိုဝိညာဏ် (၆)ပါး၊ အာရုံ (၆)ပါး၌ ထိုဗဟိယအား ဉာတပရိညာနှင့် တိရဏပရိညာကို ပြည့်စုံအောင် ဖြည့်ကျင့်ရန် ဘုရားရှင်က ညွှန်ကြားပြသတော်မူပေသည်။ အဘယ်သို့ ညွှန်ကြားပြသတော်မူသနည်း ဟူမူ -

၁။ ရူပါရုံသည် စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့် သိမြင်အပ်သော အနက်သဘောကြောင့် ဒိဋ္ဌ မည်၏။ မြင်အပ်သော တရားတည်း။

၂။ စက္ခုဒွါရိကဝီထိစိတ် (ရူပါရုံကို ဆက်လက် အာရုံယူနေကြသည့် မနောဒွါရိကဝီထိစိတ်)တို့နှင့် တကွသော စက္ခုဝိညာဏ်သည် ရူပါရုံကို သိမြင်တတ်သော အနက်သဘောကြောင့် ဒိဋ္ဌ မည်၏။ မြင်တတ်သော တရားစုတို့တည်း။ (ဤစကားရပ်ဖြင့် နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်ကို ပြ၏။)

၃။ ထိုမြင်အပ်သောတရားနှင့် မြင်တတ်သောတရား နှစ်ပါးစုံသည်လည်း ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ အကြောင်းတရားတို့က ပြုပြင်ပေးပါမှ အကြောင်းတရား အားလျော်စွာ အနိုင်နိုင် ဖြစ်ပေါ်လာကြရသော ဓမ္မသဘောမျှသာ ဖြစ်ကြ၏။ ဤမြင်အပ်သောတရား၊ မြင်တတ်သောတရား နှစ်ပါးစုံ၌ တစ်စုံတစ်ခုသော ပြုလုပ်တတ် ဖန်ဆင်းတတ်သော အတ္တသည်လည်းကောင်း၊ ပြုလုပ်စေအပ် = အဖန်ဆင်းခံရသော အတ္တသည်လည်းကောင်း မရှိပေ။ (ဤစကားရပ်ဖြင့် ယင်း မြင်အပ် မြင်တတ်သော တရားတို့၏ အကြောင်းတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရန် ပစ္စယ-ပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ကို ဖော်ပြ၏။ ဤနာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်နှင့် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်တို့ကား ဉာတပရိညာတည်း။)

၄။ ယင်းသို့ မြင်အပ်သောတရား၊ မြင်တတ်သောတရားစုတို့သည် ဆိုင်ရာ အကြောင်းတရားအားလျော်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာကြရသော ဓမ္မသဘော သက်သက်မျှသာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် - အကြောင်းတရားနှင့် တကွသော ယင်းမြင်အပ်သောတရား မြင်တတ်သောတရားသည် -

- (က) ဖြစ်ပြီးလျှင် မရှိခြင်း အနက်သဘောကြောင့် အနိစ္စတည်း၊
- (ခ) ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲမပြတ် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက် ခံနေရတတ်သည့် အနက်သဘောကြောင့် ဒုက္ခတည်း၊
- (ဂ) တစ်စုံတစ်ယောက်သော အတ္တ၏ အလိုအတိုင်း မဖြစ်ခြင်း အနက်သဘောကြောင့် အနတ္တတည်း။

ဤသို့ လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ ဝိပဿနာရူပားသုံးသပ်နေသော ပညာရှိသူတော်ကောင်း၏ သန္တာန်ဝယ် ထိုမြင်အပ်သောတရား၊ မြင်တတ်သောတရားတို့အပေါ်၌ အဘယ်မှာလျှင် တပ်မက်ခြင်း ရာဂ၊ ပြစ်မှားခြင်း ဒေါသ၊ အသိမှားခြင်း တွေဝေခြင်း မောဟတို့၏ ဖြစ်ပေါ်လာဖို့ရန် အခွင့်အလမ်းသည် ရှိနိုင်ပါတော့အံ့နည်း။ ဤကား ဤ ဒိဋ္ဌေ ဒိဋ္ဌမတ္တံ ဒေသနာတော်၌ ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပါယ်တည်း။ သုတ-မုတ-ဝိညာတတို့၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။ (ဤစကားရပ်တို့ဖြင့် သမ္မသနဉာဏ်နှင့် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ဟူသော တိရဏပရိညာကို ပြဆို၏။) (အနုဋီ-၂-၁၈၃ ၌ အယဉ္ဇေတ္ထ အဓိပ္ပာယ်ော၊ သေ နယော သုတာဒိသုပိ - ဟု လာရှိသည့်အတိုင်း ဘာသာပြန်ဆိုထားသည်။)

ရှုကွက် အတိုချုပ်

- ၁။ ဒိဋ္ဌ - (က) မြင်အပ်သောတရား = ရူပါရုံ
(ခ) မြင်တတ်သောတရား = စက္ခုဒွါရိကဝီထိ မနောဒွါရိကဝီထိ နာမ်တရားစု
- ၂။ သုတ - (က) ကြားအပ်သောတရား = သဒ္ဓါရုံ
(ခ) ကြားတတ်သောတရား = သောတဒွါရိကဝီထိ မနောဒွါရိကဝီထိ နာမ်တရားစု

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - က္လရိယာပထ အခန်းနှင့် သမ္ပဇဉ် အခန်း

- ၃။ မုတ — (က) တွေ့အပ်သောတရား — ၁။ ဂန္ဓာရုံ
၂။ ရသာရုံ
၃။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ
(ခ) တွေ့တတ်သောတရား — ၁။ ယာနဒ္ဓါရဝီထိ — မနောဒ္ဓါရဝီထိ နာမ်တရားစု
၂။ ဇိဝှါဒ္ဓါရဝီထိ — မနောဒ္ဓါရဝီထိ နာမ်တရားစု
၃။ ကာယဒ္ဓါရဝီထိ — မနောဒ္ဓါရဝီထိ နာမ်တရားစု
- ၄။ ဝိညာတ — (က) သိအပ်သောတရား = ဓမ္မာရုံ
(ခ) သိတတ်သောတရား = မနောဒ္ဓါရဝီထိနာမ်တရားစု

ဤဖော်ပြပါ (၄)မျိုးသော — ဒိဋ္ဌ-သုတ-မုတ-ဝိညာတ တရားတို့ကို ရုပ်တုံးရုပ်ခဲ နာမ်တုံးနာမ်ခဲဟူသော ရုပ်ယန နာမ်ယနတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးလျက် ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် ရှေးဦးစွာ သိမ်းဆည်းပါ။ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပါ။ (သိမ်းဆည်းပုံ အကျယ်ကို ဖော်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။)

ထိုနောင် ယင်းရုပ်နာမ်တို့၏ အကြောင်းတရားများကို ရှာဖွေလျက် အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ပိုင်းတွင် ထင်ရှားလတ္တံ့။)

ထိုနောင် အကြောင်းတရားနှင့် တကွသော ယင်းရုပ်နာမ်တို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ပါ။ (ဝိပဿနာပိုင်းတွင် ထင်ရှားလတ္တံ့။) ထိုနောင် ရှေ့သို့ ဆက်လက်ကျင့်သုံးရမည့် လုပ်ငန်းခွင်ကို ဗာဟိယအား ဘုရားရှင်က **ယတော ခေါ တေ ဗာဟိယ** — စသည်ဖြင့် ဆက်လက် ဟောကြားတော်မူ၏။

ပဟာနပရိညာစခန်းသို့

ဣဒါနိ ဉာတတီရဏပရိညာသု ပတိဋ္ဌိတဿ ဥပရိ သဟ မဂ္ဂဖလေန ပဟာနပရိညံ ဒဿေတုံ “**ယတော ခေါ တေ ဗာဟိယာ**”တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ (ဥဒါန-ဋ္ဌ-၈၂။ အနုဋီ-၂-၁၈၃။)

ဤဖွင့်ဆိုချက်တို့ အရ ယင်း ဒိဋ္ဌ-သုတ-မုတ-ဝိညာတ တရားစုတို့ကိုပင် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်တိုင်အောင် ဆိုက်ရောက်လာပြီးသောအခါ ဘင်္ဂဉာဏ်မှ စ၍ အထက်ပိုင်း ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ် ဆိုက်သည်တိုင်အောင် ပဟာနပရိညာစခန်း ကမ်းတစ်ဖက်သို့ ရောက်အောင် ဆက်လက် ဝိပဿနာရှုရမည် ဖြစ်ပေသည်။ (ဝိပဿနာပိုင်းတွင် ထင်ရှားလတ္တံ့။) အရဟတ္တဖိုလ်တိုင်အောင် ဝိပဿနာရှုနိုင်သည့် အဆင့်ကို ရည်ရွယ်တော်မူလျက် ဘုရားရှင်က အရှင်ဗာဟိယအား အောက်ပါ စကားတော်များကို ဆက်လက် မိန့်ကြားတော်မူ၏။

ချစ်သား ဗာဟိယ . . . ဤသို့လျှင် သင်ချစ်သားသည် ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်ပါ။ ချစ်သား ဗာဟိယ . . . အကြင်အခါ၌ သင်ချစ်သားသည် ဒိဋ္ဌ-သုတ-မုတ-ဝိညာတ ဖြစ်ကုန်သော တရားတို့၌ မြင်အပ်ကာမျှ၊ ကြားအပ်ကာမျှ၊ ထိအပ်ကာမျှ၊ သိအပ်ကာမျှသည်သာ ဖြစ်လတ္တံ့။ ချစ်သား ဗာဟိယ . . . ထိုအခါ၌ သင်ချစ်သားသည် ထို ဒိဋ္ဌ-သုတ-မုတ-ဝိညာတ တရားတို့ အပေါ်၌ ရာဂဖြင့် တပ်မက်ခြင်း၊ ဒေါသဖြင့် ပြစ်မှားခြင်း၊ မောဟဖြင့် အာရုံ၏ သဘောမှန်ကို မသိခြင်း = တွေဝေခြင်းသည် မဖြစ်ပေလတ္တံ့။ (ဒိဋ္ဌ-သုတ-မုတ-ဝိညာတ တရားတို့၌ ပရမတ်သို့ ဆိုက်အောင် မသိမှု ဝိပဿနာဉာဏ် မဖြစ်မှုကိုပင် တွေဝေသည်ဟု ဆို၏။)

ချစ်သား ဗာဟိယ . . . အကြင်အခါ၌ သင်ချစ်သားသည် ထို ဒိဋ္ဌ-သုတ-မုတ-ဝိညာတ တရားတို့ အပေါ်၌ ရာဂဖြင့် တပ်မက်ခြင်း၊ ဒေါသဖြင့် ပြစ်မှားခြင်း၊ မောဟဖြင့် အာရုံ၏ သဘောမှန်ကို မသိခြင်း = တွေဝေခြင်းသည်

မဖြစ်ပေလတ္တံ့၊ ချစ်သား ဗာဟိယ . . . ထိုအခါ၌ သင်ချစ်သားသည် ထို ဒိဋ္ဌ-သုတ-မုတ-ဝိညာတ တရားတို့၌ ရာဂ ဒေါသ မောဟတို့နှင့် ဆက်စပ်လျက် တည်နေခြင်းမည်သည် မဖြစ်ပေလတ္တံ့။ ချစ်သား ဗာဟိယ . . . အကြင်အခါ၌ သင်ချစ်သားသည် ထိုဒိဋ္ဌ-သုတ-မုတ-ဝိညာတ တရားတို့၌ ရာဂ ဒေါသ မောဟတို့နှင့် ဆက်စပ် လျက် တည်နေခြင်း မည်သည် မဖြစ်ပေလတ္တံ့။ **[ဧတ္တာဝတာ ပဟာနပရိညံ မတ္ထကံ ပါပေတွာ နိကာသဝဘူမိ ဒေသိတာ = ဤမျှသော စကားအစဉ်ဖြင့် ပဟာနပရိညာကို အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်စေလျက် ကိလေသာ အာသဝေါ ကုန်ခန်းတော်မူသည့် ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့၏ ဘုံကို ပြတော်မူ၏။ (ဥဒါန-ဋ္ဌ-၈၂။)]**

ချစ်သား ဗာဟိယ . . . ထိုအခါ၌ သင်ချစ်သားသည် —

- ၁။ ဤပစ္စုပ္ပန်လောက၌လည်း မဖြစ်တော့ပေလတ္တံ့။
- ၂။ တမလွန်လောက၌လည်း မဖြစ်တော့ပေလတ္တံ့။
- ၃။ ပစ္စုပ္ပန် တမလွန် နှစ်ပါးစုံသော လောက၌လည်း မဖြစ်တော့ပေလတ္တံ့။

ဤ ပစ္စုပ္ပန် တမလွန် နှစ်ပါးစုံသော လောက၌ မဖြစ်ခြင်းသည်ပင်လျှင် ကိလေသဒုက္ခ၏လည်းကောင်း၊ သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခ၏လည်းကောင်း အဆုံးပင် မည်ပေ၏။ — ဤသို့ ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားတော်မူ၏။ (ခု-၁-၈၅-၈၆။)

ပဒုမုတ္တရ ဘုရားရှင်၏ လက်ထက်တော်မှစ၍ ခိပ္ပါဘိည ဧတဒဂ်ဘွဲ့ထူးအတွက် ကမ္ဘာတစ်သိန်းနှင့် ချီ၍ ပါရမီဖြည့်ကျင့်ခဲ့သော၊ အထူးသဖြင့် ကဿပဘုရားရှင်၏ သာသနာတော်တွင်း၌ အနှစ် နှစ်သောင်းတိုင်တိုင် ရဟန်းတရားများကို ပွားများအားထုတ်တော်မူခဲ့သော၊ နောက်ဆုံး တောင်ထိပ်တက်၍ အသက်စွန့်ကာ ဝိပဿနာတရားကို ပွားများအားထုတ်တော်မူခဲ့သော အရှင်ဗာဟိယဒါရုစိရိယ မထေရ်မြတ်၏ ရင့်ညောင်းတော်မူပြီးသော ပါရမီတော်တို့နှင့် မိမိ၏ နုနယ်သေးကွေးလှသေးသော ပါရမီကို သွား၍ ပခုံးချင်း မယှဉ်မိအောင်လည်း အထူးသတိပြုလေရာသည်။ ဤအရာမျိုး၌ ပါရမီကား အလွန်စကားပြောတတ်၏။ အရှင်ဗာဟိယဒါရုစိရိယ မထေရ်မြတ်ကြီးကား ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်သို့ ရောက်ရှိတော်မူသော ခိပ္ပါဘိည ရဟန္တာမထေရ်မြတ်ကြီး ဖြစ်တော်မူ၏။ ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်သို့ ရောက်တော်မူသော သူတော်ကောင်းတို့ကား ရှေးရှေးဘုရားရှင်တို့၏ သာသနာတော်တွင်း၌ ဂတပစ္စာဂတိကဝတ်ကို ဖြည့်ကျင့်လျက် သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်သို့တိုင်အောင် ဝိပဿနာကို အားထုတ်ခဲ့ဖူးကြ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၇၂။)

ပုဗ္ဗယောဂေါ နာမ ပုဗ္ဗဗုဒ္ဓါနံ သာသနေ ဂတပစ္စာဂတိကဘာဝေန ယာဝ အနုလောမံ ဂေါတြဘုသမိဝံ၊ တာဝ ဝိပဿနာနုယောဂေါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၇၂။)

ယခုအခါတွင် — အဘိက္ကန္တေ ပဋိက္ကန္တေ — ဟူသော ပါဠိတော်ဝယ် ကြွင်းကျန်နေသေးသော **အသမ္မောဟသမ္ပဇဉ်**သို့ကို ဆက်လက်၍ ရေးသားတင်ပြအပ်ပါသည်။

အသမ္မောဟသမ္ပဇဉ်

အဘိက္ကမာဒိသု ပန အသမ္ပယုနံ **အသမ္မောဟသမ္ပဇဉ်**၊ တံ ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗံ — ဣဓ ဘိက္ခု အဘိက္ကမန္တော ဝါ ပဋိက္ကမန္တော ဝါ ယထာ အန္ဓဗာလပုထုဇနာ အဘိက္ကမာဒိသု “အတ္တာ အဘိက္ကမတိ၊ အတ္တနာ အဘိက္ကမော နိဗ္ဗတ္တိတော” တိ ဝါ “အဟံ အဘိက္ကမာမိ၊ မယာ အဘိက္ကမော နိဗ္ဗတ္တိတော” တိ ဝါ သမ္ပယုန္တိ။ တထာ အသမ္ပယုန္တော “အဘိက္ကမာမိ” တိ စိတ္တေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနေ တေနဝံ စိတ္တေန သဒ္ဓိံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာဝါယောဓာတု ဝိညတ္တိံ ဇနယမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဣတိ စိတ္တကိရိယာဝါယောဓာတုဝိပွါရဝသေန အယံ ကာယသမ္ပတော အဋ္ဌိသယံတော

အဘိက္ကမတိ၊ တဿေဝံ အဘိက္ကမတော ဧကေကပါဒုဒ္ဓရဏေ ပထဝီဓာတု အာပေါဓာတူတိ ဒွေ ဓာတုယော
ဩမတ္တာ ဟောန္တိ မန္တာ၊ ကုတရာ ဒွေ အဓိမတ္တာ ဟောန္တိ ဗလဝတိယော။ တထာ အတိဟရဏဝီတိဟရဏေသု။
ဝေါဿဇ္ဇနေ တေဇောဓာတု ဝါယောဓာတူတိ ဒွေ ဓာတုယော ဩမတ္တာ ဟောန္တိ မန္တာ၊ ကုတရာ ဒွေ အဓိမတ္တာ
ဟောန္တိ ဗလဝတိယော။ တထာ သန္တိက္ခေပနသန္တိရုဇ္ဈနေသု တတ္ထ ဥဒ္ဓရဏေ ပဝတ္တာ ရူပါရူပဓမ္မာ အတိဟရဏံ
န ပါပုဏန္တိ၊ တထာ အတိဟရဏေ ပဝတ္တာ ဝီတိဟရဏံ၊ ဝီတိဟရဏေ ပဝတ္တာ ဝေါဿဇ္ဇနံ၊ ဝေါဿဇ္ဇနေ
ပဝတ္တာ သန္တိက္ခေပနံ၊ သန္တိက္ခေပနေ ပဝတ္တာ သန္တိရုဇ္ဈနံ န ပါပုဏန္တိ။ တတ္ထ တတ္ထေဝ ပဗ္ဗံ ပဗ္ဗံ သန္တိ သန္တိ ဩမိ
ဩမိ ဟုတ္တာ တတ္ထကပါလေ ပက္ခိတ္တတိလံ ဝိယ ပဋပဋ္ဌာယန္တာ ဘိဇ္ဇန္တိ။ တတ္ထ ကော ဧကော အဘိက္ကမတိ၊
ကဿ ဝါ ဧကဿ အဘိက္ကမနံ။ ပရမတ္ထတော ဟိ ဓာတုနံယေဝ ဂမနံ၊ ဓာတုနံ ဌာနံ၊ ဓာတုနံ နိဿဇ္ဇနံ၊ ဓာတုနံ
သယနံ။ တသ္မိံ တသ္မိံ ကောဌာသေ သဒ္ဓိံ ရူပေဟိ -

အညံ ဥပ္ပဇ္ဇတေ စိတ္တံ၊ အညံ စိတ္တံ နိရုဇ္ဈတိ။
အဝီစိမနုသမ္ပန္နော၊ နဒီသောတောဝ ဝတ္တတိတိ။
ဧဝံ အဘိက္ကမာဒိသု အသမ္ပယုနံ အသမ္မောဟသမ္ပဇဉံ နာမာတိ။
နိဋ္ဌိတော အဘိက္ကန္တေ ပဋိက္ကန္တေ သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိတိပဒဿ အတ္ထော။
(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၃၉။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၆၅။)

ရွှေသို့တက်ခြင်း နောက်သို့ဆုတ်ခြင်းတို့၌ ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် မတွေမဝေ သိခြင်းသည်
အသမ္မောဟသမ္ပဇဉ် မည်၏။ ထို အသမ္မောဟသမ္ပဇဉ်ကို ဤသို့ သိရှိပါလေ။

ပရမတ္ထ ဉာဏ်ပညာမျက်စိ မရှိကြကုန်သော ပရမတ္ထ ဉာဏ်ပညာမျက်စိ ကာဏ်းနေကြကုန်သော အန္တဗာလ
ပုထုဇန်ငမိုက်သားတို့သည် ရွှေသို့တက်ခြင်း စသည်တို့၌ - “အတ္တသည် ရွှေသို့တက်၏။ အတ္တသည် ရွှေသို့
တက်ခြင်းကို ဖြစ်စေအပ်၏”ဟု တဏှာဒိဋ္ဌိစွဲဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ “ငါသည် ရွှေသို့တက်၏။ ငါသည် ရွှေသို့
တက်ခြင်းကို ဖြစ်စေအပ်၏။” - ဟု တဏှာမာနစွဲဖြင့်သော်လည်းကောင်း တွေတွေဝေဝေ သိကြကုန်၏ =
အသိမှားကြကုန်၏။

ဤဘုရားရှင်၏ သာသနာတော်တွင်း၌ တည်ရှိနေသော၊ ရုပ်တုံးရုပ်ခဲ နာမ်တုံးနာမ်ခဲတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ဖြိုခွဲ
ဖျက်ဆီးလျက် ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းနိုင်သဖြင့် (ဃနဝိနိဗ္ဗောဂေန - သီ-ဇီ-၂၄၆။) ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်
ဆိုက်ပြီးသော ယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်သည်ကား ထိုအန္တဗာလ ပုထုဇန်ငမိုက်သားတို့ကဲ့သို့ တွေတွေဝေဝေ
မသိဘဲ အသိမှားမှု မရှိဘဲ - “သွားအံ့”ဟူသော စိတ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာလတ်သော် ထိုစိတ်နှင့် အတူတကွပင်လျှင်
စိတ်ကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော စိတ္တဇရုပ်ကလာပ်တို့တွင် ပါဝင်သော စိတ္တသမုဋ္ဌာန် ဝါယောဓာတ်သည် ကိုယ်အမူအရာ
= ကာယဝိညတ်ရုပ်ကို ဖြစ်စေလျက် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဤသို့လျှင် စိတ်ကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော ဝါယောဓာတ်၏
သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲနေသော ရုပ်ကလာပ်အပေါင်း၏ တစ်ကိုယ်လုံးသို့ ပျံ့နှံ့၍ သွားခြင်းကြောင့် ရူပ-
ကာယ = ရုပ်တရားအပေါင်းဟု ပရမတ္ထသစ္စာနယ်မှ ခေါ်ဝေါ်သမုတ်ထားအပ်သော (= စတုသမုဋ္ဌာနိက ရုပ်တရား
အပေါင်းဟု ပရမတ္ထသစ္စာနယ်မှ ခေါ်ဝေါ်သမုတ်ထားအပ်သော) ဤအရိုးစုကြီးသည် ရွှေသို့တက်၏။ (သွားခြင်း
ကုရိယာပုထ်၌ သမ္ပတိသစ္စာနယ်စကားဖြင့် ပြောဆိုရမူ အရိုးအဆစ် ခိုင်မာတောင့်တင်းပါမှ သွားခြင်းသဘော
ဖြစ်နိုင်၍ ဤသို့ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။)

၁။ ဤသို့ ရွှေသို့တက်နေသော ပရမတ္ထသစ္စာအားဖြင့် ထိုရုပ်တရားအပေါင်း၏ သမ္ပတိသစ္စာအားဖြင့် ထိုအရိုး
အစုအပေါင်း၏ တစ်ကြိမ် တစ်ကြိမ်သော ခြေကို ကြွချီရာ = မြှောက်ချီရာ၌ ပထဝီဓာတ် အာပေါဓာတ်ဟူ
သော ဓာတ်နှစ်ပါးတို့သည် ညံ့ကုန်၏။ နို့ကုန် အားနည်းကုန်၏။ တေဇောဓာတ် ဝါယောဓာတ် နှစ်ပါးတို့ကား

လွန်ကဲကုန်၏။ စွမ်းအားကြီးမားကြကုန်၏။ (ဤ၌ ခြေကို ကြွချီမှု မြောက်ချီမှုကို အတိုကောက်အားဖြင့် ကြွ- ဟု မှတ်သားထားပါ။)

၂။ ရှေးရှုဆောင်ခြင်း - အတိဟရဏ -

၃။ ခြေကို လွှဲခြင်း = ထိုမှ ဤမှ ဆောင်ယူခြင်း - ဝိတိဟရဏ - တို့၌လည်း ထိုအတူပင်တည်း။

[ဝါယောဓာတ်အား အစဉ်လိုက်ပါလျက်ရှိသော တေဇောဓာတ်သည် ခြေကို ကြွချီခြင်း မြောက်ချီခြင်း၏ အကြောင်းတရား ဖြစ်သောကြောင့် တေဇောဓာတ် ဝါယောဓာတ် နှစ်ပါးတို့၏ လွန်ကဲကြောင်းကို ဖွင့်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ မှန်ပေသည် တေဇောဓာတ်သည် ခြေကို ကြွချီခြင်း အထက်သို့ ကြွချီခြင်း အထက်သို့ တက်ခြင်း သဘော ရှိ၏။ ခြေကို ကြွချီရာ၌ ဝါယောဓာတ်၏ နောက်သို့ ထိုတေဇောဓာတ်၏ အစဉ်လိုက်ပါတတ်သည့် သဘောတရားသည် ထင်ရှားရှိနေ၏။ ထို့ကြောင့် ဤခြေကို ကြွချီရာ၌ ဤ တေဇောဓာတ် ဝါယောဓာတ် နှစ်မျိုး တို့၏ စွမ်းအင်သတ္တိ သဘောအားဖြင့် လွန်ကဲမှု ရှိသည်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပထဝီဓာတ် အာပေါဓာတ် နှစ်မျိုးတို့၏လည်း ညံ့သည်၏ အဖြစ် နို့သည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း ထင်ရှား ပြတော်မူလိုသောကြောင့် အထက်ပါ စကားရပ်များကို အဋ္ဌကထာဆရာတော်က ဖွင့်ဆိုသွားတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။ တစ်ဖန် တေဇောဓာတ် အား အစဉ်လိုက်ပါလျက်ရှိသော ဝါယောဓာတ်သည် ရှေးရှုဆောင်ခြင်း = အတိဟရဏ၊ ခြေကိုလွှဲခြင်း ထိုမှ ဤမှ ဆောင်ယူခြင်း = ဝိတိဟရဏ တို့၏ အကြောင်းတရား ဖြစ်၏။ မှန်ပေသည် ဖိလာကန့်လန့် သွားတတ် သော ဝါယောဓာတ်၏ အတိဟရဏ ဝိတိဟရဏတို့၌ အလွန်အကဲနှင့် တကွသော ကြောင့်ကြဗျာပါရကား ရှိ နေ၏။ ဤသို့လျှင် တေဇောဓာတ်၏ ဝါယောဓာတ်အား အစဉ်လိုက်သည်၏ အဖြစ်သည် ထင်ရှား ရှိနေ၏။ ထို့ကြောင့် ဤဓာတ်နှစ်ပါးတို့၏ ရှေးရှုဆောင်ခြင်း = အတိဟရဏ၊ ခြေကိုလွှဲခြင်း = ထိုမှ ဤမှ ဆောင်ယူခြင်း ဝိတိဟရဏ ဤနှစ်မျိုးတို့၏ စွမ်းအင်သဘောအားဖြင့် လွန်ကဲမှု ရှိသည်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပထဝီဓာတ် အာပေါဓာတ် နှစ်ပါးတို့၏ နို့သည် ညံ့သည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း အဋ္ဌကထာဆရာတော် ဖွင့်ဆိုတော် မူခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ ရပ်သည့် နေရာ = ရပ်ထားသည့် ခြေကို ကျော်၍ ရှေ့သို့ ဆောင်ခြင်းသည် **အတိဟရဏ**၊ ခလုတ် သစ်ငုတ် စသည်ကို ရှောင်လွှဲဖို့ရန် ရပ်တည်နေသော ခြေနှင့် ထိခိုက်မှုကို ရှောင်လွှဲဖို့ရန် ဘေးနံပါးဖြင့် ဘေးဘက်ဖြင့် ခြေကိုဆောင်ယူခြင်းသည် **ဝိတိဟရဏ**၊ တစ်နည်း - ရပ်တည်နေသော ခြေထောက်သို့တိုင်အောင် ခြေကို ရှေးရှုဆောင်ယူခြင်းသည် **အတိဟရဏ**၊ ထိုရပ်တည်နေသော ခြေထောက်မှ တစ်ဖက်သို့ (ရှေ့သို့) ဆောင်ယူခြင်းသည် **ဝိတိဟရဏ**။ သီ-ဇီ-၂၄၇။ - ဤသတ်မှတ်ချက်အရ အတိဟရဏကို - ဆောင်- ဟု လည်းကောင်း၊ ဝိတိဟရဏကို လွှဲ- ဟု လည်းကောင်း၊ လွှဲ ဆောင်- ဟု လည်းကောင်း အတိုကောက်အားဖြင့် မှတ်သားထားပါ။]

ဝေါဿဇ္ဇန = ခြေကို (လှမ်းနေသော ခြေကို) လွှတ်ခြင်း၌ တေဇောဓာတ်၊ ဝါယောဓာတ် ဤဓာတ်နှစ်ပါး တို့သည် ညံ့ကုန်၏။ နို့ကုန်၏။ အားပျော့ကုန်၏။ ပထဝီဓာတ် အာပေါဓာတ် နှစ်ပါးတို့သည် စွမ်းအင်သတ္တိ လွန် ကဲကုန်၏။ စွမ်းအား ကြီးမားကြကုန်၏။ ခြေကိုချလိုက်ခြင်း = **သန္နိက္ခေပန**၊ ဖိနင်းခြင်း = **သန္နိရုဇ္ဈန**တို့၌လည်း နည်းတူ မှတ်ပါ။ (ခြေကို လှမ်း၍ နင်းဖို့ရန် လွှတ်လိုက်ခြင်းကို ဝေါဿဇ္ဇန၊ ခြေကို မြေသို့ သို့မဟုတ် ကြမ်းပေါ် သို့ ချလိုက်ခြင်းကို သန္နိက္ခေပန၊ မြေ၌ သို့မဟုတ် ကြမ်းပြင်ပေါ်၌ နောက်ထပ် တစ်လှမ်း လှမ်းဖို့ရန် ဖိနင်းလိုက် ခြင်းကို သန္နိရုဇ္ဈန - ဟု ခွဲခြားထားသည်။ **ကြွ-ဆောင်-လွှဲ-လွှတ်-ချ-မိ** ဟု အတိုကောက် မှတ်သားထားပါ။)

၁။ ဥဒ္ဓရဏ = ကြွ

၂။ အတိဟရဏ = ဆောင် (ရပ်သည့် ခြေသို့ ရောက်အောင် ဆောင်)

၃။ ဝိတိဟရဏ = လွှဲ (လွှဲဆောင်ယူ)

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - ကုရိယာပထ အခန်းနှင့် သမ္ပဇဉ် အခန်း

၄။ ဝေါဿဇ္ဇန = လွှတ် (လွှတ်ချ)

၅။ သန္တိက္ခေပန = ချ (နင်းချ)

၆။ သန္တိရုဇ္ဈန = ဖိ (ဖိနင်း)

ဤသို့လျှင် အဋ္ဌကထာက ခြေတစ်လှမ်းအတွင်း၌ အခိုက်အတန့် (၆)မျိုး ခွဲထား၏။

ထို (၆)မျိုးတို့တွင် - ဥဒ္ဓရဏ = ခြေကို ကြွချီခြင်း အခိုက်အတန့်၌ ဖြစ်ပေါ်နေကြကုန်သော ပရမတ် အစစ် ဖြစ်ကုန်သော ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့သည် အတိဟရဏ = ရပ်ထားသည့် ခြေသို့တိုင်အောင် ရှေ့ရှု ဆောင်ခြင်း အခိုက်အတန့်သို့ မရောက်ရှိကြကုန်။ ရှေ့ရှုဆောင်ခြင်း အခိုက်အတန့်၌ ဖြစ်ပေါ်သွားကြကုန်သော ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့သည်လည်း ဝီတိဟရဏ = လွှဲဆောင်ယူခြင်း အခိုက်အတန့်သို့ မရောက်ရှိကြကုန်။ လွှဲဆောင်ယူခြင်း အခိုက်၌ ဖြစ်ပေါ်သွားကြကုန်သော ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့သည်လည်း ဝေါဿဇ္ဇန = ခြေ ကို လွှတ်ချခြင်း အခိုက်အတန့်သို့ မရောက်ရှိကြကုန်။ ခြေကို လွှတ်ချခြင်း အခိုက်၌ ဖြစ်ပေါ်သွားကြကုန်သော ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့သည်လည်း သန္တိက္ခေပန = ခြေကို နင်းချခြင်း အခိုက်အတန့်သို့ မရောက်ရှိကြကုန်။ ခြေကို နင်းချခြင်း အခိုက်အတန့်၌ ဖြစ်ပေါ်သွားကြကုန်သော ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့သည်လည်း သန္တိရုဇ္ဈန = ခြေကို ဖိနင်းခြင်း အခိုက်အတန့်သို့ မရောက်ရှိကြကုန်။

ထိုထိုသို့သော အရပ် ထိုထိုသို့သော အခိုက်အတန့်၌သာလျှင် - အပိုင်းအပိုင်း၊ အဆစ်အဆစ်၊ အဆက် အဆက်၊ အခြားအခြား ဖြစ်၍ အိုးကင်းပူပေါ်သို့ ထည့်လိုက်သော နှမ်းကဲ့သို့ တဖျစ်ဖျစ် တဖြောက်ဖြောက် မြည်ကုန်သည် ဖြစ်၍ ပျက်ကုန်၏။ **[ဓမ္မမတ္တာဝဋ္ဌာနတော။ (သီ-ဇီ-၂၄၈။) ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင် ဟူသော တစ်ခဏ မျှသာ တည်တံ့နိုင်သောကြောင့်တည်း။]**

ထိုသို့ ရှေ့သို့ တက်ခြင်း နောက်သို့ ဆုတ်ခြင်းတို့၌ အဘယ်မည်သော တစ်စုံတစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါသည် ရှေ့သို့ တက်ပါသနည်း။ အဘယ်မည်သော တစ်စုံတစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ၏ ရှေ့သို့ တက်ခြင်းပါနည်း။ မည်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ တစ်စုံတစ်ယောက်မျှ ရှေ့သို့ မတက်၊ မည်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ တစ်စုံတစ်ယောက်၏မျှ ရှေ့သို့တက်ခြင်းလည်း မဟုတ်။ ရှေ့နှင့် နောက် အဆက်မပြတ် ဆက်စပ်လျက် နေရာ အသစ်အသစ်၌ ပြောင်းရွှေ့လျက် အထပ်ထပ် ဖြစ်ပေါ်နေကြသော ရုပ်နာမ်အစုအပုံတို့သာတည်း - ဟူလိုသည်။

ရူပါရူပဓမ္မာတိ ဥဒ္ဓရဏာကာရေန ပဝတ္တာ ရူပဓမ္မာ၊ တံသမုဋ္ဌာပကာ အရူပဓမ္မာ စ။

(သီ-ဇီ-၂၄၇။ မ-ဇီ-၁-၃၅၈။)

= ဤ၌ ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ဟူသည် ခြေကို ကြွချီသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်ပေါ်သွားကြကုန် သော ပဓာန = ပြဓာန်းသော ရုပ်တရား၊ အပ္ပဓာန = မပြဓာန်းသော ရုပ်တရား၊ တစ်နည်း သယ်ဆောင်တတ်သော ဝိညာတ်ရုပ် ပါဝင်သော စိတ္တသမုဋ္ဌာန် ရုပ်တရားများနှင့် အသယ်ဆောင်ခံရသော စတုသမုဋ္ဌာနိက ရုပ်တရားများ၊ ထိုသယ်ဆောင်တတ်သော ရုပ်တရားတို့ကို ဖြစ်စေတတ်ကုန်သော နာမ်တရားများတည်း။ ခြေကို - ကြွ-ဆောင်- လွှဲ-လွှတ်-ချ-ဖိ- ဟူသော ဤအခိုက်အတန့်တို့၌ ထိုထို အခိုက်အတန့် အသီးအသီး၌ ဖြစ်ပေါ်သွားကြကုန်သော အပိုင်းပိုင်း အဆစ်ဆစ် အပြတ်ပြတ် ဖြစ်ပေါ်နေကြကုန်သော ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြား ယူရမည် သိမ်းဆည်း ရှုပွားရမည်ဟု ဆိုလိုပေသည်။ သို့အတွက် အဋ္ဌကထာက အောက်ပါအတိုင်း ဆက်လက် ဖွင့်ဆိုထား၏။

မှန်ပေသည် ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝအားဖြင့်ကား -

၁။ ရုပ်ဓာတ် နာမ်ဓာတ်တို့၏သာလျှင် သွားခြင်းတည်း။

- ၂။ ရုပ်ဓာတ် နာမ်ဓာတ်တို့၏သာလျှင် ရပ်ခြင်းတည်း၊
- ၃။ ရုပ်ဓာတ် နာမ်ဓာတ်တို့၏သာလျှင် ထိုင်ခြင်းတည်း၊
- ၄။ ရုပ်ဓာတ် နာမ်တို့၏သာလျှင် အိပ်ခြင်းတည်း။

ထိုထို သွားခြင်း ရပ်ခြင်း ထိုင်ခြင်း အိပ်ခြင်းဟူသော ကောဠာသဌ၌ ရုပ်တရားနှင့် အတူတကွ -

- ၁။ အခြားတစ်ပါးသော စိတ်သည် ချုပ်ပျက်၍ သွား၏၊
- ၂။ အခြားတစ်ပါးသော စိတ်သည် အသစ်တစ်ဖန် ဖြစ်ပေါ်လာပြန်၏။

ဤသို့လျှင် အကြားအလုပ်မရှိ အပိုင်းအခြား မရှိသည်ဖြစ်၍ ရှေ့နှင့် နောက် အစဉ်မပြတ် ဆက်စပ်လျက် မြစ်ရေအယဉ် တသွင်သွင် စီးဆင်းနေသကဲ့သို့ ဖြစ်နေပေ၏။ - ဤသို့ ဉာဏ်ဖြင့်မြင်အောင် နှလုံးသွင်းပါ သိမ်းဆည်းပါ ပိုင်းခြားယူပါ။ ဤသို့ ရှေ့သို့တက်ခြင်း နောက်သို့ ဆုတ်ခြင်းတို့၌ ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို သိခြင်းကို အသမ္မုယုန = မတွေ့မဝေ သိခြင်း = အမှန်အတိုင်း သိခြင်းဟု ခေါ်ဆို၏။ ယင်းသို့ ရုပ်နာမ်တို့ကို ပရမတ်သို့ ဆိုက်အောင် မတွေ့မဝေ သိခြင်းသည် **အသမ္မောဟသမ္ပဇဉ်** မည်ပေသည်ဟု မှတ်သားပါလေ။

ဤတွင် **အဘိက္ကန္တေ ပဒိက္ကန္တေ သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိ** = ရှေ့သို့တက်ရာ၌ နောက်သို့ဆုတ်ရာ၌ သမ္ပဇဉ် ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိ၏။ - ဟူသော ပါဠိတော်၏ ဆိုလိုရင်း အနက်သဘောကို ဖွင့်ဆိုခြင်းသည် ပြီးဆုံးခြင်းသို့ ရောက်ရှိပေပြီ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၃၉။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၆၅။)

ရှုပုံမှာ ဤနာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း စာမျက်နှာ (၃၄၇) စသည်၌ ဖော်ပြခဲ့သော ကုရိယာပထရှုကွက် အတိုင်းသာ သိမ်းဆည်းရှုပွားပါ။

အာလောကိတေ ဝိလောကိတေ သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိ၊
= တည့်တည့်ကြည့်ရာ စောင်းငဲ့ကြည့်ရာ၌ သမ္ပဇဉ်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိ၏။

ဤ၌ ရှေ့တူရှုကြည့်ခြင်း = ရှေ့တည့်တည့်ကြည့်ခြင်းသည် အာလောကိတ မည်၏။ အထောင့်အရပ်ကို ကြည့်ခြင်း = တစောင်းကြည့်ခြင်း စောင်းငဲ့ကြည့်ခြင်းသည် ဝိလောကိတ မည်၏။ အောက်သို့ကြည့်ခြင်း အထက်သို့ ကြည့်ခြင်း နောက်သို့ ကြည့်ခြင်းတို့ကား ရဟန်းတော်တို့အဖို့ ကြည်ညိုဖွယ်ဂုဏ်ကို ဆောင်နိုင်သော လျောက်ပတ်သော ကြည့်ခြင်းမျိုးတို့ မဟုတ်၍ ဤ၌ ဟောတော်မမူခြင်း ဖြစ်သည်။ တည့်တည့် ကြည့်ခြင်း စောင်းငဲ့ကြည့်ခြင်း ဤနှစ်မျိုးတို့သည်သာလျှင် ရဟန်းတော်တို့နှင့် လျော်လျောက်ပတ်သော ကြည့်ခြင်းမျိုးများ ဖြစ်သောကြောင့် ဤနှစ်မျိုးကိုသာ ယူ၍ ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူပေသည်။ တစ်နည်းဆိုရသော် ကြည့်ခြင်းအားလုံးတို့ကိုလည်း ဤတည့်တည့်ကြည့်ခြင်း စောင်းငဲ့ကြည့်ခြင်းကို အဦးမူသဖြင့် သိမ်းကျုံးယူအပ် ပြီးသာလျှင် ဖြစ်ပေသည်။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၃၉-၃၄၀။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၆၅-၂၆၆။)

၁။ သာတ္ထကသမ္ပဇဉ်

ထိုတည့်တည့်ကြည့်ရာ စောင်းငဲ့ကြည့်ရာ၌ ကြည့်အံ့ဟူသော စိတ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာလတ်သော် စိတ်အလို အတိုင်းသာလျှင် မကြည့်သေးမူ၍ အကျိုးရှိ - မရှိကို ဆင်ခြင်၍ အကျိုးကို ပိုင်းခြားယူနိုင်ခြင်းသည် **သာတ္ထက သမ္ပဇဉ်** မည်၏။ ထိုသာတ္ထကသမ္ပဇဉ် ဖြစ်ပုံကို အရှင်နန္ဒမထေရ်မြတ်ကို မျက်မှောက်သက်သေပြု၍ သိရှိပါလေ။ ဘုရားရှင်သည် ဤသို့ ဟောကြားထားတော်မူ၏။

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - ကုရိယာပထ အခန်းနှင့် သမ္ပဇင် အခန်း

“ရဟန်းတို့ . . . နန္ဒရဟန်းသည် အကယ်၍ အရှေ့အရပ်ကို တည့်တည့်ကြည့်တော့မည် ဖြစ်အံ့၊ နန္ဒသည် ဤသို့ အရှေ့အရပ်ကို တည့်တည့်ကြည့်သော ငါ့အား ယင်းရူပါရုံ၌ လိုလားတပ်မက်ခြင်း ရှေးရှုကြစည်ခြင်း = အဘိဇ္ဈာတရား၊ စိတ်မချမ်းသာခြင်း = ဒေါမနဿတရားဟု ဆိုအပ်ကုန်သော ယုတ်ညံ့သော အကုသိုလ်တရား တို့သည် အစဉ်လိုက်ကုန်လိမ့်မည် မဟုတ်ဟု အခြင်းအရာအားလုံးကို စိတ်ဖြင့် နှလုံးသွင်းပြီးမှ အရှေ့အရပ်ကို တည့်တည့်ကြည့်၏။ ဤသို့လျှင် ထိုအရှေ့အရပ်ကို တည့်တည့်ကြည့်ရာ၌ အကျိုးရှိ-မရှိကို ဆင်ခြင်၍ အကျိုးကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူတတ် သိမ်းဆည်းတတ်သော သမ္ပဇင်ဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံ၏။

ရဟန်းတို့ . . . နန္ဒရဟန်းသည် -

အကယ်၍ အနောက်အရပ်ကို တည့်တည့်ကြည့်တော့မည် ဖြစ်အံ့။ ပ ။

မြောက်အရပ်ကို တည့်တည့်ကြည့်တော့မည် ဖြစ်အံ့။ ပ ။

တောင်အရပ်ကို တည့်တည့်ကြည့်တော့မည် ဖြစ်အံ့။ ပ ။

အထက်အရပ်ကို မော့၍ ကြည့်တော့မည် ဖြစ်အံ့။ ပ ။

အောက်အရပ်ကို ငုံ့၍ ကြည့်တော့မည် ဖြစ်အံ့။ ပ ။

အထောင့်အရပ်ကို စောင်းငဲ့ကြည့်တော့မည် ဖြစ်အံ့။ ပ ။

နန္ဒရဟန်းသည် - “ဤသို့ အထောင့်အရပ်ကို စောင်းငဲ့ကြည့်သော ငါ့အား ယင်းရူပါရုံ၌ လိုလားတပ် မက်ခြင်း = ရှေးရှုကြစည်ခြင်း = အဘိဇ္ဈာ၊ စိတ်နှလုံးမသာယာခြင်း = ဒေါမနဿဟု ဆိုအပ်ကုန်သော ယုတ်ညံ့ သော အကုသိုလ်တရားတို့သည် အစဉ်လိုက်ကုန်လိမ့်မည် မဟုတ်ဟု အခြင်းအရာအားလုံးကို စိတ်ဖြင့် နှလုံး သွင်းပြီးမှ အထောင့်အရပ်ကို စောင်းငဲ့ကြည့်၏။ ဤသို့လျှင် ထိုအထောင့်အရပ်ကို စောင်းငဲ့ကြည့်ရာ၌ အကျိုးရှိ- မရှိကို ဆင်ခြင်၍ အကျိုးကိုသာ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူတတ် သိမ်းဆည်းတတ်သော သမ္ပဇင်ဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံ၏။”
(အံ-၃-၁၄။ အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၀။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၆၆။)

ထိုအရှင်နန္ဒမထေရ်မြတ်သည် ဝိပဿနာဘာဝနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းနေသော အချိန်အခါကာလ၌ - “ငါသည် ယင်းကုန္ဒေတို့၌ မလုံခြုံသော၊ သတိတည်းဟူသော တံခါးရွက် မရှိမှုကို အမှီပြု၍ သာသနာတော်၌ မပျော်မွေ့ခြင်း စသော ဖောက်ပြန်သော အခြင်းအရာသို့ ရောက်ရှိခဲ့ရ၏။ ရှက်ပွဲကြီး ကြုံခဲ့ရ၏။ ယင်း ကုန္ဒေ မစောင့်စည်းမှုကိုပင် ကောင်းစွာ နှိပ်ကွပ်ပေတော့အံ့” - ဟု ဤသို့ ဖြစ်ပေါ်လာသော လုံ့လဥဿာဟရှိလျက် အားကောင်းသော ရှက်ခြင်း ကြောက်ခြင်း ဟိရိ-ဩတ္တပ္ပတရားများ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုကုန္ဒေကို လုံခြုံ အောင် စောင့်စည်းမှု၌လည်း ကမ္ဘာတစ်သိန်းနှင့် ချီ၍ ပါရမီတော်တို့ကို ဖြည့်ဆည်းပူးတော်မူခဲ့သဖြင့် ပြုအပ် ပြီးသော အဓိကာရ ကောင်းမှုကုသိုလ်ထူး ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ကုန္ဒေကို စောင့်စည်းမှု ကုန္ဒေယသံဝရ အရာ၌ အထွတ် အထိပ်သို့ ရောက်ရှိနေတော်မူ၏။ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် ထိုနန္ဒရဟန်းကို ဘုရားရှင်က -

ဧတဒဂ္ဂံ ဘိက္ခဝေ မမ သာဝကာနံ ဘိက္ခုနံ ကုန္ဒိယေသု ဂုတ္တဒ္ဓါရာနံ ယဒိဒံ နန္ဒော (အံ-၁-၂၆။)

= ရဟန်းတို့ . . . ကုန္ဒေတို့၌ လုံခြုံအောင် စောင့်စည်းကြကုန်သော သတိတည်းဟူသော တံခါးရွက်ရှိကြ ကုန်သော ငါဘုရားရှင်၏ တပည့်သာဝကတို့တွင် နန္ဒရဟန်းသည် အသာဆုံး အမြတ်ဆုံး ဖြစ်ပေ၏ - ဟု ဧတဒဂ္ဂံအရာ၌ ထားတော်မူ၏။ (ဒိ-ဋီ-၁-၂၄၉။)

၂။ တစ်နည်း သာတ္တကသမ္ပဇဉ် - သပ္ပါယသမ္ပဇဉ်

တစ်နည်းဆိုရသော် - ရှေ့သို့ တက်ရာ နောက်သို့ ဆုတ်ရာ - အပိုင်း၌ ဖွင့်ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း စေတီတော်ကို ဖူးမြင်ခြင်း စသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင် သာတ္တကသမ္ပဇဉ်ကိုလည်းကောင်း၊ သပ္ပါယသမ္ပဇဉ်ကိုလည်းကောင်း သိရှိပါလေ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၀။)

၃။ ဂေါစရသမ္ပဇဉ်

ကမ္မဋ္ဌာနဿ ပန အဝိဇ္ဇဟနမေဝ ဂေါစရသမ္ပဇဉ်။ တသ္မာ ခန္ဓာဓာတုအာယတနကမ္မဋ္ဌာနိကေဟိ အတ္တနော ကမ္မဋ္ဌာနဝသေနော၊ ကသိဏာဒိကမ္မဋ္ဌာနိကေဟိ ဝါ ပန ကမ္မဋ္ဌာနသီသေနော အာလောကနဝိလောကနံ ကာတဗ္ဗံ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၀။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၆၆။)

= မိမိ အမြဲနှလုံးသွင်း ရှုပွားနေသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို မစွန့်ခြင်းသည်သာလျှင် ဂေါစရသမ္ပဇဉ် မည်၏။ ထို့ကြောင့် -

၁။ ခန္ဓာ (၅)ပါးကို သိမ်းဆည်း ရှုပွားနေသော ခန္ဓကမ္မဋ္ဌာနိက ရဟန်းသည် တည့်တည့်ကြည့်ရာ၌ ခန္ဓာ (၅)ပါး၊ စောင်းငဲ့ကြည့်ရာ၌ ခန္ဓာ (၅)ပါးကိုသာ သိမ်းဆည်းပါ။ ရှုပွားပါ။

၂။ အာယတန (၁၂)ပါးကို သိမ်းဆည်း ရှုပွားနေသော အာယတနကမ္မဋ္ဌာနိက ရဟန်းသည် တည့်တည့်ကြည့်ရာ၌ အာယတန (၄)ပါး၊ စောင်းငဲ့ကြည့်ရာ၌ အာယတန (၄)ပါး စသည်ကိုသာ သိမ်းဆည်းပါ။ ရှုပွားပါ။ (နောက်၌ ထင်ရှားလတ္တံ့။)

၃။ ဓာတ် (၁၈)ပါးကို သိမ်းဆည်းရှုပွားနေသော ဓာတုကမ္မဋ္ဌာနိက ရဟန်းသည် တည့်တည့်ကြည့်ရာ၌ ဓာတ် (၄)ပါး၊ စောင်းငဲ့ကြည့်ရာ၌ ဓာတ် (၄)ပါး စသည်ကိုသာ သိမ်းဆည်းပါ။ ရှုပွားပါ။ (နောက်၌ ထင်ရှားလတ္တံ့။)

၄။ ကသိုဏ်း စသည်ကို ပွားများအားထုတ်နေကြသော ကသိဏာဒိကမ္မဋ္ဌာနိက ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်လည်း တည့်တည့်ကြည့်ရာ စောင်းငဲ့ကြည့်ရာတို့၌ မိမိတို့ နှလုံးသွင်းနေသည့် ကသိုဏ်း စသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုသာ နှလုံးသွင်းနေပါ။

၅။ အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် အာနာပါနဿတိ သမာဓိကို ပွားများအားထုတ်နေသော အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာနိက ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်အံ့ တည့်တည့်ကြည့်ရာ စောင်းငဲ့ကြည့်ရာ၌ မိမိရှုပွားနေသည့် အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကိုသာ အဦးမူသဖြင့် တည့်တည့်ကြည့်ပါ စောင်းငဲ့ကြည့်ပါ။ တစ်နည်းဆိုသော် တည့်တည့်ကြည့်ရာ စောင်းငဲ့ကြည့်ရာ၌ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကိုသာ နှလုံးသွင်းနေပါ။

မိမိက သမထပိုင်းတွင်သာ တည်ရှိနေပါက မိမိ နှလုံးသွင်းနေသည့် သမထကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ မိမိက ဝိပဿနာပိုင်းသို့ ရောက်ရှိနေပါက ခန္ဓာ (၅)ပါးနည်း၊ အာယတန (၁၂)ပါးနည်း၊ ဓာတ် (၁၈)ပါးနည်း စသည်တို့တွင် မိမိရှုပွားနေသည့် တစ်နည်းနည်းဖြင့် ဝိပဿနာဘာဝနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ရှုပွားလျက် တည့်တည့်ကြည့်ပါ စောင်းငဲ့ကြည့်ပါဟု ဆိုလိုသည်။ ဤသို့ တည့်တည့်ကြည့်ရာ စောင်းငဲ့ကြည့်ရာ၌ သမထပိုင်းတွင် သမထကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဝိပဿနာပိုင်းတွင် ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းနေပါက ဂေါစရသမ္ပဇဉ်နှင့် ပြည့်စုံပြီ ဖြစ်ပေသည်။ ဤအဖွင့်များ အရ -

အကယ်၍ သူတော်ကောင်း တစ်ဦးသည် သမာဓိထူထောင်သည့် အပိုင်းတွင်သာ တည်ရှိနေသေး၍ မိမိရှုပွားနေသည့် သမထကမ္မဋ္ဌာန်းကိုသာ တည့်တည့်ကြည့်ရာ စောင်းငဲ့ကြည့်ရာ၌ နှလုံးသွင်းနေပါက ဂေါစရသမ္ပဇဉ်နှင့် ပြည့်စုံပြီဟု ဆိုနိုင်၏။

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - ကုရိယာပထ အခန်းနှင့် သမ္ပဇင် အခန်း

အကယ်၍ သူတော်ကောင်း တစ်ဦးသည် သမာဓိစခန်းကို အောင်မြင်မှု ရရှိပြီးနောက် ယင်းသမာဓိကို ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အခြေပါဒကပြု၍ ဝိပဿနာသို့ ကူးနိုင်သဖြင့် ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်တို့ကို ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်လျက် တည့်တည့်ကြည့်ခဲ့သော် စောင်းငဲ့ကြည့်ခဲ့သော် - တစ်နည်းဆိုရသော် တည့်တည့်ကြည့်ရာ စောင်းငဲ့ကြည့်ရာ၌ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်တို့ကို ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် သိမ်းဆည်းလျက် ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်နိုင်ခဲ့သော် ထိုသူတော်ကောင်း၏ သန္တာန်ဝယ် ဂေါစရသမ္ပဇင်နှင့် အသမ္မောဟသမ္ပဇင် နှစ်မျိုးလုံး ပြည့်စုံပြီဟု ဆိုနိုင်ပေသည်။

၄။ အသမ္မောဟသမ္ပဇင်

ခန္ဓာအိမ် အတွင်း၌ကား တည့်တည့်ကြည့်တတ်သော အတ္တ၊ စောင်းငဲ့ကြည့်တတ်သော အတ္တ မည်သည် မရှိသည်သာတည်း။ တည့်တည့်ကြည့်ပေတော့အံ့။ - ဟူသော စိတ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာလတ်သော် ထိုစိတ်နှင့် အတူတကွပင်လျှင် စိတ်ကြောင့်ဖြစ်ကုန်သော၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာန် ရုပ်ကလာပ်တို့တွင် သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲ နေသော ဝါယောဓာတ်သည် ဝိညာတ်ရုပ်ကို ဖြစ်စေလျက် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဤသို့လျှင် စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော ဝါယောဓာတ်၏ သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲနေသော ရုပ်ကလာပ်အပေါင်း၏ ထိုထိုသော အရပ်၌ ပျံ့နှံ့သည် ၏ အစွမ်းအားဖြင့် အောက်မျက်လွှာသည် အောက်သို့ နစ်မြုပ်သွား၏။ အထက်မျက်လွှာသည် အထက်သို့ ကြွ၏ (= တက်၏၊ လွင့်၏)။ ယန္တရားဖြင့် ဖွင့်သော (= ပွင့်အောင် ဖွင့်လိုက်သော) တစ်စုံတစ်ယောက်သောသူ မည်သည် မရှိသည်သာတည်း။ ထိုနောင် စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်သည် မြင်ခြင်းကိစ္စကို ပြီးစေလျက် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ - ဟု ဤသို့ ကွဲကွဲပြားပြား သိခြင်းသည် ဤ အာလောကီတေ ဝိလောကီတေ၌ **အသမ္မောဟသမ္ပဇင်** မည်၏။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၀။ မ-ဋ္ဌ-၂-၂၆၆။)

[မှတ်ချက်] - ဤစက္ခုဝိညာဏ်စိတ်သည် မြင်ခြင်းကိစ္စကို ပြီးစေလျက် ဖြစ်ပေါ်လာသည်ဟု ဆိုသဖြင့် ယင်းစက္ခုဝိညာဏ်သည် မိမိ ရှေ့က ရှိသော ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ မိမိ၏ နောက်က ဖြစ်ကြကုန်သော သမ္ပဋိစိုဏ်း- သန္တီရဏ-ဝုဋ္ဌောတို့ မပါဘဲ၊ မဟန္တာရုံ ဖြစ်က ဇောမပါဘဲ၊ အတိမဟန္တာရုံ ဖြစ်က ဇော တဒါရုံတို့ မပါဘဲ မိမိ ချည်းသက်သက် ဖြစ်နိုင်သည့် စွမ်းအား မရှိပေ။ သို့အတွက် မကင်းစကောင်းသော အဝိနာဘာဝနည်းအားဖြင့် စက္ခုဒွါရဝိထိ နာမ်တရားစုတို့နှင့် ရူပါရုံကို ဆက်လက် အာရုံယူကြသည့် မနောဒွါရဝိထိ နာမ်တရားစုတို့ကို ပါ စက္ခုဝိညာဏ်၌ သိမ်းကျုံးယူပါ။ ယင်းသို့ ယူစေလိုသောကြောင့် အဋ္ဌကထာဆရာတော်က အောက်ပါ နည်းကို ဆက်လက်၍ တစ်ဖန် ဆိုတော်မူပြန်သည်။]

မူလပရိညာ

တစ်နည်းကား -

- ၁။ မူလပရိညာ၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊
- ၂။ အာဂန္တုက = ဧည့်သည်နှင့် တူသည်၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊
- ၃။ တာဝကာလိက = အခိုက်အတန့်သာ တည်တံ့မှု ရှိသည်၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း -

ဤ တည့်တည့်ကြည့်ရာ စောင်းငဲ့ကြည့်ရာ၌ **အသမ္မောဟသမ္ပဇင်**ကို သိရှိပါလေ။ ရှေးဦးစွာ မူလပရိညာ၏ အစွမ်းဖြင့် အသမ္မောဟသမ္ပဇင် ဖြစ်ပုံကို ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

ရူပါရုံကို တည့်တည့်ကြည့်ရာ စောင်းငဲ့ကြည့်ရာ၌ -

(ဘဝင်)။ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ စက္ခုဝိညာဏ်၊ သမ္ပဋိစ္စိုဋ်၊ သန္တီရဏ၊ ဝုဋ္ဌော၊ ဇော — ဟု ဝီထိစိတ်အစဉ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

ထိုစိတ်တို့တွင် ဘဝင်ကား ဝီထိမှ အလွတ်ဖြစ်သော ဝီထိမုတ်စိတ်တည်း။ ပဋိသန္ဓေမှ စုတိအတွင်း ဘဝ တစ်လျှောက်ကို ဥပပတ္တိဘဝဟု ခေါ်ဆို၏။ ဘဝင်သည် ဥပပတ္တိ အမည်ရသော ဘဝ၏ ဝီထိစိတ်များ မဖြစ်ချိန် ဝယ် စိတ်အစဉ် မပြတ်စဲရေးအတွက် ဘဝ၏ အကြောင်းတရား ဖြစ်ခြင်းကိစ္စကို ပြီးစေလျက် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

ရူပါရုံသည် စက္ခုဒွါရနှင့် မနောဒွါရတို့၌ ရှေးရှုကျရောက်လာသောအခါ ထင်လာသောအခါ ကိရိယ မနောဓာတ် အမည်ရသော ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်သည် ထိုဘဝင်ကို လည်စေ၍ (= ရပ်စေ၍) ယင်းရူပါရုံကို ဆင်ခြင် ခြင်း အာဝဇ္ဇန်းကိစ္စကို ပြီးစီးစေလျက် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

ထိုပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်၏ ချုပ်ပျက်သွားခြင်းကြောင့် စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်သည် ယင်းရူပါရုံကို မြင်ခြင်းကိစ္စကို ပြီးစီးစေလျက် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

ထိုစက္ခုဝိညာဏ်စိတ်၏ ချုပ်ပျက်သွားခြင်းကြောင့် ဝိပါကမနောဓာတ် အမည်ရသော သမ္ပဋိစ္စိုဋ်စိတ် သည် ယင်းရူပါရုံကိုပင် လက်ခံခြင်း သမ္ပဋိစ္စိုဋ်ကိစ္စကို ပြီးစီးစေလျက် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

ထိုသမ္ပဋိစ္စိုဋ်စိတ်၏ ချုပ်ပျက်သွားခြင်းကြောင့် ဝိပါကမနောဝိညာဏဓာတ် အမည်ရသော သန္တီရဏ စိတ်သည် ယင်းရူပါရုံကိုပင် စုံစမ်းခြင်းကိစ္စကို ပြီးစီးစေလျက် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

ထိုသန္တီရဏစိတ်၏ ချုပ်ပျက်သွားခြင်းကြောင့် ကိရိယမနောဝိညာဏဓာတ် အမည်ရသော ဝုဋ္ဌာစိတ် သည် ယင်းရူပါရုံကိုပင် ဣဋ္ဌ-အနိဋ္ဌ စသည်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်ခြင်း ဝုဋ္ဌာကိစ္စကို ပြီးစီးစေလျက် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

ထိုဝုဋ္ဌာစိတ်၏ ချုပ်ပျက်သွားခြင်းကြောင့် (၇)ကြိမ်သော ဇောသည် စောလာ၏။

ထိုဇော (၇)ကြိမ်တို့တွင် ပထမဇော၌လည်း — “ဤသူကား အမျိုးသမီး၊ ဤသူကား အမျိုးသား”ဟု တပ်မက်ခြင်း ပြစ်မှားခြင်း တွေဝေခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် တည့်တည့်ကြည့်ခြင်း စောင်းငဲ့ကြည့်ခြင်းသည် မဖြစ် သေးပေ။ ဒုတိယဇော၌လည်း။ ပ ။ သတ္တမဇော၌လည်း။ ပ ။ မဖြစ်သေးပေ။ စစ်မြေပြင်၌ စစ်သည်တို့ကဲ့သို့ ထို (၇)ကြိမ် ကုန်သော ဇောတို့သည် ထက်အောက်ပြောင်းပြန်၏ အစွမ်းဖြင့် ပျက်စီး၍ ကျကုန်လတ်သော် “ဤ သူကား အမျိုးသမီး၊ ဤသူကား အမျိုးသား”ဟု တပ်မက်ခြင်း ပြစ်မှားခြင်း တွေဝေခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် တည့်- တည့်ကြည့်ခြင်း စောင်းငဲ့ကြည့်ခြင်းသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဤသို့လျှင် ဤတည့်တည့်ကြည့်ရာ စောင်းငဲ့ကြည့်ရာ၌ မူလပရိညာ၏ အစွမ်းဖြင့် အသမ္မောဟသမ္ပဇင်ကို သိရှိပါလေ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၁။)

ဆိုလိုရင်း — စက္ခုဒွါရဝီထိ စသော ပဉ္စဒွါရဝီထိ၌ “အမျိုးသမီး အမျိုးသား”ဟု သိ၍ တပ်မက်မှု စသည် ကား မဖြစ်။ ထိုပဉ္စဒွါရဝီထိ၌ — ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းနှင့် ဝုဋ္ဌာတို့၏ အယောနိသော မနသိကာရအားဖြင့် ဆင်ခြင် ဆုံးဖြတ်သည်၏ အစွမ်းဖြင့် ဣဋ္ဌဖြစ်သော အမျိုးသမီးရူပါရုံ စသည်၌ လောဘမျှကား ဖြစ်၏။ အနိဋ္ဌဖြစ်သော အမျိုးသမီး ရူပါရုံ စသည်၌ စိတ်ခက်ထန် ကြမ်းတမ်းမှု ပဋိသမ္ပုပ္ပါဒ်ကား ဖြစ်၏။ (အမျိုးသမီးပဲ အမျိုးသားပဲဟု သိ၍ ရာဂ ဒေါသ မောဟ ဖြစ်သည်ကား မဟုတ်။ ရူပါရုံ အရောင်မျှကိုသာ အာရုံပြု၍ လောဘမျှ ဒေါသမျှ မောဟမျှ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။)

မနောဒွါရပန “ဣတ္ထိ ပုရိသော”တိ ရဇ္ဇနာဒိ ဟောတိ။ တဿ ပဉ္စဒွါရဇဝနံ မူလံ။ ယထာဝုတ္တံ ဝါ သဗ္ဗံ ဘဝင်္ဂါဒိ။ ဧဝံ မနောဒွါရဇဝနဿ မူလဝသေန မူလပရိညာ ဝုတ္တာ။ (ဒီ-ဋီ-၁-၂၅၀။)

သို့သော် မနောဒွါရဝီထိ၌ကား “အမျိုးသမီးပဲ၊ အမျိုးသားပဲ”ဟု သိ၍ တပ်မက်ခြင်း ပြစ်မှားခြင်း တွေဝေ

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - ကုရိယာပထ အခန်းနှင့် သမ္ပဇင် အခန်း

ခြင်းသည် ဖြစ်၏။ (ဤနာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း စာမျက်နှာ - ၂၆၀- ၌ ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း - ပဉ္စမမြောက် မနောဒွါရဝိသိကမ္ပ “အမျိုးသမီးပဲ, အမျိုးသားပဲ”ဟု သိ၍ ရာဂဖြင့် တပ်မက်ခြင်း, ဒေါသဖြင့် ပြစ်မှားခြင်း, မောဟဖြင့် တွေဝေခြင်း ဖြစ်၏။ စာမျက်နှာ - ၂၆၀- ကို ပြန်ကြည့်ပါ။)

“အမျိုးသမီးပဲ, အမျိုးသားပဲ”ဟု သိ၍ တပ်မက်တတ်သော ပြစ်မှားတတ်သော တွေဝေတတ်သော လောဘ-ဇော ဒေါသဇော မောဟဇောများ ပါဝင်သည့် ထိုမနောဒွါရဝိသိ၏ ဖြစ်ပေါ်လာဖို့ရန် မူလအခြေခံ အကြောင်း တရားကား ပဉ္စဒွါရဝိသိတို့၌ ပါဝင်သော ဇောပင်တည်း။ တစ်နည်းဆိုရသော် ဘဝနှင့် တကွသော ပဉ္စဒွါရဝိသိ စိတ်အစဉ်တို့တည်း။ ဤသို့လျှင် မနောဒွါရဇော၏ အကြောင်းရင်း မူလ၏ အစွမ်းဖြင့် ပဉ္စဒွါရဝိသိများကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားသိမှုကို **မူလပရိညာ** - ဟု ဆိုအပ်ပေသည်။

ဤ အာလောကိတေ ဝိလောကိတေ = တည့်တည့်ကြည့်ရာ စောင်းငဲ့ကြည့်ရာ၌ မူလပရိညာ၏ အစွမ်းဖြင့် အသမ္မောဟသမ္ပဇင် ဖြစ်ပုံကို သိရှိရမည်ဟု အဋ္ဌကထာက ဖွင့်ဆိုထားသဖြင့် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် - တည့်တည့်ကြည့်ရာ စောင်းငဲ့ကြည့်ရာ၌ ဖြစ်ပေါ်သွားကြကုန်သော -

- ၁။ စက္ခုဒွါရဝိသိ - စိတ်+စေတသိက် = နာမ်တရားစုတို့ကိုလည်းကောင်း,
- ၂။ ရူပါရုံကိုပင် ဆက်လက် အာရုံယူကြကုန်သော မနောဒွါရဝိသိ နာမ်တရားစုတို့ကိုလည်းကောင်း (တပ်မက်ခြင်း ကြည်ညိုခြင်း စသည်ဖြစ်သော ဝိသိများ)

နာမ်တုံးနာမ်ခဲ နာမ်ယနတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးလျက် ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် သိမ်းဆည်းနိုင် ရှုပွားနိုင်ရမည်။ ယင်းသို့ သိမ်းဆည်းနိုင် ရှုပွားနိုင်ခဲ့သော် မူလပရိညာ၏ အစွမ်းဖြင့် အသမ္မောဟသမ္ပဇင်ဉာဏ်ကို ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ရရှိပြီဟု ဆိုလိုပေသည်။

ဥပလက္ခဏနည်း နိဒဿနနည်း

အစိတ်ကို မှတ်၍ ဆိုသဖြင့် အပေါင်းကိုလည်း ယူရသော နည်းသည် **ဥပလက္ခဏနည်း** မည်၏။ ထင်ရှားရာ တစ်ခုကို မိန့်ဆိုတော်မူသဖြင့် အလုံးစုံကို ယူရသော နည်းသည် **နိဒဿနနည်း** မည်၏။

ဤသမ္ပဇင်ပိုင်း၌ ဘုရားရှင်သည် အာလောကိတေ ဝိလောကိတေ ဟူသော စကားတော်ဖြင့် တည့်တည့်ကြည့်ရာ စောင်းငဲ့ကြည့်ရာ၌ ရူပါရုံကို အာရုံပြုကြသည့် စက္ခုဒွါရဝိသိ မနောဒွါရဝိသိ နာမ်တရားစုတို့ကို သိမ်းဆည်း ရှုပွားရန် ညွှန်ကြားထားတော်မူ၏။ ယင်းညွှန်ကြားတော်မူချက်ကား -

“ရူပါရုံကို အာရုံယူတတ်သည့် နာမ်တရားစုတည်းဟူသော အစိတ်ကို (အစိတ်အပိုင်း တစ်ခုကို) မှတ်၍ ဟောကြားတော်မူလိုက်သဖြင့် အာရုံ (၆)ပါးလုံးကို ထိုက်သလို အာရုံယူတတ်သည့် နာမ်တရားစုအားလုံးတည်းဟူသော အပေါင်းကိုလည်း သိမ်းကျုံးယူရသော ဥပလက္ခဏနည်းအားဖြင့် ဟောကြားထားတော်မူသော ဒေသနာတော်” ဖြစ်၏။ တစ်နည်းဆိုရသော် -

“ရူပါရုံကို အာရုံယူတတ်သော နာမ်တရားစုတည်းဟူသော ထင်ရှားရာတစ်ခုကို သိမ်းဆည်းရှုပွားရန် ညွှန်ကြားတော်မူလိုက်သဖြင့် အာရုံ (၆)ပါးလုံးကိုပင် ထိုက်သလို အာရုံယူတတ်သည့် နာမ်တရားစုအားလုံးကို သိမ်းဆည်း ရှုပွားရန် ယူရသော **နိဒဿနနည်း**အားဖြင့် ဟောကြားထားတော်မူသော ဒေသနာတော်” ဖြစ်၏။

ဝုတ္တမ္ပိ ဧကဓမ္မေ၊ ယေ ဓမ္မာ ဧကလက္ခဏာ တေန။
ဝုတ္တာ ဘဝန္တိ သဗ္ဗေ၊ ဣတိ ဝုတ္တာ လက္ခဏော ဟာရော။

ဟူသော နေတ္တိပါဠိတော်၌ လာရုံသော လက္ခဏာဟာရနေတ္တိနည်းပင်တည်း။ အာရုံ (၆)ပါးတို့တွင် ရူပါရုံကို အာရုံယူတတ်သည့် နာမ်တရားစုတို့ကို သိမ်းဆည်းရှုပွားရန် ညွှန်ကြားတော်မူလိုက်သဖြင့် အာရုံကို ယူတတ်ပုံ လက္ခဏာချင်း တူညီသော သောတဒွါရဝီရိယံ စသော နာမ်တရားစုတို့ကိုလည်း သိမ်းဆည်းရှုပွားရန် ဟောကြားတော်မူပြီးပင် ဖြစ်သည်ဟု ယူရသော နည်းပင်တည်း။

အဝိနာဘာဝနည်း - ရူပါရုံကို အာရုံယူတတ်သည့် နာမ်တရားစုတို့ကို သိမ်းဆည်း ရှုပွားရန် ညွှန်ကြားတော်မူလိုက်သဖြင့် မကင်းစကောင်းသော အဝိနာဘာဝနည်းအားဖြင့် ရူပါရုံနှင့် ဆိုင်ရာ မှီရာဝတ္ထုရုပ်တို့ကိုပါ သိမ်းဆည်းရှုပွားရ၏။ ပဉ္စဝေါကာရ အမည်ရသော ခန္ဓာ (၅)ပါးရှိသော ဘုံဝယ် ဆိုင်ရာ အာရုံနှင့် ကင်း၍လည်းကောင်း၊ ဆိုင်ရာ မှီရာဝတ္ထုရုပ်နှင့် ကင်း၍လည်းကောင်း မဖြစ်စကောင်းသောကြောင့် ဖြစ်၏။ သို့အတွက် အဋ္ဌကထာ ဆရာတော်ကိုယ်တိုင်က - အာလောကိတေ ဝိလောကိတေ၌ ခန္ဓာ (၅)ပါးကို သိမ်းဆည်း ရှုပွားရန် ထပ်မံ၍ ဖွင့်ဆိုပေလတ္တံ့။ (နောက်တွင် ထင်ရှားလတ္တံ့။)

(က) သို့အတွက် - အာလောကိတေ ဝိလောကိတေ - အရ ရူပါရုံကို မြင်ရာ၌ -

၁။ ရူပါရုံနှင့် ဆိုင်ရာ မှီရာဝတ္ထုရုပ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊

၂။ ရူပါရုံကို အာရုံပြုကြသည့် စက္ခုဒွါရဝီရိယံ-မနောဒွါရဝီရိယံ နာမ်တရားစုတို့ကိုလည်းကောင်း၊ သိမ်းဆည်း ရှုပွားရသကဲ့သို့ အလားတူပင် -

(ခ) သဒ္ဓါရုံ = အသံကို ကြားရာ၌ -

၁။ သဒ္ဓါရုံနှင့် ဆိုင်ရာ မှီရာဝတ္ထုရုပ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊

၂။ သဒ္ဓါရုံကို အာရုံပြုကြသည့် သောတဒွါရဝီရိယံ-မနောဒွါရဝီရိယံ နာမ်တရားစုတို့ကိုလည်းကောင်း၊

(ဂ) ဂန္ဓာရုံ = အနံ့ကို နံရာ၌ -

၁။ ဂန္ဓာရုံနှင့် ဆိုင်ရာ မှီရာဝတ္ထုရုပ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊

၂။ ဂန္ဓာရုံကို အာရုံယူကြသည့် ယာနဒွါရဝီရိယံ-မနောဒွါရဝီရိယံ နာမ်တရားစုတို့ကိုလည်းကောင်း၊

(ဃ) ရသာရုံ = အရသာကို သိရာ၌ -

၁။ ရသာရုံနှင့် ဆိုင်ရာ မှီရာဝတ္ထုရုပ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊

၂။ ရသာရုံကို အာရုံယူကြသည့် ဇိဝှိဒွါရဝီရိယံ-မနောဒွါရဝီရိယံ နာမ်တရားစုတို့ကိုလည်းကောင်း၊

(င) ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ = အတွေ့အထိကို သိရာ၌ -

၁။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံနှင့် ဆိုင်ရာ မှီရာဝတ္ထုရုပ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊

၂။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို အာရုံယူကြသည့် ကာယဒွါရဝီရိယံ-မနောဒွါရဝီရိယံ နာမ်တရားစုတို့ကိုလည်းကောင်း၊

(စ) ဓမ္မာရုံ အမည်ရသော ရုပ်နာမ် တစ်ခုခုကို သို့မဟုတ် အများစုကို သိရာ၌ -

၁။ ဆိုင်ရာ ဓမ္မာရုံနှင့် မှီရာဝတ္ထုရုပ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊

၂။ ဓမ္မာရုံကို အာရုံယူကြသည့် မနောဒွါရဝီရိယံ နာမ်တရားစုတို့ကိုလည်းကောင်း သိမ်းဆည်းရှုပွားပါ။

အာဂန္တုက သဘော

တစ်ဖန် စက္ခုဒွါရ (မနောဒွါရ)၌ ရူပါရုံသည် ထင်မြင်ခြင်းသို့ ရောက်လတ်သော် လှုပ်သောဘဝင် = ဘဝင်-စလန ဖြစ်သည်မှ အထက်၌ (ပြတ်သောဘဝင် = ရပ်သောဘဝင် = ဘဝင်ပစ္စေဒကို ဆိုလိုသည်။) မိမိ မိမိတို့၏

ဆိုင်ရာ ကိစ္စ အသီးအသီးကို ပြီးစီးစေခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ စက္ခုဝိညာဏ်၊ သမ္ပဋိစ္ဆိင်း၊ သန္တိ-
ရဏ ဝုဋ္ဌောတို့သည် ဖြစ်ပြီးကြ၍ ချုပ်ကုန်ပြီးလတ်သော် - အဆုံး၌ ဇောသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုဇောသည်
မိမိ၏ ရှေး၌ ဖြစ်ကုန်ပြီးသော ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း စသည်တို့၏ အိမ်သဖွယ်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော စက္ခုဒွါရ၌ အာဂန္တုက
ဧည့်သည် ယောက်ျားသဖွယ်ကဲ့သို့ ဖြစ်နေ၏။ သူတစ်ပါး၏ အိမ်၌ တစ်စုံတစ်ခုသော ဝတ္ထုကို တောင်းအံ့သော
ငှာ ဝင်ရောက်လာသော ဧည့်သည် ယောက်ျားအား အိမ်ရှင်တို့က စကားမဆို ဆိတ်ဆိတ်နေကုန်သည်ရှိသော်
အာဏာကိုပြုခြင်း အာဏာပြုခြင်းသည် မသင့်သကဲ့သို့ ထို့အတူပင် အာဝဇ္ဇန်း (ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း) စသည်တို့၏
အိမ်သဖွယ် ဖြစ်သော စက္ခုဒွါရ၌ အာဝဇ္ဇန်း စသော ဝီထိစိတ်တို့က ယင်းရူပါရုံကို မတပ်မက်ကုန်သော်လည်း
ကောင်း၊ မပြစ်မှားကုန်သော်လည်းကောင်း၊ မတွေဝေကုန်သော်လည်းကောင်း ထိုဧည့်သည် ယောက်ျားနှင့်
တူသောဇော၏ ယင်းရူပါရုံကို တပ်မက်ခြင်း ပြစ်မှားခြင်း တွေဝေခြင်းသည် မသင့်မြတ်သည်သာတည်း။ ဤ
သို့လျှင် ဧည့်သည် အာဂန္တုနှင့် တူသော ဖြစ်မှုရှိသည်၏ အစွမ်းဖြင့် အသမ္မောဟသမ္ပဇဉ်ကို သိပါ။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၁။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၆၇။)

ဆိုလိုရင်းကား - ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ စက္ခုဝိညာဏ်၊ သမ္ပဋိစ္ဆိင်း၊ သန္တိရဏ၊ ဝုဋ္ဌောတို့သည် ရူပါရုံအရောင်မျှ
ကိုသာ သိသကဲ့သို့ ရူပါရုံအရောင်မျှကိုသာ သိသော ဇောစိတ်တို့လည်း ဖြစ်ပေါ်လာတတ်၏။ ယင်းအရောင်
မျှကိုသာ သိသော ဇောနှင့် တကွသော စက္ခုဒွါရဝီထိ နာမ်တရားစုတို့ကို ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင်
ယနပြုအောင် ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင် သိမ်းဆည်းနိုင်ပါက အသမ္မောဟသမ္ပဇဉ် ဖြစ်ပေပြီ။ ယင်းအသမ္မောဟ
သမ္ပဇဉ်ဉာဏ်ကို ရရှိအောင် ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ကြိုးစားအားထုတ်ပါ။ ဧည့်သည် အာဂန္တုသည် သူတစ်ပါး
ပစ္စည်းတို့ အပေါ်၌ တပ်မက်မှု ပြစ်မှားမှု မဖြစ်သကဲ့သို့ မှတ်ပါ။ တစ်ဖန် ယင်းစက္ခုဒွါရဝီထိတွင် အကျိုးဝင်သော
အာဝဇ္ဇန်းနှင့် ဝုဋ္ဌောတို့က အယောနိသောမနသိကာရအားဖြင့် ယင်းရူပါရုံကို နှလုံးသွင်းခဲ့သော် လောဘဇော
ဒေါသဇော မောဟဇောတို့လည်း ထိုက်သလို စောကြမည် ဖြစ်၏။ ယင်းဇောတို့ကား “အမျိုးသမီးပဲ အမျိုးသား
ပဲ”ဟု သိ၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြသော လောဘဇော ဒေါသဇော မောဟဇောတို့ မဟုတ်ကြပေ။ အယောနိသော
မနသိကာရကို အကြောင်းခံ၍ ရူပါရုံအရောင်မျှ အပေါ်၌ သာယာမှုမျှ ပြစ်မှားမှုမျှ တွေဝေမှုသာဖြစ်သည်။
မိမိအိမ်ရှိ သက်ရှိသက်မဲ့ ကာမဝတ္ထုအစုစုတို့ အပေါ်၌ အိမ်ရှင်တို့က ပိုင်စိုးပိုင်နင်း သာယာတပ်မက်သကဲ့သို့
တပ်မက်သည်ကား မဟုတ်၊ ဧည့်သည် အာဂန္တုယောက်ျားသဖွယ် သူတစ်ပါးပစ္စည်း အပေါ်၌ သာယာမှု တပ်
မက်မှု သဘောမျိုးသာတည်း။ ယင်းသို့ ဧည့်သည် အာဂန္တုယောက်ျား၏ သူတစ်ပါးပစ္စည်း အပေါ်၌ သာယာ
တပ်မက်မှု ပြစ်မှားမှု တွေဝေမှုသဘောနှင့် ပဉ္စဒွါရဝီထိ၌ ပါဝင်သော ဇောတို့၏ သာယာတပ်မက်မှု ပြစ်မှားမှု
တွေဝေမှုသည် တူ၏။ ယင်းလောဘဇော ဒေါသဇော မောဟဇောများ ပါဝင်သော စက္ခုဒွါရဝီထိ နာမ်တရားစုတို့ကို
ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် သိမ်းဆည်းနိုင် ရှုပွားနိုင်ပါက အာဂန္တုဧည့်သည်သဖွယ်နှင့် တူသည်၏
အစွမ်းဖြင့် အသမ္မောဟသမ္ပဇဉ်ဉာဏ် ဖြစ်ပြီ။ ယင်း အသမ္မောဟသမ္ပဇဉ်ဉာဏ်ကို ရရှိအောင် ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်
က ကြိုးစားအားထုတ်ပါ။ ဤကား ဆိုလိုရင်းတည်း။

တာဝကာလိက သဘော

စက္ခုဒွါရ၌ - ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းမှစ၍ ဝုဋ္ဌော အဆုံးရှိကုန်သော အကြင်စိတ်တို့သည် ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်၏။
ထိုစိတ်တို့သည် ယှဉ်ဖက် စေတသိက် သမ္ပယုတ်တရားတို့နှင့် အတူတကွ ထိုထို မိမိ၏ ကိစ္စကို ရွက်ဆောင်ပြီးရာ
ခဏ၌ပင်လျှင် ပျက်သွားကြကုန်၏။ အချင်းချင်း မမြင်ကြကုန်၊ ထိုကြောင့် အလွန်တိုတောင်းသော အချိန်ကာလ
ရှိကုန်၏။ မိမိ မိမိတို့၏ ကိစ္စကို ရွက်ဆောင်ဆဲ တာဝကာလိက = အခိုက်အတန့်ကာလနှင့် ယှဉ်ကုန်၏။ အိမ်
တစ်အိမ်ဝယ် အိမ်သူအိမ်သား အားလုံးတို့သည် သေကုန်သည်ရှိသော် ထိုခဏ၌ပင်လျှင် သေခြင်းသဘောရှိသော

(= သေတော့မည့်ဆဲဆဲ ဖြစ်သော) ကြွင်းကျန်သော တစ်ယောက်တည်းသော လူ၏ ကခြင်း သီဆိုခြင်း စသည် တို့၌ အလွန်မွေ့လျော်ခြင်း မည်သည် မသင့်သကဲ့သို့ ဤဥပမာအတူပင်လျှင် စက္ခုဒွါရကဲ့သို့သော ထိုတစ်ခုသော ဒွါရ၌ တစ်ခုပြီး တစ်ခု ယှဉ်တွဲ ဖြစ်ကြကုန်သော အာဝဇ္ဇန်း စသော စိတ်တို့သည် ထိုထိုသော မိမိတို့၏ ကိစ္စကို ရွက်ဆောင်ပြီးရာ ခဏ၌ပင်လျှင် ချုပ်ပျက်ကုန်ပြီးလတ်သော် ကြွင်းကျန်သော ထိုခဏ၌ပင်လျှင် သေကြေပျက် စီးခြင်း မရဏ သဘောရှိသော ဇောစိတ်၏လည်း အာရုံကို တပ်မက်ခြင်း ပြစ်မှားခြင်း တွေဝေခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် အလွန်မွေ့လျော်ခြင်း မည်သည် မသင့်သည်သာတည်း။ ဤသို့ တာဝကာလိက = အခိုက်အတန့် ဖြစ်သော မိမိ ကိစ္စကို ဆောင်ရွက်ရာ အချိန်ကာလနှင့် ယှဉ်မှု ရှိသည်၏ အစွမ်းဖြင့် အသမ္မောဟသမ္ပဇင်ကို သိရှိပါလေ။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၁-၃၄၂။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၆၇။)

ဆိုလိုရင်းကား - စက္ခုဒွါရဝီထိ စသော ထိုထိုဝီထိတို့၏ အတွင်း၌ ဝီထိစိတ်တို့သည် သမ္ပယုတ်စေတသိက် တရားတို့နှင့် အတူတကွ ထိုထို မိမိ မိမိ၏ ကိစ္စကို ရွက်ဆောင်လျက် အလွန်တိုတောင်းသော အချိန်ကာလ အတွင်းဝယ် ဖြစ်ပြီး ပျက်သွားကြသည်ကို ဉာဏ်ဖြင့်မြင်အောင် သိမ်းဆည်းရှုပွားရမည်။ ဒွါရ (၆)ပါး၌ ထိုက်သ လို ဖြစ်နေကြသော ယင်းဝီထိနာမ်တရားစုတို့ကို သိမ်းဆည်းလျက် ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်နိုင်ပါမူကား ရာဂ- ဒေါသ-မောဟတို့သည် ဖြစ်ခွင့်မရနိုင်ဟု ဆိုလိုပေသည်။ မတွေမဝေသိခြင်း အမှန်အတိုင်းသိခြင်း အသမ္မောဟ သမ္ပဇင်ဉာဏ် ဖြစ်ပြီ ဟူလိုသည်။

တစ်နည်း ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ် ပစ္စယပစ္စဝေက္ခဏတို့၏ အစွမ်းဖြင့်လည်း ဤအသမ္မောဟသမ္ပဇင်ကို သိရှိပါလေ။

ခန္ဓာ (၅) ပါးနည်း၏ အစွမ်းဖြင့် အသမ္မောဟသမ္ပဇင် ဖြစ်ပုံ

ထိုသို့ တည့်တည့်ကြည့်ရာ စောင်းငဲ့ကြည့်ရာ၌ - (စက္ခုဝိညာဏ် စိတ္တက္ခဏအခိုက်ဝယ်)

- ၁။ စက္ခုအကြည်ဓာတ်နှင့် ရူပါရုံသည် ရူပက္ခန္ဓာ မည်၏။
- ၂။ ရူပါရုံကို မြင်တတ်သော စက္ခုဝိညာဏ်သည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာ မည်၏။
- ၃။ ထိုစက္ခုဝိညာဏ်နှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာသည် ဝေဒနာက္ခန္ဓာ မည်၏။
- ၄။ ထိုစက္ခုဝိညာဏ်နှင့် ယှဉ်သော သညာသည် သညာက္ခန္ဓာ မည်၏။
- ၅။ ထိုစက္ခုဝိညာဏ်နှင့် ယှဉ်သော ဖဿ-စေတနာ-ဧကဂ္ဂတာ-ဒီပိတ-မနသိကာရသည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ မည်၏။

ဤသို့လျှင် ဤခန္ဓာ (၅)ပါးတို့၏ အညီအညွတ် ပေါင်းဆုံခြင်းသည် အညီအညွတ်ဖြစ်ခြင်းသည် ထင်ရှား ရှိလတ်သော် တည့်တည့်ကြည့်ခြင်း စောင်းငဲ့ကြည့်ခြင်းသည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုသို့ တည့်တည့်ကြည့်ရာ စောင်းငဲ့ကြည့်ရာ၌ အဘယ်မည်သော တစ်စုံတစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါသည် တည့်တည့်ကြည့်သနည်း၊ အဘယ်မည်သော တစ်စုံတစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါသည် စောင်းငဲ့ကြည့်သနည်း။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၂။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၆၇-၂၆၈။)

တတ္ထာတိ ပဉ္စက္ခန္ဓဝသေန အာလောကနဝိလောကနေ ပညာယမာနေ တဗ္ဗိနိမုတ္တော **ကော ဧကော အာလောကေတိ၊ ကော ဝိလောကေတိ။** (ဒီ-ဇီ-၁-၂၅၀။)

ခန္ဓာ (၅)ပါးတို့၏ အညီအညွတ် ပေါင်းဆုံသည်၏ အစွမ်းဖြင့် အညီအညွတ် ဖြစ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် တည့် တည့်ကြည့်ခြင်း စောင်းငဲ့ကြည့်ခြင်းသည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လတ်သော် ထိုခန္ဓာ (၅)ပါးမှ အလွတ်ဖြစ်သော အဘယ် မည်သော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ တစ်စုံတစ်ယောက်သည် တည့်တည့်ကြည့်လေသနည်း အဘယ်မည်သော ပုဂ္ဂိုလ်

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - ကုရိယာပထ အခန်းနှင့် သမ္ပဇင် အခန်း

သတ္တဝါ တစ်စုံတစ်ယောက်သည် စောင်းငဲ့ကြည့်လေသနည်း။ တည့်တည့်ကြည့်သော စောင်းငဲ့ကြည့်သော ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါဟူသည် မရှိ၊ ခန္ဓာ (၅)ပါးသာ ရှိ၏ ဟူလိုသည်။

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာတို့၏ ဖွင့်ဆိုချက်ကား ဥပလက္ခဏနည်း နိဿယနည်းတည်း။ စက္ခုဝိညာဏ် စိတ္တက္ခဏာ၌ ခန္ဓာ (၅)ပါးကို သိမ်းဆည်း ရှုပွားရသကဲ့သို့ စက္ခုဒွါရဝီရိယနှင့် ရူပါရုံကို ဆက်လက် အာရုံယူကြသည့် မနောဒွါရဝီရိယတို့၏ အတွင်း၌ တည်ရှိကြသော စိတ္တက္ခဏာတိုင်း၌လည်း ခန္ဓာ (၅)ပါးစီ အသီးအသီး သိမ်းဆည်း ရှုပွားရမည်ဟု မှတ်သားပါ။ (ဤနာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - ၃၀၀ - စသည်၌ ဖော်ပြခဲ့ပြီ။) ယင်းခန္ဓာ (၅)ပါးတို့ကို စိတ္တက္ခဏာ အသီးအသီး၌ သိမ်းဆည်းရှုပွားနိုင်ပါက အသမ္မောဟသမ္ပဇင်ဉာဏ်ကို ရလေပြီ။ သောတဒွါရဝီရိယ စသည်တို့၌လည်း နည်းတူမှတ်ပါ။

အာယတနနည်း၏ အစွမ်းဖြင့် အသမ္မောဟသမ္ပဇင် ဖြစ်ပုံ

ထိုသို့ တည့်တည့်ကြည့်ရာ စောင်းငဲ့ကြည့်ရာ၌ - (စက္ခုဝိညာဏ်၏ စိတ္တက္ခဏာအခိုက်၌)

- ၁။ စက္ခုအကြည်ဓာတ်သည် စက္ခယတန မည်၏။
- ၂။ ရူပါရုံသည် ရူပါယတန မည်၏။
- ၃။ မြင်တတ်သော စက္ခုဝိညာဏ်သည် မနာယတန မည်၏။
- ၄။ ဝေဒနာ စသော စက္ခုဝိညာဏ်နှင့် ယှဉ်သော သမ္ပယုတ်စေတသိက် (၇)လုံးသည် ဓမ္မာယတန မည်၏။

ဤသို့လျှင် ဤအာယတန (၄)ပါးတို့၏ အညီအညွတ် ပေါင်းဆုံမိခြင်းသည် အညီအညွတ် ဖြစ်ခြင်းသည် ထင်ရှားရှိလတ်သော် တည့်တည့်ကြည့်ခြင်း စောင်းငဲ့ကြည့်ခြင်းသည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုသို့ တည့်တည့် ကြည့်ရာ စောင်းငဲ့ကြည့်ရာ၌ အဘယ်မည်သော တစ်စုံတစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါသည် တည့်တည့်ကြည့် လေသနည်း၊ အဘယ်မည်သော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ တစ်စုံတစ်ယောက်သည် စောင်းငဲ့ကြည့်လေသနည်း။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၂။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၆၈။)

အာယတန (၄)ပါးတို့၏ အစွမ်းဖြင့် တည့်တည့်ကြည့်ခြင်း စောင်းငဲ့ကြည့်ခြင်းသည် ထင်ရှားဖြစ်လတ်သော် ထိုအာယတန (၄)ပါးမှ အလွတ်ဖြစ်သော အဘယ်မည်သော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ တစ်စုံတစ်ယောက်သည် တည့်တည့် ကြည့်လေသနည်း၊ စောင်းငဲ့ကြည့်လေသနည်း။ တည့်တည့်ကြည့်သော စောင်းငဲ့ကြည့်သော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ မရှိ၊ အာယတန (၄)ပါးသာ ရှိသည်ဟု ဆိုလိုသည်။ ဤ၌လည်း ဥပလက္ခဏနည်း နိဿယနည်းဟု မှတ်ပါ။ ရူပါရုံကို အာရုံယူကြသည့် စက္ခုဒွါရဝီရိယ၊ မနောဒွါရဝီရိယတို့၏ အတွင်း၌ တည်ရှိကြသော စိတ္တက္ခဏာတိုင်း၌ အာယတန (၄)ပါးစီကို သိမ်းဆည်း ရှုပွားရမည်သာ ဖြစ်သည်။ (ဤနာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - ၂၉၃ - စသည်၌ ဖော်ပြခဲ့ပြီ။)

ယင်းသို့လျှင် ရူပါရုံကို အာရုံပြုကြသည့် စက္ခုဒွါရဝီရိယ မနောဒွါရဝီရိယတို့ဝယ် စိတ္တက္ခဏာတိုင်း၌ အာယတန (၄)ပါးစီကို အသီးအသီး သိမ်းဆည်း ရှုပွားနိုင်ပါက အသမ္မောဟသမ္ပဇင်ဉာဏ်ကို ရရှိပြီ ဖြစ်ပေသည်။ သောတဒွါရဝီရိယ စသည်တို့၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။ အာယတန (၁၂)ပါးလည်း စုံသွားမည် ဖြစ်သည်။

ဓာတ် (၁၈) ပါးနည်း၏ အစွမ်းဖြင့် အသမ္မောဟသမ္ပဇင် ဖြစ်ပုံ

တည့်တည့်ကြည့်ရာ စောင်းငဲ့ကြည့်ရာ၌ - (စက္ခုဝိညာဏ်စိတ္တက္ခဏာအခိုက်၌)

- ၁။ စက္ခုအကြည်ဓာတ်သည် စက္ခုဓာတ် မည်၏။
- ၂။ ရူပါရုံသည် ရူပဓာတ် မည်၏။

၃။ မြင်တတ်သော စက္ခုဝိညာဏ်သည် စက္ခုဝိညာဏဓာတ် မည်၏။

၄။ ထိုစက္ခုဝိညာဏ်နှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာ စသော စေတသိက် (၇)လုံးသည် ဓမ္မဓာတ် မည်၏။

ဤသို့လျှင် ဤဓာတ် (၄)ပါးတို့၏ အညီအညွတ် ပေါင်းဆုံခြင်းသည် အညီအညွတ်ဖြစ်ခြင်းသည် ထင်ရှား ရှိလတ်သော် တည့်တည့်ကြည့်ခြင်း စောင်းငဲ့ကြည့်ခြင်းသည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုသို့ တည့်တည့်ကြည့်ရာ စောင်းငဲ့ကြည့်ရာ၌ အဘယ်မည်သော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ တစ်စုံတစ်ယောက်သည် တည့်တည့်ကြည့်လေသနည်း၊ အဘယ်မည်သော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ တစ်စုံတစ်ယောက်သည် စောင်းငဲ့ကြည့်လေသနည်း။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၂။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၆၈။)

ဓာတ် (၄)ပါးတို့၏ အစွမ်းဖြင့် တည့်တည့်ကြည့်ခြင်း စောင်းငဲ့ကြည့်ခြင်းသည် ထင်ရှားဖြစ်လတ်သော် ထိုဓာတ် (၄)ပါးမှ အလွတ်ဖြစ်သော အဘယ်မည်သော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ တစ်စုံတစ်ယောက်သည် တည့်တည့်ကြည့် လေသနည်း၊ စောင်းငဲ့ကြည့်လေသနည်း။ တည့်တည့်ကြည့်သော စောင်းငဲ့ကြည့်သော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ မရှိ၊ ဓာတ် (၄)ပါးမျှသာ ရှိသည်ဟု ဆိုလိုသည်။ - ဤအဖွင့်သည်လည်း ဥပလက္ခဏနည်း နိဒဿနနည်းအားဖြင့် ဖွင့်ဆို ထားသော အဖွင့်သာတည်း။ ရူပါရုံကို အာရုံပြုကြသည့် စက္ခုဒွါရဝီရိယိ မနောဒွါရဝီရိယိတို့၌ စိတ္တက္ခဏတိုင်း စိတ္တ- က္ခဏတိုင်းဝယ် ဓာတ် (၄)ပါးစီ အသီးအသီး သိမ်းဆည်း ရှုပွားရမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ (ဤနာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း စာမျက်နှာ - ၂၉၃-၂၉၄ - စသည်တို့၌ ပြန်ကြည့်ပါ။)

ယင်းသို့လျှင် ရူပါရုံကို အာရုံပြုကြသည့် စက္ခုဒွါရဝီရိယိ-မနောဒွါရဝီရိယိတို့ဝယ် စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ ဓာတ် (၄)ပါးစီကိုသာ သိမ်းဆည်းနိုင် ရှုပွားနိုင်ပါက အသမ္မောဟသမ္ပဇဉ်ဉာဏ်ကို ရရှိပြီ ဖြစ်ပေသည်။ သောတဒွါရဝီရိယိ စသည်တို့၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။ ထိုသို့ သိမ်းဆည်းနိုင်ပါက ဓာတ် (၁၈)ပါးလည်း စုံညီသွားပြီ ဖြစ်ပေသည်။

**ပစ္စယပစ္စဝေက္ခဏ (= အကြောင်းတရားကို ဆင်ခြင်သောနည်း) ၏ အစွမ်းဖြင့်
အသမ္မောဟသမ္ပဇဉ်ဉာဏ် ဖြစ်ပုံ**

တထာ စက္ခု နိဿယပစ္စယော၊ ရူပံ အာရမ္မဏပစ္စယော၊ အာဝဇ္ဇနံ အနန္တရသမနန္တရအနန္တရူပနိဿယ- နတ္ထိဝိဂတပစ္စယော၊ အာလောကော ဥပနိဿယပစ္စယော၊ ဝေဒနာဒယော သဟဇာတာဒိပစ္စယာ။ ဧဝမေတေသံ ပစ္စယာနံ သမဝါယေ အာလောကနဝိလောကနံ ပညာယတိ။ တတ္ထ ကော ဧကော အာလောကေတိ၊ ကော ဝိလောကေတိ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၂။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၆၈။)

“ဥပနိဿယပစ္စယော”တိ ဣဒံ သုတ္တန္တနယေန ပရိယာယတော ဝုတ္တံ။ သဟဇာတပစ္စယောတိ နိဒဿန- မတ္တမေတံ အညမညသမ္ပယုတ္တအတ္ထိအဝိဂတဒိပစ္စယာနမ္ပိ လဗ္ဘနတော။ (ဒီ-ဇီ-၁-၂၅၀။)

တည့်တည့်ကြည့်ရာ စောင်းငဲ့ကြည့်ရာ၌ - (စက္ခုဝိညာဏ် စိတ္တက္ခဏအခိုက်ဝယ်)

၁။ စက္ခုအကြည်ဓာတ်သည် ပုရေဇာတနိဿယ ပစ္စည်းတည်း။ (စက္ခုအကြည်ဓာတ်သည် စက္ခုဝိညာဏ် မဖြစ်မီ ရှေးက ရှေ့ဦးအစ အတိတဘဝနှင့် ဥပါဒ်ချင်းပြိုင်၍ ဖြစ်ပြီးလျှင် စက္ခုဝိညာဏ် ဖြစ်ပေါ်လာအောင် မှီရာ အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးနေသော အကြောင်းတရားဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။)

၂။ ရူပါရုံသည် အာရမ္မဏပစ္စည်းတည်း။ (ရူပါရုံသည် စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်၏ သိစရာအာရုံ ဖြစ်၏။ သိစရာ အာရုံ ရှိပါမှ သိတတ်သည့် ဝိညာဏ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်၏။ သိစရာအာရုံ မရှိပါက သိတတ်သည့် ဝိညာဏ်လည်း ဖြစ်ပေါ်မလာနိုင်။ သို့အတွက် ရူပါရုံသည် စက္ခုဝိညာဏ် ဖြစ်ပေါ်လာရေးအတွက် သိစရာအာရုံအဖြစ် ရပ်တည်၍ ကျေးဇူးပြုပေးနေသော အကြောင်းတရားဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။)

၃။ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းသည် - (က) အနန္တရ (ခ) သမနန္တရ (ဂ) အနန္တရူပနိဿယ (ဃ) နတ္ထိ (င) ဝိဂတပစ္စည်း တည်း၊ အကြောင်းတရားတည်း။

(က) စိတ်တို့မည်သည် နှစ်ခုပြိုင်တူ ဖြစ်ရိုးဓမ္မတာ မရှိကြပေ။ စိတ်တစ်ခု ဖြစ်ပြီး ပျက်သွားမှ နောက်စိတ် တစ်ခု ဖြစ်ခွင့် ရှိ၏။ သို့အတွက် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်သည် ချုပ်ပျက်သွားပါမှ စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ခွင့် ရှိ၏။ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ် မချုပ်ပျက်သေးပါက စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်သည် ဖြစ်ပေါ် လာနိုင်ခွင့် မရှိသေးပေ။ သို့သော် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်သည် ချုပ်ပျက်သွားသောအခါ စက္ခုဝိညာဏ်စိတ် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်လောက်အောင် ကျေးဇူးပြုပေးပြီးပါမှ ချုပ်ပျက်သွား၏။ ယင်းသို့ ကျေးဇူးပြုတတ်သော ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းနှင့် ကျေးဇူးအပြုခံရသော စက္ခုဝိညာဏ်၏ အကြားတွင် တစ်စုံတစ်ခုသော တရားဓမ္မ သည် ခြားကွယ်မှု မရှိပေ။ ယင်းအခြားမရှိဘဲ ကျေးဇူးပြုတတ်သော အကြောင်းတရားကို အနန္တရ အကြောင်းတရားဟု ဆိုသည်။ ဤသည်ကိုပင် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းသည် စက္ခုဝိညာဏ် ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျေးဇူးပြုပေးတတ်သော အခြားမရှိသော = အခြားမဲ့ဖြစ်၍ ကျေးဇူးပြုတတ်သော အနန္တရပစ္စည်း အကြောင်းတရားဟု ဆိုသည်။

- (ခ) ကောင်းစွာ အခြားမဲ့ ဖြစ်၍ ကျေးဇူးပြုတတ်သောကြောင့် သမနန္တရအကြောင်းတရား၊
- (ဂ) အခြားမဲ့ ဖြစ်၍ အားကြီးသော မှီရာအဖြစ် ကျေးဇူးပြုတတ်သောကြောင့် အနန္တရူပနိဿယအကြောင်း တရား၊
- (ဃ) ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ် ချုပ်ပျက်သွားပါမှ မရှိပါမှ စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာရ၏။ သို့အတွက် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းသည် မရှိသည့်အခါမှ စက္ခုဝိညာဏ် ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျေးဇူးပြုပေးတတ်သောကြောင့် နတ္ထိအကြောင်းတရား၊
- (င) ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ် ချုပ်ပျက်ပြီးနောက် ကင်းကင်းရှင်းရှင်း ဖြစ်ပါမှ စက္ခုဝိညာဏ်စိတ် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သဖြင့် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းသည် စက္ခုဝိညာဏ်၏ ကင်းသော အကြောင်းတရား ဝိဂတပစ္စည်းတရား ဖြစ်ရပေသည်။

၄။ စက္ခုဝိညာဏ်သည် ရူပါရုံ အရောင်ကို မြင်ရာ၌ အာလောက ခေါ်သည့် အလင်းရောင် ရှိပါမှ မြင်နိုင်၏။ အာလောက = အလင်းရောင် မရှိပါက မမြင်နိုင်။ အလားတူပင် မျက်စိမှိတ်၍ တရားထိုင်နေသည့် သူတော်- ကောင်းသည်လည်း ရုပ်နာမ်တို့ကို သမာဓိ အဆင့်ဆင့် ထူထောင်၍ သိမ်းဆည်းရာ၌ ယင်းရုပ်တရားတို့တွင် ရူပါရုံ အရောင်သည် ပါဝင်လျက်ရှိ၏။ ရှေးသမာဓိပိုင်းတွင် အလင်းရောင်အကြောင်းကို ရှင်းပြခဲ့သည့်အတိုင်း သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ပညာရောင် ဉာဏ်ရောင်ဟု တင်စား ခေါ်ဝေါ်ထားသော အာလောကအလင်းရောင် မရှိပါက ရုပ်ကလာပ်တို့၏ ရူပါရုံအရောင်ကို သိမ်းဆည်း၍ ကား မရနိုင်။ ရုပ်ကလာပ်တို့၏ အရောင်ကိုမျှ မတွေ့သေးလျှင် ရုပ်ကလာပ်ကို တွေ့ဖို့ရန်မှာလည်း မမျှော်လင့်အပ် သည့် အရာသာ ဖြစ်ချေသည်။ ရုပ်ကလာပ်ကို မမြင်သောသူသည် ရုပ်ကလာပ်တစ်ခု အတွင်း၌ တည်ရှိသော ရုပ်ပရမတ်အစစ်တို့ကို ဆက်လက်၍ သိမ်းဆည်း ရှုပွားရန် မဖြစ်နိုင်တော့သည်သာ ဖြစ်၏။ ရုပ်တရားများကို ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် မသိမ်းဆည်းနိုင်သေးပါက ယင်းရုပ်တရားကို အာရုံပြု၍ ယင်းရုပ်တရား တို့ကို မှီ၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော နာမ်တရားတို့ကိုလည်း သိမ်းဆည်းနိုင်ဖို့ရန် ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်ဖို့ရန် အလွန် အလွမ်းဝေးလျက်ပင် ရှိနေဦးမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ သို့အတွက် အာလောက = အလင်းရောင်သည် စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်ဖြစ်ပေါ်လာရေး အတွက်သာ အားကြီးသော မှီရာ ဖြစ်သည် မဟုတ်သေး၊ ရူပါရုံကို အာရုံယူ နေကြသည့် စက္ခုဒွါရဝီထိ မနောဒွါရဝီထိ နာမ်တရားစုတို့ ဖြစ်ပေါ်လာရေးအတွက်လည်း အားကြီးသော မှီရာ အကြောင်းတရားပင် ဖြစ်ပေသည်။ အလားတူပင် အခြားအခြားသော ရုပ်ပရမတ်တို့ကို သိမ်းဆည်းနိုင်ဖို့ရန်

ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်ဖို့ရန် အတွက်လည်း အားကြီးသော မှီရာအကြောင်းတရားပင် ဖြစ်သည်။ ရူပါရုံ ဝဏ္ဏ ဓာတ် မပါသော ရုပ်ကလာပ်ကား မရှိစကောင်းသောကြောင့် ဖြစ်၏။ ကြွင်းကျန်သော ရုပ်တရားတို့ကို အာရုံ ယူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရာ၌လည်း နည်းတူပင်တည်း။ ရုပ်ကလာပ်တို့၏ အတွင်း၌ တည်ရှိသော ရုပ်တရားမှန်သမျှ ရူပါရုံအရောင် မပါဘဲ ဖြစ်ရိုးဓမ္မတာ မရှိသောကြောင့် ပရမတ္ထရုပ် တရားတို့ကို အာရုံယူလိုက်တိုင်း ရူပါရုံကား မကင်းစကောင်းသော အဝိနာဘာဝနည်းအားဖြင့် ပါဝင်လျက် ရှိ နေ၏။ ရုပ်တုံးရုပ်ခဲတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးနိုင်ပါမှ ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်မည်ဖြစ်ရာ အသေးဆုံး ရုပ်တုံးရုပ်ခဲဖြစ်သည့် ကလာပ်တိုင်း၌ ရူပါရုံ ပါဝင်နေ၏။ ရူပါရုံကို မြင်နိုင်ရေးအတွက် သို့မဟုတ် ရူပါရုံနှင့် တကွသော ရုပ်တရားတို့ကို ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် သိမ်းဆည်းနိုင်ရေးအတွက် အာလောက = အရောင်အလင်း၏ အကူအညီကား လိုအပ်လျက်ပင် ရှိ၏။ ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် ရုပ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းနိုင်ပါမှသာလျှင် ယင်းပရမတ်ရုပ်တို့ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြသော နာမ်တရားတို့ကိုလည်း ဆက်လက်၍ သိမ်းဆည်းနိုင် ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။

သို့သော် ယင်းအာလောက = အလင်းရောင်သည် စက္ခုဝိညာဏ်အား အားကြီးသော မှီရာဥပနိဿယ ပစ္စည်း အကြောင်းတရားအဖြစ် ကျေးဇူးပြုပေးမှုကို ဘုရားရှင်သည် ပဋ္ဌာန်းဒေသနာတော်၌ ဟောကြားတော် မမူခဲ့ပေ။ သို့အတွက် သုတ္တန္တနည်းပရိယာယ် အားဖြင့်သာလျှင် ဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏ဟု အဋ္ဌကထာဆရာတော် ဖွင့်ဆိုတော်မူသည်ဟု မှတ်ပါ။ (ဒီ-ဇီ-၁-၂၅၀။)

၅။ စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်သည် မိမိချည်းသက်သက် စေတသိက်တို့ မပါဘဲ ဖြစ်နိုင်သည့်စွမ်းအား မရှိပေ။ ဝေဒနာ စသော သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက် (၇)မျိုးတို့နှင့် အမြဲတမ်း ယှဉ်တွဲ၍သာ ဖြစ်ရ၏။ သို့အတွက် ယင်းစေတ- သိက်တရားစုတို့က စက္ခုဝိညာဏ်အား -

- (က) အတူဖြစ်၍ ကျေးဇူးပြုပေးခြင်း သဟဇာတသတ္တိ၊
- (ခ) အချင်းချင်း အပြန်အလှန် ကျေးဇူးပြုပေးခြင်း အညမညသတ္တိ၊
- (ဂ) စိတ္တက္ခဏ တစ်ခု အတွင်း၌ အတူယှဉ်တွဲလျက် ကျေးဇူးပြုပေးခြင်း သမ္ပယုတ္တသတ္တိ၊
- (ဃ) ထင်ရှားရှိနေတုန်း ကျေးဇူးပြုပေးခြင်း အတ္တိသတ္တိ၊
- (င) မကင်းမီ မချုပ်မီ ကျေးဇူးပြုပေးခြင်း အဝိဂတသတ္တိ -

ဤသို့စသော ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေး၏။ သို့အတွက် ဝေဒနာ စသော စေတသိက်တို့ကား သဟ ဇာတ စသော ပစ္စည်း = အကြောင်းတရားတည်း။

ဤသို့လျှင် ဤပစ္စည်း = အကြောင်းတရားတို့၏ အညီအညွတ် ဖြစ်ခြင်းသည် အညီအညွတ် ပေါင်းဆုံမိ ခြင်းသည် ထင်ရှား ရှိလတ်သော် တည့်တည့်ကြည့်ခြင်း စောင်းငဲ့ကြည့်ခြင်းသည် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထို တည့်တည့်ကြည့်ရာ စောင်းငဲ့ကြည့်ရာ၌ အဘယ်မည်သော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ တစ်စုံတစ်ယောက်သည် တည့်တည့် ကြည့်လေသနည်း၊ အဘယ်မည်သော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ တစ်စုံတစ်ယောက်သည် စောင်းငဲ့ကြည့်လေသနည်း။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၂။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၆၈။)

အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့၏ အညီအညွတ် ဖြစ်ပေါ်လာသည်၏ အစွမ်းဖြင့် ပေါင်းဆုံမိသည်၏ အစွမ်းဖြင့် တည့်တည့်ကြည့်ခြင်း စောင်းငဲ့ကြည့်ခြင်းသည် ထင်ရှားဖြစ်လတ်သော် ထိုအကြောင်းတရား အကျိုး တရားမှ အလွတ်ဖြစ်သော အဘယ်မည်သော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ တစ်စုံတစ်ယောက်သည် တည့်တည့်ကြည့်လေ သနည်း၊ စောင်းငဲ့ကြည့်လေသနည်း။ တည့်တည့်ကြည့်သော စောင်းငဲ့ကြည့်သော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါမည်သည် မရှိ။

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - ကုရိယာပထ အခန်းနှင့် သမ္ပဇင် အခန်း

အကြောင်းတရားအစုအပုံ အကျိုးတရားအစုအပုံမျှသာ ရှိသည်။ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားမှ အလွတ်ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါဟူသည် ပရမတ္ထသစ္စာနယ်၌ (၃၁)ဘုံ အတွင်းဝယ် ထင်ရှားမရှိသောကြောင့် ဖြစ်၏။ ဤကား ဆိုလိုရင်းသဘောတည်း။

ဤ၌လည်း ဥပလက္ခဏာနည်း နိဒဿနည်းအားဖြင့်ပင် ဖွင့်ဆိုထားသည်ဟု မှတ်ပါ။ ရူပါရုံကို အာရုံပြုကြသည့် စက္ခုဒွါရဝီရိယိ မနောဒွါရဝီရိယိတို့၌ စိတ္တက္ခဏာတိုင်းဝယ် အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ယင်းသို့ သိမ်းဆည်းနိုင်ပါက အသမ္မောဟသမ္ပဇင်ဉာဏ်ကို ရရှိပြီ ဖြစ်ပေသည်။ သောတဒွါရဝီရိယိ စသည်တို့၌လည်း နည်းတူပင် မှတ်ပါ။ သို့သော် ဤအပိုင်းကား ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ပိုင်းနှင့် သက်ဆိုင်၏။ အပြည့်အစုံကား ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်းတွင် ထင်ရှားလတ္တံ့။ ပဋ္ဌာန်းပစ္စည်း ဆက်သွယ်ပုံအပိုင်းတွင် ကြည့်ပါ။

ဤတွင် - အာလောကိတေ ဝိလောကိတေ = တည့်တည့်ကြည့်ရာ စောင်းငဲ့ကြည့်ရာ၌ -

- ၁။ သာတ္ထကသမ္ပဇင်
- ၂။ သပ္ပာယ်သမ္ပဇင်
- ၃။ ဂေါစရသမ္ပဇင်
- ၄။ အသမ္မောဟသမ္ပဇင် -

ဤသမ္ပဇင်ဉာဏ် (၄)မျိုးကို ရရှိအောင် သိမ်းဆည်းရှုပွားပုံ ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၏ အဆိုအမိန့်တို့ကို ရှင်းလင်းတင်ပြပြီးပေပြီ။ ယခုအခါ ရှုပုံစနစ် အမြွက်မျှကို ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

သိမ်းဆည်းရှုပွားပုံစနစ်

ထိုင်လျက် ဖြစ်စေ၊ သို့မဟုတ် မတ်တတ်ရပ်၍ ဖြစ်စေ သမာဓိကို အဆင့်ဆင့် ပြန်လည် ထူထောင်ပါ။ ရုပ်နာမ်တို့ကို ပြန်လည်၍ သိမ်းဆည်းပါ။ ထိုနောင် -

- ၁။ ကြည့်လိုသော စိတ်စေတသိက်တို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ မနောဒွါရိကဇောဝီရိယိစိတ်အစဉ်တို့တည်း။
- ၂။ ယင်းစိတ်စေတသိက်တို့ကြောင့် ဝါယောဓာတ်၏ သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲနေသော ရုပ်ကလာပ်အပေါင်း၏ ထိုထို အရပ်သို့ မျက်လုံးအိမ် အရပ်သို့ တိုင်အောင် ပျံ့နှံ့သွားပုံကို ဉာဏ်ဖြင့်မြင်အောင် ကြည့်ပါ။ ယင်းရုပ်ပရမတ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။
- ၃။ မျက်လုံးကို အနည်းငယ် ဖွင့်ကြည့်ပါ။ မျက်လုံး မျက်ခွံများ လှုပ်ရှားအောင် ရွက်ဆောင်ပေးနေသော ဝါယောဓာတ်၏ သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲနေသော ကာယဝိညာတ္တိနဝကကလာပ် ကာယဝိညာတ္တိလဟုတာဒိဒ္ဓါဒသကကလာပ်ရုပ်တို့ကို ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် ဓာတ်ခွဲလျက် သိမ်းဆည်းပါ။ ပဓာန = ပြဓာန်းသော ရုပ်တရားတို့တည်း။ သယ်ဆောင်တတ်သော ရုပ်တို့တည်း။
- ၄။ အပ္ပဓာန = မပြဓာန်းသော (၆)ဒွါရ (၄၂)ကောဋ္ဌာသ၌ တည်ရှိသော၊ အထူးသဖြင့် မျက်လုံးအိမ်ဝန်းကျင်၌ တည်ရှိသော စတုသမုဋ္ဌာနိက ရုပ်တရားတို့ကို ဆက်လက် သိမ်းဆည်းပါ။ ယင်းရုပ်တရားတို့ကား အသယ်ဆောင်ခံရသော ရုပ်တရားတို့တည်း။ (မျက်ခွံ ပွင့်သွားအောင် သယ်ဆောင်တတ်သော ရုပ်နှင့် အသယ်ဆောင်ခံရသော ရုပ်တရားတို့တည်း။) အောင်မြင်မှု ရရှိပါက သွားခိုက် အိပ်ခိုက် ကြည့်ရာတို့၌ လည်း နည်းတူပင် ရှုပါ။
- ၅။ ပဓာန - အပ္ပဓာန ဖြစ်ကြသော ယင်းရုပ်တို့ကား - ရုပ်တရားတည်း။

၆။ ကြည့်လိုသော စိတ်စေတသိက်တို့ကား နာမ်တရားတည်း။ ဤသို့ ရုပ်နာမ်ကို သိမ်းဆည်းပါ။ ရုပ်နာမ် ခွဲပါ။ ရုပ်နာမ်ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားပါ။

ထိုနောင် ရူပါရုံကို လှမ်းကြည့်လိုက်သဖြင့် ရူပါရုံကို မြင်တွေ့သောအခါ -

၁။ ထိုရူပါရုံကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြသော စက္ခုဒွါရဝီရိယိ မနောဒွါရဝီရိယိ နာမ်တရားစုတို့ကို နာမ်ကမ္မ-
ဋ္ဌာန်း ဇယားများတွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ဆက်လက်၍ သိမ်းဆည်းပါ။

၂။ ယင်းမြင်လိုက်သော ရူပါရုံနှင့် စက္ခုဒွါရဝီရိယိ မနောဒွါရဝီရိယိတို့၏ မှီရာဝတ္ထုရုပ်များကို ဆက်လက် သိမ်း
ဆည်းပါ။ (စက္ခုဝတ္ထု အဝင်အပါ မျက်စိ၌ ရှိသော -၅၄- မျိုးသောရုပ်၊ ဟဒယဝတ္ထု အဝင်အပါ နှလုံး၌
ရှိသော -၅၄- မျိုးသောရုပ်တို့ကို ဆိုလိုသည်။)

၃။ ထိုနောင် ရုပ်-နာမ် ခွဲပါ။

(က) ရူပါရုံနှင့် မှီရာဝတ္ထုရုပ်တို့ကား - ရုပ်တရား၊

(ခ) စက္ခုဒွါရဝီရိယိ-မနောဒွါရဝီရိယိ စိတ်စေတသိက်တို့ကား - နာမ်တရား -

ဤသို့ ရုပ်-နာမ်ကို ခွဲပါ။ ထိုနောင် ရုပ်-နာမ်ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားပါ။

ဤအဆင့်သို့ တိုင်အောင် ဖော်ပြထားခဲ့ပြီးသော နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်း ရှုပွားတတ်ပြီးသော
ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်အဖို့ - ရူပါရုံကို အာရုံပြုနေကြသည့် စက္ခုဒွါရဝီရိယိ မနောဒွါရဝီရိယိ နာမ်တရားစုတို့ကို သိမ်း
ဆည်းဖို့ရန်မှာ လွယ်ကူနေမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ အကယ်၍ မျက်စိအနည်းငယ်ဖွင့်၍ ယင်းနာမ်တရားတို့ကို
သိမ်းဆည်းရသည်မှာ အခက်အခဲ ရှိနေပါက - မျက်စိကို မှိတ်လျက်ပင် သမာဓိကို အဆင့်ဆင့်ထူထောင်လျက်
ရုပ်နာမ်တို့ကို ပြန်လည်၍ သိမ်းဆည်းပါ။ ထိုနောင် အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း -

၁။ စက္ခုအကြည်ဓာတ်နှင့် ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်ကို ဉာဏ်၌ ပြိုင်တူထင်အောင် ပူးတွဲ သိမ်းဆည်းပါ။

၂။ ရုပ်ကလာပ်တို့၏ ရူပါရုံအရောင်ကို လှမ်း၍ အာရုံယူပါ။

၃။ ထိုရူပါရုံအရောင်က စက္ခုအကြည်ဓာတ်နှင့် ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်တို့၌ ပြိုင်တူ ရိုက်ခတ်လိုက်သော
အခါ ရှေးရှုကျရောက်လာသောအခါ ထင်လာသောအခါ -

၄။ စက္ခုဒွါရဝီရိယိ နာမ်တရားစုတို့နှင့် ရူပါရုံကို ဆက်လက် အာရုံယူနေကြသည့် မနောဒွါရဝီရိယိ နာမ်တရားစု
တို့ကို ဆက်လက်၍ သိမ်းဆည်းပါ။ ဇောမှာ ယောနိသောမနသိကာရဖြစ်က ကုသိုလ်ဇော၊ အယောနိသော
မနသိကာရဖြစ်က အကုသိုလ်ဇော၊ ထိုက်သလို စောပေမည်။

ထိုနောင် -

၁။ မှီရာဝတ္ထုရုပ်တို့နှင့် ရူပါရုံက ရုပ်တရား၊

၂။ စက္ခုဒွါရဝီရိယိ-မနောဒွါရဝီရိယိ-စိတ်စေတသိက်တို့က နာမ်တရား -

ဤသို့ ရုပ်-နာမ် ခွဲပါ။ ထိုနောင် ရုပ်-နာမ်ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားပါ။

တစ်ဖန် အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း -

၁။ ခန္ဓာ (၅)ပါးနည်း၊

၂။ အာယတန (၁၂)ပါးနည်း၊

၃။ ဓာတ် (၁၈)ပါးနည်းတို့ဖြင့်လည်း ဆက်လက်၍ သိမ်းဆည်းလိုပါက သိမ်းဆည်းပါ။

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - က္လိယာပထ အခန်းနှင့် သမ္ပဇဉ် အခန်း

၁။ အသံကို ကြားရာ၌

၂။ အနံ့ကို နံရာ၌

၃။ အရသာကို သိရာ၌

၄။ အတွေ့အထိကို သိရာ၌

၅။ ဓမ္မသဘောကို သိရာ၌ -

နည်းတူပင် ရှုပါ။ တစ်ဖန် မျက်စိဖွင့်၍ ရှုကြည့်ပါ။ က္လိယာပုထ်တိုင်း၌ နည်းတူပင် ရှုနိုင်ပါသည်။

**သမိဇ္ဇိတေ ပဿာရိတေ သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိ၊
= ကွေးရာ ဆန့်ရာ၌ သမ္ပဇင်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိ၏။**

လက်ဆစ် ခြေဆစ်ဟူသော အရိုးအဆစ်တို့ကို ကွေးမှု ဆန့်မှုကို သမိဇ္ဇိတ ပဿာရိတဟု ဆိုသည်။

၁။ သာတ္ထကသမ္ပဇင်

သမိဇ္ဇိတေ ပဿာရိတေတိ ပဗ္ဗာနံ သမိဇ္ဇနပဿာရဏေ။ တတ္ထ စိတ္တဝသေနေဝ သမိဇ္ဇနပဿာရဏံ အကတွာ ဟတ္ထပါဒါနံ သမိဇ္ဇနပဿာရဏပစ္စယာ အတ္တာနတ္ထံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ အတ္ထပရိဂ္ဂဏှနံ **သာတ္ထကသမ္ပဇင်**။ တတ္ထ ဟတ္ထပါဒေ အတိစိရံ သမိဇ္ဇိတွာ ဝါ ပဿာရေတွာ ဧဝ ဝါ ဌိတဿ ခဏေ ခဏေ ဝေဒနာ ဥပ္ပဇန္တိ၊ စိတ္တံ ဧကဂ္ဂတံ န လဘတိ၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ ပရိပတတိ၊ ဝိသေသံ နာမိဂစ္ဆတိ။ ကာလေ သမိဇ္ဇန္တဿ ကာလေ ပဿာရေန္တဿ ပန တာ ဝေဒနာ နုပ္ပဇန္တိ၊ စိတ္တံ ဧကဂ္ဂံ ဟောတိ၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဖာတိ ဂစ္ဆတိ၊ ဝိသေသမမိဂစ္ဆတိတိ ဧဝံ အတ္တာနတ္ထပရိဂ္ဂဏှနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၂။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၆၈။)

ထိုလက်ခြေတို့ကို ကွေးရာ ဆန့်ရာ၌ စိတ်၏အလိုအတိုင်းသာလျှင် ကွေးခြင်း ဆန့်ခြင်းကို မပြုမူ၍ လက်ခြေတို့ကို ကွေးခြင်း ဆန့်ခြင်းတည်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် အကျိုးရှိသည် မရှိသည်ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူ၍ အကျိုးရှိသည်ကိုသာ သိမ်းဆည်းခြင်းသည် (= အကျိုးရှိသည်ဟု ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်ပါမှ ကွေးခြင်း ဆန့်ခြင်းသည်) **သာတ္ထကသမ္ပဇင်** မည်၏။

ထိုသို့ ကွေးရာ ဆန့်ရာ၌ လက်ခြေတို့ကို အလွန်ကြာမြင့်စွာ ကွေး၍သော်လည်းကောင်း၊ ဆန့်တန်း၍သာ လျှင်သော်လည်းကောင်း တည်နေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား ခဏတိုင်း ခဏတိုင်း၌ ဒုက္ခဝေဒနာတို့သည် ဖြစ်ပေါ်လာတတ်ကြကုန်၏။ စိတ်သည် တည်ကြည်ခြင်း = သမာဓိကို မရနိုင်၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် လျှော့ကျသွား၏။ ဆုတ်ယုတ်သွား၏။ တရားထူး တရားမြတ်ကို မရရှိနိုင်။ ကွေးသင့်သော အချိန်ကာလ၌ ကွေးသောသူအား ဆန့်သင့်သော အချိန်အခါကာလ၌ ဆန့်သောသူအားကား ထိုဒုက္ခဝေဒနာတို့သည် မဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်။ စိတ်သည် တည်ကြည်မှု သမာဓိကို ရရှိလာ၏ = စိတ်သည် တည်ကြည်လာ၏။ ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ကြီးပွားခြင်းသို့ ရောက်ရှိသွား၏။ မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ် နိဗ္ဗာန်ဟူသည့် တရားထူး တရားမြတ်ကြီးကို ရရှိနိုင်၏။ ဤသို့လျှင် အကျိုးရှိမှု မရှိမှုကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်ခြင်းကို သိရှိပါလေ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၂။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၆၈။)

အဘိညေယျတရား

သဗ္ဗံ ဘိက္ခဝေ အဘိညေယျံ။ (သံ-၂-၂၅၈။ ခု-၉-၆။)

ဤသို့ ဟောကြားထားတော်မူအပ်သော ပရိညာပညာ သုံးမျိုးဖြင့် ပိုင်းပိုင်းခြားခြား သိရမည့် **အဘိညေယျ** တရားစုတို့ကား ခန္ဓာ-အာယတန-ဓာတ်-သစ္စာ-ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားတို့ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်း အဘိညေယျ တရားစုတို့တွင် ဝေဒနာက္ခန္ဓာလည်း ပါဝင်လျက်ရှိ၏။ သို့အတွက် ဝေဒနာသည်လည်း ပရိညာပညာ သုံးမျိုးတို့ဖြင့် ပိုင်းပိုင်းခြားခြား သိအောင် သိမ်းဆည်းရမည့် ဝိပဿနာ ရူပွားသုံးသပ်ရမည့် တရားသာ ဖြစ်၏။ ယင်း ဝေဒနာကို ကုန်အောင် တိုက်ထုတ်ရမည့် တရားမျိုးကား မဟုတ်ပေ။

အချို့သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ပြောဆိုချက်

အချို့သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်တို့ကား တရားထိုင်လိုက်သဖြင့် အချိန်အနည်းငယ် ကြာညောင်း၍ ခန္ဓာကိုယ်ဝယ် နာကျင်ကိုက်ခဲမှုများ ဖြစ်ပေါ်လာသောအခါ ယင်းနာကျင်ကိုက်ခဲမှု စသည်ကို လိုက်ရှုကြ၏။ ထိုသို့ ရှုလိုက်သဖြင့် နာကျင်ကိုက်ခဲမှု စသည်တို့ ပျောက်ပျက်သွားသောအခါ “ဝေဒနာကို ကျော်သွားပြီ၊ ဝေဒနာ ကုန်သွားပြီ၊ ဝေဒနာ မရှိတော့ပြီ” ဟု ပြောတတ်ကြ၏။

ထိုသို့ ပြောဆိုလာသူတို့အား “အသိစိတ်ကော ရှိပါသေးသလား” ဟု မေးမြန်းကြည့်သောအခါ “အသိစိတ် ကား ရှိနေသည် မချုပ်သေးပါ” ဟု အဖြေပေးကြ၏။

ယင်းသို့ ဝေဒနာကို နိုင်အောင်တိုက်နိုင်ပါသည်ဟု ဝန်ခံသော ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်မြတ်တို့၏ အလိုမှာ “ဝေဒနာကား ချုပ်သွား၏၊ အသိစိတ်ကား မချုပ်သေး” ဟု ဆိုလိုနေကြ၏။

ဘုရားရှင်၏ အဆုံးအမ သာသနာတော်၌ကား ဝေဒနာစေတသိက်သည် သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက် = စိတ်အားလုံးနှင့် ဆက်ဆံသော စေတသိက် ဖြစ်၏။ စိတ်တိုင်း စိတ်တိုင်း၌ အမြဲယှဉ်၏။ စိတ်ရှိနေသမျှ ဝေဒနာ ကား ရှိလျက်ပင် ဖြစ်သည်။ စိတ်ဖြစ်နေသမျှ ဝေဒနာကား ဖြစ်လျက်ပင် ရှိ၏။ ထိုဝေဒနာမှာ သုခသော်လည်း ဖြစ်ရာ၏၊ သို့မဟုတ် ဒုက္ခသော်လည်း ဖြစ်ရာ၏၊ သို့မဟုတ် ဥပေက္ခာသော်လည်း ဖြစ်ရာ၏။ ဝေဒနာတစ်မျိုးမျိုး ကား စိတ်ဖြစ်တိုင်း ပါဝင်လျက် ရှိ၏။

ဘုရားဟောနှင့် ခေတ်အပြောကား ထိပ်တိုက်ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်နေ၏။ မည်သည့် အဆိုကို အမှန်ယူ သင့်သည် ဟူသော အချက်ကား အသင်သူတော်ကောင်းကိုယ်တိုင် ဆုံးဖြတ်ယူရမည့် ကိုယ်ပိုင် အခွင့်အရေး တစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းဘက်က “ဘုရားဟောကား မှား၏၊ မိမိ၏ ကိုယ်တွေ့ ဉာဏ်မြင်ကား မှန်၏” ဟု အဖြေပေးလာသည် ဖြစ်အံ့၊ ထိုဘုရားကိုပင် အသင်သူတော်ကောင်း အနေဖြင့် ယုံကြည်သိမှတ် ဆည်းကပ် ကိုးကွယ်ဖို့ရန် သင့်မသင့်ကိုပါ ထပ်မံ စဉ်းစားရတော့မည် ဖြစ်ပေသည်။ “ဘုရား ဟောကား မှား၏” ဟု အဖြေပေးနေသောကြောင့် ဖြစ်၏။

ဝေဒနာ မချုပ်ဘူးလား

ဝေဒနာကား ပရိညာပညာ သုံးမျိုးဖြင့် ပိုင်းပိုင်းခြားခြား သိရမည့် တရားစုသာ ဖြစ်၏။ ဝေဒနာကို ကုန် အောင်တိုက်ရမည့် တရားကား မဟုတ်ပေ။ ဝေဒနာကို အကြောင်းခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော တဏှာအမျိုး မျိုးတို့ကိုသာ ကုန်အောင်တိုက်ရမှာ ဖြစ်သည်။ တဏှာကို ကုန်ခန်းစေသည့် ကျင့်စဉ်ကား - အကြောင်းတရားနှင့် တကွသော ဝေဒနာ အဝင်အပါ ဖြစ်သည့် ခန္ဓာ (၅)ပါးတို့ကို အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင် ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ခြင်း လုပ်ငန်းရပ်ပင် ဖြစ်သည်။

ပုဗ္ဗေ ခေါ သုသိမ ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏံ၊ ပစ္စာ နိဗ္ဗာနေ ဉာဏံ။ (သံ-၁-၃၄၄။)

အကြောင်းတရားတို့ကား သမုဒယသစ္စာတရားတည်း။ အကျိုးခန္ဓာ (၅)ပါးတို့ကား ဒုက္ခသစ္စာတရားတည်း။ အကြောင်းတရားနှင့် တကွသော ယင်းခန္ဓာ (၅)ပါးတို့ကား သင်္ခါရတရားတည်း။ ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စ-ဒုက္ခ-အနတ္တ အခြင်းအရာ၌ ကောင်းစွာ တည်နေသော ဝိပဿနာဉာဏ်က ရှေးက ဖြစ်၏၊ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု သောအားဖြင့် သိသော အရိယမဂ်ဉာဏ်က နောက်က ဖြစ်၏။

ဤသို့ ဘုရားရှင် ဟောကြားထားတော်မူသောကြောင့် ဝိပဿနာဉာဏ်တို့၏ အဆုံး၌ အရိယမဂ်ဉာဏ် ပေါ်လာမည် ဖြစ်၏။ ယင်းအရိယမဂ်ဉာဏ်က ကိလေသာတို့ကို အဆင့်ဆင့် ပယ်သတ်သွားမည် ဖြစ်၏။ ယင်း ကိလေသာတို့တွင် တဏှာလည်း ပါဝင်လျက်ပင် ရှိ၏။ သို့အတွက် ဝေဒနာကို အကြောင်းခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော တဏှာကို ချုပ်ငြိမ်းစေရေးအတွက် အကြောင်းတရားနှင့် တကွသော ဝေဒနာ အဝင်အပါဖြစ်သည့် ခန္ဓာ (၅)ပါး တို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ရမည် ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဝေဒနာကား ကုန်အောင်တိုက်ထုတ်ရမည့် တရား မဟုတ်။ ပရိညာပညာ သုံးမျိုးဖြင့် (တဏှာ ကုန်ခန်းရေးအတွက်) ပိုင်းခြား သိအောင် ကျင့်ရမည့် တရားသာ ဖြစ်သည်။

ယင်းသို့ ဖြစ်လျှင် ဝေဒနာကား မချုပ်တော့ပြီလောဟု မေးရန်ရှိ၏။ ကျမ်းဂန်များ၌ ဝေဒနာချုပ်ပုံ သုံးမျိုး လာရှိ၏။

၁။ ယေဘုယျအားဖြင့် သာသနာပ အချိန်အခါကာလ၌ စတုတ္ထဈာန်သို့ တိုင်အောင်သော ရူပါဝစရဈာန် တို့ကို ရရှိတော်မူကြသည့် သူတော်ကောင်းတို့သည် “နာမ်တရား ရှိ၍ ခံစားမှု ရှိနေရ၏။ နာမ်တရား မရှိက ခံစားမှုလည်း မရှိနိုင်၊ ထိုအခါ ချမ်းသာလိမ့်မည်”ဟု မျှော်လင့်၍ နာမ်တရားတို့ကို ရွံရှာစက်ဆုပ်သည့် နာမဝိရာဂဘာဝနာတစ်မျိုးကို ပွားများအားထုတ်ကြ၏။ ယင်းနာမဝိရာဂဘာဝနာ၏ စွမ်းအားကြောင့် ကွယ်လွန်သွားသောအခါ အသည်သတ်ဘုံသို့ ရောက်ရှိသွားကြ၏။ ယင်းဘုံ၌ နာမ်တရား လုံးဝမရှိဘဲ ရုပ်ချည်းသက်သက် ကမ္ဘာ (၅၀၀)ကာလပတ်လုံး တည်နေနိုင်၏။ ထိုအချိန်၌ ထိုဘုံဝယ် နာမ်တရားများ လုံးဝဖြစ်ခွင့် မရှိသဖြင့် နာမ်တရားတို့တွင် အဝင်အပါဖြစ်သော ဝေဒနာလည်း ချုပ်ငြိမ်းသွားရ၏။ ဤကားဝေဒနာချုပ်ပုံ တစ်နည်းတည်း။

၂။ သမာပတ် (၈)ပါးတို့ကို ရရှိတော်မူကြသော အနာဂါမ် ရဟန္တာအရှင်မြတ်ကြီးတို့သည် သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်ကို အမြဲတမ်း ဝိပဿနာရှုနေရသဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်ကိုပင် မြင်တွေ့နေရ၍ ငြီးငွေ့တော်မူလာကြ၏။ ယင်းသို့ ငြီးငွေ့တော်မူကြသဖြင့် သညာ ဝေဒနာကို ဦးတည်၍ သညာဝေဒယိတနိရောဓဟု ခေါ်ဆိုထားသော စိတ်+စေတသိက်+စိတ္တဇရုပ်တို့၏ ချုပ်ငြိမ်းမှု = နိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စားတော်မူကြ၏။ ယင်း နိရောဓသမာပတ်ကို အလိုရှိသလို အချိန်ကာလကို ပိုင်းခြား၍ ဝင်စားတော်မူကြ၏။ တစ်ရက် ဝင်စားပါက တစ်ရက်ပတ်လုံး စိတ်+စေတသိက်+စိတ္တဇရုပ်တို့ ချုပ်ငြိမ်းနေကြ၏။ (၇)ရက် ဝင်စားပါက (၇)ရက်ပတ်လုံး စိတ်+စေတသိက်+စိတ္တဇရုပ်တို့ ချုပ်ငြိမ်းနေကြ၏။ သို့အတွက် ထိုအချိန်တွင် စေတသိက်တို့တွင် အဝင်အပါ ဖြစ်သော ဝေဒနာလည်း ချုပ်ငြိမ်းသွားရ၏။ ဤသည်မှာလည်း ဝေဒနာချုပ်ပုံ တစ်နည်းတည်း။

၃။ ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့ ပရိနိဗ္ဗာန်စံလွန်တော်မူပြီးသောအခါ ယင်း ပရိနိဗ္ဗာနစုတိ၏ နောက်ဆွယ်၌ ခန္ဓာ (၅)ပါးတို့သည် နောင်တစ်ဖန် မဖြစ်သော ချုပ်ခြင်းဖြင့် ချုပ်ငြိမ်းသွားကြ၏။ အဆင့်ဆင့်သော အရိယမဂ်ဉာဏ်တို့က ကံ-ကိလေသာတို့ကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်စွန့်လိုက်သဖြင့် ကံ-ကိလေသာများ ချုပ်ငြိမ်းသွားခြင်းကြောင့်၊ တစ်နည်း ဆိုရသော် တဏှာကုန်သွားခြင်းကြောင့် တဏှာ အစိုဓာတ် အစေးဓာတ်များ ထင်ရှားရှိပါမှ ဖြစ်ခွင့်ရှိသော ခန္ဓာ (၅)ပါးတို့လည်း မဖြစ်နိုင်တော့ဘဲ လုံးဝအပြီးတိုင် ချုပ်ငြိမ်းသွားကြရ၏။ ခန္ဓာ (၅)ပါးတို့တွင် တစ်ပါး အပါအဝင် ဖြစ်သော ဝေဒနာလည်း ချုပ်ငြိမ်းသွားရ၏။ ဤသည်လည်း ဝေဒနာချုပ်ပုံ တစ်နည်းတည်း။

ဤသို့လျှင် ဗုဒ္ဓစာပေ ကျမ်းဂန်များ၌ ဝေဒနာချုပ်ပုံ သုံးမျိုးလာရှိ၏။ အသည်သတ်ဘုံ၌ ဝေဒနာအဝင်အပါ နာမ်တရားအားလုံးတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းမှုကား နောင်တစ်ဖန် ပြန်လည်၍ ဖြစ်ခွင့်ရှိသော ချုပ်ငြိမ်းမှု ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဥပ္ပါဒနိရောဓတည်း။ အသည်သတ်ဘုံ၌ ကမ္ဘာ (၅၀၀) သက်တမ်း ကုန်ဆုံး၍ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ တစ်ဖန်ပြန်၍ ပဋိသန္ဓေ တည်နေရသောအခါ ဝေဒနာ အဝင်အပါ ဖြစ်သော ခန္ဓာ (၅)ပါးတို့ တစ်ဖန် ပြန်လည်၍ ဖြစ်ရပြန်၏။

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - ကုရိယာပထ အခန်းနှင့် သမ္ပဇင် အခန်း

သို့အတွက် အသညသတ်ဘုံ၌ နာမ်တရားတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းမှုမှာ နောင်တစ်ဖန် ဖြစ်ခြင်းရှိသော ချုပ်ခြင်း = ဥပ္ပါဒ် နိရောဓတည်း။

နိရောဓသမာပတ် အခိုက်၌ ဝေဒနာနှင့် တကွသော စိတ်+စေတသိက်+စိတ္တဇရုပ်တို့၏ ချုပ်ငြိမ်းမှုမှာ- လည်း နိရောဓသမာပတ်မှ ထသောအခါ တစ်ဖန် ပြန်လည်၍ ဖြစ်ခွင့်ရှိသောကြောင့် ဥပ္ပါဒ်နိရောဓ သဘော အားဖြင့် ချုပ်ငြိမ်းခြင်းတည်း။

ပရိနိဗ္ဗာနစုတိ၏ နောက်၌ ဝေဒနာ အဝင်အပါ ခန္ဓာ (၅)ပါးတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းမှုကား နောင်တစ်ဖန် မဖြစ် သော ချုပ်ခြင်းဖြင့် ချုပ်ငြိမ်းမှု အနုပ္ပါဒ်နိရောဓ သဘောအားဖြင့် ချုပ်ခြင်းတည်း။

ဤဝေဒနာချုပ်ငြိမ်းပုံ သုံးမျိုးလုံး၌ ဝေဒနာ တစ်ခုတည်းသာ ချုပ်သည်မဟုတ် ဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ဖက် စိတ် စေတသိက်အားလုံး ချုပ်ကြသည့် ချုပ်ငြိမ်းမှုမျိုးသာ ဖြစ်သည်။ အသင်သူတော်ကောင်း ပြောသကဲ့သို့ “အသိ စိတ်ကား ရှိ၏၊ ဝေဒနာကား မရှိတော့ပြီ”ဟူသော ချုပ်နည်းမျိုးကား မဟုတ်ပါပေ။ ခဏနိရောဓဟူသော ဝေဒနာ အဝင်အပါ သင်္ခါရတရားတို့၏ ပျက်ခြင်း ဘင်သည်လည်း ဥပ္ပါဒ်နိရောဓပင်တည်း။ အကြောင်းမကုန်သေးပါက နောင်တစ်ဖန် ဖြစ်ခွင့်ရှိသော ချုပ်ခြင်းတည်း။ သင်္ခါရတရားတိုင်း၏ ဓမ္မတာတည်း။ ယင်းချုပ်ပုံကိုပါ ထည့်သွင်း ရေတွက်လျှင် ဝေဒနာချုပ်ပုံ လေးမျိုး ဖြစ်သည်။ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ယင်းခဏနိရောဓကိုကား ဝိပဿနာ ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ရှုရမည် ဖြစ်သည်။

စည်းကမ်း မလိုက်နာမှုက ခနဲသည့် အမှား

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝိပဿနာ ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းတော့မည် ဖြစ်ပါက -

- ၁။ သီလဝိသုဒ္ဓိ = သီလစင်ကြယ်အောင် ကြိုးစားအားထုတ်ရ၏။
- ၂။ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ = ဥပစာရသမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိဟူသော သမာဓိ တစ်ခုခုကို ရရှိအောင် နီဝရဏ အညစ်အ- ကြေးကင်း စိတ်ဖြူစင်သန့်ရှင်းအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ရ၏။
- ၃။ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ ဖြစ်ပါမှ သမာဓိစခန်း အောင်မြင်ပါမှ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိစခန်းသို့ ကူးရ၏။ နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်ကို ရရှိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ရ၏။
- ၄။ ထိုဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိစခန်း - နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်ပိုင်းတွင် - ဝေဒနာကို သိမ်းဆည်းတော့မည့် ပုဂ္ဂိုလ်သည် -
 - (က) ပရိဂ္ဂဟိတေ ရူပကမ္မဋ္ဌာနေ - (မ-ဋ္ဌ-၁-၂၈၀) ဟူသော အဋ္ဌကထာများ၏ ညွှန်ကြားချက်အရ ရုပ် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သိမ်းဆည်းထားပြီး ဖြစ်ရမည်။
 - (ခ) ဝေဒနာ တစ်ခုတည်းကိုသာ သိမ်းဆည်း ရှုပွားရသည် မဟုတ်၊ ဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ဖက် စိတ်+စေတသိက် အားလုံးကို ဝီထိခေါ်သည့် စိတ္တနိယာမ လမ်းကြောင်းအတိုင်း စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ သိမ်းဆည်း ရှုပွား ရမည်။ ဝီထိမုတ်စိတ်တို့၌လည်း နည်းတူပင်တည်း။
- ၅။ အတိတ်-အနာဂတ်-ပစ္စုပ္ပန် ကာလသုံးပါးတို့၌ ယင်းဝေဒနာနှင့် တကွသော ခန္ဓာ (၅)ပါး ရုပ်နာမ်တရား တို့၏အကြောင်းတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရမည်။ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ကို ရရှိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ရမည်။
- ၆။ ထိုသို့ နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်နှင့် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ် နှစ်ပါးကို ရရှိပြီးပါမှ ဝိပဿနာသို့ ကူးရမည်။

ဤစည်းကမ်းတို့ကား ဝေဒနာကို ရှုတော့မည့် ပုဂ္ဂိုလ်တို့ လိုက်နာရမည့် စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်တို့ ဖြစ် ကြသည်။ ဤစည်းကမ်း သတ်မှတ်ချက်တို့ကား တရားစစ် တရားမှန်ကို လိုလားတောင့်တသော သူတော်ကောင်း မှန်သမျှတို့သည် လိုက်နာပြုကျင့်သင့်သော စည်းကမ်းတို့ပင် ဖြစ်ကြသည်။ အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်း

သည် ဤစည်းကမ်းချက်များကို မလိုက်နာဘဲ “ဆန်စင်ရာ ကျည်ပွေ့လိုက်နေပါက” အသင်သူတော်ကောင်းအဖို့ လိုရာအကျိုး မပြီး ရှိနိုင်သည်။ ဤမျှဖြင့် မကျေနပ်သေးပါက အောက်ပါ **ပဟာရာဒသုတ္တန်** ကောက်နုတ်ချက်ကို ဖတ်ရှုကြည့်ပါ။

ဟား-ဝါဒ မဟုတ်ပါ

သေယျထာပိ ပဟာရာဒ မဟာသမုဒ္ဒေါ အနုပုဗ္ဗနိန္ဒော အနုပုဗ္ဗပေါဏော အနုပုဗ္ဗပတ္တာရော န အာယ-
တကေနေဝ ပပါတော။ ဧဝမေဝ ခေါ ပဟာရာဒ ဣမသ္မိံ ဓမ္မဝိနယေ အနုပုဗ္ဗသိက္ခာ အနုပုဗ္ဗကိရိယာ အနုပုဗ္ဗ-
ပဋိပဒါ န အာယတကေနေဝ အညာပဋိဝေဓော။ (အံ-၃-၄၁။)

အနုပုဗ္ဗသိက္ခာတိအာဒိသု အနုပုဗ္ဗသိက္ခာယ တိသော သိက္ခာ ဂဟိတာ၊ အနုပုဗ္ဗကိရိယာယ တေရသ
ဓုတဂီနိ၊ အနုပုဗ္ဗပဋိပဒါယ သတ္တ အနုပဿနာ အဋ္ဌာရသ မဟာဝိပဿနာ အဋ္ဌတိသ အာရမ္မဏဝိဘတ္တိယော
သတ္တတိသ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မာ။ န **အာယတကေနေဝ အညာပဋိဝေဓော**တိ မဏ္ဍုကဿ ဥပ္ပတိတွာ ဂမနံ ဝိယ
အာဒိတောဝ သီလပူရဏာဒိ အကတွာ အရဟတ္တပဋိဝေဓော နာမ နတ္ထိ၊ ပဋိပါဋိယာ ပန သီလသမာဓိပညာယော
ပူရေတွာဝ သက္ကာ အရဟတ္တံ ပတ္တန္တိ အတ္ထော။ (အံ-၄-၂၂၀-၂၂၁။)

ဒါယကာတော် ပဟာရာဒ (အသုရိန်) . . . မဟာသမုဒ္ဒရာသည် ကမ်းစပ်၌ စလျှင်စချင်း စောက်နက်သည်
မဟုတ်မူ၍ အစဉ်အတိုင်း နိမ့်သည် အစဉ်အတိုင်း ကိုင်းသည် အစဉ်အတိုင်း ရှိုင်းသည် ဖြစ်သကဲ့သို့ ဤအတူပင်
ဤငါဘုရားရှင်၏ ဓမ္မဝိနယ သာသနာတော်၌ -

၁။ **အနုပုဗ္ဗသိက္ခာ** = အစဉ်အတိုင်း ကျင့်အပ်သော သီလကျင့်စဉ် သမာဓိကျင့်စဉ် ပညာကျင့်စဉ် (သီလ
သိက္ခာ သမာဓိသိက္ခာ ပညာသိက္ခာ) ဟူသော ကျင့်စဉ် ရှိ၏။

၂။ **အနုပုဗ္ဗကိရိယာ** = အစဉ်အတိုင်း ပြုလုပ်အပ်သော ဓုတင် (၁၃)ပါးဟူသော လုပ်ငန်းစဉ် ရှိ၏။

၃။ **အနုပုဗ္ဗပဋိပဒါ** = အစဉ်အတိုင်း ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်ရမည့် -

- (က) အနိစ္စာနုပဿနာ စသော (၇)ပါးသော အနုပဿနာ ရှိ၏။
- (ခ) ၁၈ - ပါးသော မဟာဝိပဿနာ ရှိ၏။ (ဝိပဿနာပိုင်းတွင် ထင်ရှားလတ္တံ့။)
- (ဂ) ၃၈ - ပါးကုန်သော သမထအာရုံ ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့ကို ခွဲခြားဝေဖန်ခြင်းတို့သည် ရှိကုန်၏။
(သမထကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတွင် ထင်ရှားလတ္တံ့။)
- (ဃ) ၃၇ - ပါးကုန်သော ဗောဓိပက္ခိယတရားကျင့်စဉ်တို့သည် ထင်ရှားရှိကုန်၏။
(ဝိပဿနာပိုင်းတွင် ထင်ရှားလတ္တံ့။)

၄။ ဟားသတ္တဝါ၏ ဤမှ ထိုမှ ခုန်ပျံ၍ ထိုထို ဤဤ အရပ်သို့ သွားခြင်းကဲ့သို့ စလျှင်စခြင်း အစအဦး၌ပင်လျှင်
သီလကျင့်စဉ်ကို ဖြည့်ကျင့်မှု မရှိဘဲ သမာဓိကျင့်စဉ်ကို ဖြည့်ကျင့်မှု မရှိဘဲ ပညာကျင့်စဉ်ကို ဖြည့်ကျင့်မှု
မရှိဘဲ အရဟတ္တဖိုလ်ကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း မည်သည် မရှိစကောင်းသည်သာတည်း။ အစဉ်အတိုင်း
သီလ-သမာဓိ-ပညာ သိက္ခာသုံးရပ် အကျင့်မြတ်တို့ကို ဖြည့်ကျင့်မှသာလျှင် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ရှိ
ဖို့ရန် စွမ်းနိုင်၏။

ဒါယကာတော် ပဟာရာဒ . . . ယင်းသို့လျှင် ဤဓမ္မဝိနယ သာသနာတော်၏ -

၁။ **အနုပုဗ္ဗသိက္ခာ** = အစဉ်အတိုင်း ပြုကျင့်ရသော သိက္ခာစဉ် ရှိခြင်း -

၂။ **အနုပုဗ္ဗကိရိယာ** = အစဉ်အတိုင်း ပြုလုပ်ရသော လုပ်ငန်းစဉ် ရှိခြင်း -

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - ကုရိယာပထ အခန်းနှင့် သမ္ပဇဉ် အခန်း

၃။ အနုပ္ပဗ္ဗပဋိပဒါ = အစဉ်အတိုင်း ကျင့်ရသော ကျင့်စဉ် ရှိခြင်း -

၄။ န အာယတကောနေဝ အညာပဋိဝေဓော = စလျှင်စခြင်း အစဦး၌ပင်လျှင် အရဟတ္တဖိုလ်ကို ထိုးထွင်း၍ မသိရခြင်းသည် -

ဤဓမ္မဝိနယသာသနာတော်၌ အံ့ဖွယ်ဖြစ်သော မဖြစ်ဖူးမြဲဖြစ်သော ပထမသဘောတည်း။ ယင်းသဘောကို မြင်ကုန်မြင်ကုန်၍ ရဟန်းတို့သည် ဤဓမ္မဝိနယသာသနာတော်၌ အလွန်မွေ့လျော်ကြကုန်၏။ (အံ-၃-၄၁။)

ထိုသို့ သီလ-သမာဓိ-ပညာ သိက္ခာသုံးရပ်တို့ကို အစဉ်အတိုင်း မကျင့်ပါက -

၁။ ဝေဒနာ၏ မှီရာဝတ္ထုရုပ်နှင့် အာရုံရုပ်တို့ကို ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင်လည်း သိမ်းဆည်းတတ် ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူတတ်မည် မဟုတ်ပေ။

၂။ ဝေဒနာနှင့် စိတ္တက္ခဏ တစ်ခုအတွင်း အတူယှဉ်တွဲ ဖြစ်သွားကြသည့် နာမ်တရားစု = သမ္ပယုတ်တရားစု တို့ကိုလည်း ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိမ်းဆည်းတတ် ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူတတ်မည်လည်း မဟုတ်ပေ။ ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် ဝေဒနာ ဦးဆောင်သည့် နာမ်တရားစုတို့ကို ဝီထိခေါ်သည့် စိတ္တနိယာမမင်းကြောင်း အတိုင်း သိမ်းဆည်းတတ် ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူတတ်မည်လည်း မဟုတ်ပေ။

၃။ ဝေဒနာ၏ မှီရာဝတ္ထုရုပ် အာရုံရုပ်တို့ကိုလည်း မသိမ်းဆည်းတတ်သေးပါက၊ ဝေဒနာကို အဦးမူ၍ နာမ်တရားတို့ကိုလည်း ပရမတ်သို့ဆိုက်အောင် မသိမ်းဆည်းတတ်သေးပါက - ယင်းဝေဒနာနှင့် တကွသော ရုပ်နာမ်တို့ကို မသိမ်းဆည်းတတ် ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားမယူတတ်သေးသဖြင့် နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်မျှ မရရှိသေးသော အသင်သူတော်ကောင်း၏ သန္တာန်ဝယ် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်မှာ အလှမ်းဝေးလျက်ပင် ရှိနေဦးမည်။

၄။ နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်နှင့် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်မျှ မရရှိသေးသော သူတော်ကောင်းတစ်ဦးသည် ကမ္မဋ္ဌာန်းကျောင်းတစ်ခု၏ အတွင်းသို့ ဝင်ရောက်၍ စလျှင် စခြင်း ရုပ်နာမ်တို့မျှ ပရမတ်သို့ဆိုက်အောင် မသိသေးဘဲ -

(က) ပညတ် ပရမတ် မခွဲဘဲ ရှုချင်ရာကို ရှုချင်သလို ရှုရသည့်စနစ်ကို ကျင့်သုံးနေပါက -

(ခ) ပညတ်ကိုသာ ဖြစ်ပျက် ရှုနေပါက -

(ဂ) “ခန္ဓာကိုယ်စိုက် ဝေဒနာလိုက်”ဟူသော မူဝါဒကို လက်ခံ ကျင့်သုံးနေပါက -

(ဃ) နာမူ ကျင်မှုတွေကို (အတုံးလိုက် အခဲလိုက်) ဖြစ်ပျက် ရှုနေပါက -

ဖားသတ္တဝါ၏ ဤမှ ထိုမှ ခုန်ပျံ၍ ထိုထို ဤဤ အရပ်သို့ သွားခြင်းနှင့် တူနေသဖြင့် ဝိပဿနာဉာဏ်အစစ် ဖြစ်နိုင် မဖြစ်နိုင် မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်အစစ်ကို ရနိုင် မရနိုင်ဟူသော အချက်ကိုကား အသင်သူတော်ကောင်းသည် အလေးအနက်ထား၍ စဉ်းစားဝေဖန်ရမည့် အခြေအနေသို့ ရောက်ရှိနေပြီ ဖြစ်သည်။

ဝေဒနာကို အဦးမူ၍ ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းပြီးလျှင် ယင်းရုပ်နာမ်တို့၏ အကြောင်းတရားတို့ကို ရှာဖွေလျက် အကြောင်းတရားနှင့် တကွသော ယင်းရုပ်နာမ်တို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်နိုင်ပါမှ ယင်းဝေဒနာ၏ ကုန်တတ် ပျက်တတ်သည့် ခယ ဝယ သဘောကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ ခဏမစဲ တသဲသဲ ချုပ်ပျက်နေသည့် ခဏိကနိရောဓ = ခဏနိရောဓ = ခယနိရောဓ သဘောကိုလည်း ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိရှိနိုင်မည် - သူတော်ကောင်း အပေါင်းတို့ . . .

ဤတွင် သမိဇ္ဈိတေ ပဿာရိတေ သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိ = ကွေးရာ ဆန့်ရာ၌ သမ္ပဇဉ်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိ၏။ - ဟူသော ဝေဒနာတော်၌ - သာတ္ထကသမ္ပဇဉ်အကြောင်းကို ရှင်းလင်း တင်ပြပြီးပေပြီ။ ယခုတစ်ဖန် သပ္ပာယ်သမ္ပဇဉ် စသည့် သမ္ပဇဉ်များအကြောင်းကို ဆက်လက် တင်ပြအပ်ပါသည်။

၂။ သပ္ပာယ်သမ္ပဒေ

ကွေးရာ ဆန့်ရာ၌ အကျိုးစီးပွား ရှိမှုကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်သဖြင့် အကျိုးရှိသည် မှန်သော်လည်း သပ္ပာယ် ဖြစ်သည် မဖြစ်သည်ကို = လျောက်ပတ်သည် မလျောက်ပတ်သည်ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူ၍ လျောက်ပတ်သည်ကိုသာ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်ခြင်း သိမ်းဆည်းနိုင်ခြင်း ပြုကျင့်နိုင်ခြင်းသည် **သပ္ပာယ်သမ္ပဒေ** မည်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၃။)

ထို သပ္ပာယ် အသပ္ပာယ် နှစ်မျိုးတို့တွင် ဤဆိုလတ္တံ့သည်ကား သပ္ပာယ် အသပ္ပာယ် သဘောကို သိကြောင်း ဖြစ်သော နည်းလမ်းတည်း။

မဟာစေတီရင်ပြင်တော်၌ ရဟန်းငယ်တို့သည် တရားတော်ကို ရွတ်ဖတ်ပူဇော်မှုကို ယူနေကြကုန်၏။ ထို ပဉ္စင်းငယ်တို့၏ နောက်ကျောဘက်တို့၌ ဘိက္ခုနီမငယ်တို့သည် တရားတော်ကို နာယူနေကြကုန်၏။ ထိုပဉ္စင်းငယ်တို့တွင် ရဟန်းငယ်တစ်ပါးသည် လက်ကို ဆန့်တန်းလိုက်သည်ရှိသော် ဘိက္ခုနီမငယ်တစ်ဦးနှင့် အသားချင်း ထိမိသွား၏။ ထိုအကြောင်းကြောင့်ပင်လျှင် သာသနာတော်၌ မပျော်မွေ့တော့ဘဲ လူဝတ်လဲလိုက်၏။

တစ်ဖန် ရဟန်းငယ်တစ်ပါးသည် ခြေထောက်ကို ဆန့်တန်းလိုက်သော် မီးပုံပေါ်၌ ဆန့်မိလျက်သား ဖြစ်သွား၏။ အရိုးသို့တိုင်အောင် ခြေထောက်သည် မီးလောင်ကျွမ်းသွား၏။

အခြား ရဟန်းငယ်တစ်ပါးသည် တောင်ပို့၌ ခြေထောက်ကို ဆန့်တန်းမိ၏။ ထိုရဟန်းကို ပြင်းထန်သော အဆိပ်ရှိသော မြွေက ကိုက်လိုက်၏။ အခြား ရဟန်းတစ်ပါးသည် စီဝရကုဋ် ခေါ်သော သင်္ကန်းကျောင်း၏ တန်းကို လက်ဖြင့် ဆန့်တန်း၍ ကိုင်လိုက်၏။ ထိုရဟန်းကို ယင်းတန်းတွင် တည်ရှိနေသော မြွေစိမ်းက ကိုက်လိုက်ပြန်၏။

ထိုကြောင့် ဤသို့ သဘောရှိသော မလျော်သော အသပ္ပာယ်ဖြစ်ရာ အရပ်၌ လက်ခြေတို့ကို ဆန့်တန်းမှု မပြုဘဲ လျော်လျောက်ပတ်သော သပ္ပာယ် ဖြစ်ရာ အရပ်၌သာလျှင် လက်ခြေတို့ကို ဆန့်တန်းထိုက်၏။ ဤသို့ လျောက်ပတ်သည်ကို ဆင်ခြင်ခြင်း ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်ခြင်း လိုက်နာ ပြုကျင့်နိုင်ခြင်းသည် ဤအရာ၌ **သပ္ပာယ်သမ္ပဒေ** မည်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၃။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၆၈-၂၆၉။)

၃။ ဂေါစရသမ္ပဒေ

ဤလက်ခြေတို့ကို ကွေးရာဆန့်ရာ၌ **ဂေါစရသမ္ပဒေ**ဖြစ်ပုံကို မဟာထေရဝတ္ထုဖြင့် ထင်ရှားပြထိုက်ပေ၏။ မဟာထေရ်ကြီးသည် နေ့အခါ၌ တရားနှလုံးသွင်းရာ ဖြစ်သော နေ့သန့်စင်ရာ ဌာန၌ သီတင်းသုံး ထိုင်နေစဉ် အန္တေဝါသိက = အနီးနေတပည့်တို့နှင့် အတူတကွ စကားပြောလတ်သော် အဆောတလျှင် (ကမ္မဋ္ဌာန်းလက်လွှတ်) လက်ကို ကွေးမိ၏။ ထိုသို့ ကွေးမိ၍ တစ်ဖန် မူလထားမြဲတိုင်းသော နေရာ၌ လက်ကို ပြန်ထား၍ အသာငယ် ဖြေးဖြေး ကွေး၏။ ထိုမထေရ်ကြီးကို အန္တေဝါသိက = အနီးနေတပည့်တို့က - “အရှင်ဘုရား . . . အဘယ်ကြောင့် အဆောတလျှင် လက်ကို ကွေးလိုက်ပြီးမှ နောက်ထပ်တစ်ဖန် မူလထားမြဲတိုင်းသော နေရာ၌ လက်ကို ပြန်ထား၍ အသာငယ် ဖြေးဖြေး ကွေးပါကုန်သနည်း” - ဤသို့ မေးမြန်း လျှောက်ထားကြကုန်၏။ “ငါ့ရှင်တို့ . . . အကြင်နေ့မှ အစပြု၍ ငါသည် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းခြင်းငှာ စတင်အားထုတ်၏။ ထိုနေ့မှ အစပြု၍ ငါသည် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို လွှတ်၍ လက်ကို မကွေးစေခဲ့ စဖူးပေ။ ယခုအခါ၌ကား ငါသည် သင်တို့နှင့် အတူတကွ စကားပြောမိသည်ဖြစ်၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို လွှတ်၍ ကွေးခဲ့မိ၏။ ထိုကြောင့် တစ်ဖန် မူလထားမြဲတိုင်းသော နေရာ၌ လက်ကို ထားပြန်၍ ကွေးခဲ့လေပြီ” - ဤသို့ မဟာထေရ်ကြီးက မိန့်ကြားတော်မူလိုက်၏။

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - က္လရိယာပထ အခန်းနှင့် သမ္ပဇင် အခန်း

“အရှင်ဘုရား သာဓု သာဓု သာဓု . . . ရဟန်း မည်သည် ဤသို့သော သဘောရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးသည်သာ ဖြစ်ထိုက်ပါ၏” - ဤသို့ တပည့်တို့က ပြန်လည် လျှောက်ထားကြကုန်၏။ ဤသို့လျှင် မိမိနှလုံးသွင်းနေသည့် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို မစွန့်လွှတ်ခြင်းကိုပင်လျှင် ဤလက်ခြေတို့ကို ကွေးရာ ဆန့်ရာ၌ **ဂေါဓရသမ္ပဇင်**ဟူ၍ သိရှိပါလေ။
(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၃။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၆၉။)

[မှတ်ချက် - ဤ၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းဟူသည် သမာဓိထူထောင်ဆဲ သမာဓိပိုင်းတွင်သာ တည်ရှိနေသေးသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်မှု သမထကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဆိုလိုပေသည်။ ဂတပစ္စာဂတဝတ်ပိုင်းတွင် ဖော်ပြခဲ့သော မဟာနာဂမထေရ် စသော မထေရ်ကြီးတို့ကဲ့သို့ ဝိပဿနာပိုင်းသို့ ရောက်ရှိနေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်မှု သမထကမ္မဋ္ဌာန်း ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်း နှစ်မျိုးလုံးကိုပင် ဆိုလိုသည်ဟု မှတ်ပါ။ သို့သော် ဝိပဿနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကား အသမ္မောဟသမ္ပဇင်ပိုင်းနှင့် ဆိုင်သည်။ အောက်တွင် ဆက်လက် ဖတ်ရှုကြည့်ပါ။]

၄။ အသမ္မောဟသမ္ပဇင်

ခန္ဓာအိမ်အတွင်း၌ အတ္တ မည်သော တစ်စုံတစ်ယောက်သော ကွေးသောသူသည်လည်းကောင်း၊ ဆန့်သောသူသည်လည်းကောင်း မရှိပေ။ ကွေးလိုသောစိတ် သို့မဟုတ် ဆန့်လိုသောစိတ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝါယောဓာတ်၏ သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲနေသော ရုပ်ကလာပ်အပေါင်း၏ ထိုထိုသော အရပ်၌ ပျံ့နှံ့၍ သွားခြင်းကြောင့် ရုပ်သေးဆရာက ရုပ်သေးရုပ်ကြိုးကို ဆွဲငင်လိုက်သည့်အတိုင်း ရုပ်သေးရုပ်၏ လက်ခြေတို့၏ ကဟန် ဆိုဟန် စသည်ဖြင့် တင့်တယ် စံပယ်ခြင်းကဲ့သို့ - ကွေးခြင်း ဆန့်ခြင်းသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဤသို့ ပိုင်းခြား၍ သိခြင်းကို ဤသမိဇ္ဈိတေ ပဿာရိတေ ဟူသော ပါဠိတော်၌ **အသမ္မောဟသမ္ပဇင်**ဟူ၍ သိရှိပါလေ။
(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၃။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၆၉။)

ကွေးလိုသောစိတ်၊ ဆန့်လိုသောစိတ်တို့ကား မနောဒွါရိကဇောဝီထိစိတ်အစဉ် နာမ်တရားစုတို့တည်း။ ကွေးသော အခြင်းအရာ ဆန့်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ရုပ်တရားတို့ ဖြစ်ပေါ်လာရာဝယ် ပဓာန = ပြဓာန်းသောရုပ် = သယ်ဆောင်တတ်သော ရုပ်တို့ကား ကာယဝိညတ္တိနဝက ကလာပ် ကာယဝိညတ္တိလဟုတာဒိဒ္ဓါဒသက ကလာပ် ရုပ်တို့တည်း။ အပ္ပဓာန = မပြဓာန်းသောရုပ် = အသယ်ဆောင်ခံရသော ရုပ်တို့ကား စတုသမုဋ္ဌာနိက ရုပ်တရားစုတို့ပင်တည်း။ (၆)ဒွါရ (၄၂)ကောဋ္ဌာသတို့၌ တည်ရှိသော ရုပ်အားလုံးတို့ပင်တည်း။ ပေါင်းသော် - ရုပ်နာမ်နှစ်ပါး၊ ခန္ဓာ (၅)ပါးပင် ဖြစ်သည်။ ကွေးရာ ဆန့်ရာ၌ ယင်း ရုပ်နာမ်နှစ်ပါး၊ ခန္ဓာ (၅)ပါးတို့ကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ပိုင်းခြားသိသော ဉာဏ်ကို အသမ္မောဟသမ္ပဇင်ဉာဏ်ဟု ဆိုလိုသည်။ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ယင်းကွေးရာ ဆန့်ရာ၌ ယင်းအသမ္မောဟသမ္ပဇင်ဉာဏ်ကို ရရှိအောင် ကြိုးပမ်းရမည် ဖြစ်ပေသည်။

သိမ်းဆည်း ရှုပ္ပားပုံခနစ် အမြဲ

- ၁။ ထိုင်လျက်ဖြစ်စေ ရပ်လျက်ဖြစ်စေ အိပ်လျက်ဖြစ်စေ သမာဓိကို အဆင့်ဆင့် ထူထောင်ပါ။ (မျက်စိကို မှိတ်ထားပါဦး)
- ၂။ သိမ်းဆည်းထားပြီးသော ရုပ်နာမ်တို့ကို တစ်ဖန်ပြန်၍ သိမ်းဆည်းပါ။
- ၃။ လက်ကို ဖြည်းဖြည်း ကွေးကြည့်ပါ။
- ၄။ လက်ကို ကွေးလိုသော စိတ်စေတသိက်တို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ (ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်ကို သိမ်းဆည်းလျက် လက်ကို ဖြည်းဖြည်းကွေးကာ ကွေးချင်သော ကွေးလိုသော စိတ်စေတသိက်တို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။) မနောဒွါရိကဇောဝီထိစိတ်အစဉ်တည်း။ ယောနိသောမနသိကာရ အယောနိသောမနသိကာရ အပေါ်

အခြေစိုက်၍ ကုသိုလ်ဇော အကုသိုလ်ဇောများ ထိုက်သလို စောကြမည် ဖြစ်သည်။ ယင်းနာမ်တရားတို့ကို ယနုပြုအောင် ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် သိမ်းဆည်းပါ။

၅။ တစ်ဖန် လက်ကို ကွေးလိုသော စိတ်စေတသိက်တို့ကြောင့် ဝါယောဓာတ်၏ သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲနေသော ရုပ်ကလာပ်အပေါင်း = ရုပ်တရားအပေါင်း၏ ထိုထို အရပ်ဌာနသို့ အထူးသဖြင့် ကွေးနေသည့် လက်သို့တိုင်အောင် ပျံ့နှံ့သွားပုံကို ဉာဏ်ဖြင့်မြင်အောင် ကြည့်ပါ။ ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် သိမ်းဆည်းပါ။ ကာယဝိညတ္တိနဝက ကလာပ် ကာယဝိညတ္တိလဟုတာဒိဒ္ဓါဒသက ကလာပ်တို့တည်း။ ပဓာန = ပြဓာန်းသော ရုပ်တရားတို့တည်း။ သယ်ဆောင်တတ်သော ရုပ်တရားတို့တည်း။ သယ်ဆောင်တတ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်နေသော ရုပ်တရားတို့တည်း။

၆။ ကွေးနေသော လက်ကို ဓာတ် (၄)ပါး စိုက်ရှုပါ။ ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များကိုသာ တွေ့ရှိမည် ဖြစ်သည်။ ရုပ်ကလာပ် အမျိုးအစား (၅)မျိုး ရုပ်အမျိုးအစား (၄၄)မျိုးတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ (ရုပ်ပိုင်းဇယားများတွင် ကြည့်ပါ။) စတုသမုဋ္ဌာနိကရုပ်တို့တည်း။ အပ္ပဓာန = မပြဓာန်းသော ရုပ်တို့တည်း။ အသယ်ဆောင်ခံရသော ရုပ်တို့တည်း။ အသယ်ဆောင်ခံရသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်နေသော ရုပ်တို့တည်း။

၇။ ရုပ်-နာမ် ခွဲပါ။ ရုပ်နာမ်ကို သိမ်းဆည်းပါ။

(က) ပဓာန-အပ္ပဓာန ဖြစ်ကြသော ရုပ်တို့ကား ရုပ်တရား၊

(ခ) ကွေးလိုသော စိတ်-စေတသိက်တို့ကား နာမ်တရား -

ဤသို့ ရုပ်-နာမ် ခွဲပါ။

၈။ ထိုနောင် - ပုဂ္ဂိုလ်-သတ္တဝါ-ဇီဝ-အတ္တ-လူ-နတ်-ဗြဟ္မာ မရှိ၊ ရုပ်နာမ်မျှသာ ရှိ၏ဟု ရုပ်နာမ်ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားပါ။

လက်ကို ကွေးရာ၌ ရုပ်နာမ်ကို သိမ်းဆည်း ရှုပွားရသကဲ့သို့ အလားတူပင် လက်ကို ဆန့်ရာ၌လည်းကောင်း၊ ခြေကို ကွေးရာ၌လည်းကောင်း၊ ဆန့်ရာ၌လည်းကောင်း နည်းတူပင် ရုပ်နာမ်ကို သိမ်းဆည်းပါ။ အောင်မြင်မှု ရရှိသောအခါ သွားခိုက်၌၊ လက်ခြေတို့ကို ကွေးရာ ဆန့်ရာတို့၌လည်း နည်းတူပင် ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းပါလေ။

ဤတွင် - **သမိဇ္ဈိတေ ပဿာရိတေ သမ္ပဓာနကာရိ ဟောတိ** = လက်ခြေကို ကွေးရာ ဆန့်ရာ၌ သမ္ပဇင် ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိ၏ - ဟူသော ဒေသနာတော်၌ -

၁။ သာတ္ထကသမ္ပဇင်၊

၂။ သပ္ပာယ်သမ္ပဇင်၊

၃။ ဂေါစရသမ္ပဇင်၊

၄။ အသမ္မောဟသမ္ပဇင် -

ဤသမ္ပဇင်ဉာဏ် (၄)ပါးတို့ကို ရရှိအောင် သိမ်းဆည်းပုံအပိုင်း ပြီးဆုံးလေပြီ။

တစ်ဖန် -

၁။ ခန္ဓာ (၅)ပါးနည်း၊

၂။ အာယတန (၁၂)ပါးနည်း၊

၃။ ဓာတ် (၁၈)ပါးနည်း - ဤသို့စသော နည်းတို့ဖြင့်လည်း ဉာဏ်ရှိသလို ချဲ့ထွင်၍ လက်ခြေတို့ကို ကွေးရာ ဆန့်ရာတို့၌ ရုပ်နာမ်တို့ကို ဆက်လက်၍လည်း သိမ်းဆည်းလိုပါက သိမ်းဆည်းနိုင်သည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

သံဃာဋီပတ္တနီဝရဓာရဏော သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိ၊

= ဒုကုဋ် - သပိတ် - သင်္ကန်းကို ဆောင်ရာ၌ သမ္ပဇဉ်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိ၏။

၁။ သာတ္ထကသမ္ပဇဉ် (သင်္ကန်း)

ဤ၌ ဒုကုဋ်နှင့် သင်္ကန်းတို့ကို ဝတ်ရုံခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ သပိတ်ကို ဆွမ်းခံခြင်း ဆွမ်းစားခြင်း စသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် သုံးဆောင်ခြင်းသည် ဓာရဏ = ဆောင်ခြင်း မည်၏။

ဒုကုဋ်နှင့် သင်္ကန်းတို့ကို ဝတ်၍သော်လည်းကောင်း၊ ရုံ၍သော်လည်းကောင်း ဆွမ်းခံသွားသော ရဟန်းအား ဆွမ်း စသော ပစ္စည်းအာမိသကို ရခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ အအေးကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းငှာ စသည်ဖြင့် သင်္ကန်း ကို သုံးဆောင်ရာဝယ် ပစ္စဝေက္ခဏာ ဆင်ခြင်ပုံကို ဘုရားရှင် ဟောကြားထားတော်မူသော နည်းအတိုင်းပင် အချမ်းအပူကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း အချမ်းအပူ၏ ပျောက်ကင်းခြင်း စသော အကျိုးတရားသည်လည်းကောင်း အတ္ထ = အကျိုးတရား မည်၏။ ထိုအကျိုးတရား၏ အစွမ်းဖြင့် သာတ္ထကသမ္ပဇဉ်ဉာဏ်ကို သိရှိပါလေ။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၃။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၆၉။)

သင်္ကန်းကို သုံးဆောင်ရာ၌ ရရှိလာသော အကျိုးတရားတို့ကို ဆင်ခြင်၍ သုံးဆောင်တတ်သော ဉာဏ်- သည် သာတ္ထကသမ္ပဇဉ်ဉာဏ် မည်၏။ ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် သင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံသုံးဆောင်ရာ၌ ယင်းရနိုင် သော အကျိုးတရားတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်၍ သုံးစွဲရမည်ဟု ဆိုလိုပေသည်။

၂။ သပ္ပါယသမ္ပဇဉ် (သင်္ကန်း)

ခန္ဓာကိုယ်ဝယ် ဥသွာခေါ်သော ကိုယ်ငွေ့အပူဓာတ် အားကောင်းသော သဘောရှိသော ရဟန်းအား လည်းကောင်း၊ အင်အားနည်းပါးသော ရဟန်းအားလည်းကောင်း သိမ်မွေ့နူးညံ့ ချောမြေ့သော သင်္ကန်းသည် သပ္ပါယ ဖြစ်၏။ ကြမ်းတမ်းသော ထူထဲလေးလံသော သင်္ကန်းကား သပ္ပါယ မဖြစ်ပေ။ အပူငွေ့ အားနည်း၍ ချမ်း တတ်သော သဘောရှိသော ရဟန်းအား ထူထဲသော ဒုကုဋ်သင်္ကန်းသည် သပ္ပါယ ဖြစ်၏။ သိမ်မွေ့နူးညံ့ ချော မြေ့သော ပေါ့ပါးသော သင်္ကန်းကား သပ္ပါယ မဖြစ်ပေ။

[ဒုပဋ်သင်္ကန်း - ရှေးယခင်အခါက အပူငွေ့ အားနည်း၍ ချမ်းတတ်သော ရဟန်းတော်တို့သည် ဒုပဋ် သင်္ကန်း တိပဋ်သင်္ကန်း စသည်တို့ကို သုံးစွဲလေ့ရှိကြ၏။ သံဃာဋီ အမည်ရသော နှစ်ထပ်သင်္ကန်းကြီးကို ဒုကုဋ် ဟု ခေါ်ဆို၏။ ဤဒုပဋ်သင်္ကန်းမှာလည်း နှစ်ထပ်ပင် ဖြစ်၏။ သို့သော် သံဃာဋီ = ဒုကုဋ်ဟူသော အမည်ကို မရ ရှိပေ။ ရိုးရိုးသင်းပိုင် ရိုးရိုးဧကသီသင်္ကန်းတို့ကို နှစ်ထပ် ထပ်ထားလျှင် ဒုပဋ် - သုံးထပ် ထပ်ထားလျှင် တိပဋ် ဤသို့ စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲထားပေသည်။ ယခုကာလ၌ကား အသုံးမပြုကြတော့ပေ။]

မည်သည့် ရဟန်းအားမဆို ဆွေးမြေ့သော သင်္ကန်းသည် သပ္ပါယ မဖြစ်သည်သာတည်း။ အကြောင်းကား သင်္ကန်းကို မကြာခဏ ဖာထေးပေးနေရခြင်းဖြင့် ထိုဆွေးမြေ့နေသော သင်္ကန်းသည် ထိုကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းနေ- သော ရဟန်းအား ကြောင့်ကြမှု = ပလိဗောဓကို ပြုတတ်သောကြောင့် ဖြစ်၏။ အလားတူပင် ပဋ္ဌုဏ္ဏစီဝရ = ပဋ္ဌုဏ္ဏတိုင်းထွက် သင်္ကန်း၊ ဒုကူလစီဝရ = ဒုကူလသင်္ကန်း စသော ခိုးသားဓားပြတို့၏ တပ်မက်ဖွယ်ကောင်း- သော သင်္ကန်းမျိုးသည်လည်း သပ္ပါယ မဖြစ်သည်သာတည်း။ ထိုသို့ တပ်မက်ဖွယ် နှစ်သက်မြတ်နိုးဖွယ်ကောင်း- သော သင်္ကန်းသည် တောကျောင်း တောင်ကျောင်း တောအရပ် တောထဲ၌ တစ်ပါးတည်း နေနေသော ရဟန်း-

တော်အား သင်္ကန်းလုယက်သွားသဖြင့် သင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံခြင်း၏ အန္တရာယ်ကိုသော်လည်း ပြုတတ်၏။ တစ်နည်းဆိုရသော် တောထဲ၌ နေထိုင်ခြင်း၏ အန္တရာယ်ကိုသော်လည်း ပြုတတ်၏။ အသက်၏ အန္တရာယ်သော်လည်း ဖြစ်တတ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုကဲ့သို့ မက်မောဖွယ်ကောင်းလှသော သင်္ကန်းသည် သပ္ပာယ် မဖြစ်ပေ။

မုချဆတ်ဆတ်အားဖြင့်ကား - သင်္ကန်းလှူဖို့ရန်အတွက် မအပ်သော ဒါယကာ ဒါယိကာမတို့ထံ၌ အရိပ်နိမိတ်ပြခြင်း တိုက်ရိုက်အလှူခံခြင်း ဆေးကုခြင်း သစ်သီးပေးခြင်း ပန်းပေးခြင်း စသော မိစ္ဆာဇီဝ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော သင်္ကန်းသည်လည်းကောင်း၊ ယင်းသင်္ကန်းကို သုံးဆောင်မှီဝဲသော ရဟန်းတော်အား အကုသိုလ်တရားတို့ တိုးပွား၍ ကုသိုလ်တရားတို့ ဆုတ်ယုတ်နိုင်သော သင်္ကန်းမျိုးသည်လည်းကောင်း မလျောက်ပတ်သော သပ္ပာယ် မဖြစ်သော သင်္ကန်းတည်း။ ဘုရားရှင် ခွင့်ပြုထားတော်မူအပ်သည့် ဝိနည်းဒေသနာတော်နှင့်အညီ သမ္မာအာဇီဝ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော သင်္ကန်းသည်လည်းကောင်း၊ ယင်းသင်္ကန်းကို သုံးဆောင်မှီဝဲသော ရဟန်းအား အကုသိုလ်တရားတို့ ဆုတ်ယုတ်၍ ကုသိုလ်တရားတို့ တိုးပွားနိုင်သော သင်္ကန်းမျိုးသည်လည်းကောင်း လျော်လျောက်ပတ်သော သပ္ပာယ်ဖြစ်သော သင်္ကန်း မည်၏။ သပ္ပာယ် မဖြစ်သော သင်္ကန်းတို့ကို မမှီဝဲဘဲ သပ္ပာယ်ဖြစ်သော သင်္ကန်းတို့ကိုသာ မှီဝဲတတ်သော သမ္မဇဉ်ဉာဏ်သည် **သပ္ပာယ်သမ္မဇဉ်ဉာဏ်** မည်၏။
(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၄။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၆၉-၂၇၀။)

၃။ ဂေါစရသမ္မဇဉ် (သင်္ကန်း)

သင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံသုံးဆောင်ရာ၌ ကမ္မဋ္ဌာန်း (၄၀)တို့တွင် မိမိ နှလုံးသွင်းရှုပွားနေသည့် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို မစွန့်လွှတ်သည်၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင် ဝတ်ရုံသုံးဆောင်ခြင်းသည် = မိမိ နှလုံးသွင်းမြဲ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်း၍ ဝတ်ရုံသုံးဆောင်ခြင်းသည် **ဂေါစရသမ္မဇဉ်** မည်၏ဟု သိရှိပါလေ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၄။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၀။)

၄။ အသမ္မောဟသမ္မဇဉ် (သင်္ကန်း)

ခန္ဓာကိုယ်အတွင်း၌ အတ္တ မည်သော တစ်စုံတစ်ယောက်သော သင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံသုံးဆောင်တတ်သောသူ မည်သည် မရှိ။ သင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံလိုသောစိတ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုစိတ်သည် ဝါယောဓာတ်၏ သဘာဝသတ္တိ စွမ်းအင် လွန်ကဲနေသော ရုပ်ကလာပ်အပေါင်း = ရုပ်တရားအပေါင်းကို ဖြစ်စေ၏။ ယင်းစိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော ဝါယောဓာတ်၏ သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲနေသော ရုပ်ကလာပ်အပေါင်း = ရုပ်တရားအပေါင်း၏ ခန္ဓာကိုယ်ဝယ် ထိုထို အရပ်ဌာနသို့တိုင်အောင် ပျံ့နှံ့၍ သွားခြင်းကြောင့် သင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံသုံးဆောင်ခြင်းသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ (ရှုကွက်ကို နောက်တွင် ဖော်ပြပါမည်။)

ထိုသင်္ကန်းနှင့် ရူပကာယ နှစ်မျိုးတွင် - သင်္ကန်းသည်လည်း စိတ်စေတနာ မရှိ၊ ရူပကာယ = ရုပ်တရားအပေါင်းသည်လည်း စိတ်စေတနာ မရှိ။ သင်္ကန်းသည် “ငါသည် ရူပကာယကို ရုံထားအပ်၏”ဟု မသိ။ ရူပကာယကလည်း “ငါ့ကို သင်္ကန်းက ရုံထားအပ်၏”ဟု မသိ။ ဓာတ်တို့သည်သာလျှင် ဓာတ်အပေါင်းအစုကို ဖုံးလွှမ်းသွားကြကုန်၏။ ပုဆိုးစုတ် ပုဆိုးပိုင်းဖြင့် ညွှန်စေးရုပ်ကို ဖုံးလွှမ်း၍ ထားခြင်း၌ကဲ့သို့ ဖုံးလွှမ်းထားကြကုန်၏။

ထို့ကြောင့် ကောင်းသော သင်္ကန်းကို ရရှိ၍လည်း ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို မပြုသင့်ပေ။ မကောင်းသော သင်္ကန်းကို ရရှိ၍လည်း စိတ်နှလုံး မသာယာခြင်းကို မပြုသင့်ပေ။ ထင်ရှားစေအံ့ - မြွေနဂါး တောင်ပို့ ပူဇော်အပ်သော စေတီယ ခေါ်သော သစ်ပင် စသည်တို့၌ အချို့လူသားတို့သည် ပန်းနံ့သာ နံ့သာပျောင်း အဝတ်ပုဆိုး စသည်တို့ဖြင့် အရိုအသေ ပူဇော်ခြင်းကို ပြုကြကုန်၏။ အချို့လူတို့ကား မြွေနဂါး တောင်ပို့ စေတီယ သစ်ပင် စသည်တို့၌ ကျင်ကြီးစွန့်ခြင်း၊ ကျင်ငယ်စွန့်ခြင်း၊ ရွှံ့ညွှန်ဖြင့် လိမ်းကျံခြင်း၊ တောင်ဌေးဖြင့် ရိုက်ပုတ်ခြင်း၊

ဓားဖြင့် ခုတ်ထစ်ခြင်း စသည်တို့ဖြင့် မရိသေခြင်းကို ပြုမူကြကုန်၏။ ထိုသို့ လူသားတို့က အရိအသေ ပြုခြင်း အရိအသေ မပြုခြင်းတို့ကြောင့် မြွေနဂါး တောင်ပို့ စေတိယသစ်ပင် စသည်တို့သည် ဝမ်းမြောက်ခြင်း သောမနဿကိုလည်းကောင်း၊ စိတ်နှလုံး မသာယာခြင်း ဒေါမနဿကိုလည်းကောင်း မပြုလုပ်ကြကုန်သကဲ့သို့ ဤ ဥပမာအတူပင်လျှင် ကောင်းသော သင်္ကန်းကို ရရှိ၍မူလည်း ဝမ်းမြောက်ခြင်း = သောမနဿကို မပြုသင့်ပေ။ မကောင်းသော သင်္ကန်းညွှံ့ကို ရရှိ၍သော်လည်း စိတ်နှလုံးမသာယာမှု ဒေါမနဿတရားကို မပြုသင့်ပေ။ ရရသမျှနှင့် ရောင့်ရဲမှု ကုတရိတရသန္တောသတရားနှင့် ပြည့်စုံအောင် ကြိုးစားအားထုတ်အပ်ပေ၏။ - ဤသို့ဖြစ်ခြင်းကို ဆင်ခြင်သည်၏ အစွမ်းဖြင့် ဤသင်္ကန်းကို သုံးဆောင်ရာ၌ အသမ္မောဟသမ္ပဇင်ကို သိရှိပါလေ။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၄။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၀။)

သင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံ သုံးဆောင်ရာ၌ ရုပ်နာမ် သိမ်းဆည်းပုံ

သင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံသုံးဆောင်ရာ၌ ဤအပိုင်းတွင် အသမ္မောဟသမ္ပဇင် ဖြစ်ပုံကို ရုပ်နာမ်ကို သိမ်းဆည်းပုံ အပိုင်း၊ ရရသမျှနှင့် ရောင့်ရဲမှု ကုတရိတရသန္တောသတရား ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာရန် ဆင်ခြင်သည့်အပိုင်းဟု နှစ်ပိုင်းခွဲ၍ ဖော်ပြထားပါသည်။ ထိုတွင် ရုပ်နာမ်သိမ်းဆည်းပုံအပိုင်းကို အမြွက်မျှ ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

၁။ ရှေ့ဦးစွာ ရုပ်လျက် ဖြစ်စေ ထိုင်လျက် ဖြစ်စေ သမာဓိကို အဆင့်ဆင့် ထူထောင်ပါ။

၂။ သိမ်းဆည်းပြီးသည့် ရုပ်နာမ်တို့ကိုပင် တစ်ဖန်ပြန်၍ သိမ်းဆည်းပါ။ (ဉာဏ်ထက်မြက်လာအောင် အရှိန်ယူခြင်း ဖြစ်သည်။)

၃။ ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်ကို သိမ်းဆည်း၍ ယင်းဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်ကို အစွဲပြု၍ သင်္ကန်းအာရုံကိုလည်း အစွဲပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော သင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံလိုသော စိတ် စေတသိက်တို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပါ။ သိမ်းဆည်းပါ။ မနောဒွါရိကဇောဝိထိစိတ်အစဉ်များသာတည်း။

၄။ ယင်းစိတ်စေတသိက်တို့ကြောင့် ဝါယောဓာတ်၏ သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲနေသော ရုပ်ကလာပ်အပေါင်း = ရုပ်တရား အပေါင်းတို့၏ တစ်ကိုယ်လုံးသို့ ဖျံ့နှံ့သွားပုံကို မြင်အောင်ကြည့်ပါ။ သင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံလိုက်သော လက်သို့တိုင်အောင် လိုက်၍ရှုပါ။ သင်္ကန်းကို ရုံကြည့်ပါ။ ယင်းစိတ္တဇရုပ်ကလာပ်တို့တွင် ပါဝင်သော ဝါယောဓာတ်က သို့မဟုတ် ဝါယောဓာတ်၏ သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲနေသော မဟာဘူတဓာတ် (၄)ပါးက သင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်ပေါ်နေသော ကာယဝိညာတ်ရုပ်ကို ဖြစ်စေလျက် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ကာယဝိညာတ္တိနဝက ကလာပ် ကာယဝိညာတ္တိလဟူတာဒိဒ္ဓါဒသက ကလာပ် ရုပ်တို့တည်း။ ယင်းရုပ်တို့ကား ပဓာန = ပြဓာန်းသော ရုပ်တို့တည်း။ သယ်ဆောင်တတ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်နေကြသော ရုပ်တို့တည်း။ ယင်းရုပ်တရားတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပါ သိမ်းဆည်းပါ။

၅။ လက်တို့၌ ရှိကြသော (၄၄)မျိုးသော စတုသမုဋ္ဌာနိက ရုပ်တရားတို့ကား အပ္ပဓာန = မပြဓာန်းသော ရုပ်တရားတို့တည်း။ အသယ်ဆောင်ခံရသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်နေကြသော ရုပ်တရားစုတို့တည်း။ ယင်းရုပ်တရားတို့ကိုလည်း ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပါ သိမ်းဆည်းပါ။

၆။ ဤအချိန်တွင် သင်္ကန်း၌တည်ရှိသော ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို စိုက်၍ ရှုလိုက်ပါက ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များကို လွယ်ကူစွာ တွေ့ရှိနေမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ယင်းရုပ်ကလာပ်တို့ကို ဓာတ်ခွဲလျက် ဩဇဋ္ဌမကရုပ် = ဩဇာလျှင် (၈)ခု မြောက်ရှိသော ရုပ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ ယင်းရုပ်တရားတို့မှာ ရုပ်ကလာပ်တစ်ခုတွင် ပါဝင်တည်ရှိသော တေဇောဓာတ်ကြောင့် ဆင့်ကဲဆင့်ကဲ ပွားစီးနေသော တေဇောဓာတ်၏ အပွားအစီးတို့သာတည်း။ ယင်းဥတုဇာဩဇဋ္ဌမကရုပ်တို့သည်လည်း ဤရှုကွက်၌ အပ္ပဓာန = မပြဓာန်းသော ရုပ်တို့တည်း။ အသယ်ဆောင်ခံရသော

= အသယ်ဆောင်ခံရသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်နေသော ရုပ်တရားစုတို့တည်း။

၇။ ယင်းသို့ ရုပ်နာမ်တို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်ပါက ရုပ်-နာမ် ခွဲပါ

၁။ ပဓာန - အပ္ပဓာန ဖြစ်သော ရုပ်တို့ကား - ရုပ်တရား

၂။ သင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံလိုသော စိတ်စေတသိက်တို့ကား - နာမ်တရား

ဤသို့ ရုပ်-နာမ်ကို ခွဲပါ။ ထိုနောင် ယင်းရုပ်နာမ်တို့ကိုပင် ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ -

၈။ “ပုဂ္ဂိုလ် - သတ္တဝါ - ဇီဝ - အတ္တ - လူ - နတ် - မြဟ္မာ မရှိ၊ ရုပ်နာမ်မျှသာ ရှိ၏။” -

ဤသို့လျှင် ရုပ်နာမ်ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားပါ။ ဤသို့ ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းနိုင်ခဲ့သော် သင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံ သုံးဆောင်ရာ၌ အသမ္မောဟသမ္ပဇ်ဉာဏ်ကို ရရှိလေပြီ။ ဤသို့ ရှု၍ အောင်မြင်မှုရရှိပါက မည်သည့် ဣရိယာ ပုထံ၌မဆို ကျွမ်းကျင်မှုရှိအောင် သင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံတိုင်း ဝတ်ရုံတိုင်း၌ ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းရှုပွားပါလေ။

ဤတွင် သင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံသုံးဆောင်ရာ၌ သာတ္တကသမ္ပဇ် သပ္ပာယ်သမ္ပဇ် ဂေါစရသမ္ပဇ် အသမ္မော-ဟသမ္ပဇ်ဟူသော သမ္ပဇ် (၄)မျိုးကို ရရှိအောင် သိမ်းဆည်းရှုပွားပုံအပိုင်း ပြီးစီးလေပြီ။ ယခုအခါ သပိတ်ကို သုံးဆောင်ရာ၌ သမ္ပဇ် (၄)ပါးကို ရရှိအောင် သိမ်းဆည်းပုံကို ဆက်လက် ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

၁။ သာတ္တကသမ္ပဇ် (သပိတ်)

သပိတ်ကို သုံးဆောင်ရာ၌လည်း သပိတ်ကို သုံးဆောင်လိုသောအခါ အဆောတလျင် သပိတ်ကို ခပ်မြန် မြန် မကိုင်သေးမူ၍ - “ဤသပိတ်ကို ယူ၍ ဆွမ်းခံ လှည့်လည်သွားခဲ့သည်ရှိသော် ငါသည် ဆွမ်းကို ရရှိပေ လတ္တံ့” ဤသို့လျှင် သပိတ်ကို ကိုင်ယူလိုက်ခြင်းကြောင့် ရအပ်သော အကျိုးတရား၏ အစွမ်းဖြင့် သာတ္တက သမ္ပဇ်ကို သိရှိပါလေ။ (အကျိုးတရားကို ဆင်ခြင်၍ သပိတ်ကို သုံးဆောင်ရမည်ဟု ဆိုလိုသည်။)

၂။ သပ္ပာယ်သမ္ပဇ် (သပိတ်)

တစ်ဖန် ပိန်ကြုံသော အင်အားနည်းပါးသော ကိုယ်ခန္ဓာရှိသော ရဟန်းအား လေးသော သပိတ်သည် သပ္ပာယ် မဖြစ်။ မည်သည့် ရဟန်းအားမဆို သပိတ်ကွဲအက်သွားသဖြင့် ယင်းကွဲအက်နေသော မြေသပိတ်၏ နှုတ်ခမ်းမှ စ၍ ကြိုးဖြင့် ဖွဲ့ချည်ချုပ်လေရာ လေးချက် ငါးချက် = လေးဖွဲ့ ငါးဖွဲ့ ချုပ်ပြီး ဖွဲ့ပြီးသော ရေဆေး၍ စင်ကြယ်ခဲ့သော သပိတ်သည် သပ္ပာယ် မဖြစ်သည်သာတည်း။ ရေဆေးသည့်အခါ စင်ကြယ်အောင် ဆေးကြော ဖို့ရန် ခက်ခဲသော ကြမ်းတမ်းသော သပိတ်သည်လည်း ရဟန်းတို့အား မအပ်ပေ။ ထိုသပိတ်ကို ရေဆေးရသော ရဟန်းတော်အဖို့ ကြောင့်ကြမှု ပလိဗောဓတစ်ခု ဖြစ်တတ်၏။ ပတ္တမြားအဆင်းနှင့် တူသော အရောင်အဆင်း ရှိသော သပိတ်သည်ကား မက်မောဖွယ် လောဘဖြစ်ထိုက်သော သပိတ်ဖြစ်၍ သင်္ကန်း၌ ဖွင့်ဆိုခဲ့သည့် နည်း အတိုင်းပင် သပ္ပာယ် မဖြစ်မှုကို မှတ်သားပါ။

ဆွေမျိုးမတော်စပ်သူ ပစ္စည်းလေးပါး မဖိတ်ကြားထားသူ ဒါယကာ ဒါယိကာမတို့ကို သပိတ်လှူချင်လာ အောင် လှူလာအောင် အရိပ်နိမိတ်ပြုခြင်း စသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် မအပ်သောနည်းဖြင့် ရရှိအပ်သော သပိတ် သည်လည်းကောင်း ယင်းသပိတ်ကို မှီဝဲသုံးဆောင်သော ရဟန်းတော်အား အကုသိုလ်တရားတို့ တိုးပွားကြကုန် ၏။ ကုသိုလ်တရားတို့သည် ဆုတ်ယုတ်ကြကုန်၏။ ယင်းကဲ့သို့သော သပိတ်မျိုးသည်လည်းကောင်း ဧကန်အား ဖြင့် သပ္ပာယ် မဖြစ်သော သပိတ်သာတည်း။ ဝိနည်းတော်နှင့် အညီ ရရှိအပ်သော သပိတ်သည်လည်းကောင်း၊ မှီဝဲသုံးဆောင်သော ရဟန်းအား အကုသိုလ်တရားတို့ ဆုတ်ယုတ်ကုန်၍ ကုသိုလ်တရားတို့ တိုးပွားကြောင်း

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - ကုရိယာပထ အခန်းနှင့် သမ္ပဇဉ် အခန်း

ဖြစ်သော သပိတ်သည်လည်းကောင်း သပ္ပာယ်ဖြစ်သော သပိတ်မည်၏။ ယင်း သပ္ပာယ်သပိတ် အသပ္ပာယ်သပိတ် နှစ်မျိုးတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပြီးနောက် အသပ္ပာယ်သပိတ်ကို ရှောင်လျက် သပ္ပာယ်သပိတ်ကိုသာ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်ခြင်း သိမ်းဆည်းနိုင်ခြင်း သုံးစွဲနိုင်ခြင်း သုံးစွဲနိုင်ကြောင်း ဉာဏ်သည် ဤအရာ၌ သပ္ပာယ်သမ္ပဇဉ် မည်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၄။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၀။)

၃။ ဂေါဓရသမ္ပဇဉ် (သပိတ်)

သပိတ်ကို ကိုင်တွယ်သုံးဆောင်ရာ၌ မိမိ နှလုံးသွင်းနေကျ ကမ္မဋ္ဌာန်းတစ်ခုခုကို (ဥပမာ- ကမ္မဋ္ဌာန်း - ၄၀ ထဲမှ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကဲ့သို့သော ကမ္မဋ္ဌာန်းမျိုးကို) မစွန့်လွှတ်သည်၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင် **ဂေါဓရသမ္ပဇဉ်** ကို သိရှိပါလေ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၄။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၀။)

ဤညွှန်ကြားတော်မူချက်အရ အသင်သူတော်ကောင်းသည် သမထနယ်တွင်သာ တည်ရှိနေသေးသူ ဖြစ်ပါက မိမိ နှလုံးသွင်းနေကျ သမထကမ္မဋ္ဌာန်းကိုပင် နှလုံးသွင်းလျက် သပိတ်ကို ကိုင်တွယ်ပါ။ အကယ်၍ ဝိပဿနာပိုင်းသို့ ရောက်နေလျှင်ကား မိမိ ရရှိပြီး သမာဓိကို အဆင့်ဆင့်ထူထောင်၍ အောက်ပါ အသမ္မောဟသမ္ပဇဉ်ပိုင်း၌ ညွှန်ကြားထားသည့်အတိုင်း လိုက်နာပြုကျင့်ပါ။

၄။ အသမ္မောဟသမ္ပဇဉ် (သပိတ်)

ခန္ဓာကိုယ်၏ အတွင်း၌ အတ္တ မည်သော တစ်စုံတစ်ယောက်သော သပိတ်ကို ကိုင်သောသူ မည်သည် မရှိသည်သာတည်း။ သပိတ်ကို ကိုင်လိုသောစိတ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုစိတ်သည် ဝါယောဓာတ်၏ သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲနေသော ရုပ်ကလာပ်အပေါင်းကို ဖြစ်စေ၏။ ယင်းရုပ်ကလာပ်တို့ကား တစ်ကိုယ်လုံးသို့ ထိုထို နေရာသို့ ပျံ့နှံ့သွားကြ၏။ ယင်းရုပ်ကလာပ်တို့တွင် ပါဝင်သော ဝါယောဓာတ်သည် တစ်နည်း ဝါယောဓာတ်၏ သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲနေသော ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးသည် ဝိညာဉ်ရုပ်ကို ဖြစ်စေလျက် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ကာယဝိညာတ္တိနဝက ကလာပ်၊ ကာယဝိညာတ္တိလဟုတာဒိဒ္ဓါဒသက ကလာပ်တို့တည်း။ ယင်းဝါယောဓာတ်၏ သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲနေသော ရုပ်ကလာပ်အပေါင်း၏ တစ်ကိုယ်လုံးသို့ ပျံ့နှံ့၍ သွားခြင်းကြောင့်သာလျှင် သပိတ်ကို ကိုင်တွယ်ခြင်းမည်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ (ရှုကွက်ကို နောက်တွင် ဖော်ပြပါမည်။)

ထိုသပိတ်နှင့် လက် နှစ်မျိုးတို့တွင် သပိတ်သည်လည်း စိတ် စေတနာ မရှိ၊ လက်တို့သည်လည်း စိတ် စေတနာ မရှိကြကုန်။ “ငါ့ကို လက်တို့က ကိုင်ယူထားအပ်၏”ဟု သပိတ်ကလည်း မသိ။ လက်တို့ကလည်း “ငါတို့သည် သပိတ်ကို ကိုင်ယူထားအပ်၏”ဟု မသိကြကုန်။ ဓာတ်တို့ကသာလျှင် ဓာတ်အပေါင်းအစုကို ကိုင်ယူထားကြကုန်၏။ ညှပ်ဖြင့် မီးအဆင်းနှင့် တူသော = မီးရဲရဲ တောက်နေသော သပိတ်ကို ကိုင်ယူခြင်း၌ကဲ့သို့ မှတ်ပါ။ ဤသို့ ဖြစ်ခြင်းကို ဆင်ခြင်သည်၏ အစွမ်းဖြင့် ဤသပိတ်ကို ကိုင်ဆောင်ရာ၌ **အသမ္မောဟသမ္ပဇဉ်**ကို သိရှိပါလေ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၅။ မ-ဋ္ဌ-၂၇၀-၂၇၁။)

ရုပ်နာမ် သိမ်းဆည်းပုံ အမြွက်

၁။ သမာဓိကို အဆင့်ဆင့် ထူထောင်ပါ။

၂။ သိမ်းဆည်းပြီး ရုပ်နာမ်တို့ကို တစ်ဖန်ပြန်၍ သိမ်းဆည်းပါ။

၃။ သပိတ်ကို ခပ်ဖြည်းဖြည်း ကိုင်တွယ်ကြည့်ပါ။

၄။ သပိတ်ကို ကိုင်လိုသော စိတ်စေတသိက်တို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပါ သိမ်းဆည်းပါ။

(ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်ကို သိမ်းဆည်း၍ သပိတ်ကို ကိုင်တွယ်လိုသော မနောဒွါရိကဇောဝီထိစိတ် အစဉ်တို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ ကုသိုလ်ဇော အကုသိုလ်ဇောတို့သည် ယောနိသောမနသိကာရ အယောနိသော-မနသိကာရအပေါ် အခြေစိုက်၍ ထိုက်သလို စောကြမည်။ ယင်းနာမ်တရားတို့ကို နာမ်ယန အသီးအသီးကို ဉာဏ်ဖြင့် ဖြိုခွဲ ဖျက်ဆီးလျက် ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် သိမ်းဆည်းပါ။)

၅။ သပိတ်ကို ကိုင်တွယ်လို ကိုင်ယူလိုသောစိတ် = ကိုင်ယူနေသော မနောဒွါရိကဇောဝီထိစိတ်ကြောင့် ဝါ-ယောဓာတ်၏ သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲနေသော ရုပ်ကလာပ်အပေါင်း = ရုပ်တရားအပေါင်း၏ တစ်ကိုယ်လုံးသို့ အထူးသဖြင့် ကိုင်ယူလိုက်သော လက်သို့တိုင်အောင် ပျံ့နှံ့သွားသော ရုပ်ကလာပ်အပေါင်းကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်ပါ။ ကာယဝိညတ္တိနဝက ကလာပ် ကာယဝိညတ္တိလဟုတာဒိဒ္ဓါဒသက ကလာပ်တို့တည်း။ (ကိုင်တွယ်ရာ၌ လက်တွင် ပေါ့ပေါ့ပါးပါး ရှိနေပါက လဟုတာ မုဒုတာ ကမ္မညတာတို့ ပါဝင်၏။ ပေါ့ပေါ့ပါးပါး မရှိပါက မပါဝင်ကြပေ။) ယင်းရုပ်တရားတို့ကား ပဓာန = ပြဓာန်းသော ရုပ်တို့တည်း။ သပိတ်ကို သယ်ဆောင်တတ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်နေသော ရုပ်တို့တည်း။

၆။ လက်၌ရှိသော (၄၄)မျိုးသော ရုပ်တရားတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပါ။ [ကာယဌာန = ကာယဒွါရ၌ တည်ရှိသော (၄၄)မျိုးသော ရုပ်တို့ပင်တည်း။] စတုသမုဋ္ဌာနိက ရုပ်တရားတို့တည်း။ အပ္ပဓာန = မပြဓာန်းသော ရုပ်တို့တည်း။ အသယ်ဆောင်ခံရသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်နေသော ရုပ်တရားတို့တည်း။

၇။ သပိတ်ကို ဓာတ်ကြီး (၄)ပါး စိုက်ရှုပါ။ ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များကို ဤအဆင့်တွင် လွယ်ကူစွာ တွေ့နေမည် ဖြစ်ပါသည်။ ကလာပ်တစ်ခုတွင် ပါဝင်တည်ရှိသော တေဇောဓာတ်ကြောင့် နောက်ကလာပ်တစ်ခု အသစ်အသစ် ဆင့်ကဲဆင့်ကဲ ပွားစီးနေသော တေဇောဓာတ် = ဥတု၏ အစီးအပွားတည်း။ ယင်းရုပ်တို့လည်း ဤအပိုင်းတွင် အပ္ပဓာန = မပြဓာန်းသော ရုပ်တို့တည်း။ အသယ်ဆောင်ခံရသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်နေသော ရုပ်တရားတို့တည်း။

၈။ ရုပ်နာမ်ကို သိမ်းဆည်းပါ။

၁။ ပဓာန-အပ္ပဓာန ဖြစ်သော ရုပ်အားလုံးကား - ရုပ်တရား၊

၂။ သပိတ်ကို ကိုင်ယူလိုသော မနောဒွါရိကဇောဝီထိ စိတ်+စေတသိက် တရားစုတို့ကား - နာမ်တရား ဤသို့ ရုပ်နာမ်ကို သိမ်းဆည်းပါ။

၉။ ရုပ်နာမ်ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားပါ - ယင်းရုပ်နာမ်တို့ကိုပင် အာရုံယူ၍ -

“ပုဂ္ဂိုလ် - သတ္တဝါ - ဇီဝ - အတ္တ - လူ - နတ် - ဗြဟ္မာ မရှိ၊ ရုပ်နာမ်မျှသာ ရှိ၏။”

ဤသို့ ရုပ်နာမ်ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားပါ။ ယင်းသို့ ရုပ်နာမ်ကို ပရမတ်သို့ ဆိုက်အောင် သိမ်းဆည်းနိုင်ပါက ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်ပါက ဤအဆင့်တွင် အသမ္မောဟသမ္ပဇင်္ဂဉာဏ်ကို အသင်သူတော်ကောင်းသည် စတင် ရရှိပြီ ဖြစ်ပေသည်။ လုပ်ငန်းခွင် ကျွမ်းကျင်လာသော အခါ၌ကား ရွှေသို့တက်ရာ၊ နောက်သို့ဆုတ်ရာ၊ တည့်တည့်ကြည့်ရာ၊ စောင်းငဲ့ကြည့်ရာ၊ ကွေးရာ ဆန့်ရာ၊ ဒုက္ခ၌ သပိတ် သင်္ကန်းတို့ကို ကိုင်ဆောင်ရာတို့၌ ရုပ်နာမ် = ခန္ဓာ (၅)ပါးတို့ကို အချိန်မရွေး ရှု၍ ရရှိနေမည်သာ ဖြစ်သည်။

ဥတ္တမသမ္ပဇာနကာရီ

နောက်ထပ် နည်းတစ်နည်းကို ဆိုပေးအံ့ - လက်ခြေ ပြတ်နေကြကုန်သော၊ အိုင်းအမာနာ အဝတို့မှ တစီစီ ယိုကျသော ပြည်သွေး၊ တဖွားဖွား ထွက်နေသော ပိုးလောက်တို့ ရှိကုန်သော၊ ယင်မမဲရိုင်းတို့ဖြင့် တသဲသဲ တအုန်းအုန်း ပြတ်သိပ်နေကုန်သော၊ ခိုကိုးရာမဲ့ ဇရပ်၌ နေထိုင်ကြကုန်သော ခိုကိုးရာမဲ့ လူတို့ကို မြင်တွေ့ကြရသော် ကြင်နာဆွမ်းပွား ကရုဏာနှင့် ယှဉ်သော စိတ်ထား ရှိကြကုန်သော သူတော်ကောင်းတို့သည် - ထိုခိုကိုးရာမဲ့ သူတို့အား အနာကို ပတ်တီးစည်းဖို့ရန် ပိတ်စ ပုဆိုးစ (ပတ်တီးစ)တို့ကိုလည်းကောင်း၊ အိုးကင်းကွဲ စသည်တို့ဖြင့် ထည့်၍ ဆေးတို့ကိုလည်းကောင်း ယူဆောင်ခဲ့ကြကုန်၍ ထိုခိုကိုးရာမဲ့တို့၏ အနီး၌ လာရောက် ချထားပေးကြကုန်၏။

ထိုပစ္စည်းတို့တွင် အချို့သူတို့က အနာကို ပတ်တီးစည်းဖို့ရန် ပိတ်စ ပုဆိုးစ ချောချော ကောင်းကောင်းကို ရကြ၏။ အချို့က ခပ်ထူထူ ခပ်ကြမ်းကြမ်းကို ရကြ၏။ ဆေးထည့်ထားသည့် ခွက်တို့သည်လည်း အချို့သူတို့ကား ဆေးခွက် လှလှ ကောင်းကောင်း ရရှိသွားကြ၏။ အချို့သူတို့က မလှမပ ပုံသဏ္ဌာန် အချိုးမကျသည့် ဆေးခွက် တို့ကို ရရှိကြ၏။

ပတ်တီးစည်းဖို့ရန် ပိတ်စ ကောင်းမှု မကောင်းမှု၊ ဆေးထည့်သည့်ခွက် ကောင်းမှု မကောင်းမှုနှင့် စပ်၍ ထိုခိုကိုးရာမဲ့တို့၏ သန္တာန်ဝယ် ဝမ်းမြောက်မှုလည်း မဖြစ်ကုန်၊ ဝမ်းနည်းမှုလည်း မဖြစ်ကုန်။ မှန်ပေသည် - အနာကို ဖုံးလွှမ်း၍ ရရုံမျှသာ ဖြစ်သော ပုဆိုး ပိတ်စဖြင့်၊ ဆေးထည့်လို့ ရရုံမျှသာ ဖြစ်သော ခွက်ဖြင့်သာ ထို ခိုကိုးရာမဲ့တို့က အလိုရှိကြ၏။

ဤဥပမာ အတူပင်လျှင် ယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်သည် အနာကို ပတ်တီးစည်းဖို့ရန် ပုဆိုး ပိတ်စကဲ့သို့ (= အမာလွှမ်း ပုဆိုးကဲ့သို့) သင်္ကန်းကို မှတ်သား၏။ ခိုကိုးရာမဲ့တို့အား ဆေးထည့်ပေးသည့် ခွက်ကဲ့သို့ သပိတ်ကို မှတ်သား၏။ ဆေးခွက်၌ ထည့်ထားသော ဆေးကဲ့သို့ သပိတ်၌ ရရှိလာသောဆွမ်းကို မှတ်သား၏။ - ဤကဲ့သို့သော ရဟန်းတော်မျိုးကို ဒုက္ခ-သပိတ်-သင်္ကန်းကို ဆောင်ရာ၌ မတွေ့မဝေ သိသော အသမ္မောဟသမ္ပဇင် ဉာဏ်ဖြင့် ဥတ္တမသမ္ပဇာနကာရီ = မွန်မြတ်သော ပညာအဆင်အခြင် = သမ္ပဇင်ဉာဏ်ကို ပြုတတ်သူ - ဟူ၍ သိရှိပါလေ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၅။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၁။)

အသိတေ ပိတေ ခါယိတေ သာယိတေ သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိ၊

= စားရာ သောက်ရာ ခဲရာ လျက်ရာ၌ သမ္ပဇင်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိ၏။

၁။ သာတ္ထကသမ္ပဇင်

ပဋိသင်္ခါ ယောနိသော ပိဏ္ဏာပါတံ ပဋိသေဝါမိ - စသည်ဖြင့် ဆွမ်းစားရာ၌ ပစ္စဝေက္ခဏာ ဆင်ခြင်ရန် လာရှိသော ပါဠိတော်၌ ဖော်ပြထားသော (၈)မျိုးသော အကျိုးတရားတို့ကို ပိုင်းခြားသိတတ်သော ဉာဏ်သည် သာတ္ထကသမ္ပဇင်ဉာဏ် မည်၏။ (ယင်းအကျိုးတို့ကို ရှေးတွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီ။) (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၅။)

၂။ သပ္ပါယသမ္ပဇင်

ကြမ်းတမ်းသော ဘောဇဉ်၊ မွန်မြတ်သော ဘောဇဉ်၊ ခါးသော အရသာ၊ ချိုသော အရသာ စသည်တို့တွင် အကြင်ဘောဇဉ်ဖြင့် အကြင်ရဟန်းအား ချမ်းသာမှု မဖြစ်၊ ထိုဘောဇဉ်သည် ထိုရဟန်းအား သပ္ပါယ မဖြစ်။

အကြင်ဘောဇဉ်ကိုကား ဆွေမျိုးမတော်သူ ပစ္စည်းလေးပါးဖြင့် မဖိတ်ကြားထားသူ ဒါယကာ ဒါယိကာမတို့၌ လျှစ်စေလိုသော အရိပ်နိမိတ်ပြခြင်း စသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် ဝိနည်းတော်နှင့် မအပ်စပ်သော နည်းလမ်းဖြင့် ရှာဖွေရရှိအပ်၏။ အကြင် ဘောဇဉ်ကိုလည်း မှီဝဲသော ရဟန်းအား အကုသိုလ်တရားတို့သည် တိုးပွားလာကြ ကုန်၏။ ကုသိုလ်တရားတို့သည် ဆုတ်ယုတ်သွားကြကုန်၏။ ထိုဘောဇဉ်သည် ဧကန်စင်စစ် မလျောက်ပတ်သည့် မအပ်စပ်သည့် သပ္ပာယ် မဟုတ်သည့် ဘောဇဉ်သာတည်း။ ဘုရားရှင် ခွင့်ပြုထားတော်မူအပ်သော ဝိနည်းတော်နှင့် လျော်ညီစွာ ရှာဖွေ ရရှိအပ်သော ဘောဇဉ်သည်လည်းကောင်း၊ စားသုံးခြင်းကြောင့် ချမ်းသာသူခကို ဖြစ်စေ သော ဘောဇဉ်သည်လည်းကောင်း၊ မှီဝဲသူအား အကုသိုလ်တရားတို့ကို ဆုတ်ယုတ်စေ၍ ကုသိုလ်တရားတို့ ကိုသာ တိုးပွားစေတတ်သော ဘောဇဉ်မျိုးသည်လည်းကောင်း သပ္ပာယ်ဖြစ်သော သုံးစွဲသင့်သော ဘောဇဉ် မည် ၏။ ယင်းသို့ သပ္ပာယ် ဖြစ်မှု မဖြစ်မှုကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူ၍ သပ္ပာယ် ဖြစ်သည်ကိုသာ ပိုင်းခြားယူတတ်သော ဉာဏ်ကို **သပ္ပာယ်သမ္ပုဇဉ်**ဟူ၍ သိရှိပါလေ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၅။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၁။)

၃။ ဂေါဓရသမ္ပုဇဉ်

ဆွမ်းစားရာ၊ သောက်ရာ၊ ခဲရာ၊ လျက်ရာ၌ မိမိ မူလနှလုံးသွင်းနေကျ ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုသာ မစွန့်လွှတ်ဘဲ နှလုံးသွင်းနေခြင်းသည် = နှလုံးသွင်းနေသော ဉာဏ်သည် - **ဂေါဓရသမ္ပုဇဉ်** မည်၏ဟု သိရှိပါလေ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၅။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၁။)

၄။ အသမ္မောဟသမ္ပုဇဉ်

(က) ခန္ဓာကိုယ်၏ အတွင်း၌ အတ္တမည်သော တစ်စုံတစ်ယောက်သော စားတတ်သောသူမည်သည် မရှိသည် သာတည်း။ စားလိုသော စိတ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ယင်းစိတ်သည် ဝါယောဓာတ်၏ သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲနေသော ရုပ်ကလာပ်အပေါင်း = ရုပ်တရားအပေါင်းကို ဖြစ်စေ၏။ ယင်းရုပ်ကလာပ်တို့တွင် ပါဝင်သော သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲနေသော ဝါယောဓာတ်သည် သို့မဟုတ် မဟာဘုတ်ဓာတ် (၄)ပါးသည် ကာယဝိညာတ်ကို ဖြစ်စေလျက် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ကာယဝိညာတ္တိနဝက ကလာပ် ကာယဝိညာတ္တိလဟုတာဒိဒ္ဓါဒသက ကလာပ် တို့တည်း။ ယင်းရုပ်ကလာပ်အပေါင်းတို့၏ တစ်ကိုယ်လုံးသို့ ပျံ့နှံ့၍ သွားခြင်းကြောင့် အထူးသဖြင့် သပိတ်ကို ကိုင်သည့် လက်သို့တိုင်အောင် ပျံ့နှံ့၍ သွားခြင်းကြောင့် သပိတ်ကို ကိုင်ခြင်းမည်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၅။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၁။)

[သမာဓိကို အဆင့်ဆင့် ထူထောင်၍ ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းပြီးလျှင် စားလိုသောစိတ် သပိတ်ကို ကိုင်လို သောစိတ် ပြဓာန်းနေသည့် မနောဒွါရိကဇောဝီထိစိတ်အစဉ် နာမ်တရားစုတို့ကို ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်မှ စောင့်၍ သိမ်းဆည်းပါ။ ယင်းစိတ်တို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သွားကြကုန်သော ဝါယောဓာတ်၏ သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲနေသော ကာယဝိညာတ္တိနဝက ကလာပ် ကာယဝိညာတ္တိလဟုတာဒိဒ္ဓါဒသက ကလာပ်တို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ ပဓာန = ပြဓာန်းသော ရုပ်တို့တည်း။ လက်၌ တည်ရှိသော (၄၄)မျိုးသော စတုသမုဋ္ဌာနိကရုပ်တို့ကို ဆက်လက် သိမ်းဆည်းပါ။ ယင်းရုပ်တို့ကား အပ္ပဓာန = မပြဓာန်းသော ရုပ်တို့တည်း။ ပဓာနရုပ်တို့ကား သယ်ဆောင်တတ် သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော ရုပ်တို့တည်း။ အပ္ပဓာနရုပ်တို့ကား အသယ်ဆောင်ခံရသော အခြင်းအရာ အားဖြင့် ဖြစ်သော ရုပ်တို့တည်း။ သပိတ်နှင့် ဆွမ်းတို့ကား ဥတုဋေဋ္ဌမကရုပ်တို့တည်း။ အပ္ပဓာန = မပြဓာန်း သောရုပ်တို့တည်း။ ယင်းပဓာန-အပ္ပဓာနရုပ် အားလုံးကို ပရမတ်သို့ဆိုက်အောင် သိမ်းဆည်းထားပါ။ သပိတ် ကို ကိုင်လိုသော စားလိုသော မနောဒွါရိကဇောဝီထိ စိတ်စေတသိက်တို့ကား နာမ်တရား၊ ပဓာန-အပ္ပဓာန ဖြစ်သော ရုပ်တို့ကား ရုပ်တရား - ဤရုပ်နာမ် နှစ်ပါးတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူထားပါ။ သိမ်းဆည်းထားပါ။ ယင်း ရုပ်နာမ်တို့၏ အညီအညွတ် ဖြစ်ခြင်းသည်ပင် သပိတ်ကို ကိုင်ခြင်း မည်ပေသည်။ ယင်းရုပ်နာမ်တို့၏

အညီအညွတ်ဖြစ်ခြင်း ပေါင်းဆုံမိခြင်းကြောင့် သပိတ်ကို ကိုင်ခြင်း မည်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ - ဤအချက်ကို သိမ်းဆည်း ရှုပွားတတ်ပါက အောက်တွင် ဆက်လက် ဖော်ပြမည့် အချက်တို့၌လည်း ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင် ဆိုက်သည်တိုင်အောင် သိမ်းဆည်းနိုင်မည်၊ သဘောပေါက်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။ နည်းမှီး၍ ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်း ဆည်းပါ။ (ဆက်ဖတ်ပါ။)

(ခ) သပိတ်၌ လက်ကို ချလိုသော စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ဝါယောဓာတ်၏ သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲနေ သော ဝိညာဏ်ရုပ်ပါဝင်သော (ကာယဝိညာတ္တိနဝက ကလာပ် ကာယဝိညာတ္တိလဟုတာဒိဒ္ဓါဒသက ကလာပ်ဟူသော) ရုပ်ကလာပ်အပေါင်း ရုပ်တရားအပေါင်း၏ တစ်ကိုယ်လုံးသို့ အထူးသဖြင့် သပိတ်၌ချမည့် လက်သို့တိုင်အောင် ပျံ့နှံ့၍ သွားခြင်းကြောင့်သာလျှင် လက်ကို သပိတ်၌ ချခြင်းမည်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ (သပိတ်၌ လက်ကို ချလိုသော မနောဒွါရိကဇောဝီထိ = စိတ်စေတသိက် နာမ်တရားစုတို့ကိုလည်းကောင်း၊ သပိတ်၌ ချလိုက်သော လက်၌ တည်ရှိကြသော ပဓာန-အပ္ပဓာန ရုပ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ သပိတ်ဟူသော ဥတုဇဩဇဋ္ဌမကရုပ်၊ ဆွမ်းဟူသော ဥတုဇဩဇဋ္ဌမကရုပ်တို့ကိုလည်းကောင်း - ဤရုပ်နှင့် နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။)

(ဂ) ဆွမ်းလုတ်ကို ပြုလုပ်လိုသော စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော ဝါယောဓာတ်၏ သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲ နေသော ဝိညာဏ်ရုပ် ပါဝင်သော ရုပ်ကလာပ်အပေါင်း = ရုပ်တရားအပေါင်း၏ တစ်ကိုယ်လုံးသို့ အထူးသဖြင့် ဆွမ်းလုတ်ကို ပြုလုပ်နေသော လက်သို့ တိုင်အောင် ပျံ့နှံ့၍ သွားခြင်းကြောင့်သာလျှင် ဆွမ်းလုတ်ကို ပြုလုပ် ခြင်းသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၅။)

[ဆွမ်းလုတ်ကို ပြုလုပ်လိုသော ပြုလုပ်နေသောစိတ် ပြဇာန်းသော မနောဒွါရိကဇောဝီထိ = စိတ်စေတ- သိက် နာမ်တရားစုတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဆွမ်းလုတ်ကို ပြုလုပ်နေသော လက်၌ တည်ရှိနေကြသော (သို့မဟုတ် လက်နှင့် တကွသော တစ်ကိုယ်လုံး၌ တည်ရှိနေကြသော) ပဓာန-အပ္ပဓာန ဖြစ်သော ရုပ်တရားတို့ကိုလည်း ကောင်း၊ ဆွမ်းဟု သမုတ်ထားအပ်သော ဥတုဇဩဇဋ္ဌမကရုပ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း - ဤရုပ်နာမ်များကို ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် သိမ်းဆည်းပါ။]

(ဃ) ဆွမ်းလုတ်ကို သပိတ်တွင်းမှ ခံတွင်းဘက်သို့ ထုတ်ဆောင် ချီမလိုသောစိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော ဝါယော ဓာတ်၏ သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲနေသော ဝိညာဏ်ရုပ်ပါဝင်သော ရုပ်ကလာပ်အပေါင်း = ရုပ်တရားအ- ပေါင်း၏ တစ်ကိုယ်လုံးသို့ အထူးသဖြင့် ဆွမ်းလုတ်ကို ချီမထုတ်ဆောင်နေသော လက်သို့တိုင်အောင် ပျံ့နှံ့၍ သွားခြင်းကြောင့်သာလျှင် ဆွမ်းလုတ်ကို သပိတ်တွင်းမှ ခံတွင်းဘက်သို့ ထုတ်ဆောင် ချီမခြင်းသည် ဖြစ်ပေါ် လာ၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၅။)

[ဆွမ်းလုတ်ကို သပိတ်တွင်းမှ ခံတွင်းဘက်သို့ ထုတ်ဆောင် ချီမလိုသောစိတ် ပြဇာန်းသော မနောဒွါရိက ဇောဝီထိ = စိတ်စေတသိက် နာမ်တရားစုတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဆွမ်းလုတ်ကို ချီမနေသော လက်၌ တည်ရှိနေကြ ဖြစ်ပွားနေကြသော ပဓာန-အပ္ပဓာန ဖြစ်သော ရုပ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဆွမ်းဟု ခေါ်ဝေါ် သမုတ်ထား- သော ဥတုဇဩဇဋ္ဌမကရုပ်တို့ကိုလည်းကောင်း - ဤရုပ်နှင့် နာမ်တို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပါ။ ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် သိမ်းဆည်းပါ။]

(င) ပါးစပ်ကို ဖွင့်လိုသော စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ဝါယောဓာတ်၏ သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲနေသော ဝိညာဏ်ရုပ် ပါဝင်သော ရုပ်ကလာပ်အပေါင်း = ရုပ်တရားအပေါင်း၏ တစ်ကိုယ်လုံးသို့ ပျံ့နှံ့၍ သွားခြင်းကြောင့် အထူးသဖြင့် ခံတွင်းပါးစပ်နှင့် ဆွမ်းလုတ်ကို ချီမ ထုတ်ဆောင်လာသော လက်သို့တိုင်အောင် ပျံ့နှံ့၍ သွားခြင်း ကြောင့်သာလျှင် ပါးစပ် ခံတွင်းကို ဖွင့်ဟခြင်း မည်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၆။)

[ဤ၌လည်း ပါးစပ် ခံတွင်းကို ဖွင့်ဟလိုသောစိတ် ပြဇာန်းသော မနောဒွါရိကဇောဝီထိ = စိတ်စေတသိက် နာမ်တရားစုတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဆွမ်းလုတ်ကို ချီမလာသော လက်နှင့် ပါးစပ်ခံတွင်းတို့၌ တည်ရှိနေကြသော ပဓာန-အပ္ပဓာန ဖြစ်သော ရုပ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဆွမ်းဟု ခေါ်ဝေါ်သမုတ်ထားအပ်သော ဥတုဇဩ-ဇဋ္ဌမက ရုပ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း - ဤရုပ်နှင့် နာမ်တို့ကို ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် သိမ်းဆည်းပါ။]

(စ) တစ်စုံတစ်ယောက်သော သူက သံကောက်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ယန္တရားဖြင့်လည်းကောင်း၊ မေးရိုးတို့ကို ဖွင့်လှစ်ပေးလိုက်သည်ကား မဟုတ်၊ အဟုတ်သော်ကား -

- ၁။ ပါးစပ်ကို ဖွင့်လိုသော စိတ်၊
- ၂။ ဆွမ်းလုတ်ကို ခံတွင်း၌ ထည့်သွင်းထားလိုသော စိတ်၊
- ၃။ ဆွမ်းကို ဝါးလိုသော စိတ်၊
- ၄။ လျှာကို အသုံးပြုလိုသော စိတ် -

ဤသို့ စသော စိတ်များ ပြဇာန်းသော ဘဝင်ခြားလျက် အကြိမ်ပေါင်းများစွာ အဆက်မပြတ် ဖြစ်နေကြသော မနောဒွါရိကဇောဝီထိ စိတ်စေတသိက်တို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာကြသော ဝါယောဓာတ်၏ သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲနေသော ရုပ်ကလာပ်အပေါင်း = ရုပ်တရားအပေါင်း၏ တစ်ကိုယ်လုံးသို့ အထူးသဖြင့် ဆွမ်းလုတ် သွတ်သွင်းနေသော လက်နှင့် ပါးစပ်ခံတွင်းသို့တိုင်အောင် ပျံ့နှံ့၍ သွားခြင်းကြောင့်သာလျှင် -

- ၁။ ပါးစပ်ကို ဖွင့်ဟခြင်းသည်လည်းကောင်း၊
- ၂။ ဆွမ်းလုတ်ကို ပါးစပ် ခံတွင်း၌ ထည့်သွင်းထားခြင်းသည်လည်းကောင်း၊
- ၃။ အထက်သွားတို့၏ ကျည်ပွေ့ကိစ္စကို ပြီးစေခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ အောက်သွားတို့၏ ဆုံကိစ္စကို ပြီးစေခြင်းသည်လည်းကောင်း (= ဆွမ်းလုတ်ကို ဝါးခြင်းသည်လည်းကောင်း)
- ၄။ လျှာ၏ လက်ကိစ္စကို ပြီးစေခြင်းသည်လည်းကောင်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

[ဤ၌လည်း အထက်ပါ အဆက်မပြတ် ဘဝင်ခြားလျက် ဆက်တိုက်ဖြစ်နေကြသော မနောဒွါရိကဇောဝီထိ = စိတ်စေတသိက် နာမ်တရားစုတို့ကိုလည်းကောင်း၊ လက် ပါးစပ် လျှာတို့၌ တည်ရှိကြကုန်သော ပဓာန-အပ္ပဓာန ဖြစ်သော ရုပ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဆွမ်းဟု ခေါ်ဝေါ်သမုတ်ထားအပ်သော ဥတုဇဩဇဋ္ဌမက ရုပ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် သိမ်းဆည်းပါ။]

(ဆ) ဤသို့လျှင် အစာကို စားရာ၌ လျှာဖျားမှ ထွက်ပေါ်လာသော ကျဲသော တံတွေးသည် ယင်းအစာကို လိမ်းကျံ၏။ လျှာရင်းမှ ထွက်ပေါ်လာသော ပျစ်ချဲ့သော တံတွေးသည် ယင်းအစာကို လိမ်းကျံ၏။ ထိုအစာကို အောက်သွားတည်းဟူသော ဆုံ၌ လျှာတည်းဟူသော လက်ဖြင့် တပြောင်းပြန်ပြန် ပြုအပ်၏။ တံတွေးတည်းဟူသော ရေဖြင့် စွတ်စိုစေအပ်၏။ အထက်သွားတည်းဟူသော ကျည်ပွေ့ဖြင့် မုန့်မုန့်ညက်ညက် ပြုအပ်၏။ တစ်စုံတစ်ယောက်သော ဇွန်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ယောက်မဖြင့်လည်းကောင်း သွင်းသောသူ မည်သည် မရှိ။ ဝါယောဓာတ်ကြောင့်သာလျှင် ဝင်သွား၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၆။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၂။)

[ဤ၌ - (၁) ဝါးလိုသောစိတ်တို့ကား တစ်နည်း ဝါးလိုသောစိတ် ပြဇာန်းသော မနောဒွါရိကဇောဝီထိတို့ကား ဝီထိတစ်ခုနှင့် တစ်ခု အကြားဝယ် ဘဝင်များ ခြားလျက် ဝီထိပေါင်းများစွာ အဆက်မပြတ် ဖြစ်နေကြ၏။ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ယင်းဝါးလိုသောစိတ် ပြဇာန်းနေသော မနောဒွါရိကဇောဝီထိ စိတ်စေတသိက် -

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - ကုရိယာပထ အခန်းနှင့် သမ္ပဇင် အခန်း

နာမ်တရားစုတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပါးစပ် လျှာ သွား စသည်တို့၌ တည်ရှိနေကြသော ပဓာန-အပ္ပဓာန ဖြစ်သော ရုပ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ အစာဟူသော ဥတုဇဉ်ဋ္ဌမက ရုပ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း - ဤရုပ်နာမ်တို့ကို ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် သိမ်းဆည်းပါ။

(၂) အစာကို မျိုချလိုသောစိတ် ပြဓာန်းသော မနောဒွါရိကဇောဝီထိ = စိတ်စေတသိက် နာမ်တရားစုတို့ကိုလည်းကောင်း၊ လည်ပင်း လည်ချောင်း၌ တည်ရှိကြသော ပဓာန-အပ္ပဓာန ရုပ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း (= အစာကိုမျိုသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်နေသော ရုပ်တို့တည်း။) အစာဟူသော ဥတုဇဉ်ဋ္ဌမက ရုပ်တို့ကိုလည်းကောင်း - ဤရုပ်နာမ်တို့ကိုလည်း ဆက်လက် သိမ်းဆည်းပါ။ ဤ၌ အပ္ပဓာနရုပ်တို့တွင် တံတွေး ကောဋ္ဌာသ ရုပ် (၁၆)မျိုးတို့လည်း ပါဝင်ကြသည်။

(၃) အစာကို ဝါးနေစဉ် အစာကို မျိုချစဉ် အချိန်ကာလတို့၌ ကြိုးကြား ကြိုးကြား ဖြစ်ပေါ်နေကြကုန်သော အစာဟူသော ဥတုဇဉ်ဋ္ဌမကရုပ်တို့တွင် ပါဝင်သော ရသာရုံကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်နေကြကုန်သော ဇိဝှိဒ္ဓါရီထိနှင့် မနောဒွါရီထိ နာမ်တရားစုတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဇိဝှိပသာဒ = လျှာအကြည်ဓာတ်နှင့် တကွသော လျှာ၌ တည်ရှိကြသော (၅၄)မျိုးကုန်သော ရုပ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ရသာရုံနှင့် တကွသော အစာဟူသော ဥတုဇဉ်ဋ္ဌမကရုပ် တို့ကိုလည်းကောင်း - ဤရုပ်နာမ်တို့ကိုလည်း သိမ်းဆည်းပါ။ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပါ။]

ဝါယောဓာတုယာဝ ပဓိသတိ = ဝါယောဓာတ်ကြောင့်သာလျှင် ဝင်သွား၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၆။) - ဤ၌ ဝါယောဓာတ်ဟူသည်မှာ - အဓောဂမဝါတ အမည်ရသော ဝါယောကောဋ္ဌာသ၌ ပါဝင်တည်ရှိသော ဝါယောဓာတ်ကို ရည်ညွှန်းထားပေသည်။ အဓောဂမဝါတဟူသည် အူ၏အတွင်း၌ တည်ရှိသော အောက်သို့ စုန်ဆင်းသော လေကောဋ္ဌာသ ဖြစ်၏။ ယင်းကောဋ္ဌာသတို့၌ ရုပ် (၃၃)မျိုး ရှိ၏။ (ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတွင် ပြန်ကြည့်ပါ။)

၁။ ကံကြောင့်ဖြစ်သော ဇီဝိတနဝကကလာပ်	- ရုပ်သဘော	(၉)မျိုး
၂။ စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇဉ်ဋ္ဌမကရုပ်ကလာပ်	- ရုပ်သဘော	(၈)မျိုး
၃။ ဥတုကြောင့်ဖြစ်သော ဥတုဇဉ်ဋ္ဌမကရုပ်ကလာပ်	- ရုပ်သဘော	(၈)မျိုး
၄။ အာဟာရကြောင့်ဖြစ်သော အာဟာရဇဉ်ဋ္ဌမကရုပ်ကလာပ်	- ရုပ်သဘော	(၈)မျိုး
အားလုံးပေါင်းသော်	- ရုပ်သဘောတရား	(၃၃)မျိုး

ယင်းရုပ်တရားတို့တွင် စိတ္တဇဉ်ဋ္ဌမက ရုပ်တရားများမှာ ဤအချိန်ပိုင်းတွင် တစ်နည်း ယခုဖော်ပြနေဆဲအပိုင်းတွင် အစာကို မျိုချလိုသော စိတ်များကြောင့် တစ်နည်း အစာကို မျိုချလိုသောစိတ် ပြဓာန်းသော မနောဒွါရိကဇောဝီထိ စိတ်စေတသိက် နာမ်တရားစုတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာကြသော ရုပ်တရားတို့တည်း။ ယင်းအဓောဂမဝါတကောဋ္ဌာသ၌ ရုပ်အစစ်တို့ကိုသာ ဖော်ပြထားသော်လည်း ဤအစာကို မျိုချစဉ် အခါ၌ကား ယင်းစိတ္တဇရုပ်တို့တွင် ဝိညာတ်ရုပ်တို့လည်း ပါဝင်နိုင်၏။ သို့အတွက် အထက်တွင် ဝိညာတ်ရုပ်များကိုပါ သိမ်းဆည်းရန် ဖော်ပြခဲ့ခြင်း ဖြစ်၏။ ယင်း (၃၃)မျိုးသော ရုပ်တို့တွင် ပါဝင်သော ဝါယောဓာတ်၏ စွမ်းအားကြောင့် အစာသည် အတွင်းသို့ ဝင်ရောက်သွား၏။ မျိုချစဉ် အခိုက်၌ကား စိတ်ပြဓာန်းလျက်ပင် ရှိနေသေးသဖြင့် အထက်၌ ယင်းစိတ်နှင့် ပဓာန-အပ္ပဓာန ရုပ်တို့ကို သိမ်းဆည်းရန် ဖော်ပြခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ မျိုချစဉ် စိတ်ပြဓာန်းသကဲ့သို့ စိတ္တဇဝါယောဓာတ်ကလည်း ပြဓာန်းလျက်ပင် ရှိ၏။ သို့သော် အစာဝင်သွားပြီးရာ အခါ၌ကား စတုသမုဋ္ဌာနိက ဝါယောဓာတ် အားလုံးပင် ပြဓာန်းလျက်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာက - **ဝါယောဓာတုယာဝ ပဓိသတိ** = ဝါယောဓာတ်ကြောင့်သာလျှင် ဝင်သွား၏။ - ဟု ဖွင့်ဆိုခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

(၉) ဝင်တိုင်း ဝင်တိုင်းသော အစာကို ကောက်ရိုးခင်း (သစ်ရွက်ခင်း)ကို ပြုလုပ်၍ ခံယူဆောင်ထားသော

တစ်စုံတစ်ယောက်သောသူ မည်သည် မရှိ၊ ဝါယောဓာတ်၏ စွမ်းအင်ဖြင့်ပင် တည်နေရ၏။ (ဤ၌လည်း အစော-
ဂမဝါတ အမည်ရသော အောက်သို့ စုန်ဆင်းသောလေ ဥဒ္ဓင်္ဂမဝါတ အမည်ရသော အထက်သို့ ဆန်တက်သော-
လေဟူသော ဝါယောကောဋ္ဌာသတို့၌ ရုပ်အမျိုးအစား (၃၃)မျိုးစီ ရှိကြ၏။ ယင်း (၃၃)မျိုးကုန်သော ရုပ်တို့တွင်
ဝါယောဓာတ်၏ ထောက်ပံ့ခိုင်ခံ့စေသည့် ထောက်ကန်မှုစွမ်းအားကား ကြီးမားလျက်ပင်ရှိ၏။ ယင်းထောက်ကန်
မှု ဝါယောဓာတ်၏ သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲနေသော (၃၃)မျိုးကုန်သော ရုပ်တရားတို့ကြောင့်သာလျှင်
အစာသွားလမ်း အတွင်းသို့ ဝင်ရောက်သွားသော အစာသစ်ကောဋ္ဌာသ၏ တည်နေခြင်း ဖြစ်၏။ ယင်း (၃၃)
မျိုးကုန်သော ရုပ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ အစာသစ်ကောဋ္ဌာသဟူသော ဥတုဇဩဇဋ္ဌမကရုပ်တို့ကိုလည်း
ကောင်း ယင်းရုပ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။)

(ဈ) အစာသစ်အိမ် အဝင်အပါ ဖြစ်သော အစာသွားလမ်း တစ်လျှောက်၌ တည်တိုင်း တည်တိုင်းသော
အစာကို ခုံလောက်ကို ပြုလုပ်၍ မီးမွှေး၍ ချက်ပြုတ်နေသော တစ်စုံတစ်ယောက်သောသူ မည်သည် မရှိ။
အစာကို ကြေကျက်စေတတ်သော ဂဟဏီ အမည်ရသော ပါစကတေဇောဓာတ် ဝမ်းမီးကသာလျှင် ကျက်သွား-
အောင် ချက်၏။

[အစာအိမ်ဝန်းကျင် စသည့် ထိုထို နေရာတို့၌ တည်ရှိနေကြသော ဇီဝိတနဝက ကလာပ်တို့တွင် ပါဝင်သော
တေဇောဓာတ်ကို ပါစကတေဇောဓာတ် = အစာကို ကြေကျက်စေတတ်သော ဝမ်းမီးဟု ခေါ်၏။ ယောဂါဝစရ
ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤအပိုင်းတွင် -

- ၁။ အန္တဟူသော အစာသစ်အိမ် အဝင်အပါ အူကောဋ္ဌာသ = အစာသွားလမ်းတစ်လျှောက်၌ တည်ရှိကြ
သော အန္တကောဋ္ဌာသ = ရုပ် (၄၄)မျိုးတို့ကိုလည်းကောင်း၊
- ၂။ အစာကို တည်အောင် အောက်သို့ ဆင်းအောင် ထောက်ကန် တွန်းကန်တတ်သည့် ဝါယောဓာတ်၏
သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲနေသော ဥဒ္ဓင်္ဂမဝါတကောဋ္ဌာသရုပ် (၃၃)မျိုး၊ အစောဂမဝါတကောဋ္ဌာသ
ရုပ် (၃၃)မျိုးတို့ကိုလည်းကောင်း၊
- ၃။ အစာသစ်ကောဋ္ဌာသဟူသော ဥတုဇဩဇဋ္ဌမကရုပ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊
- ၄။ အစာသစ်ကောဋ္ဌာသကို ကျက်အောင် ချက်ပေးနေသော ပါစကတေဇောဓာတ်၏ သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင်
လွန်ကဲနေသော ဇီဝိတနဝက ကလာပ်ရုပ်တို့ကိုလည်းကောင်း - ဤရုပ်တရားတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြား
ယူပါ သိမ်းဆည်းပါ။] (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၆။)

(ည) ကျက်တိုင်း ကျက်တိုင်းသောအစာကို တုတ်ချောင်းငယ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ တောင်ဝှေးဖြင့်လည်းကောင်း၊
အပြင်အပသို့ ထုတ်ဆောင်ပေးတတ်သော တစ်စုံတစ်ယောက်သောသူ မည်သည် မရှိ။ ဝါယောဓာတ်ကသာ
လျှင် ထုတ်ဆောင်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၆။)

ဤအပိုင်းတွင်ကား အစောဂမဝါတ အမည်ရသော အောက်သို့ စုန်ဆင်းသောလေကား အားကောင်း-
လာပြီ ဖြစ်၏။ သို့အတွက် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် -

- ၁။ ဝါယောဓာတ်၏ သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲနေသော အစောဂမဝါတ ကောဋ္ဌာသ (၃၃)မျိုးသော ရုပ်
တရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊
- ၂။ အူကောဋ္ဌာသ၌ တည်ရှိကြသော (၄၄)မျိုးသော ရုပ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊
- ၃။ အစာသစ် သို့မဟုတ် အစာဟောင်းကောဋ္ဌာသဟူသော ဥတုဇဩဇဋ္ဌမကရုပ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊
- ၄။ ပါစကတေဇောဓာတ်၏ သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲနေသော အစာကို ကြေကျက်စေတတ်သော ဇီဝိ-

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - ဣရိယာပထ အခန်းနှင့် သမ္ပဇဉ် အခန်း

တနဝက ကလာပ် ရုပ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊

၅။ အဗဒ္ဓ သည်းခြေ အမည်ရသော ပိတ္တကောဋ္ဌာသ (၄၄)မျိုးသော ရုပ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း - ဤရုပ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပါ။ ဤအဗဒ္ဓ သည်းခြေကား အူအတွင်း၌ တည်ရှိကြသော အစာတို့ကို ကြေကျက်အောင် ပါစကတေဇောဓာတ်က ချက်ရာ၌ အားပေးထောက်ပံ့နေသော ကောဋ္ဌာသ တစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။

ဤအပိုင်းတွင် ဥဒ္ဓင်္ဂမဝါတ = အထက်သို့ ဆန်တက်သော လေကောဋ္ဌာသကား အားပျော့လျက် ရှိ၏။ သို့သော် ဓာတ်ချောက်ချားသူ ဓာတ်မညီမျှသူတို့၌လည်း ရံခါဖြစ်တတ်ပါ၏။ ထိုအခါ ရောနှော၍ သိမ်းဆည်းပါ။

သတိပြုရန်

၁။ အစာကို မျိုသွင်းလိုက်သဖြင့် အစာသွားလမ်း အစာသစ်အိမ်တို့သို့ အစာဝင်သွားသောအပိုင်း၊

၂။ အစာသစ်အိမ် အတွင်း၌ အစာတည်နေသောအပိုင်း၊

၃။ အစာကို ချက်နေသော ကြေကျက်စေသောအပိုင်း၊

၄။ အစာကို အောက် အပြင်အပသို့ ထုတ်ဆောင်နေသောအပိုင်း -

ဤအပိုင်းကဏ္ဍတို့၌ ရုပ်တရားတို့၏ အလုပ်လုပ်ပုံ ဗျာပါရက ထင်ရှားနေသဖြင့် နာမ်တရားတို့၏ အလုပ်လုပ်ပုံ ဗျာပါရက မထင်ရှားသဖြင့် အဋ္ဌကထာက မဖော်ပြခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုအခိုက်အတန့်တို့၌လည်း နာမ်တရားတို့ကား ဖြစ်လျက်ပင် ရှိကြပေသည်။ စားခြင်းကိစ္စ မပြီးဆုံးသေးသည့် အတွက် ထပ်စားလိုသောစိတ် ဝါးလိုသောစိတ် မျှီချလိုသောစိတ် စသော စိတ်တို့လည်း သို့မဟုတ် ယင်းစိတ်တို့ ပြဓာန်းသော မနောဒွါရိက ဇောဝိထိစိတ်တို့လည်း ကြိမ်ဖန်များစွာ အဆက်မပြတ် ဖြစ်နေကြမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ယင်း စိတ်တို့ကား အထက်ပါ အစာဝင်သွားသော အပိုင်း၊ အစာသစ်အိမ်၌ အစာတည်နေသော အပိုင်း အစာကို ချက်နေသော အပိုင်း အစာကို အပြင်အပသို့ ထုတ်ဆောင်နေသော အပိုင်းတို့နှင့် မသက်ဆိုင်၍ အဋ္ဌကထာက သိမ်းဆည်းဖို့ရန် မညွှန်ကြားခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ သို့သော် ဤအပိုင်းနှင့် သက်ဆိုင်နေသော နာမ်တရားတို့လည်း ရှိကြသည်သာ ဖြစ်သည်။ ယင်းနာမ်တရားတို့မှာ -

၁။ ဥဒ္ဓင်္ဂမဝါတကောဋ္ဌာသ = အထက်သို့ ဆန်တက်သော လေကောဋ္ဌာသ = ရုပ် (၃၃)မျိုး၊

၂။ အဓောဂမဝါတကောဋ္ဌာသ = အောက်သို့ စုန်ဆင်းသော လေကောဋ္ဌာသ = ရုပ် (၃၃)မျိုး -

ဤကောဋ္ဌာသ (၂)မျိုးတို့၌ စိတ္တဇဩဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ်တို့ အသီးအသီး ပါဝင်ကြ၏။ ယင်းစိတ္တဇရုပ်တို့ကို ဖြစ်စေတတ်သော အကြောင်းရင်းစိတ်တို့မှာ အစာကို စားနေခိုက် ဖြစ်ပေါ်နေကြသော ပဉ္စဝိညာဏ်မှ တစ်ပါးသော ဘဝနှင့် တကွသော ဝိထိစိတ်စေတသိက်တို့ပင် ဖြစ်ကြသည်။ ယင်းစိတ်စေတသိက် နာမ်တရားတို့မှာ အစာကို စားသုံးနေသော ပုဂ္ဂိုလ်အပေါ်၌ မူတည်၍ ယောနိသောမနသိကာရ အယောနိသောမနသိကာရ အားလျော်စွာ ကုသိုလ်ဇော အကုသိုလ်ဇောများ ထိုက်သလို ပါဝင်နေသော ဝိထိစိတ်များလည်း ဖြစ်ကြ၏။ ဝိထိမှ အလွတ်ဖြစ်သော ဘဝင်္ဂစိတ်တို့လည်းဖြစ်ကြ၏။ ယင်းစိတ်တိုင်း စိတ်တိုင်းသည် စိတ္တဇဩဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ်ပေါင်းများစွာကို ဖြစ်စေနိုင်သည်သာ ဖြစ်၏။ ယင်းစိတ္တဇရုပ်တို့ကား အထက်ပါ အထက်သို့ ဆန်တက်သောလေ အောက်သို့ စုန်ဆင်းသောလေဟူသော ဝါယောကောဋ္ဌာသရုပ် (၃၃)မျိုးစီတို့၌ ပါဝင်လျက်ရှိ၏။ သို့သော် အထက်ပါ အစာဝင်သွားသော အပိုင်း၊ အစာ တည်နေသော အပိုင်း၊ အစာကို ချက်နေသော အပိုင်း၊ အစာကို ထုတ်ဆောင်နေသော အပိုင်းတို့၌ ယင်းစိတ္တဇဝါယောဓာတ် တစ်မျိုးတည်းသာ ပြဓာန်းနေသည်ကား မဟုတ်၊ ယင်းအထက်သို့ ဆန်တက်သော လေကောဋ္ဌာသ၊ အောက်သို့ စုန်ဆင်းသော လေကောဋ္ဌာသတို့၌ ပါဝင်ကြသော -

- ၁။ ဇီဝိတနဝကကလာပ်ရုပ်တို့တွင် ပါဝင်သော ကမ္မဇဝါယောဓာတ်၊
- ၂။ စိတ္တဇဝါယောဓာတ်ရုပ်တို့တွင် ပါဝင်သော စိတ္တဇဝါယောဓာတ်၊
- ၃။ ဥတုဇဝါယောဓာတ်ရုပ်တို့တွင် ပါဝင်သော ဥတုဇဝါယောဓာတ်၊
- ၄။ အာဟာရဇဝါယောဓာတ်ရုပ်တို့တွင် ပါဝင်သော အာဟာရဇဝါယောဓာတ် -

ဟူသော ဤ (၄)မျိုးလုံးသော ဝါယောဓာတ်တို့သည်ပင် ပြဇာန်းလျက်ရှိ၏။ သို့အတွက် စိတ္တဇဝါယောဓာတ် တစ်ခုတည်းကိုသာ ဦးတည်၍ မဖွင့်ဆိုဘဲ (ဝါယောဓာတုယာဝ ပဝိသတိ။) စသည်ဖြင့် ဝါယောဓာတ် (၄)မျိုးလုံး ကိုပင် ဦးတည်၍ ဖွင့်ဆိုသွားပေသည်။

အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် အထက်တွင် ဖော်ပြထားသော -

- ၁။ အစာဝင်သွားသော အပိုင်း၊
- ၂။ အစာတည်နေသော အပိုင်း၊
- ၃။ အစာကို ချက်နေသော အပိုင်း၊
- ၄။ အစာကို ထုတ်ဆောင်နေသော အပိုင်း -

ဤအပိုင်း အသီးအသီး၊ အခိုက်အတန့် အသီးအသီးတို့၌လည်း နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းလိုပါက ယင်း ဥဒ္ဓင်္ဂမဝါတကောဋ္ဌာသ၊ အဓောဂမဝါတကောဋ္ဌာသတို့၌ ပါဝင်သော စိတ္တဇဝါယောဓာတ်ရုပ်တို့ကို ဖြစ်စေ တတ်သော ပဉ္စဝိညာဏ်မှ တစ်ပါးသော ပဉ္စဒွါရဝီရိယိ မနောဒွါရဝီရိယိ နာမ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဘဝင် နာမ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း သိမ်းဆည်းနိုင်သည်သာ ဖြစ်သည်။ ယင်းပဉ္စဒွါရဝီရိယိ မနောဒွါရဝီရိယိတို့ကား အစာကို စားသုံးနေသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ နှလုံးသွင်းမှု အပေါ်၌ အခြေစိုက်၍ ဝီရိယမျိုးမျိုး စိတ်အမျိုးမျိုး ဖြစ်နိုင် သည်။ သို့သော် ဤအပိုင်းတွင် ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်ကို သိမ်းဆည်းတတ်သော်လည်း ယင်းဘဝင်နာမ် တရားစု = စိတ်စေတသိက်တို့ကို သိမ်းဆည်းရေးမှာ အခက်အခဲများစွာ ရှိနေပေဦးမည်။ အခက်အခဲ ရှိနေသေး ပါက ခေတ္တ ချန်လှပ်ထားပါ။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်းသို့ ရောက်ရှိမှ ထပ်မံ သိမ်းဆည်းပါ။ အဋ္ဌကထာစကားကား မဆုံးသေးပါ။ သို့အတွက် ဆက်ဖတ်ပါ။

(က) ဤသို့လျှင် ဝါယောဓာတ်သည် -

- ၁။ ဆွမ်းလုတ်ကို ခံတွင်းသို့တိုင်အောင် ရှေးရှုလည်း ဆောင်၏။
 - ၂။ ခံတွင်းမှ ဝမ်းဗိုက်တွင်းသို့တိုင်အောင် ရောရောနှောနှော ပြုလုပ်လျက် ကြိတ်ချေလျက် ဆောင်၏။
- တစ်နည်းဆိုရသော် -

- ၁။ ခံတွင်းဝကို ကျော်လွန်အောင်လည်း ဆောင်၏။
- ၂။ ဝမ်းဗိုက်၌ ရောက်ရှိသွားသော တည်နေသော အစာကို ဘေးပတ်ဝန်းကျင်သို့ ဆောင်၏။ (အာဟာရဇ ဩဇ္ဈမကရုပ်တို့၏ ပျံ့နှံ့သွားမှုကို ဆိုလိုသည်။)
- ၃။ ခံလည်း ခံထား၏။ (အစာအိမ် အဝင်အပါ အူကောဋ္ဌာသတို့၌ တည်နေအောင် ဆောင်လည်း ဆောင် ထား၏။)
- ၄။ တပြောင်းပြန်ပြန်လည်း ပြု၏။ (ဝါးသောအခါ လျှာ၏ အလုပ်ကိစ္စ လုပ်ပုံတည်း။)
- ၅။ မုန့်မုန့်ညက်ညက်လည်း ပြု၏။ (ဝါး၍ ကြိတ်ချေမှုတည်း။)
- ၆။ ခြောက်လည်း ခြောက်ကပ်စေ၏။
- ၇။ ထုတ်လည်း ထုတ်ဆောင်၏။ (အပသို့ ထုတ်ဆောင်မှုတည်း။)

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - ကုရိယာပထ အခန်းနှင့် သမ္ပဇဉ် အခန်း

(ခ) ပထဝီဓာတ်သည် -

- ၁။ ခံလည်း ခံထား၏။ (အစာအိမ် အူကောဋ္ဌာသတို့၌ တည်နေအောင် ဆောင်လည်း ဆောင်ထား၏။)
- ၂။ တပြောင်းပြန်ပြန်လည်း ပြု၏။
- ၃။ မုန့်မုန့်ညက်ညက်လည်း ပြု၏။
- ၄။ ခြောက်လည်း ခြောက်ကပ်စေ၏။ (ဝါးပြီးသော အစာ၌ ရှိသော အရည်ကို စုတ်ယူလိုက်သဖြင့် အစာ၌ အရည်ဓာတ် ခြောက်သွေ့မှု ခြောက်ကပ်မှုကို ဆိုလိုသည်။)
- ၅။ အပသို့ ထုတ်လည်း ထုတ်ဆောင်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၆။)

ဧတ္ထ စ အာဟာရဿ ဓာရဏပရိဝတ္တနသဇ္ဈဏ္ဏနဝိသောသနာနိ ပထဝီဓာတုသဟိတာ ဧဝ ဝါယောဓာတု ကရေတိ၊ န ကေဝလာတိ တာနိ ပထဝီဓာတုယာပိ ကိစ္စဘာဝေန ဝုတ္တာနိ။ (ဒီ-ဇီ-၁-၂၅၁။)

ဤအရာ၌ အစာအာဟာရကို ခံထားခြင်း (= ဆောင်ထားခြင်း), တပြောင်းပြန်ပြန်ပြုခြင်း, မုန့်မုန့်ညက်ညက်ပြုခြင်း, ခြောက်သွေ့စေခြင်းဟူသော ကိစ္စတို့ကို ပထဝီဓာတ်နှင့် အတူတကွသာလျှင် ဝါယောဓာတ်က ပြုလုပ်နိုင်၏။ ဝါယောဓာတ် တစ်ခုတည်းသက်သက်ကား မပြုလုပ်နိုင်။ ထို့ကြောင့် ထိုကိစ္စတို့ကို ဝါယောဓာတ်၏ အလုပ်ကိစ္စ အဖြစ်ဖြင့်သာမက ပထဝီဓာတ်၏လည်း အလုပ်ကိစ္စ အဖြစ်ဖြင့် အဋ္ဌကထာက ဖွင့်ဆိုထားအပ်ကုန်၏။ (ဒီ-ဇီ-၁-၂၅၁။)

[ပဓာနနည်းသာ - ဤ၌ ပထဝီဓာတ် ဝါယောဓာတ်တို့၏လည်း ကြွင်းကျန်သော ကလာပ်တူ ရုပ်တရားတို့နှင့် ကင်း၍ မိမိတို့ချည်းသက်သက် မဖြစ်နိုင်ရကား ပဓာနနည်းအားဖြင့် ဖွင့်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ အပ္ပဓာနအားဖြင့် ကြွင်းကျန်သော ကလာပ်တူ ရုပ်တရားတို့ကိုလည်း သိမ်းကျုံး၍ ယူပါ။ ယနုပ္ပါမ္ပ ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်မည် ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ ယင်းရုပ်တရားတို့ကို အထက်၌ ဖော်ပြခဲ့ပြီးလေပြီ။]

(ဂ) အာပေါဓာတ်သည် -

- ၁။ အစာကို စိုလည်း စိုစွတ်စေ၏။ (တံတွေးကောဋ္ဌာသနှင့် အဗဒ္ဒ သည်းခြေအရည်ကောဋ္ဌာသတို့ကို အထူးရည်ညွှန်းထားသည်။)
- ၂။ စိုပြီးသော အစာကိုလည်း စောင့်ရှောက်၏။ (ဝါယောဓာတ် စသော အခြားအခြားသော ဓာတ်တို့ကြောင့် ခြောက်သွေ့မှုသွားအောင် စွတ်စိုနေအောင် တံတွေးကောဋ္ဌာသ အဗဒ္ဒ သည်းခြေအရည်ကောဋ္ဌာသတို့က အထူးစောင့်ရှောက်ပေး၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၆။)

(ဃ) တေဇောဓာတ်သည် -

အစာအိမ်နှင့် အူ၏ အတွင်းသို့ ဝင်လာတိုင်းသော အစာကို ကျက်အောင် ချက်ပေး၏။
(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၆။)

(င) အာကာသဓာတ်သည် -

အစာအာဟာရ၏ ဝင်လာရာ ထွက်သွားရာ လမ်းကြောင်းကိစ္စကို ရွက်ဆောင်ပေး၏။ (အူ - အစာအိမ် ကောဋ္ဌာသတို့၌ တည်ရှိကြသော ရုပ်ကလာပ်, အစာသစ်ကောဋ္ဌာသ၌ တည်ရှိကြသော ရုပ်ကလာပ် - ဤရုပ်ကလာပ်တို့ တစ်ခုနှင့် တစ်ခု ရောယှက်မှုမရှိအောင် အထူးသဖြင့် ပိုင်းခြားပေးသော ရုပ်ဖြစ်၏။ အဓောဂမ-ဝါတ အမည်ရသော အောက်သို့ စုန်ဆင်းသော ဝါယောကောဋ္ဌာသ ရုပ်တရားတို့၏ အကူအညီဖြင့် အတွင်းသို့ ဝင်လာသော အပြင်သို့ ထွက်သွားသော အစာသစ် အစာဟောင်း ကောဋ္ဌာသရုပ်တရားတို့ကို လမ်းဖောက်ပေးသောရုပ် ဖြစ်ပေသည်။)

(၈) ဝိညာဏဓာတ် -

ဝိညာဏဓာတ်တု တတ္ထ တတ္ထ သမ္မာပယောဂမန္နာယ အာဘုဇတိ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၆။)

အာဘုဇတိတိ ပရိယေသနဇ္ဈောဟရဏဇိဏ္ဏာဇိဏ္ဏတာဒိ အာဝဇ္ဇေတိ၊ ဝိဇာနာတိတိ အတ္ထော။ တံတံ-ဝိဇာနနနိပ္ပဒိကောယေဝ ဟိ ပယောဂေါ “သမ္မာပယောဂေါ”တိ ဝုတ္တောတိ။ အထ ဝါ “သမ္မာပဋိပတ္တိမာဂမ္မ အပ္ပန္တရေ အတ္တာ နာမ ကောမိ ဘုဇနကော နတ္ထိ”တိအာဒိနာ ဝိဇာနနံ အာဘုဇနံ။ (မူလဋီ-၂-၁၈၂။)

သမ္မာပဋိပတ္တိန္တိ ဓမ္မေသု အဝိပရိတပဋိပတ္တိံ ယထာဘူတာဝဗောဓံ။ (အနုဋီ-၂-၁၈၄။)

ဝိညာဏဓာတ်သည် - ထိုထို ကိစ္စတို့၌ သမ္မာပယောဂကို အစွဲပြု၍ နှလုံးသွင်း၏၊ သိ၏။ နှလုံးသွင်း၏ သိ၏ဟူသည် အစာကို ရှာမှီးခြင်း၊ အစာကို စားမျိုးခြင်း၊ စားပြီးသောအစာ၏ ကြေကျက်သည်၏ အဖြစ်၊ မကြေကျက်သည်၏ အဖြစ် စသည်ကို ဆင်ခြင် နှလုံးသွင်း၏ သိ၏ဟု ဆိုလို၏။ အကြောင်းကား - အစာကို ရှာမှီးခြင်း၊ အစာကို စားမျိုးခြင်း၊ အစာ၏ ကြေကျက်သည်၏ အဖြစ်၊ မကြေကျက်သည်၏ အဖြစ် စသည့် ထိုထို အာရုံကို သိခြင်းကို ပြီးစေတတ်သည်သာလျှင် ဖြစ်သော ပယောဂကို သမ္မာပယောဂဟူ၍ ဆိုအပ်သောကြောင့် ဖြစ်၏။ အကြင်ပယောဂဖြင့် အစာကို ရှာမှီးခြင်း စသည်သည် ပြီးစီးလာ၏။ ထိုပယောဂသည် ထိုအစာကို ရှာမှီးခြင်း စသည့် အာရုံကို သိခြင်းကိုလည်း ပြီးစီးစေသည်သာ မည်ပေသည်။ - ဤအဖွင့်များအရ ဝိညာဏဓာတ်သည် အစာကို ရှာမှီးခြင်း အစ - အစာဟောင်း၏ အပြင်သို့ထွက်ခြင်း အဆုံးရှိသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ထိုထို သမ္မာပယောဂကို အစွဲပြု၍ သိခြင်းကိစ္စကို ရွက်ဆောင်ပေး၏ဟု ဆိုလိုသည်။ သို့သော် မူလဋီကာ ဆရာတော်က ဤမျှဖြင့် အားရတော် မမူသေး၍ နောက်တစ်နည်း ထပ်ဖွင့်ထားတော်မူ၏။

ဝိညာဏဓာတ်သည် - အထက်ပါ အစာရှာမှီးမှု အစ - အစာ၏ ပြင်ပသို့ ထွက်ခြင်း အဆုံးရှိသော ထိုထိုသော ကိစ္စတို့၌ လိုက်နာပြုကျင့်ရမည့် သမ္မာပဋိပတ် အမည်ရသော လောကုတ္တရာတရား (၉)ပါး အားလျော်သော ကောင်းမွန် မှန်ကန်သည့် ကျင့်ဝတ်ပဋိပတ်ကို အကြောင်းပြု၍ အာရုံကို နှလုံးသွင်း၏ စိတ်ကို ရှေးရှုဆောင်ယူ၏။ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်၍ အစာအာဟာရကို စားသုံးခြင်း၊ အစာကို စားသုံးရာ အခိုက်အတန့် အသီးအသီးတို့၌ ဖြစ်ပေါ်နေကြသော ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းခြင်း၊ နှလုံးသွင်းခြင်း၊ စွမ်းနိုင်ပါက ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ခြင်းတို့ကား သမ္မာပဋိပတ်ကျင့်ဝတ်တို့ပင် ဖြစ်ကြသည်။ ယင်းသမ္မာပဋိပတ်ကို အစွဲပြု၍ “ခန္ဓာကိုယ် အတွင်း၌ အတ္တ မည်သော တစ်စုံတစ်ယောက်သော စားသုံးတတ်သောသူသည် မရှိသည်သာ တည်း” ဤသို့စသည်ဖြင့် သိခြင်းတည်း။ ယင်းသိမှုကိစ္စကို ဝိညာဏဓာတ်က ရွက်ဆောင်ပေး၏။

ဤသို့လျှင် အစာကို သုံးဆောင်ရာ၌ ပထဝီဓာတ်၊ အာပေါဓာတ်၊ တေဇောဓာတ်၊ ဝါယောဓာတ်၊ အာကာသဓာတ်၊ ဝိညာဏဓာတ်ဟူသော ဓာတ် (၆)ပါးတို့ ပြဇာနီးသော ရုပ်နာမ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို ဆင်ခြင် နှလုံးသွင်းတတ်သော ဉာဏ်၏ အစွမ်းဖြင့် အသမ္မောဟသမ္ပဇင်္ဂဉာဏ်ကို သိရှိပါလေ။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၆။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၂။)

ဤကား - အသိတေ ပိတေ ဓါယိတေ သာယိတေ သမ္မဇာနကာရီ ဟောတိ - စားရာ သောက်ရာ ခဲရာ လျက်ရာ၌ သမ္ပဇင်္ဂဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိ၏။ - ဟူသော ဒေသနာတော်၏ ဆိုလိုရင်း အနက်သဘောတို့ကို ဖွင့်ဆိုထားသော အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၏ ရှင်းလင်းချက်များပင် ဖြစ်ကြသည်။ ဤအပိုင်း၌ကား - စားရာ သောက်ရာ ခဲရာ လျက်ရာတို့၌ ခန္ဓာ (၅)ပါး = ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင် သိမ်းဆည်းနိုင်လျှင် အသမ္မောဟသမ္ပဇင်္ဂကို ရရှိပြီဟု ဆိုလိုသည်။ နိဗ္ဗာန် အစစ်အမှန်ကိုသာ မျှော်လင့် တောင့်တနေသော သူတော်ကောင်း ဖြစ်ပါမူ ယင်းခန္ဓာ (၅)ပါးတို့ကို သိအောင် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိအောင်

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - ကုရိယာပထ အခန်းနှင့် သမ္ပဇဉ် အခန်း

သူများ၏ ပါးစပ်တွင်သာ လမ်းဆုံးနေသော သိနည်းမျိုး မဟုတ်ဘဲ ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် ကိုယ်တိုင်သိသည့် အသိဉာဏ်ကို ရရှိအောင် ကြိုးပမ်းရတော့မည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ သို့အတွက် — အသင် သူတော်ကောင်း . . . နိဗ္ဗာန် အစစ်အမှန်ကို တကယ်တမ်း လိုချင်လျှင် သူများအပြောနှင့် လွမ်းမနေပါနှင့်၊ ကိုယ်တိုင်သိအောင်သာ ကြိုးစားပါ။

တစ်နည်း အသမ္မောဟသမ္ပဇဉ် ပြန်ပုံ

- ၁။ ဆွမ်းခံ လှည့်လည်သည်၏ အစွမ်းဖြင့် ဆွမ်းခံရွာကို ရည်ညွှန်း၍ သွားခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊
- ၂။ ဆွမ်းခံရွာ၌ ဆွမ်းအလိုငှာ လှည့်လည်လျက် ဆွမ်းကို ရှာမှီးရခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊
- ၃။ ရရှိလာသော အာဟာရကို ဘုဉ်းပေး သုံးဆောင်သောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊
- ၄။ အစာသစ်အိမ် အဝင်အပါ အစာသွားလမ်းတစ်လျှောက်၌ တံတွေး သည်းခြေ သလိပ် စသော အညစ် အကြေးတို့ဖြင့် ရောနှောလျက် တည်နေရသော တည်ရာနေရာအားဖြင့်လည်းကောင်း၊
- ၅။ အစာအိမ် စသည်၌ သိုမှီး သိမ်းဆည်းထားသောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊
- ၆။ မကြေကျက်သေးသောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊
- ၇။ ကြေကျက်သွားပြီးသောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊
- ၈။ ပိုးစာ-လောင်မီး-ကျင်ကြီး-ကျင်ငယ်-သွေးသား ဟူသော အစာကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အကျိုးအား ဖြင့်လည်းကောင်း၊
- ၉။ ကိုးပေါက်ဒွါရ အမာဝတို့မှ ယိုစီးစိမ့်ထွက်သော အကျိုးဆက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊
- ၁၀။ အချင်းခပ်သိမ်း လိမ်းကျံသောအားဖြင့်လည်းကောင်း -

ဤသို့လျှင် (၁၀)မျိုးသော အစာအာဟာရ၏ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ဆင်ခြင်သောအား ဖြင့်လည်း ဤစားရာ သောက်ရာ ခဲရာ လျက်ရာ၌ အသမ္မောဟသမ္ပဇဉ်ဉာဏ်ကို သိရှိပါလေ။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၆။)

ဥစ္စာရပဿာဝကမ္မေ သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိ၊

= ကျင်ကြီးစွန်ရာ ကျင်ငယ်စွန်ရာ၌ သမ္ပဇဉ်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိ၏။

၁။ သာတ္ထကသမ္ပဇဉ်

ထိုကျင်ကြီး ကျင်ငယ်ကို စွန်ရာ၌ စွန့်ဖို့ရန် ဆိုက်ရောက်လာသော အချိန်ဝယ် ကျင်ကြီး ကျင်ငယ်ကို မစွန့်သောသူအား တစ်ကိုယ်လုံး ချွေးတို့သည် ထွက်လာတတ်ကြကုန်၏။ မျက်လုံးတို့သည် လည်လာတတ်ကြ ကုန်၏။ စိတ်သည် တည်ကြည်မှု မရှိ။ အခြားတစ်ပါးသော ရောဂါတို့သည်လည်း ဖြစ်ပေါ်လာတတ်ကုန်၏။ စွန့် သင့်ရာ အခါ၌ ကျင်ကြီး ကျင်ငယ်ကို စွန့်သောသူအားကား ထိုအလုံးစုံသော အပြစ်သည် မဖြစ်တော့ပေ။ ဤ အပြစ်တို့၏ မဖြစ်ခြင်းသည်ပင် ဤအရာ၌ အကျိုးတရား မည်၏။ ထိုအကျိုးကို ပိုင်းခြားယူနိုင်သည်၏ အစွမ်း ဖြင့် သာတ္ထကသမ္ပဇဉ်ဉာဏ်ကို သိရှိပါလေ။

၂။ သပ္ပါယသမ္ပဇဉ်

ကျောင်းတိုက် အတွင်းဝယ် ဝစ္စကုဋ် = ကျင်ကြီးအိမ်၊ ပဿာဝကုဋ် = ကျင်ငယ်အိမ် - ဤသို့ ကျင်ကြီး ကျင်ငယ် စွန့်ဖို့ရန်နေရာများကို သတ်မှတ်ထား၏။ ယင်းသို့သတ်မှတ်ထားသော နေရာတို့ကား ကျင်ကြီး ကျင်ငယ်

စွန့်သင့်ရာဌာနတည်း။ အကယ်၍ ရဟန်းတော်တစ်ပါးသည် သတ်မှတ်ထားသည့် နေရာ၌ မဟုတ်ဘဲ ကျင်ကြီး ကျင်ငယ် မစွန့်သင့်ရာ အရပ်၌ ကျင်ကြီး ကျင်ငယ်ကို စွန့်ခဲ့သော် အာပတ်သင့်၏။ (ဘုရားရှင် ပညတ်ထား တော်မူသောကြောင့် ဖြစ်၏။) အကျော်အစော မရှိခြင်း ဂုဏ်သိက္ခာ ကျဆင်းခြင်း (= ဝိနည်းတော်ကို မလေးစား ဟု နာမည်ပျက်ခြင်း)သည် ဖြစ်ပေါ်လာတတ်၏။

အဋ္ဌာနေတိ မနုဿာမနုဿပရိဂ္ဂဟိတေ အယုတ္တဌာနေ ခေတ္တဒေဝါယတနာဒိကေ။ ကုဒ္ဒါ ဟိ အမနုဿာ၊ မနုဿာပိ ဝါ ဇီဝိတက္ခယံ ပါပေန္တိ။ (ဒိ-ဇီ-၁-၂၅၂။)

ကျင်ကြီး ကျင်ငယ် မစွန့်သင့်ရာ အရပ်ဌာနဟူသည် လူသားတို့ သိမ်းဆည်းထားအပ်သော လူသားတို့ ပိုင်ဆိုင်သော ခြံမြေ စသည်နှင့် နတ်တို့ သိမ်းဆည်းထားအပ်သော သစ်ပင် စသည့် ကျင်ကြီး ကျင်ငယ် မစွန့် သင့်သောနေရာ လယ်တော နတ်ကွန်း စသည်တို့ကို ဆိုလိုပေသည်။ မှန်ပေသည် ယင်းကျင်ကြီး ကျင်ငယ်စွန့် မှုကို အကြောင်းပြု၍ မကျေနပ်ကြသော အမျက်ထွက်ကြသော နတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ လူတို့သည် လည်းကောင်း ယင်းကျင်ကြီး ကျင်ငယ် စွန့်သူ၏ အသက်ကို ကုန်ခြင်းသို့ ရောက်စေတတ်ကုန်၏။

(ဒိ-ဇီ-၁-၂၅၂။)

ဤစကားအရ နတ်တို့ ဘုံဗိမာန်များ ရှိလိမ့်မည်ဟု ယူဆရသော သစ်ပင်ကြီးကြီးတို့၏ အောက်၌ ကျင်- ကြီး ကျင်ငယ် စွန့်ခြင်းကိုလည်း ရှောင်ကြဉ်သင့်ပေသည်။ အသက်၏ အန္တရာယ် ဖြစ်နိုင်၏။

လူဝတ်ကြောင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် သံဃာတော်များ သီတင်းသုံးရာ ကျောင်းဝင်း အတွင်း၌လည်းကောင်း၊ ဘုရားဝင်း အတွင်း၌လည်းကောင်း၊ အရံ (အာရာမ = အာရာမ်) မရှိသော် အရံထိုက်ရာ အရပ်အတွင်း၌လည်း ကောင်း ကျင်ကြီးစွန့်ခြင်း ကျင်ငယ်စွန့်ခြင်း တံတွေးထွေးခြင်း ဘိနပ်စီးခြင်း ထီးဆောင်းခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်ခဲ့ သော် သရဏဂုံ ညှိုးနွမ်းသွားကြောင်းကို သင်္ဂီတိသုတ္တန် အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်ဆိုထား၏။

ကျင်ကြီး ကျင်ငယ် စွန့်ဖို့ရန် သတ်မှတ်ထားသည့် စွန့်သင့်ရာ နေရာဌာန၌ ကျင်ကြီး ကျင်ငယ် စွန့်သော သူအား ထိုအလုံးစုံသော အပြစ်သည် မဖြစ်နိုင်ပေ။ ဤအပြစ်မရှိခြင်းသည်ပင်လျှင် ဤအရာ၌ သပ္ပာယ်တည်း။ ယင်းသပ္ပာယ်ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်ခြင်းသည် **သပ္ပာယ်သမ္မဇင်္ဂဏ** မည်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၆-၃၄၇။)

၃။ ဂေါဓရသမ္မဇင်္ဂ

မိမိ နှလုံးသွင်းနေကျ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို (ကမ္မဋ္ဌာန်း -၄၀- တို့တွင် တစ်ခုခုကို) မစွန့်လွှတ်ဘဲ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းလျက်သာလျှင် ကျင်ကြီး ကျင်ငယ်ကို စွန့်ခြင်းသည် **ဂေါဓရသမ္မဇင်္ဂဏ** မည်၏ ဟူ၍ သိရှိပါလေ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၇။)

၄။ အသမ္မောဟသမ္မဇင်္ဂ

ခန္ဓာကိုယ်အတွင်း၌ အတ္တ မည်သော ကျင်ကြီး ကျင်ငယ် စွန့်ခြင်းအမှုကို ပြုလုပ်သောသူမည်သည် မရှိ သည်သာတည်း။ ကျင်ကြီး ကျင်ငယ် စွန့်လိုသော စိတ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ယင်း စိတ်သည် ဝါယောဓာတ်၏ သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲနေသော ရုပ်ကလာပ်အပေါင်းကို ဖြစ်စေ၏။ ယင်း ရုပ်ကလာပ်တို့တွင် သဘာဝ သတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲနေသော ဝါယောဓာတ်သည် တစ်နည်း မဟာဘုတ် (၄)ပါးသည် ဝိညာတ်ရုပ်ကို ဖြစ်စေ လျက် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ကာယဝိညာတ္တိနဝက ကလာပ် ကာယဝိညာတ္တိလဟူတာဒိဒ္ဓါဒသက ကလာပ် ရုပ်တို့တည်း။ ယင်း ဝါယောဓာတ်၏ သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲနေသော ရုပ်ကလာပ်အပေါင်း၏ တစ်ကိုယ်လုံးသို့ ပျံ့နှံ့၍

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - ကုရိယာပထ အခန်းနှင့် သမ္ပဇဉ် အခန်း

သွားခြင်းကြောင့် အထူးသဖြင့် ကျင်ကြီးအိမ် ကျင်ငယ်အိမ် ဝန်းကျင်အရပ်သို့တိုင်အောင် ပျံ့နှံ့၍ သွားခြင်းကြောင့် ကျင်ကြီးစွန့်ခြင်း ကျင်ငယ်စွန့်ခြင်းသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၇။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၃။)

ရုပ်နာမ်ကို သိမ်းဆည်းပုံ

၁။ သမာဓိကို အဆင့်ဆင့် ထူထောင်၍ သိမ်းဆည်းပြီးသော ရုပ်နာမ်တို့ကို တစ်ဖန်ပြန်၍ သိမ်းဆည်းပါ။

၂။ ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်ကို သိမ်းဆည်းပါ။

၃။ ကျင်ကြီး ကျင်ငယ်တို့ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ကျင်ကြီးစွန့်လိုသောစိတ် ကျင်ငယ်စွန့်လိုသောစိတ် ပြဓာန်းသော မနောဒွါရိကဇောဝီထိ စိတ်စေတသိက် = နာမ်တရားစုတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။

၄။ ယင်းစိတ်စေတသိက်တို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာကုန်သော ဝါယောဓာတ်၏ သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲနေသော ကာယဝိညတ္တိနဝက ကလာပ် ကာယဝိညတ္တိလဟုတာဒိဒ္ဓါဒသက ကလာပ် ရုပ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ ပဓာန = ပြဓာန်းသော ရုပ်တို့တည်း။

၅။ အစောဂမဝါတ အမည်ရသော အောက်သို့ စုန်ဆင်းသော ဝါယောကောဋ္ဌာသ ရုပ်တရား (၃၃)မျိုးတို့ကိုလည်း သိမ်းဆည်းပါ။ ယင်းရုပ်တရားတို့ကား စတုသမုဋ္ဌာနိကရုပ်တရားတို့တည်း။ ယင်းရုပ်တရားတို့တွင် စတုသမုဋ္ဌာနိက ဝါယောဓာတ်တို့လည်း ပါဝင်ကြ၏။ ယင်းတို့တွင် စိတ္တဇဝါယောဓာတ်တို့လည်း ပါဝင်ကြ၏။ ယင်းစိတ္တဇရုပ် စိတ္တဇဝါယောဓာတ်တို့မှာ ကျင်ကြီး ကျင်ငယ် စွန့်လိုသော မနောဒွါရိကဇောဝီထိစိတ်တို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာကြသော စိတ္တဇရုပ် စိတ္တဇဝါယောဓာတ်တို့လည်း ဖြစ်နိုင်ကြ၏။ ဘဝင်စိတ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာကြသော စိတ္တဇရုပ် စိတ္တဇဝါယောဓာတ်တို့လည်း ဖြစ်နိုင်ကြ၏။ ကျင်ကြီး ကျင်ငယ် စွန့်ခိုက်ဝယ် ထိုထိုအာရုံတို့ကို ကြံစည် စိတ်ကူးနေသော ထိုထို ဤဤ အာရုံတို့ကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြသော ပစ္စဝိညာဏ်မှ တစ်ပါးသော ပစ္စဒွါရိဝီထိတို့နှင့် မနောဒွါရိဝီထိတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာကြသော စိတ္တဇရုပ် စိတ္တဇဝါယောဓာတ်တို့လည်း ဖြစ်နိုင်ကြ၏။

ထိုစိတ္တဇရုပ် စိတ္တဇဝါယောဓာတ် အမျိုးမျိုးတို့တွင် ဤကျင်ကြီး ကျင်ငယ်ကို စွန့်ရာအခိုက်၌ ကျင်ကြီး ကျင်ငယ် စွန့်လိုသောစိတ်တို့ ပြဓာန်းသော မနောဒွါရိကဇောဝီထိစိတ်တို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ကာယဝိညတ္တိနဝက ကလာပ်ရုပ်၊ ကာယဝိညတ္တိလဟုတာဒိဒ္ဓါဒသက ကလာပ် ရုပ်တို့ကား ပဓာန = ပြဓာန်းသော ရုပ်တရားတို့တည်း။ ကြွင်းကျန်သော စိတ္တဇရုပ် စိတ္တဇဝါယောဓာတ်တို့ကား မပြဓာန်းပေ။ အလားတူပင် အစောဂမဝါတ = အောက်သို့ စုန်ဆင်းသော လေကောဋ္ဌာသတွင် အကျုံးဝင်သော ကမ္မဇရုပ် ဥတုဇရုပ် အာဟာရဇရုပ် ကမ္မဇဝါယော ဥတုဇဝါယော အာဟာရဇဝါယောဓာတ်တို့သည်လည်း မပြဓာန်းပေ။ သို့အတွက် ပြဓာန်းသော စိတ္တဇရုပ်တို့ကို အမှတ်(၄)တွင် သီးသန့်ဖော်ပြ၍ မပြဓာန်းသော စတုသမုဋ္ဌာနိကရုပ်တို့ကို အမှတ် (၅)တွင် ဖော်ပြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

သို့သော် မပြဓာန်းသော ကမ္မဇဝါယော စိတ္တဇဝါယော ဥတုဇဝါယော အာဟာရဇဝါယော တို့သည် ပြဓာန်းသော စိတ္တဇဝါယောဓာတ်အား အထူးအားပေး ထောက်ပံ့လျက်ပင် ရှိကြ၏။ ကျင်ကြီး ကျင်ငယ် စွန့်ရာ၌ ယင်းဝါယောဓာတ် လေးမျိုးလုံး မပါဝင်လျှင်ကား မပြီးနိုင်ပေ။ ဆီးချုပ် ဝမ်းချုပ် ဖြစ်နေသော အခါမျိုးတို့၌ ကျင်ကြီး ကျင်ငယ် စွန့်ချင်သောစိတ် ဖြစ်နိုင်သော်လည်း စွန့်၍ မရသည်ကို ထောက်ရှုကြည့်ပါ။ သို့အတွက် အထက် -

အသိတေ သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိ - ဟူသော ပုဒ်အဖွင့်တုန်းက -

ဝါယောဓာတုယေဝ နိဟရတိ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၆။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၂။)

စတုသမုဋ္ဌာနိကဝါယောဓာတ်ကပင်လျှင် အစာဟောင်းကို အပြင်သို့ရောက်အောင် ထုတ်ဆောင်ကြောင်းကို ဖွင့်ဆိုခဲ့၏။ ဤအပိုင်းတွင်ကား စိတ္တဇဝါယောဓာတ်က ထိုဝါယောဓာတ်လေးမျိုးတို့တွင် လွန်ကဲသော ပဓာန = ပြဓာန်းသော ရုပ်ဖြစ်၍ စိတ္တဇဝါယောဓာတ်ကြောင့် ကျင်ကြီး ကျင်ငယ် စွန့်မှုကို တစ်ဖန် ဖွင့်ဆိုသည်ဟု မှတ်ပါ။

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ယင်းပဓာန-အပ္ပဓာန ရုပ်အားလုံးကိုပင် သိမ်းဆည်းပါ။ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပါ။

၆။ အစာဟောင်းကောဋ္ဌာသဟူသော ဥတုဇဩဋ္ဌမကရုပ်များ၊

ကျင်ငယ်ကောဋ္ဌာသ ဟူသော ဥတုဇဩဋ္ဌမကရုပ်များ - ဤရုပ်တရားတို့ကိုလည်း သိမ်းဆည်းပါ။ အပ္ပဓာန = မပြဓာန်းသော ရုပ်တို့ပင်တည်း။

ပဓာန = ပြဓာန်းသော ရုပ်တရားတို့ကား သယ်ဆောင်တတ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော ရုပ်တရားတို့တည်း။ အပ္ပဓာန = မပြဓာန်းသော ရုပ်တို့ကား အသယ်ဆောင်ခံရသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော ရုပ်တရားတို့တည်း။

(က) ယင်းပဓာန-အပ္ပဓာနဖြစ်သော ရုပ်တို့ကား - ရုပ်တရား၊

(ခ) ကျင်ကြီး ကျင်ငယ် စွန့်လိုသောစိတ် ပြဓာန်းသော မနောဒွါရိကဇောဝီထိစိတ်အစဉ်တို့ကား - နာမ်တရား-

ဤသို့ ရုပ်-နာမ် ခွဲပါ။ (ကျင်ကြီး ကျင်ငယ်စွန့်ခိုက် ဖြစ်ပေါ်နေကြသော အခြားအခြားသော နာမ်တရားတို့ကိုလည်း သိမ်းဆည်းနိုင်သည်သာ ဖြစ်ပါသည်။)

ဥပမာဆောင်၍ ထင်ရှားအောင် ပြပုံ

အိုင်းအမာနာသည် ရင့်ကျက်၍ ပြည်မှည့်ပြီးသော် အိုင်းအမာနာ၏ ပေါက်ကွဲလာခြင်းကြောင့် ပြည်သွေးသည် အနာဝမှ အလိုမရှိဘဲ ထွက်လာရသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အလွန် ပြည့်လွန်းသောကြောင့် (ရေအိုးထဲသို့ ရေကို လျှံကျအောင် လောင်းချလိုက်ခြင်းကြောင့်) ရေအိုးမှ ရေသည် အလိုမရှိဘဲ ထွက်လာရသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဤဥပမာအတူ အစာဟောင်းအိမ် ကျင်ငယ်အိမ်တို့မှ စုဝေးတည်ရှိကြကုန်သော ကျင်ကြီး ကျင်ငယ်တို့သည် (စိတ္တဇဝါယော သို့မဟုတ် စတုသမုဋ္ဌာနိကဝါယောဟူသော) ဝါယောဓာတ်၏ တွန်းကန်နေသော အဟုန်သည် နှိပ်စက်အပ်ကုန်သည်ဖြစ်၍ အလိုမရှိဘဲသော်လည်း ထွက်ကြရကုန်၏။ ထွက်လာသော ထိုကျင်ကြီး ကျင်ငယ်သည် စွန့်လွှတ်အပ်ပြီးသည်၏ အတွက်ကြောင့် ထိုရဟန်းတော်အဖို့ မိမိ၏ ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာလည်း မဟုတ်။ တစ်စုံတစ်ယောက်သောသူအား စွန့်လွှတ်အပ်သည် မဟုတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ရွံရှာ စက်ဆုပ်ဖွယ် သဘောသာ ရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း သူတစ်ပါး၏ ဥစ္စာလည်း မဟုတ်။ သက်သက်သော ခန္ဓာကိုယ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရသော ခန္ဓာအိမ်၏ အကျိုးဆက် သက်သက်သာ ဖြစ်၏။ အဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူ - ရေကျည်တောက် ရေဗူး စသည်မှ ရေဟောင်းကို စွန့်ပစ်သောသူအား ထိုရေဟောင်းသည် စွန့်ပစ်သော မိမိ၏ ဥစ္စာလည်း မဟုတ်၊ သူတစ်ပါးတို့၏ ဥစ္စာလည်း မဟုတ်၊ ဗူး၏ စင်ကြယ်ခြင်း သက်သက်မျှသည်သာလျှင် ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။ - ဤသို့ ဖြစ်ခြင်းကို ဆင်ခြင်တတ်သော ဉာဏ်၏ အစွမ်းဖြင့် ဤကျင်ကြီး ကျင်ငယ် စွန့်ရာ၌ အသမ္မောဟသမ္ပဇဉ်ဉာဏ်ကို သိရှိပါလေ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၇။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၃။)

ဣရိယာပထသုံးမျိုး ခွဲခြားသတ်မှတ်ပုံ

“ဂစ္ဆာန္တော ဝါ ဂစ္ဆာမိတိ ပဇာနာတိ၊ ဌိတော ဝါ ဌိတောမ္ပိတိ ပဇာနာတိ၊ နိသိန္နောဝါ နိသိန္နောမ္ပိတိ ပဇာနာတိ၊ သယာနော ဝါ သယာနောမ္ပိတိ ပဇာနာတိ”တိ ဣမသ္မိဉ္စိ ဌာနေ အဒ္ဓါနဣရိယာပထာ ကထိတာ။

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - ကုရိယာပထ အခန်းနှင့် သမ္ပဇဉ် အခန်း

“အဘိက္ကန္တေ ပဋိက္ကန္တေ အာလောကိတေ ဝိလောကိတေ သမိဗ္ဗိတေ ပသာရိတေ”တိ ကုမသ္မိံ မဇ္ဈိမာ။ “ဂတေ ဌိတေ နိဿိန္တေ သုတ္တေ ဇာဂရိတေ”တိ ကုမ ပန ခုဒ္ဒကစုက္ကိကကုရိယာပထာ ကထိတာ။ တသ္မာ ဧတေသုပိ ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗာ။ (မ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၃။)

ဧတ္ထ စ ဧကော ကုရိယာပထော ဒွိသု ဌာနေသု အာဂတော။ သော ဟေဋ္ဌာ အဘိက္ကန္တေ ပဋိက္ကန္တေတိ ဧတ္ထ ဘိက္ခာစာရဂါမံ ဂစ္ဆတော စ အာဂစ္ဆတော စ အဒ္ဓါနဂမနဝသေန ကထိတော။ ဂတေ ဌိတေ နိဿိန္တေတိ ဧတ္ထ ဝိဟာရေ စုက္ကိကပါဒုဒ္ဓါရကုရိယာပထဝသေန ကထိတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၈။)

အဒ္ဓါနကုရိယာပထာ စိရတရပုဝတ္တိကာ ဒီဃကာလိကာ ကုရိယာပထာ။ မဇ္ဈိမာ ဘိက္ခစရဏာဒိဝသေန ပဝတ္တာ။ စုက္ကိယကုရိယာပထာ ဝိဟာရေ၊ အညတ္တာပိ ကုတော စိတော စ ပရိဝတ္တနာဒိဝသေန ပဝတ္တာတိ ဝေဒိန္တိ။ (ဒိ-ဋီ-၁-၂၅၂။)

(က) ကုရိယာပထပိုင်း၌ -

- ၁။ သွားလျှင် သွား၏ဟု သိ၏။
- ၂။ ရပ်လျှင် ရပ်၏ဟု သိ၏။
- ၃။ ထိုင်လျှင် ထိုင်၏ဟု သိ၏။
- ၄။ အိပ်လျှင် အိပ်၏ဟု သိ၏။ -

ဤသို့ ဘုရားရှင် ဟောကြားထားတော်မူရာ (၄)ဌာန၌ အချိန်ကာလ ခပ်ကြာကြာ အစွန့်ရှည်စွာ ဖြစ်ပေါ်နေသော ကုရိယာပုထ်တို့ကို ရည်ညွှန်း၍ ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူ၏။ အစွန့်အရှည်ဆုံး ကုရိယာပုထ်တို့တည်း။

(ခ) တစ်ဖန် သမ္ပဇဉ်ပိုင်းဝယ် -

- ၁။ အဘိက္ကန္တေ = ရှေ့သို့ တက်ရာ၌
- ၂။ ပဋိက္ကန္တေ = နောက်သို့ ဆုတ်ရာ၌
- ၃။ အာလောကိတေ = တည့်တည့်ကြည့်ရာ၌
- ၄။ ဝိလောကိတေ = စောင်းဝဲကြည့်ရာ၌
- ၅။ သမိဗ္ဗိတေ = ကွေးရာ၌
- ၆။ ပသာရိတေ = ဆန့်တန်းရာ၌ -

သမ္ပဇဉ်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုရန် ဟောကြားထားတော်မူရာ (၆)ဌာနတို့၌ ဆွမ်းခံသွားရာ ဆွမ်းခံလှည့်ရာ ဆွမ်းခံရွာမှ ပြန်ရာ စသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အလယ်အလတ် အစွန့်ရှည်သော ကုရိယာပုထ်တို့ကို ရည်ညွှန်း၍ ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူပေ၏။

(ဂ) တစ်ဖန် သမ္ပဇဉ်ပိုင်းဝယ် ဒုတိယအကြိမ် -

- ၁။ ဂတေ = သွားရာ၌
- ၂။ ဌိတေ = ရပ်ရာ၌
- ၃။ နိဿိန္တေ = ထိုင်ရာ၌
- ၄။ သုတ္တေ = အိပ်ရာ၌ (အိပ်ပျော်ရာ၌)
- ၅။ ဇာဂရိတေ = နိုးလာရာ၌ -

သမ္ပဇင်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလုပ်ရန် ဘုရားရှင်သည် ထပ်ဆင့် ညွှန်ကြားတော်မူပြန်၏။ ဤသို့ ညွှန်ကြားတော်မူရာ (၅)ဌာနတို့၌ ကျောင်းတွင်း ကျောင်းပြင် မည်သည့် နေရာ၌မဆို “ဟိုဟို ဒီဒီ” လှည့်လည်သည်၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာကြသော အသေးစား ကုရိယာပုတ်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူ၏။ သို့အတွက် ယင်းဂတေ-ဌိတေ-နိသိန္ဓေ-သုတ္တေ-ဇာဂရိတေတို့၌ ရှေး၌ ဖွင့်ဆိုရေးသားခဲ့သည့် နည်းအတိုင်းသာလျှင် သမ္ပဇင်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိပုံကို သိရှိပါလေ။ (မ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၃။)

တိပိဋက မဟာသီဝမထေရ်မြတ်ကြီး၏ ဝါဒ

ဤသမ္ပဇင်ပိုင်း ရှုကွက်ဝယ် - နောက်ဆုံး ဟောကြားထားတော်မူအပ်သော -

- ၁။ ဂတေ = သွားရာ၌၊
- ၂။ ဌိတေ = ရပ်ရာ၌၊
- ၃။ နိသိန္ဓေ = ထိုင်ရာ၌၊
- ၄။ သုတ္တေ = အိပ်ရာ၌ (အိပ်ပျော်ရာ၌)၊
- ၅။ ဇာဂရိတေ = နိုးလာရာ၌၊
- ၆။ ဘာသိတေ = စကားပြောရာ၌၊
- ၇။ တုဏှိဘာဝေ = စကားမပြော ဆိတ်ဆိတ်နေရာ၌ -

ဟူသော ဤ (၇)ဌာနတို့၌ တိပိဋကဓရ မဟာသီဝရဟန္တာမထေရ်မြတ်ကြီး၏ အဆိုအမိန့် ထေရဝါဒများကိုလည်း အဋ္ဌကထာဆရာတော်က အလေးဂရုပြု၍ ဖော်ပြထားပါသည်။ မဟာသီဝမထေရ်မြတ်ကြီး၏ အလိုအရ - ကုရိယာပထပိုင်း ရှုကွက် အဘိက္ကန္တေ ပဋိက္ကန္တေ စသော ရှုကွက်တို့ကား ဖွင့်ဆိုရေးသား တင်ပြခဲ့သည့် အတိုင်းပင် သမ္ပဇင်လေးပါးကို အထူးအားဖြင့် ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်း ရှုပွားရမည် ဖြစ်သည်။ သမ္ပဇင်ပိုင်းတွင် နောက်ဆုံး ဟောကြားထားတော်မူသော ဂတေ ဌိတေ စသော (၇)ဌာနတို့၌ (သွားရာ ရပ်ရာ ထိုင်ရာ စသည်တို့၌ကား) အောက်ပါအတိုင်း ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းရှုပွားစေလို၏။ မဟာသီဝမထေရ်မြတ်ကြီး၏ ဝါဒ၌ကား အခြားမဲ့၌ အခြားမဲ့၌ (ရှေးက ရှေးက) ဖြစ်ခဲ့သော ကုရိယာပုတ် အခိုက်၌ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော ရုပ်နာမ်တို့ကို ထိုထို ကုရိယာပုတ် အခိုက်၌ပင်လျှင် ချုပ်ပျက်သွားမှုကို တစ်ဖန်ပြန်၍ ဉာဏ်ဖြင့်မြင်အောင် ရှုသည်၏ အစွမ်းဖြင့် သမ္ပဇင်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိမှုကို ယူ၍ ဖွင့်ဆိုထားပေသည်။

၁။ ဂတေ သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိ၊

= သွားရာ၌ သမ္ပဇင်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိ၏။

ယော စိရံ ဂန္ဓာ ဝါ စင်္ဂမိတွာ ဝါ အပရဘာဂေ ဌိတော ဣတိ ပဋိသမ္ဘိက္ခတိ “စင်္ဂမနကာလေ ပဝတ္တာ ရူပါရူပဓမ္မာ ဧတ္ထေဝ နိရုဒ္ဓါ”တိ၊ အယံ ဂတေ သမ္ပဇာနကာရီ နာမ။ (မ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၃။)

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးသည် ကြာမြင့်စွာ သွားပြီး၍သော်လည်းကောင်း၊ စင်္ကြံလျှောက်ပြီး၍သော်လည်းကောင်း နောက်အဖို့၌ ရပ်တည်လျက် - “စင်္ကြံလျှောက်နေသော အချိန်အခါကာလ၌ ဖြစ်ပေါ်နေကြကုန်သော (ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ကြကုန်သော) ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့သည် ဤစင်္ကြံသွားနေသော ကာလ၌သာလျှင် ချုပ်ပျက်ခဲ့ကြကုန်ပြီ” -

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - ကုရိယာပထ အခန်းနှင့် သမ္ပဇင် အခန်း

ဤသို့လျှင် ထိုစကြိုသွားဆဲ ခဏက ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို ရုပ်တုံး ရုပ်ခဲ နာမ်တုံး နာမ်ခဲဟူသော ယနအတုံးအခဲတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးလျက် အသီးအသီး တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ ဆင်ခြင် သုံးသပ် ရှုပွား၍ နေ၏။ ဤကား - **ဂဇော သမ္ပဇာနကာရီ** = သွားခိုက်၌ သမ္ပဇင်ဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်၍ ပြုပုံ ရှုပုံ မည်၏။ (မ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၃။)

သိမ်းဆည်းရှုပွားပုံ

- ၁။ ရုပ်လျက် သမာဓိကို အဆင့်ဆင့် ထူထောင်ပါ။
- ၂။ အရှိန် မကောင်းခင် ဉာဏ်အလွန် မထက်သေးခင် သိမ်းဆည်းပြီး ရုပ်နာမ်တို့ကို တစ်ဖန်ပြန်၍ သိမ်း ဆည်းပါ။
- ၃။ ရုပ်ခိုက် ရုပ်နာမ်တို့ကို ဆက်လက် သိမ်းဆည်းပါ။ (လောလောဆယ် ရုပ်နေခိုက်၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော ရုပ် နာမ်တို့ကိုသာ ဆိုလိုပါသည်။)
- ၄။ ထိုရုပ်ခိုက် ရုပ်နာမ်တို့ကို ခြုံ၍ သိမ်းဆည်းနိုင်သောအခါ အနီးကပ်ဆုံး မရပ်ခင် ရုပ်နာမ်တို့ကို ဆက်- လက် သိမ်းဆည်းပါ။
- ၅။ ဤနည်းအားဖြင့် စကြိုသွားစဉ် ရုပ်နာမ်တို့ကို အတိတ်ဘက်သို့ စိတ်ကို စေလွှတ်၍ တစ်စတစ်စ တိုး၍ တိုး၍ သိမ်းဆည်းပါ။
- ၆။ ထိုထို ရုပ်နာမ်တို့၏ ထိုထို ဖြစ်ဆဲခဏ (ဖြစ်ခဲ့စဉ်ခဏ)၌ပင်လျှင် ချုပ်ပျက်သွားမှုကိုလည်း ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ -

“စကြိုလျှောက်နေသော အချိန်အခါကာလ၌ ဖြစ်ပေါ်နေကြကုန်သော (ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ကြကုန်သော) ရုပ်- တရား နာမ်တရားတို့သည် ဤစကြိုသွားနေသော ကာလ၌သာလျှင် ချုပ်ပျက်ခဲ့ကြကုန်ပြီ”ဟု သိမ်းဆည်းရှုပွား ပါလေ။

ပစ္စဝေက္ခတိတိ ပတိ ပတိ အဝေက္ခတိ၊ ဉာဏစက္ခနာ ဝိနိမ္မုဒိတ္တာ ဝိသု ဝိသု ပဿတိ။ (မ-ဋီ-၁-၃၆၅။)

ဤဋီကာအဖွင့်နှင့် အညီ **ပဋိသန္ဓိက္ခတိ** - ပုဒ်ကို - ရုပ်တုံး ရုပ်ခဲ နာမ်တုံး နာမ်ခဲဟူသော ယန = အတုံး အခဲတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးလျက် အသီးအသီး တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ ဆင်ခြင်သုံးသပ် ရှုပွား၍ နေ၏ဟု ဘာသာပြန်ဆိုထားပါသည်။ မှန်းဆ၍ ဆင်ခြင်မှုမျိုးကို မဆိုလိုကြောင်း ပေါ်လွင်ထင်ရှားစေလိုသောကြောင့် ထိုကဲ့သို့ ဘာသာပြန်ဆိုခြင်း ဖြစ်၏။

၂။ ဌိတေ သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိ၊

= ရုပ်ရာ၌ သမ္ပဇင်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိ၏။

ယော သဇ္ဈာယံ ဝါ ကရောန္တော ပဉ္စ ဝါ ဝိဿဇ္ဇေန္တော ကမ္မဋ္ဌာနံ ဝါ မနသိကရောန္တော စိရံ ဌတ္တာ အပရဘာဂေ နိသိန္နော ဣတိ ပဋိသန္ဓိက္ခတိ - “ဌိတကာလေ ပဝတ္တာ ရူပါရူပဓမ္မာ ဧတ္ထေဝ နိရုဒ္ဓါ”တိ။ အယံ **ဌိတေ သမ္ပဇာနကာရီ** နာမ။ (မ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၃။)

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် ပရိယတ်တရားတော်ကို ရွတ်ဖတ် သရဇ္ဈာယ်လျက်သော်လည်းကောင်း၊ ပြဿနာတစ်ခုခုကို ဖြေဆိုလျက်သော်လည်းကောင်း၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းလျက်သော်လည်းကောင်း အချိန် ကြာမြင့်စွာ ရပ်တည်ပြီးမှ နောက်အဖို့၌ ထိုင်နေလျက် -

“ရပ်နေသော အချိန်အခါကာလ၌ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ကြကုန်သော ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့သည် ဤရပ်နေသော အချိန်အခါ ကာလ၌ပင်လျှင် ချုပ်ပျက်ခဲ့ကြကုန်ပြီ” -

ဤသို့လျှင် ရုပ်တုံးရုပ်ခဲ နာမ်တုံးနာမ်ခဲဟူသော ရုပ်ဃန နာမ်ဃန အတုံးအခဲတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ဖြိုခွဲ ဖျက်ဆီးလျက် အသီးအသီး တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ ဆင်ခြင်သုံးသပ် ရှုပွား၍ နေ၏။ ဤသို့ ရှုနေခြင်းသည် -
ဦးတေ သမ္မဇာနကာရီ = ရပ်ရာ၌ သမ္မဇဉ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိသည် မည်၏။ (မ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၃။)

သိမ်းဆည်း ရှုပွားပုံမှာ - ထိုင်လျက် သမာဓိကို အဆင့်ဆင့် ထူထောင်ပြီးလျှင် ရုပ်နာမ်တို့ကို တစ်ဖန် ပြန်၍ သိမ်းဆည်းပါ။ အရှိန် ကောင်းလာသောအခါ အတိတ်ဘက်သို့ ဉာဏ်ကို စေလွှတ်၍ ရပ်ခိုက်၌ ဖြစ်ပေါ် ခဲ့သော ရုပ်နာမ်တို့ကို ဆက်လက်၍ တစ်စတစ်စ ဖြည်းဖြည်း သိမ်းဆည်းပါ။ ဤရှုကွက်တို့ကား အနီးကပ်ဆုံး- သော အတိတ် ရုပ်နာမ်တို့ကို တစ်ဖန်ပြန်၍ ရှုနေခြင်းတို့ပင် ဖြစ်ကြသည်။

၃။ နိသိန္ဓေ သမ္မဇာနကာရီ ဟောတိ၊

= ထိုင်ရာ၌ သမ္မဇဉ်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိ၏။

ယော သဇ္ဈာယာဒိကရဏဝသေနဝ စိရံ နိသိဒ္ဓိတွာ အပရဘာဂေ နိပန္နော ဣတိ ပဋိသဉ္စိက္ခတိ “နိသိန္ဓေ- ကာလေ ပဝတ္တာ ရူပါရူပဓမ္မာ ဧတ္ထေဝ နိရုဒ္ဓါ”တိ၊ အယံ နိသိန္ဓေ သမ္မဇာနကာရီ နာမ။ (မ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၃။)

= ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် ပရိယတ်တရားတော်ကို ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်ခြင်း၊ ပြဿနာကို ဖြေဆို ခြင်း၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းခြင်း စသည့် လုပ်ငန်းရပ်တို့ကို ပြုလုပ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင် အချိန်ကြာမြင့်- စွာ ထိုင်ပြီး၍ နောက်ပိုင်းကာလ၌ လဲလျောင်းလျက် -

“ထိုင်သော အချိန်အခါကာလ၌ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ကြကုန်သော ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့သည် ဤထိုင်သည့် အချိန်အခါကာလ၌ပင်လျှင် ချုပ်ပျက်ခဲ့ကြကုန်ပြီ” -

ဤသို့လျှင် ရုပ်တုံးရုပ်ခဲ နာမ်တုံးနာမ်ခဲဟူသော ဃန = အတုံးအခဲတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးလျက် အသီးအသီး တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ ဆင်ခြင်သုံးသပ် ရှုပွား၍ နေ၏။ ဤသို့ ရှုနေခြင်းသည် - **နိသိန္ဓေ သမ္မဇာ- နကာရီ** = ထိုင်ရာ၌ သမ္မဇဉ်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိသည်။ - မည်၏။ (မ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၃။)

သမာဓိကို အဆင့်ဆင့် ထူထောင်၍ လဲလျောင်းခိုက်၌ ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းပြီးလျှင် မလျောင်းခင် အနီးကပ်ဆုံး ထိုင်နေသည့် ဣရိယာပုထ်၌ တည်ရှိခဲ့ကြသော ရုပ်နာမ်တို့က စ၍ အတိတ်ဘက်သို့ ဉာဏ်ကို စေလွှတ်၍ တစ်စ တစ်စ ရုပ်နာမ်တို့ကို ပြန်လည် သိမ်းဆည်းပါလေ။

၄။ ၅။ သုတ္တေ ဇာဂရိတေ သမ္မဇာနကာရီ ဟောတိ၊

= အိပ်ပျော်ရာ၌ နိုးလာရာ၌ သမ္မဇဉ်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိ၏။

ယော ပန နိပန္နကော သဇ္ဈာယံ ဝါ ကရောန္တော ကမ္မဋ္ဌာနံ ဝါ မနသိကရောန္တော နိဒ္ဒံ ဩက္ကမိတွာ အပရ- ဘာဂေ ဝုဋ္ဌာယ ဣတိ ပဋိသဉ္စိက္ခတိ “သယနကာလေ ပဝတ္တာ ရူပါရူပဓမ္မာ ဧတ္ထေဝ နိရုဒ္ဓါ”တိ၊ အယံ သုတ္တေ ဇာဂရိတေ ၁ သမ္မဇာနကာရီ နာမ။ (မ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၃-၂၇၄။)

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - က္လိယာပထ အခန်းနှင့် သမ္ပဇင် အခန်း

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည်ကား လဲလျောင်းလျက် ပရိယတ်တရားတော်ကို ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်ခြင်းကို ပြုလျက်သော်လည်းကောင်း၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းလျက်သော်လည်းကောင်း အိပ်ပျော်ခြင်းသို့ သက်ရောက်ပြီး၍ နောက်အဖို့၌ အိပ်ရာမှ ထ၍ -

“အိပ်သော အချိန်အခါကာလ၌ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ကြကုန်သော ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့သည် ဤအိပ်သော အချိန်အခါကာလ၌ပင်လျှင် ချုပ်ပျက်ခဲ့ကြကုန်ပြီ” -

ဤသို့လျှင် ရုပ်တုံးရုပ်ခဲ နာမ်တုံးနာမ်ခဲတည်းဟူသော ယန = အတုံးအခဲတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးလျက် အသီးအသီး တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ ဆင်ခြင်သုံးသပ် ရှုပွား၍ နေ၏။ ဤသို့ ရှုနေခြင်းသည် **သုတ္တေ ဇာဂရိတေ ခ သမ္ပဇာနာကာရီ** = အိပ်ပျော်ရာ၌လည်းကောင်း၊ နိုးလာရာ၌လည်းကောင်း သမ္ပဇင်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိသည် မည်၏။ (မ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၃-၂၇၄။)

အိပ်ပျော်ခြင်းနှင့် နိုးလာခြင်း

ကိရိယမယစိတ္တာနဉ္စိ အပ္ပဝတ္တံ သုတ္တံ နာမ၊ ပဝတ္တံ ဇာဂရိတံ နာမာတိ။ (မ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၄။)

တတ္ထ ကိရိယာမယပဝတ္တဿ အပ္ပဝတ္တိယာ သတိ ဇာဂရိတံ နာမ န ဟောတိ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၈။)

ကာယာဒိကိရိယာမယတ္တာ အာဝဇ္ဇနကိရိယာသမုဋ္ဌိတတ္တာ စ ဇေနံ၊ သဗ္ဗမ္ပိ ဝါ ဆဒ္ဓါရပ္ပဝတ္တံ **ကိရိယာမယပဝတ္တံ** နာမ။ (မူလဋီ-၂-၁၈၂။)

ကာယာဒိကိရိယာနိဗ္ဗတ္တနေန တမ္ပယတ္တာ အာဝဇ္ဇနကိရိယာသမုဋ္ဌိတတ္တာ စ ဇေနံ၊ သဗ္ဗမ္ပိ ဝါ ဆဒ္ဓါရပ္ပဝတ္တံ ကိရိယာမယပဝတ္တံ နာမ၊ တသ္မိံ သတိ ဇာဂရိတံ နာမ ဟောတိတိ ပရိဂ္ဂဏှန္တော **ဇာဂရိတေ သမ္ပဇာနာကာရီ** နာမ။ (မ-ဋီ-၁-၃၆၄။)

ကာယိကကိရိယာဒိနိဗ္ဗတ္တကဇေနံ ဖလူပစာရေန “**ကာယာဒိကိရိယာမယ**”န္တိ ဝုတ္တံ။ **ကိရိယာသမုဋ္ဌိတတ္တာ**တိ ပန ကာရဏူပစာရေန။ (အနုဋီ-၂-၁၈၄။)

၁။ ကိရိယာ - အရ ကိုယ်အမူအရာ နှုတ်အမူအရာဟူသော ဝိညတ်ရုပ်ကို ကောက်ယူရ၏။ ကိရိယမယစိတ္တ-ကိရိယာမယပဝတ္တံ - အရ အဆက်မပြတ်ဖြစ်သော ဇောစိတ်အစဉ်ကို အရကောက်ယူရသောကြောင့် ဖလူပစာရအားဖြင့် ဇောတိုင်အောင် ယူဖို့ရန် အနုဋီကာက ဖွင့်ဆိုထား၏။ အကျိုးဖြစ်သော ဝိညတ်ရုပ်၏ ကိရိယာမယ - ဟူသော အမည်ကို အကြောင်းဖြစ်သော ဇော၌ တင်စား၍ အကြောင်းဖြစ်သော ဇောကို ကိရိယာမယ - ဟု ဖွင့်ဆိုထားသည် ဟူပေ။ (ကိရိယာမယ - ၌ မယ-ပစ္စည်း သွတ္တ-တည်း၊ အနက် မရှိ။)

၂။ တစ်နည်း - ကိရိယာ-အရ အာဝဇ္ဇန်းကြိယာစိတ်ကို ကောက်ယူပါ။ (ဤ၌လည်း မယ-ပစ္စည်းသည် သွတ္တ-တည်း။) ကိရိယာမယစိတ္တ-ကိရိယာမယပဝတ္တံတို့ အရ ဇောတိုင်အောင်သော စိတ်တို့ကို ကောက်ယူရ သောကြောင့် ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ကိရိယာမယ-အရ ဇောစိတ်များကိုပင် ကောက်ယူပါ။ ဇောစိတ်များသည် ယောနိသောမနသိကာရ အယောနိသောမနသိကာရ အမည်ရသော အာဝဇ္ဇန်းစိတ်များ၏ အနီးစပ်ဆုံး ကျေးဇူးပြုပေးမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရသဖြင့် ဤအကြောင်းပရိယာယ်အားဖြင့် အာဝဇ္ဇန်းသည် အကြောင်းတရား ဖြစ်၍ ဇောများကား အကျိုးတရား ဖြစ်ကြသည်။ အကြောင်းဖြစ်သော အာဝဇ္ဇန်းကြိယာစိတ်တို့၏ ကိရိယာမယဟူသော အမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော ဇော၌ တင်စား၍ အကျိုးဖြစ်သော ဇောကိုလည်း ကိရိယာမယဟု ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ကောက်ယူပါ။

၃။ တစ်နည်း - ဒွါရ (၆)ပါးလုံး၌ ဖြစ်ပေါ်လာကြသော ဝီထိစိတ်အားလုံးတို့သည် ပဉ္စဒွါရဝဇ္ဇန်း မနော-ဒွါရဝဇ္ဇန်း ဟူသော အာဝဇ္ဇန်းကိရိယာစိတ်တို့ကြောင့်ပင် ဖြစ်ပေါ်လာရကား ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ဒွါရ (၆) ပါးလုံး၌ ဖြစ်သော စိတ်အားလုံးကို ကိရိယာမယ-အရ ကောက်ယူပါ။

ယင်းကိရိယာမယ ခေါ်သော ဇောများ၏ သို့မဟုတ် ဝီထိစိတ်အစဉ်များ၏ မဖြစ်မှုသည် **သုတ္တ = အိပ်ပျော်မှု** မည်၏။ ယင်းဝီထိစိတ်တို့၏ ဖြစ်နေခြင်းသည် **ဇာဂရိတ = နိုးခြင်း** မည်၏။

ဤသတ်မှတ်ချက်များအရ အိပ်ပျော်ခိုက်၌ ဝီထိစိတ်များ မဖြစ်ဘဲ ဘဝင်စိတ်များသာ ဆက်တိုက်ဖြစ်နေတတ်၏။ (အိပ်မက် မက်နေသည်ကိုကား မဆိုလိုပါ။ အိပ်မက် မမက်ဘဲ အိပ်ပျော်ခိုက် သက်သက်ကိုသာ ဆိုလိုပေသည်။) ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ယင်းအိပ်ပျော်ခိုက်၌ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ကြကုန်သော ယင်းဘဝင် စိတ် စေတသိက် တရားစုတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ယင်းဘဝင် နာမ်တရားစုတို့၏ မှီရာဝတ္ထုရုပ်တို့ကိုလည်းကောင်း နိုးလာသောအခါ တစ်ဖန်ပြန်၍ သိမ်းဆည်းရမည် ဖြစ်သည်။ သိမ်းဆည်းနိုင်သောအခါ ယင်းရုပ်တရား နာမ်တရားတို့၏ အိပ်ပျော်ခဲ့စဉ် အခိုက်၌ပင် ချုပ်ပျက်ခဲ့ပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ရှုပါ။ ယင်းသို့ ရှုနိုင်ခဲ့သော် - **သုတ္တေ ဇာဂရိတေ စ သမ္ပဇာနကာရီ** = အိပ်ပျော်ရာ၌လည်းကောင်း၊ နိုးလာရာ၌လည်းကောင်း သမ္ပဇာတိဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိသည် မည်၏။ (မ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၃-၂၇၄။)

အိပ်မက် မက်နေခဲ့သော်

န သုပတိ န ပဋိဗုဒ္ဓတိ န သုပိနံ ပဿတိတိ သဗ္ဗေနာပိ စ ပဉ္စဒွါရိကစိတ္တေန နေဝ နိဒ္ဒိ ဩက္ကမတိ၊ န နိဒ္ဒိယတိ၊ န ပဋိဗုဒ္ဓတိ၊ န ကိဉ္စိ သုပိနံ ပဿတိတိ ဣမေသု တီသု ဌာနေသု သဟ ဇေနေန ဝီထိစိတ္တံ ပဋိက္ခိတ္တံ။ ပ ။ ဧဝံ မနောဒွါရိကဇေနေနေဝ ပဋိဗုဒ္ဓတိ၊ န ပဉ္စဒွါရိကေန။ သုပိနမ္ပိ တေနေဝ ပဿတိ၊ န ပဉ္စဒွါရိကေန။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၈၈-၃၈၉။)

ကဝိမိဒ္ဓပရေတော ခေါ မဟာရာဇ သုပိနံ ပဿတိ။ (ဥ-၁၁-၂၈၉-မိလိန္ဒပဉ္စာ။)

တေနာယံ သုပိနော ကုသလောပိ ဟောတိ အကုသလောပိ အဗျာကတောပိ။ ပ ။ သုပိနေနေဝ “ဒိဋ္ဌံ ဝိယမေ၊ သုတံ ဝိယ မေ”တိ ကထနကာလေပိ အဗျာကတောယေဝ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၉၁။)

အဗျာကတောယေဝ အာဝဇ္ဇနမတ္တဿေဝ ဥပ္ပဇ္ဇနတောတိ ဝဒန္တိ။ ဧဝံ ဝဒန္တေဟိ မနောဒွါရေပိ အာဝဇ္ဇနံ ဒုတ္တိက္ခတ္တံ၊ ဥပ္ပဇ္ဇိတာ ဇေနဌာနေ ဌာတာ ဘဝီ ဩတရတိတိ အဓိပ္ပေတန္တိ ဒဌဗ္ဗံ။ (မူလဋီ-၂-၂၀၁။)

။ ပ ။ သုပိနံ သေက္ခပုထုဇ္ဇနာဝ ပဿန္တိ၊ အပ္ပဟိနဝိပလ္လာသတ္တာ။ အသေက္ခာ န ပဿန္တိ၊ ပဟိနဝိပလ္လာသတ္တာ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၉၀။)

ဤအထက်ပါ ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၏ မိန့်ဆိုတော်မူချက် ဖွင့်ဆိုတော်မူချက်အရ ဝိပလ္လာသတရားကို မပယ်ရှားရသေးသည့် အတွက်ကြောင့် သေက္ခပုထုဇ္ဇနပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်သာလျှင် အိပ်မက်ကို မြင်မက်ကြကုန်၏။ ဝိပလ္လာသတရားကို ပယ်ရှားပြီးသည့် အတွက်ကြောင့် ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့သည် အိပ်မက်ကို မြင်မက်တော်မမူကြကုန်။ ကဝိမိဒ္ဓပရေတဟု ခေါ်ဆိုသော မျောက်မျဉ်းအိပ် = မျောက်မျဉ်းငိုက် အချိန်အခါ၌သာ အိပ်မက်ကို မက်ကြသည်။ မျောက်သတ္တဝါ၏ အိပ်မှုကား အလွန်လျင်မြန်သော နိုးမှုရှိ၏။ အလားတူပင် ဘဝင်သို့ သက်လိုက် ဝီထိစိတ် ဖြစ်လိုက်ဖြင့် အလွန်လျင်မြန်သော ဖြစ်ခြင်းရှိသည့် အချိန်အခါ = ငိုက်မျဉ်းနေသည့် အချိန်အခါ၌ အိပ်မက်ကို မြင်မက်တတ်၏။

ပဉ္စဒွါရိကဝိထိစိတ်ဖြင့် အိပ်ပျော်ခြင်းသို့ မသက်ရောက်၊ အိပ်လည်း မအိပ်၊ နိုးလည်း မနိုး၊ အိမ်မက်လည်း မမက်။ ဘဝင်စိတ်ဖြင့်သာလျှင် အိပ်ပျော်ခြင်းသို့ သက်ရောက်၏ = အိပ်ပျော်၏။ မနောဒွါရိကဇောစိတ်ဖြင့်သာလျှင် အိပ်ရာမှ နိုး၏။ ပဉ္စဒွါရိကစိတ်ဖြင့် အိပ်ရာမှမနိုး၊ မနောဒွါရိကဇောစိတ်ဖြင့်ပင်လျှင် သို့မဟုတ် မနောဒွါရိကစိတ်ဖြင့်ပင်လျှင် အိပ်မက် မြင်မက်၏။ ပဉ္စဒွါရိကစိတ်ဖြင့် အိပ်မက် မမက်။

အိပ်မက် မက်နေသော စိတ်သည် ကုသိုလ်လည်း ဖြစ်နိုင်၏၊ အကုသိုလ်လည်း ဖြစ်နိုင်၏၊ အဗျာကတလည်း ဖြစ်နိုင်၏။ အိပ်မက်၌ စေတီတော်ကို ရှိခိုးရခြင်း တရားနာရခြင်း တရားဟောရခြင်း စသည်တို့ကို ပြုလုပ်သူအား ကုသိုလ် မနောဒွါရိကဇောဝိထိစိတ်များ ဖြစ်ကြ၏။ အိပ်မက်၌ သူ့အသက်သတ်ခြင်း စသည်ကို ပြုသောသူအား အကုသိုလ် မနောဒွါရိကဇောဝိထိစိတ်များ ဖြစ်ကြ၏။ အိပ်မက်၌ပင်လျှင် “မြင်လိုက်သလိုလို၊ ကြားလိုက်သလိုလို”ဟု ပြောဆိုသင့်ရာအခါ၌ အဗျာကတ ဖြစ်၏။

အဗျာကတသာ ဖြစ်သည် ဟူရာ၌ မနောဒွါရဝဇ္ဇန်းသာ နှစ်ကြိမ် သုံးကြိမ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့်ဟု ဆိုကြ၏။ ဤသို့ ပြောဆိုသူတို့၏ ဝါဒအရ - မနောဒွါရ၌လည်း မနောဒွါရဝဇ္ဇန်းသည် နှစ်ကြိမ် သုံးကြိမ် ဖြစ်၍ ဇောနေရာ၌ ရပ်တည်၍ ဘဝင်သို့ သက်ပြန်၏ဟု အလိုရှိအပ်ပေသည်။ ဤသို့ မှတ်သားပါ။ (မူလဋီ-၂-၂၀၁။)

ယင်းအိပ်မက်၌ ဖြစ်သော ပြုလုပ်အပ်သော ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံသည် အကျိုးရှိသလော မရှိသလော = အကျိုးပေးသလော မပေးသလောဟူမူ အကျိုးရှိ၏၊ အကျိုးပေး၏။ သို့သော် အားနည်းသောကြောင့် ပဋိသန္ဓေအကျိုးကို ပေးဖို့ရန် မစွမ်းနိုင်ပေ။ အခြားသော ကံတစ်ခုက ပဋိသန္ဓေအကျိုးကို ပေးပြီးသော် ပဝတ္တိအခါ၌ကား ယင်းအိပ်မက်၌ ပြုအပ်သော ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ၏ အကျိုးကို ခံစားခွင့် ရှိပေသည်။

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် နိုးလာသော အခါ၌ ယင်းအိပ်မက် အတွင်း၌ ဖြစ်ခဲ့သော ပြုခဲ့သော ကုသိုလ် အကုသိုလ် အဗျာကတတရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ယင်း နာမ်တရားတို့၏ မှီရာဝတ္ထုရုပ်တို့ကိုလည်းကောင်း သမာဓိကို အဆင့်ဆင့် ထူထောင်ပြီးလျှင် ပြန်လည်၍ သိမ်းဆည်းနိုင်သည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ယင်းသို့ သိမ်းဆည်းနိုင်ခဲ့သော် အိပ်ပျော်ရာ နိုးလာရာ၌ သမ္ပဇင်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိသည်ပင် မည်နိုင်ပါပေသည်။

၆။ ဘာသိတေ သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိ၊

= စကားပြောရာ၌ သမ္ပဇင်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိ၏။

ယော ပန ဘာသမာနော “အယံ သဒ္ဓေါ နာမ ဩဋ္ဌေ စ ပဋိစ္စ ဒန္တေ စ ဇိဝုဗ္ဗ တာလုံ စ ပဋိစ္စ စိတ္တဿ စ တဒနုရူပံ ပယောဂံ ပဋိစ္စ ဇာယတိ”တိ သတော သမ္ပဇာနော ဘာသတိ၊ စိရံ ဝါ ပန ကာလံ သဇ္ဈာယံ ဝါ ကတွာ ဓမ္မံ ဝါ ကထေတွာ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဝါ ပရိဝတ္တေတွာ ပဉ္စ ဝါ ဝိဿဇ္ဇေတွာ အပရဘာဂေ တုဏှိဘူတော ဣတိ ပဋိသဉ္စိက္ခတိ “ဘာသိတကာလေ ဥပ္ပန္နာ ရူပါရူပဓမ္မာ ဧတ္ထေဝ နိရုဒ္ဓါ”တိ၊ အယံ ဘာသိတေ သမ္ပဇာနကာရီ နာမ။ (မ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၄။)

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် စကားပြောဆိုနေစဉ် - “ဤစကားပြောဆိုနေသော အသံ = သဒ္ဓရုပ်သည် (ဝစီဝိညတ္တိဒသက ကလာပ် + ဝစီဝိညတ္တိသဒ္ဓလဟုတာဒိတေရသက ကလာပ် ရုပ်တို့ကို ရည်ညွှန်းထားသည်။)

- (၁) နှုတ်ခမ်းတို့ကိုလည်း အစွဲပြု၍၊
- (၂) သွားတို့ကိုလည်း အစွဲပြု၍၊
- (၃) လျှာကိုလည်း အစွဲပြု၍၊

(၄) အာစောကံ = အာခေါင်ကိုလည်း အစွဲပြု၍၊

(၅) ထိုစကားပြောဆိုခြင်း အားလျော်သော စိတ်၏ လုံ့လပယောဂကိုလည်း အစွဲပြု၍ - ဖြစ်ပေါ်လာရ၏”ဟု သတိသမ္ပဇဉ် ဉာဏ်ယှဉ်လျက် စကားကို ပြောဆို၏။

[အသံ - သဒ္ဓရုပ် ပါဝင်သော ဝစီဝိညတ္တိဒသက ကလာပ် ဝစီဝိညတ္တိသဒ္ဓလဟုတာဒိတေရသက ကလာပ် ဟူသော ရုပ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ နှုတ်ခမ်း သွား လျှာ အာစောကံ အရပ်တို့၌ တည်ရှိကြသော (၄၄)မျိုး ကုန်သော ရုပ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ စကားပြောဆိုလိုသောစိတ် ပြဇာန်းသော ကုသိုလ်ဇော မနောဒွါရိက ဝီထိ၊ သို့မဟုတ် အကုသိုလ်ဇော မနောဒွါရိကဝီထိ = စိတ်စေတသိက် = နာမ်တရားစုတို့ကိုလည်းကောင်း သိမ်း ဆည်းပါ။ အကယ်၍ ဝိပဿနာပိုင်းသို့ ရောက်ရှိပါမူ ရုပ်အတုများကို ချန်လှပ်၍ ရုပ်အစစ်တို့နှင့် နာမ်တရား- တို့၏ စကားပြောဆိုနေစဉ် အခိုက်၌ပင် ဖြစ်ပြီး ပျက်သွားမှုကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ဝိပဿနာ ရှုပါ။ ဤသို့ ရှုခြင်းသည် **ဘာသိတေ သမ္ပဇာနကာရီ** = စကားပြောဆိုရာ၌ သမ္ပဇဉ်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိသည် မည်၏။] တစ်ဖန် သမ္ပဇဉ်ဉာဏ်ဖြစ်ပုံကို အဋ္ဌကထာ၌ ဤသို့ ဖွင့်ဆိုထားပြန်၏။

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် -

၁။ ကြာမြင့်စွာသော အချိန်ကာလပတ်လုံး ပရိယတ်တရားတော်ကို ရွတ်ဖတ် သရဇ္ဈာယ်ခြင်းကို ပြုပြီး၍ သော်လည်းကောင်း၊

၂။ တရားတော်ကို ဟောကြားပြီး၍သော်လည်းကောင်း၊

၃။ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အပြန်ပြန် အလှန်လှန် ဖြစ်စေ၍ ရွတ်ဖတ်လျက် နှလုံးသွင်းပြီး၍သော်လည်းကောင်း၊

၄။ ပြဿနာကို ဖြေဆိုပြီး၍သော်လည်းကောင်း၊

နောက်အဖို့၌ ဆိတ်ဆိတ်နေလျက် -

“စကားပြောဆိုခဲ့ရာ အချိန်အခါကာလ၌ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ကြကုန်သော ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့သည် ဤစကား ပြောဆိုခဲ့ရာ ကာလ၌ပင်လျှင် ချုပ်ပျက်ခဲ့ကြကုန်ပြီ” - ဟု

ဤသို့လျှင် ရုပ်တုံးရုပ်ခဲ နာမ်တုံးနာမ်ခဲဟူသော ယန = အတုံးအခဲတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးလျက် အသီးအသီး တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ ဉာဏ်စက္ခုဖြင့် စေ့စေ့ငုငု ကြည့်ရှုလျက် ဆင်ခြင်သုံးသပ် ရှုပွား၍ နေပေ၏။ ဤသို့ ရှုမြင်ခြင်းသည် - **ဘာသိတေ သမ္ပဇာနကာရီ** = စကားပြောရာ၌ သမ္ပဇဉ်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိသည် မည်၏။
(မ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၄။)

စကားပြောနေစဉ် ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းပုံ

အထက်ပါ အဋ္ဌကထာ အဖွင့်တွင် စကားပြောဆိုနေစဉ်၌ ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းပုံ၊ စကားပြောပြီး နောက်ပိုင်း၌ စကားပြောခဲ့စဉ်က ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းပုံဟု အပိုင်းကဏ္ဍ နှစ်ပိုင်း ပါဝင်နေ၏။ စကားပြော စဉ် သိမ်းဆည်းပုံကို အထက်၌ အကျဉ်းချုပ် ဖော်ပြခဲ့၏။ သဘောမပေါက်သူတို့အတွက် ထပ်မံ၍ အနည်းငယ် ရှင်းလင်း တင်ပြအပ်ပါသည်။

၁။ သမာဓိကို အဆင့်ဆင့် ထူထောင်ပါ။

၂။ ခန္ဓာကိုယ်တစ်ခုလုံးကို ခြုံ၍ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို စိုက်ရှုပါ။

၃။ ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များကို ဉာဏ်ဖြင့် တွေ့မြင်သောအခါ ဓာတ်ခွဲလျက် ရုပ်ပရမတ်တရားတို့ကို ခြုံငုံ၍ သိမ်းဆည်းပါ။

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - ကုရိယာပထ အခန်းနှင့် သမ္ပဇင် အခန်း

၄။ နှုတ်ခမ်း သွား လျှာ အာခေါင် = အာစောက် အရပ်တို့၌လည်း ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို စိုက်ရှုပါ။ ဤအဆင့်တွင် - ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် နှုတ်ခမ်း သွား လျှာ အာခေါင်တို့ကို မတွေ့ရတော့ဘဲ ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များကိုသာ လွယ်လွယ်ကူကူဖြင့် တွေ့မြင်နေမည်သာဖြစ်သည်။ ယင်းရုပ်ကလာပ်အမှုန်များကို ဉာဏ်စက္ခုဖြင့် ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ရှုပါက - ကာယဒွါရ၌ ရနိုင်သော ရုပ်ကလာပ်အမျိုးအစား (၅)မျိုး၊ ရုပ်အမျိုးအစား (၄၄) မျိုးတို့ကိုသာ တွေ့ရှိမည် ဖြစ်သည်။ ယင်း ပရမတ္ထရုပ်တရားတို့ကိုလည်း သိမ်းဆည်းထားပါ။ ထိုနောင် -

၅။ ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်ကို သိမ်းဆည်းပါ။

၆။ စကားပြောလိုသော စိတ် ပြောဆိုနေသော စိတ်တို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပါ သိမ်းဆည်းပါ။ မထင်ရှားပါက “က-ခ” စသည်ဖြင့် ရွတ်ဆိုကြည့်ပါ။ ပြောလိုသောစိတ်ကို ဉာဏ်ဖြင့် တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။

၇။ ယင်း - “က-ခ” စသည်ဖြင့် ပြောဆိုလိုသော စိတ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော ဩဇဋ္ဌမကရုပ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ယင်းရုပ်တရားတို့၏ “က-ခ” စသော အသံ ဖြစ်ပေါ်ရာ - အာခေါင် လျှာ သွား နှုတ်ခမ်း စသော အရပ်သို့တိုင်အောင် ပျံ့နှံ့ ဖြစ်ပွားနေပုံကိုလည်းကောင်း၊ ယင်း စိတ္တဇရုပ်ကလာပ်တို့တွင် ပါဝင်သော စိတ္တဇပထဝီဓာတ်နှင့် အသံ ဖြစ်ရာဌာနဟူသော - အာခေါင် လျှာ သွား နှုတ်ခမ်းဟု သမ္မုတိသစ္စာနယ်မှ သမုတ်ထားအပ်သော (၄၄)မျိုးသော ရုပ်တရားတို့တွင် ပါဝင်သော ကမ္မဇပထဝီဓာတ်တို့ ရိုက်ခတ်သောအခါ - “က-ခ” စသော အသံများ ဖြစ်ပေါ်လာပုံကိုလည်းကောင်း - ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပါ သိမ်းဆည်းပါ။ ယင်းရုပ်တရားတို့မှာ ပြောဆို၍ မသွက်မလက် ဖြစ်နေသော် ဝစီဝိညတ္တိဒသက ကလာပ်ရုပ်တို့ ဖြစ်ကြ၏။ ပြောဆို၍ သွက်လက်သော် လဟုတာ မုဒုတာ ကမ္မညတာရုပ်များ ပါဝင်လာသဖြင့် ဝစီဝိညတ္တိသဒ္ဒလဟုတာဒိတေရသက ကလာပ်ရုပ်တို့ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းရုပ်တရားတို့ကိုလည်း ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပါ သိမ်းဆည်းပါ။

၈။ ယင်းရုပ်တရားတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေတတ်သော အကြောင်းရင်းဖြစ်သော မနောဒွါရိကဇောဝီထိစိတ်အစဉ် နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ (ယင်းနာမ်တရားတို့မှာ ယောနိသောမနသိကာရ အယောနိသောမနသိကာရ တို့အပေါ်အခြေစိုက်၍ ကုသိုလ်ဇော အကုသိုလ်ဇောများ ထိုက်သလို စောနိုင်သည့် နာမ်တရားစုတို့ ဖြစ်ကြသည်။) ထိုနောင် ရုပ်တစ်စု နာမ်တစ်စု ထား၍ - ဤကား ရုပ်တရား ဤကား နာမ်တရားဟု ရုပ်နာမ်ကို သိမ်းဆည်းပါ။ ထိုနောင် ရုပ်နာမ်ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားပါ။ ဤသို့ ရှုနိုင်ခဲ့သော် ဤနာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်ပိုင်း၌ **ဘာသိတေ သမ္မဇာနကာရီ** = စကားပြောရာ၌ သမ္ပဇင်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိသည် မည်ပေသည်။

တစ်ဖန် ယင်းသို့ စကားပြောဆိုနေစဉ် အာရုံ (၆)ပါးကို ထိုက်သလို အာရုံပြု၍ ပဉ္စဒွါရဝီထိ မနောဒွါရဝီထိ တို့လည်း ထိုက်သလို ဖြစ်နိုင်ကြ၏။ ယင်း နာမ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ မှီရာဝတ္ထုရုပ်နှင့် အာရုံရုပ်တို့ကိုလည်းကောင်း ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူ၍ ရုပ်နာမ်ကို သိမ်းဆည်းနိုင်ခဲ့လျှင်လည်း **ဘာသိတေ သမ္မဇာနကာရီ** = စကားပြောရာ၌ သမ္ပဇင်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိသည်ပင် မည်နိုင်ပေသည်။

စကားပြောပြီးနောက် ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းပုံ

အချိန်ခပ်ကြာကြာ ပရိယတ်တရားတော်ကို ရွတ်ဖတ် သရဇ္ဈာယ်ပြီးနောက်သော်လည်းကောင်း၊ တရားဟောပြီးနောက်သော်လည်းကောင်း၊ (၃၂)ကောဋ္ဌာသကမ္မဋ္ဌာန်းတို့ကဲ့သို့သော ကမ္မဋ္ဌာန်းမျိုးကို အားထုတ်စ ဖြစ်၍ နှုတ်ဖြင့် ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ် နှလုံးသွင်းပြီးနောက်လည်းကောင်း၊ ပြဿနာ ဖြေဆိုပြီးနောက်လည်းကောင်း နောက်ပိုင်း ဆိတ်ဆိတ်နေခိုက်ဝယ် ထိုင်၍ ဖြစ်စေ ရပ်၍ ဖြစ်စေ -

၁။ သမာဓိကို အဆင့်ဆင့် ထူထောင်ပါ။

၂။ ခန္ဓာကိုယ်ဝယ် ရုပ်တရားတို့ကို ခြုံငုံ၍ ပြန်သိမ်းဆည်းပါ။

၃။ စကားပြောဆိုခဲ့ရာ အတိတ်ဘက်သို့ စိတ်ကို = ဉာဏ်ကို စေလွှတ်၍ ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို တစ်စတစ်စ တိုး၍ တိုး၍ တဖြည်းဖြည်း သိမ်းဆည်းသွားပါ။ အောင်မြင်မှု ရရှိသောအခါ -

၄။ “စကားပြောဆိုခဲ့ရာ အချိန်အခါကာလ၌ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ကြကုန်သော ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့သည် ဤစကားပြောဆိုခဲ့ရာ ကာလ၌ပင်လျှင် ချုပ်ပျက်ခဲ့ကြကုန်ပြီ” - ဟု ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင် ဆိုက်အောင် ဉာဏ်စက္ခုဖြင့် စေ့စေ့ငုငု ကြည့်ရှုလျက် ရှုပွားပါ။

၄။ တုဏှိဘူတော သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိ။

= စကားမပြော ဆိတ်ဆိတ်နေရာ၌ သမ္ပဇင်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိ၏။

ယော တုဏှိဘူတော စိရံ ဓမ္မံ ဝါ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဝါ မနသိကတ္တာ အပရဘာဂေ ဣတိ ပဋိသန္ဓိက္ခတိ “တုဏှိဘူတကာလေ ပဝတ္တာ ရူပါရူပဓမ္မာ ဧတ္ထေဝ နိရုဒ္ဓါ။ ဥပါဒါရူပပဝတ္တိယာ သတိ ဘာသတိ နာမ၊ အသတိ တုဏှိဘဝတိ နာမာ”တိ။ အယံ တုဏှိဘာဝေ သမ္ပဇာနကာရီ နာမာတိ။ (မ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၄။)

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် စကားမပြောဘဲ ဆိတ်ဆိတ်နေလျက် အချိန်ကြာမြင့်စွာ ပရိယတ်တရားတော်ကိုလည်းကောင်း၊ သမထကမ္မဋ္ဌာန်း၊ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်း ဟူသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားကိုလည်းကောင်း နှလုံးသွင်းပြီးမှ နောက်ပိုင်းကာလ၌ -

“စကားမပြောဘဲ ဆိတ်ဆိတ်နေခဲ့ရာ အချိန်အခါကာလ၌ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ကြကုန်သော ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့သည် ဤဆိတ်ဆိတ်နေခဲ့ရာ အချိန်ကာလ၌ပင်လျှင် ချုပ်ပျက်ခဲ့ကြကုန်ပြီ။” -

ဤသို့လျှင် ရုပ်တုံးရုပ်ခဲ နာမ်တုံးနာမ်ခဲ ဟူသော ဃန = အတုံးအခဲတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးလျက် အသီးအသီး တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင် ဆိုက်အောင် ဉာဏ်စက္ခုဖြင့် စေ့စေ့ငုငု ကြည့်ရှုဆင်ခြင် ရှုပွားသုံးသပ်၍ နေ၏။ မှန်ပေသည် - သဒ္ဓ စသော ဥပါဒါရုပ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းသည် ရှိခဲ့သော် စကားပြောသည် မည်၏။ မရှိခဲ့သော် ဆိတ်ဆိတ်နေသည် မည်၏။ ဤသို့ ရှုခြင်းသည် တုဏှိဘာဝေ သမ္ပဇာနကာရီ = ဆိတ်ဆိတ် နေရာ၌ သမ္ပဇင်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိသည် မည်၏။ (မ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၄။)

သမာဓိကို အဆင့်ဆင့် ထူထောင်၍ (၆)ဒွါရ (၄၂)ကောဋ္ဌာသ ရုပ်တရားတို့ကို တစ်ဖန် ပြန်၍ သိမ်းဆည်းပါ။ အရှိန် မကောင်းပါက နာမ်တရားတို့ကိုပါ ဆက်လက် သိမ်းဆည်းပါ။ ထိုနောင် အတိတ်ဘက်သို့ ဉာဏ်ကို စေလွှတ်၍ ရုပ်နာမ်တို့ကို တစ်စတစ်စ တိုး၍ တိုး၍ တဖြည်းဖြည်း သိမ်းဆည်းပါ။

ဤတွင် မဟာသီဝမထေရ်မြတ်ကြီး၏ ဝါဒ ပြီးဆုံးပြီ ဖြစ်ပါသည်။ ဤဝါဒ၌ ဘဝင်နာမ်တရားတို့ကိုပါ သိမ်းဆည်းပုံ ပါဝင်နေ၏။ အချို့သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ကား အတိတ် မရဏသန္ဓီဇော၏ အာရုံကို ပုံစံမှန် ရှုနိုင်သော အခါမှ ဘဝင်နာမ်တရားတို့ကို ပုံစံမှန် ရှုတတ်သည်လည်း ရှိ၏။ ပါရမီအားလျော်စွာ အတိတ် မရဏသန္ဓီဇော၏ အာရုံကို လှမ်း၍ မသိမ်းဆည်းရသေးမီ ယခုကဲ့သို့ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝတွင် အကျုံးဝင်သော ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းခိုက်၌ ဘဝင်နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းနိုင်သည်လည်း ရှိတတ်ပါ၏။ မည်သို့ပင် ရှိစေ ယခု မသိမ်းဆည်းတတ်သေးပါက နောက်၌ သိမ်းဆည်းရမည်သာဟု မှတ်သားထားပါ။ ဤမဟာသီဝမထေရ်မြတ်ကြီး၏ဝါဒ၌ အနီးကပ်ဆုံးသော အတိတ်ရုပ်နာမ်တို့ကို ပြန်လည်၍ သိမ်းဆည်း ရှုပွားပုံ စနစ်များကို ဖော်ပြထား၏။ ယင်းဝါဒနှင့် ပတ်သက်၍ အဋ္ဌကထာဆရာတော်က အောက်ပါအတိုင်း မှတ်ချက်ချထား၏။

အသမ္မောဟဓူရ

တယံဒိ မဟာသီဝတ္ထေရေန ဝုတ္တံ အသမ္မောဟဓူရံ ကမ္မသ္မိ သတိပဋ္ဌာနသုတ္တေ အဓိပ္ပေတံ။ သာမညပလေ ပန သဗ္ဗမ္ပိ စတုပ္ပိဓံ သမ္ပဇင်္ဂ လဗ္ဘတိ။ တသ္မာ ဝိသေသတော ဧတ္ထ အသမ္မောဟသမ္ပဇင်္ဂသေဝ ဝသေန သမ္ပဇာနကာရိတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သမ္ပဇာနကာရိ သမ္ပဇာနကာရိတံ စ သဗ္ဗပဒေသု သတိသမ္ပယုတ္တသေဝ သမ္ပဇ- ညဿ ဝသေနတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိဘင်္ဂဗျကရဏေ ပန “သတော သမ္ပဇာနော အဘိက္ကမတိ၊ သတော သမ္ပ- ဇာနော ပဋိက္ကမတိ”တိ ဧဝံ တာနိ ပဒါနိ ဝိဘတ္တာနေဝ။ (မ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၄။)

မဟာသီဝမထေရ်မြတ်ကြီးသည် မိန့်ဆိုတော်မူအပ်သော အသမ္မောဟဓူရ အမည်ရသော အသမ္မောဟ သမ္ပဇင်္ဂလျှင် ပြဇာန်းခြင်းရှိသော ဤသမ္ပဇင်္ဂကို ဤမဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တန်တွင် အလိုရှိအပ်ပေသည်။ သာ- မညပလသုတ္တန်၌ကား သာတ္ထကသမ္ပဇင်္ဂ သပ္ပာယသမ္ပဇင်္ဂ ဂေါစရသမ္ပဇင်္ဂ အသမ္မောဟသမ္ပဇင်္ဂ - ဟူသော သမ္ပဇင်္ဂ လေးမျိုးလုံးကိုပင် ရရှိအပ်ပေသည်။ သာမညပလသုတ္တန် ဒေသနာတော်ကား သာမညပလ အမည်ရ သော ရဟန်းပြုခြင်းကြောင့် ရရှိနိုင်သော အကျိုးတရား မှန်သမျှကို ညွှန်ပြခြင်းလျှင် အလွန် အပိုင်းအခြားရှိ သောကြောင့် ဖြစ်၏။ မဟာသီဝမထေရ်မြတ်ကြီး၏ဝါဒ၌ အခြားမဲ့ အခြားမဲ့ ကုရိယာပုထ်၌ ဖြစ်ခဲ့ပြီးသော ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို ထိုထို ကုရိယာပုထ် အခိုက်၌ပင် ချုပ်ပျက်ကုန်ဆုံးသွားမှုကို ဉာဏ်ဖြင့်မြင်အောင် ရှုပွား မှုကို သမ္ပဇင်္ဂဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိသည် မည်ကြောင်းကို ယူ၍ ဖွင့်ဆိုထား၏။ ထိုဖွင့်ဆိုချက်ကို - ဝိပဿနာဇာရ = ဝိပဿနာဉာဏ်၏ ကျက်စားရာ နယ်မြေ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖွင့်ဆိုထားသည်ဟု သိရှိပါလေ။

ထို့ကြောင့် အထူးအားဖြင့် ဤမဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တန်၌ အသမ္မောဟသမ္ပဇင်္ဂဉာဏ်၏ အစွမ်းဖြင့်သာ လျှင် သမ္ပဇင်္ဂဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို သိရှိပါလေ။ သမ္ပဇာနကာရိ သမ္ပဇာနကာရိ = သမ္ပဇင်္ဂဉာဏ် ဖြင့် ပြုလေ့ရှိ၏ သမ္ပဇင်္ဂဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိ၏။ - ဟူသော စကားရပ်အားလုံးတို့၌ သတိနှင့် အမြဲယှဉ်နေသည် သာလျှင် ဖြစ်သော သမ္ပဇင်္ဂဉာဏ်၏ အစွမ်းဖြင့် ဆိုလိုရင်း အနက်သဘောကို သိရှိပါလေ။ ဝိဘင်းကျမ်း၌ကား- “သတော သမ္ပဇာနော အဘိက္ကမတိ၊ သတော သမ္ပဇာနော ပဋိက္ကမတိ = သတိရှိလျက် သမ္ပဇင်္ဂဉာဏ်ရှိလျက် ရှေ့သို့တက်၏၊ သတိရှိလျက် သမ္ပဇင်္ဂဉာဏ်ရှိလျက် နောက်သို့ဆုတ်၏” - ဟု ဤသို့လျှင် ဤပုဒ်တို့ကို ဝေဖန်၍ ဟောကြားထားတော်မူပေသည်။ (မ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၄။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာက ဖွင့်ဆိုထားတော်မူသည့်အတိုင်း ဤမဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တန်၌ကား အသမ္မောဟဓူရ အမည်ရသော အသမ္မောဟသမ္ပဇင်္ဂဉာဏ်သည်သာလျှင် လိုရင်းပဓာန ဖြစ်၏။ အသမ္မောဟ- သမ္ပဇင်္ဂကို ပဓာနထား၍ ရရှိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ပါမှ သမ္ပဇင်္ဂဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိသည် မည်ပေသည်။ သို့သော် ယင်းအသမ္မောဟသမ္ပဇင်္ဂဉာဏ်မှာ ထိုထို ကုရိယာပုထ် ကြီးကြီးငယ်ငယ် အခိုက်တို့၌ ဖြစ်ပေါ်နေကြသော ခန္ဓာ (၅)ပါး = ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို သိနေသော = ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင် ဆိုက်အောင် ထွင်းဖောက် သိမြင်နေသော ဉာဏ်ပင် ဖြစ်သဖြင့် ဂေါစရသမ္ပဇင်္ဂ အမည်ရသော ကမ္မဋ္ဌာန်း (၄၀)တို့တွင် တစ်ခုခုသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများအားထုတ်၍ ရရှိလာသော သမာဓိနှင့် ကင်း၍ကား မဖြစ်နိုင်ပေ။ သမာဓိကိုကား ရှေးဦးစွာ ကြိုတင်၍ ထူထောင်ရမည် ဖြစ်သည်။ သို့သော် သမာဓိစခန်းလောက်တွင်သာ ရပ်တန့်မနေဘဲ အသမ္မောဟ- သမ္ပဇင်္ဂဉာဏ်ကို ရရှိအောင် ဆက်လက် ကြိုးပမ်းမှသာလျှင် ထိုထို အမှုကိစ္စတို့၌ သမ္ပဇင်္ဂဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိသည် မည်ပေသည်။ သို့အတွက် ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤရေးသားနေဆဲ ဖြစ်သော နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်ပိုင်း၌ အသမ္မောဟသမ္ပဇင်္ဂဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံအောင် ဤသို့ သိအောင် ရှုပါ။

ဣန္ဒရိယာပထပိုင်း၌

- ၁။ သွားလျှင် ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ် နှစ်ပါး၊
- ၂။ ရုပ်လျှင် ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ် နှစ်ပါး၊
- ၃။ ထိုင်လျှင် ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ် နှစ်ပါး၊
- ၄။ အိပ်လျှင် ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ် နှစ်ပါး။

သမ္မဇဉ်ပိုင်း၌

- ၁။ ရွှေသို့တက်ရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ် နှစ်ပါး၊
- ၂။ နောက်သို့ဆုတ်ရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ် နှစ်ပါး၊
- ၃။ တည့်တည့်ကြည့်ရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ် နှစ်ပါး၊
- ၄။ စောင်းငဲ့ကြည့်ရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ် နှစ်ပါး၊
- ၅။ ကွေးရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ် နှစ်ပါး၊
- ၆။ ဆန့်ရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ် နှစ်ပါး၊
- ၇။ ဒုကုဋ် သင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ် နှစ်ပါး၊
- ၈။ သပိတ်ကို ကိုင်တွယ်သုံးဆောင်ရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ် နှစ်ပါး၊
- ၉။ သင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ် နှစ်ပါး၊
- ၁၀။ စားရာ-သောက်ရာ-ခဲရာ-လျက်ရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ် နှစ်ပါး၊
- ၁၁။ ကျင်ကြီးစွန့်ရာ ကျင်ငယ်စွန့်ရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ် နှစ်ပါး၊
- ၁၂။ ဂတေ = သွားပြီးရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ် နှစ်ပါး၊
- ၁၃။ ဌိတေ = ရပ်ပြီးရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ် နှစ်ပါး၊
- ၁၄။ နိသိန္ဓေ = ထိုင်ပြီးရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ် နှစ်ပါး၊
- ၁၅။ သုတ္တေ = အိပ်ပြီးရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ် နှစ်ပါး၊
- ၁၆။ ဇာဂရိတေ = အိပ်ရာမှ ခိုးပြီးရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ် နှစ်ပါး၊
- ၁၇။ ဘာသိတေ = စကားပြောပြီးရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ် နှစ်ပါး၊
- ၁၈။ တုဏှိဘာဝေ = ဆိတ်ဆိတ်နေပြီးရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ် နှစ်ပါး။

ဤအသီးအသီးသော ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းနိုင်ပါမှ ဉာဏ်ဖြင့် ပရမတ်သို့ဆိုက်
အောင် ပိုင်းခြားယူနိုင်ပါမှသာလျှင် အသမ္မောဟသမ္မဇဉ်ဉာဏ်ကို ရရှိမည်။ ယင်း အသမ္မောဟသမ္မဇဉ်ဉာဏ်သည်
သာလျှင် ဤမဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တန် မဟာသတိပဋ္ဌာန်ကျင့်စဉ်၌ လိုရင်းပဓာန ဖြစ်ပေသည်။ သတိပဋ္ဌာန်တရား
ကို လက်တွေ့ကျင့်နေသူတိုင်း သတိပြုရမည့် အချက်တစ်ရပ်ပင် ဖြစ်ပေသည်။ သတိပဋ္ဌာန်ကိုကား ကျင့်ပါ၏။
သို့သော် သတိပဋ္ဌာန် မဖြစ်လျှင်၊ သမ္မဇဉ်ပိုင်းကိုကား ကျင့်၏။ သို့သော် သမ္မဇဉ်ဉာဏ်ကို မရရှိပါလျှင် “**မိုးသာကုန်
၍ မောင်ပုံစောင်းမတတ်**” သည့်ကိန်းသို့ ဆိုက်ရောက်နေတတ်သည်။ ပညာရှိ သူတော်ကောင်းအပေါင်းတို့ . . .
အထူး သတိရှိသင့်လှပေသည်။

သမ္မောဟဝိနောဓနိအဋ္ဌကထာအပွင့်

အဘိဓမ္မာ ဝိဘင်းပါဠိတော်ကြီး၏ အဖွင့် ဖြစ်သော သမ္မောဟဝိနောဓနိ အဋ္ဌကထာကြီးတွင် ဤ ဂတေ-
ဌိတေ-နိသိန္ဓေ စသော ပါဠိတော်၌ ဆိုလိုသော အဓိပ္ပါယ်ကို တစ်နည်း ထပ်မံ၍ ဖွင့်ဆိုထားတော်မူပေသည်။
ယင်းအဖွင့်ကို ဋီကာဆရာတော်များက မဇ္ဈိမဘာဏက ပန ဘဏန္တိ (ဒီ-ဇီ-၁-၂၅၃။) = မဇ္ဈိမနိကာယ်ကို
ဆောင်တော်မူကြကုန်သော မဇ္ဈိမဘာဏက မထေရ်မြတ်တို့၏ ဝါဒဟု ဖွင့်ဆိုထားပေသည်။ ယင်းအဖွင့်များကို
ဤတွင် ဆက်လက်၍ ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

ဂတာဒိသု သမ္ပဇာနကာရီ

အယံ ပနေတ္ထ အပရောပိ နယော - ဧကော ဟိ ဘိက္ခု ဂစ္ဆန္တော အညံ စိန္တေန္တော အညံ ဝိတက္ကေန္တော
ဂစ္ဆတိ။ ဧကော ကမ္မဋ္ဌာနံ အဝိဿဇ္ဇေတွာံ ဂစ္ဆတိ။ တထာ ဧကော တိဌန္တော၊ နိသီဒန္တော၊ ဘယန္တော အညံ
စိန္တေန္တော အညံ ဝိတက္ကေန္တော သယတိ။ ဧကော ကမ္မဋ္ဌာနံ အဝိဿဇ္ဇေတွာံ သယတိ။

- ၁။ ဧတ္ထကေန ပန န ပါကဋ္ဌံ ဟောတီတိ စင်္ဂမေန ဒီပယိံ သု။ ယော ဟိ ဘိက္ခု စင်္ဂမနံ ဩတရိတွာ
စင်္ဂမနကောဋီယံ ဌိတော ပရိဂ္ဂဏှာတိ။ ပါစိနစင်္ဂမနကောဋီယံ ပဝတ္တာ ရူပါရူပဓမ္မာ ပစ္ဆိမစင်္ဂမန-
ကောဋီ အပ္ပတွာ ဧတ္ထေ နိရုဒ္ဓါ။
- ၂။ ပစ္ဆိမစင်္ဂမနကောဋီယံ ပဝတ္တာပိ ပါစိနစင်္ဂမနကောဋီ အပ္ပတွာ ဧတ္ထေ နိရုဒ္ဓါ။
- ၃။ စင်္ဂမနဝေမဇ္ဈေ ပဝတ္တာ ဥဘော ကောဋီယော အပ္ပတွာ ဧတ္ထေ နိရုဒ္ဓါ။
- ၄။ စင်္ဂမနေ ပဝတ္တာ ရူပါရူပဓမ္မာ ဌာနံ အပ္ပတွာ ဧတ္ထေ နိရုဒ္ဓါ။
- ၅။ ဌာနေ ပဝတ္တာ နိသဇ္ဇံ။
- ၆။ နိသဇ္ဇာယ ပဝတ္တာ သယနံ အပ္ပတွာ ဧတ္ထေ နိရုဒ္ဓါတိ ဧဝံ ပရိဂ္ဂဏှန္တော ပရိဂ္ဂဏှန္တောယေဝ ဘဝင်္ဂီ
ဩတာရေတိ။ ဥဌဟန္တော ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာံ ဥဌာတိ။ အယံ ဘိက္ခု ဂတာဒိသု သမ္ပဇာနကာရီ နာမ
ဟောတီတိ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၇။)

ဂတေ-ဌိတေ စသည်၌ သမ္ပဇဉ်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိပုံကို အဘိက္ကန္တေ ပဋိက္ကန္တေ စသည်တို့၌ ဖွင့်ဆိုခဲ့
သည့်နည်းအတိုင်းပင်လျှင် သမ္ပဇဉ် ဖြစ်ပုံကို သမ္ပဇဉ်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိပုံကို သိရှိပါလေ။ နောက်တစ်နည်းမှာ
ဤသို့ ဖြစ်၏။

ဆက်၍ ဆိုဦးအံ့ - ဤ ဂတေ-ဌိတေ စသော ပါဠိတော်၌ ဤဆိုလတ္တံ့သည်ကား ဆိုအပ်ပြီးသောနည်း
မှ အခြားတစ်ပါးလည်းဖြစ်သော နည်းတည်း - အကျယ်ကား -

ယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်တစ်ပါးသည် သွားရင်း မိမိ နှလုံးသွင်းနေသည့် ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံမှ အခြားတစ်
ပါးသော အကြောင်းအရာကို စဉ်းစားလျက် ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံမှ အခြားတစ်ပါးသော အကြောင်းအရာကို
ကြံစည်လျက် သွား၏။

အခြားတစ်ပါးသော ယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်သည်ကား မိမိ နှလုံးသွင်းနေကျ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို မစွန့်လွှတ်
မူ၍သာလျှင် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းလျက် သွား၏။ အလားတူပင်လျှင် ယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်တစ်ပါး
သည် ရပ်သောအခါ ထိုင်သောအခါ အိပ်သောအခါ၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံမှ တစ်ပါးသော အာရုံကို ကြံစည်စိတ်-
ကူး စဉ်းစားလျက် ရပ်၏၊ ထိုင်၏၊ အိပ်၏။ အခြားတစ်ပါးသော ယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်သည်ကား မိမိ၏

ကမ္မဋ္ဌာန်းကို မစွန့်လွှတ်မူ၍သာလျှင် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းလျက် ရပ်၏။ ထိုင်၏။ အိပ်၏။ ဤမျှဖြင့်ကား ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အသိဉာဏ်၌ သိပ်မထင်ရှားလှသေး မရှင်းလင်းလှသေး ဖြစ်နိုင်ရကား စင်္ကြံသွားခြင်း- ဖြင့် ထင်ရှားပြကြကုန်ပြီ။

ယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်တစ်ပါးသည် စင်္ကြံသို့ သက်ဆင်း၍ စင်္ကြံဦး၌ ရပ်လျက် ရုပ်နာမ်တို့ကို ဤသို့ သိမ်းဆည်း၏ -

- ၁။ အရှေ့ စင်္ကြံစွန်း၌ ဖြစ်ကြကုန်သော ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့သည် အနောက် စင်္ကြံစွန်းသို့ မရောက်မူ၍ ဤအရှေ့ စင်္ကြံစွန်း၌သာ ချုပ်ပျက်ခဲ့ကုန်ပြီ။
- ၂။ အနောက် စင်္ကြံစွန်း၌ ဖြစ်ကြကုန်သော ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့သည်လည်း အရှေ့ စင်္ကြံစွန်းသို့ မရောက် မူ၍ ဤအနောက် စင်္ကြံစွန်း၌သာ ချုပ်ပျက်ခဲ့ကုန်ပြီ။
- ၃။ စင်္ကြံအလယ်၌ ဖြစ်ကုန်သော ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့သည် နှစ်ဘက်ကုန်သော စင်္ကြံစွန်းတို့သို့ မရောက် မူ၍ ဤစင်္ကြံအလယ်၌သာလျှင် ချုပ်ပျက်ခဲ့ကုန်ပြီ။
- ၄။ စင်္ကြံသွားခြင်း၌ ဖြစ်ကြကုန်သော ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့သည် ရပ်ခြင်းသို့ မရောက်မူ၍ ဤစင်္ကြံသွား ခြင်း၌သာ ချုပ်ပျက်ခဲ့ကုန်ပြီ။
- ၅။ ရပ်ခြင်း၌ ဖြစ်ကြကုန်သော ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့သည် ထိုင်ခြင်းသို့ မရောက်မူ၍ ဤရပ်ခြင်း၌သာ- လျှင် ချုပ်ပျက်ခဲ့ကုန်ပြီ။
- ၆။ ထိုင်ခြင်း၌ ဖြစ်ကြကုန်သော ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့သည် လျောင်းခြင်းသို့ မရောက်မူ၍ ဤထိုင်ခြင်း- ၌သာ ချုပ်ပျက်ခဲ့ကြကုန်ပြီ။

ဤသို့လျှင် ရုပ်နာမ်တို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ ယူစဉ် ပိုင်းခြား၍ ယူစဉ်မှာပင်လျှင် အိပ်သော ဘဝင်သို့ သက်ရောက်စေ၏။ အိပ်ရာမှ ထလတ်သော် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ယူလျက်သာလျှင် အိပ်ရာမှ ထ၏။ ဤရဟန်းတော် မျိုးသည်ကား သွားခြင်း စသည်တို့၌ သမ္ပဇဉ်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိသည် မည်၏။ - ဤသို့ ပြတော်မူကြကုန်ပြီ။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၇။)

[စင်္ကြံဦး၌ ရပ်လျက် သမာဓိကို အဆင့်ဆင့် ထူထောင်ပြီးလျှင် ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို အထက်တွင် အဆင့်ဆင့် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း စင်္ကြံသွားခိုက်မှသည် အိပ်သည်တိုင်အောင် ရှေးရှေး ဣရိယာပုထ် အခိုက်၌ ဖြစ်ခဲ့သော ရုပ်နာမ်တို့ကို နောက်နောက် ဣရိယာပုထ်အခိုက်သို့ ရောက်တိုင်း ရောက်တိုင်း တစ်ဖန်ပြန်၍ သိမ်း ဆည်းပါ။]

သုတ္တေ သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိ။

ဆက်လက်၍ ဆိုဖွယ် ရှိလာပြန်၏။ ဤ ထိုင်ခြင်း ရပ်ခြင်း စင်္ကြံသွားခြင်း၌ ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့် ရုပ် နာမ်ကို ပိုင်းခြားသိတတ်သော သမ္ပဇဉ်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိသည် မည်ပါသော်လည်း အိပ်ပျော်စဉ်၌ ကမ္မဋ္ဌာန်း ကား (ကမ္မဋ္ဌာန်းရှုကွက်ကား) မထင်ရှားသေး ဖြစ်နေ၏။ ထို့ကြောင့် ယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်သည် အကြင်မျှ လောက်သော ကာလပတ်လုံး ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားကို နှလုံးသွင်းခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်၏ - ရုပ်နာမ်ကို သိမ်းဆည်းခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်၏။ ထိုသို့ သိမ်းဆည်းခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သမျှ ကာလသို့ တိုင်အောင် စင်္ကြံလျှောက်၍လည်းကောင်း၊ ရပ်၍လည်းကောင်း၊ ထိုင်၍လည်းကောင်း လျောင်းစက်လတ်သော် ဤသို့ ရုပ်နာမ်ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူ၍ သိမ်းဆည်း၍ လျောင်းစက်၏။

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - ကုရိယာပထ အခန်းနှင့် သမ္ပဇင် အခန်း

- ၁။ ငါ၏ ရူပကာယ = ရုပ်တရားအပေါင်းသည်လည်း စိတ်စေတနာ မရှိ။
- ၂။ အိပ်ရာညောင်စောင်းသည် (ဥတုဇဩဋ္ဌမကရုပ်တို့သာ ဖြစ်၍) စိတ်စေတနာ မရှိ။
- ၃။ ရူပကာယ = ရုပ်တရားအပေါင်းသည် - “ငါသည် အိပ်ရာညောင်စောင်းပေါ်၌ လျောင်းစက်ပြီ”ဟု မသိ။
- ၄။ အိပ်ရာညောင်စောင်းသည်လည်း - “ငါ့အပေါ်၌ ရူပကာယ = ရုပ်တရားအပေါင်းသည် လျောင်းစက်လေပြီ”ဟု မသိ။
- ၅။ စိတ်စေတနာ မရှိသော ရူပကာယ ရုပ်တရားအပေါင်းသည် စိတ်စေတနာ မရှိသော (ဥတုဇဩဋ္ဌမက ရုပ်တရားအပေါင်းဟု ဆိုအပ်သော) အိပ်ရာညောင်စောင်းပေါ်၌ လျောင်းစက်လေပြီ -

ဤသို့လျှင် မိမိ ရူပကာယ = ရုပ်တရားအပေါင်းနှင့် အိပ်ရာ ညောင်စောင်းဟူသော ဥတုဇဩဋ္ဌမက ရုပ်တရားအပေါင်းကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူလျက် ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူလျက် သိမ်းဆည်းလျက် သိမ်းဆည်းလျက်သာလျှင် စိတ်ကို အိပ်သော ဘဝင်သို့ သက်ရောက်စေ၏။ နိုးလတ်သော် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ယူ၍သာလျှင် (ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းလျက်သာလျှင် ရုပ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းလျက်သာလျှင် သို့မဟုတ် ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းလျက်သာလျှင်) အိပ်ရာမှ နိုး၏။ ဤရဟန်းသည် သုဇ္ဈေ သမ္မဇာနကာရီ = အိပ်ခြင်း၌ ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် သိလျက် အိပ်မှုကို ပြုလေ့ရှိသူ မည်သည် = အိပ်ခြင်း၌ သမ္ပဇင်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိသူ မည်သည် ဖြစ်ပေ၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၈။)

[ဤ၌ သမာဓိကို အဆင့်ဆင့် ထူထောင်၍ စင်္ကြံကြိုခိုက်၊ ရပ်ခိုက်၊ ထိုင်ခိုက်၊ အိပ်ခိုက်တို့၌ ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ အိပ်စဉ် မိမိ၏ (၆)ဒွါရ (၄၂)ကောဋ္ဌာသတို့၌ ရှိသော ရုပ်အားလုံးကို သိမ်းဆည်းပါ။ ထိုနောင် အိပ်ရာညောင်စောင်း၌ ဓာတ်ကြီးလေးပါးကို မြင်အောင် စိုက်ရှုပါ။ ရုပ်ကလာပ် အမှုန်များကို လွယ်လွယ်ကူကူပင် တွေ့ရှိနိုင်ပေပြီ။ ယင်းရုပ်ကလာပ်တို့ကို ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင် ဆိုက်အောင် ဓာတ်ခွဲပါ။ ရုပ်ကလာပ် တစ်ခုတွင် ပါဝင်တည်ရှိသော တေဇောဓာတ် = ဥတုကြောင့် နောက်ထပ် ရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်တို့ ဘုတ်အဆက်ဆက် ရိုက်ခတ်လျက် ဖြစ်ပွားနေကြသော ဥတုဇဩဋ္ဌမကရုပ်တို့တည်း။ မိမိ၏ ရူပကာယ = ရုပ်တရားအပေါင်းနှင့် အိပ်ရာညောင်စောင်း၌ ရုပ်တရားအပေါင်းကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်သိမ်းဆည်းနိုင်လျှင်ကား အထက်ပါ ရှုကွက်မှာ လွယ်ကူပြီ ဖြစ်ပေသည်။]

ဇာဂရိတေ သမ္မဇာနကာရီ နာမ ဟောတိ။

ဇာဂရိတေတိ ဇာဂရဏေ။ တတ္ထ ကိရိယာမယပဝတ္တဿ အပ္ပဝတ္တိယာ သတိ ဇာဂရိတံ နာမ န ဟောတိ။ ကိရိယာမယပဝတ္တဝဋ္ဌေ ပဝတ္တန္တေ ဇာဂရိတံ နာမ ဟောတိတိ ပရိဂ္ဂဏှန္တော ဘိက္ခု ဇာဂရိတေ သမ္မဇာနကာရီ နာမ ဟောတိ။ အပိစ ရတ္တိန္ဒြိယံ ဆ ကောဋ္ဌာသေ ကတွာ ပဉ္စ ကောဋ္ဌာသေ ဇဂ္ဂန္တောပိ ဇာဂရိတေ သမ္မဇာနကာရီ နာမ ဟောတိ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၈။)

ကိုယ်အမူအရာ နှုတ်အမူအရာ ဟူသော ဝိညတ်ရုပ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော အဆက်မပြတ် ဖြစ်သော မနောဒွါရိကဇော၏၊ တစ်နည်းဆိုသော် - အာဝဇ္ဇန်း ကြိယာစိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော အဆက်မပြတ် ဖြစ်ပေါ်နေသော မနောဒွါရိကဇော သို့မဟုတ် (၆)ဒွါရ၌ ဖြစ်သော ဆဒ္ဓါရိကဇော၏ မဖြစ်ခြင်းသည် ထင်ရှားရှိလတ်သော် နိုးခြင်း မည်သည် မဖြစ်ပေ။ ကိုယ်အမူအရာ နှုတ်အမူအရာဟူသော ဝိညတ်ရုပ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော အဆက်မပြတ် ဖြစ်နေသော ဇောကို အသုံးပြုခြင်းသည်၊ တစ်နည်းဆိုသော် အာဝဇ္ဇန်း ကြိယာစိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော အဆက်မပြတ်ဖြစ်သော ဇောကို အသုံးပြုခြင်းသည် ဖြစ်လတ်သော် နိုးခြင်း မည်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

ဤသို့ ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းတတ်သော ယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်သည် **ဘာသိတေ သမ္မဇာနကာရီ နာမ ဟောတိ** = နိုးရာ၌ သမ္မဇဉ်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိသည် မည်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၈။)

သည်မျှသာမကသေး - နေ၌ နံနက်ပိုင်း၊ နေ့လည်ပိုင်း၊ ညနေပိုင်း - ဟု သုံးပိုင်း၊ ည၌ ညဉ့်ဦးယာမ်၊ သန်းခေါင်ယာမ်၊ မိုးသောက်ယာမ် - ဟု သုံးပိုင်း၊ ဤသို့လျှင် ညဉ့်-နေ့ ကို (၆)ပုံ ပုံ၍ အိပ်ဖို့ရန် မဇ္ဈိမယာမ် = သန်းခေါင်ယာမ်ကို ချန်ထားပြီးလျှင် ကြွင်းကျန်သော ငါးပုံတို့၌ အကုသိုလ် မဖြစ်အောင် စောင့်ရှောက်သော = သမထ ဝိပဿနာဘာဝနာတို့ကို ကြိုးပမ်းလျက်ရှိသော ရဟန်းသည်လည်း နိုးရာ၌ သမ္မဇဉ်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ ရှိသည်ပင် မည်ပေသည်။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၈။)

ဘာသိတေ သမ္မဇာနကာရီ နာမ ဟောတိ။

ဘာသိတေတိ ကထနေ။ တတ္ထ ဥပါဒါရူပဿ သဒ္ဓါယတနဿ အပ္ပဝတ္တေ သတိ ဘာသိတံ နာမ န ဟောတိ။ တသ္မိံ ပဝတ္ထန္တေ ဟောတီတိ ပရိဂ္ဂါဟကော ဘိက္ခု ဘာသိတေ သမ္မဇာနကာရီ နာမ ဟောတိ ဝိမုတ္တာယတနသီသေန ဓမ္မံ ဒေသေန္တောပိ ဗာတ္တိံ သ တိရုတ္တာနကထာ ပဟာယ ဒသကထာဝတ္ထုနိဿိတ ကထံ ကထေန္တောပိ ဘာသိတေ သမ္မဇာနကာရီ နာမ ဟောတိ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၈။)

ဥပါဒါရုပ် ဖြစ်သော သဒ္ဓါယတန၏ မဖြစ်ခြင်းသည် ရှိလတ်သော် စကားပြောခြင်း မည်သည် မဖြစ်နိုင်၊ ထိုသဒ္ဓါယတန ဖြစ်လတ်သော် စကားပြောခြင်း မည်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဤသို့ သိမ်းဆည်းတတ်သော ရဟန်းသည် စကားပြောရာ၌ သမ္မဇဉ်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိသည် မည်၏။

အရဟတ္တဖိုလ်၏ ရရာရကြောင်း အကြောင်းတရားကို အဦးပြုသဖြင့် တရားတော်ကိုဟောသော ရဟန်းတော်သည်လည်းကောင်း၊ (၃၂)ပါးသော တိရုတ္တာနကထာ အမည်ရသော မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်မှ ဖီလာကန့်လန့်ဖြစ်သော စကားတို့ကို ပယ်စွန့်၍ (၁၀)ပါးသော ကထာဝတ္ထု၌ မှီသော စကားကို ပြောဆိုသော ရဟန်းသည်လည်းကောင်း **ဘာသိတေ သမ္မဇာနကာရီ နာမ ဟောတိ** = စကားပြောရာ၌ သမ္မဇဉ်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိသည် မည်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၈။)

ကထာဝတ္ထု (၁၀) ပါး

၁။ အပ္ပိစ္ဆ ကထာ	= အလိုနည်းမှုနှင့် စပ်သော စကား၊
၂။ သန္တုဋ္ဌိ ကထာ	= ရောင့်ရဲလွယ်မှုနှင့် စပ်သော စကား၊
၃။ ပဝိဝေက ကထာ	= ဆိတ်ငြိမ်မှုနှင့် စပ်သော စကား၊
၄။ အသံသဂ္ဂ ကထာ	= ဒါယကာ ဒါယိကာမတို့နှင့် ရောရောနှောနှော မနေထိုင်မှုနှင့် စပ်သော စကား၊
၅။ ဝီရိယာရမ္ဘ ကထာ	= ကြိုးစားအားထုတ်မှု လုံ့လဝီရိယနှင့် စပ်သော စကား၊
၆။ သီလ ကထာ	= သီလနှင့် စပ်သော စကား၊
၇။ သမာဓိ ကထာ	= ဥပစာရသမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိဟူသော သမာဓိနှင့် စပ်သော စကား၊
၈။ ပညာ ကထာ	= စတုသစ္စသမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာနှင့် စပ်သော စကား၊
၉။ ဝိမုတ္တိ ကထာ	= ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်မှု
	= အရဟတ္တဖိုလ်နှင့် စပ်သော စကား၊

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - ကုရိယာပထ အခန်းနှင့် သမ္ပဇဉ် အခန်း

၁၀။ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿန ကထာ = ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်မှု
= အရဟတ္တဖိုလ်၌ဖြစ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာ ဉာဏ်အမြင်နှင့် စပ်သော စကား။
(အံ-၂-၁၀၃။)

တုဏှိဘာဝေ သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိ။

တုဏှိဘာဝေတိ အကထနေ။ တတ္ထ ဥပါဒါရူပဿ သဒ္ဓါယတနဿ ပဝတ္တိယံ သတိ တုဏှိဘာဝေါ နာမ နတ္ထိ၊ အပ္ပဝတ္တိယံ ဟောတိတိ ပရိဂ္ဂါဟကော ဘိက္ခု၊ တုဏှိဘာဝေ သမ္ပဇာနကာရီ နာမ ဟောတိ။ အဋ္ဌတိသာယ အာရမ္မဏေသု စိတ္တရူပိယံ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ နိသိန္ဓောပိ ဒုတိယဇ္ဈာနံ သမာပန္နောပိ တုဏှိဘာဝေ သမ္ပဇာန- ကာရီယေဝ နာမ ဟောတိ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၈။)

ဥပါဒါရူပ ဖြစ်သော သဒ္ဓါယတန၏ ဖြစ်ခြင်းသည် ထင်ရှားရှိလတ်သော် ဆိတ်ဆိတ်နေသည်၏ အဖြစ် မည်သည် မရှိ၊ ဥပါဒါရူပဖြစ်သော သဒ္ဓါယတန၏ မဖြစ်ခြင်းသည် ထင်ရှားရှိလတ်သော် ဆိတ်ဆိတ်နေသည်၏ အဖြစ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဤသို့ သဒ္ဓါယတန၏ ထင်ရှားဖြစ်မှု မဖြစ်မှုကို သိမ်းဆည်းတတ်သော ရဟန်းသည် ဆိတ်ဆိတ်နေရာ၌ သမ္ပဇဉ်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိသည် မည်၏။ (၃၈)ပါးကုန်သော ကသိုဏ်းပညတ် စသော သမထ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံတို့တွင် မိမိ၏ စိတ်ကြိုက်ဖြစ်သော နှစ်သက်အပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံကို အာရုံယူ၍ တရားထိုင် နေသော ရဟန်းသည်လည်းကောင်း၊ ဒုတိယဈာန်သို့ ကောင်းစွာ ရောက်ရှိနေသော ဒုတိယဈာန်ကို ဝင်စားနေသော ရဟန်းသည်လည်းကောင်း၊ ဆိတ်ဆိတ်နေရာ၌ သမ္ပဇဉ်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိသည်သာ မည်ပေသည်။
(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၈။)

ဖုဿဒေဝမထေရ် မဟာနာဂမထေရ် စသော မထေရ်ကြီး မထေရ်ကျော် ပုဂ္ဂိုလ်ထူး ပုဂ္ဂိုလ်မော်တို့၏ ထုံးကို နှလုံးမူ၍ အတုလိုက်ကာ ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်နိုင်ကြပါစေသည်။

သတိပဋ္ဌာန်တရား (၄) ပါး အခန်း

- ၁။ ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်၊
- ၂။ ဝေဒနာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်၊
- ၃။ စိတ္တာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်၊
- ၄။ ဓမ္မာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန် - ဟု

ဤသို့လျှင် သတိပဋ္ဌာန်တရားသည် (၄)မျိုး (၄)စား ရှိ၏။ အနုပဿနာ (၄)ပါးဟုလည်း ခေါ်ဆို၏။ ထို (၄)မျိုးတွင် - ရုပ်တရားကို အဦးမူ၍ ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းလျက်၊ ယင်းရုပ်နာမ်တို့၏ အကြောင်းတရားတို့ကို ရှာဖွေပြီးလျှင် အကြောင်းတရားနှင့်တကွသော ထိုရုပ်နာမ်တို့ကို လက္ခဏာရေး သုံးတန်တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွား သုံးသပ်သော် ယင်းသတိပဋ္ဌာန်ကို ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်ဟူ၍ ခေါ်ဆိုပေသည်။ ဤကျမ်းစာတွင် ယခု တင်ပြနေသော နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း အထိ ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်တွင် အကျုံးဝင်သော -

- က။ အာနာပါနပဗ္ဗ - ပထမဆင့်၊
- ခ။ ဣရိယာပထပဗ္ဗ - ပထမဆင့်၊
- ဂ။ သမ္ပဇဉပဗ္ဗ - ပထမဆင့်၊
- ဃ။ ဓာတုမနသိကာရပဗ္ဗ - ပထမဆင့် -

ဤအပိုင်းကြီး (၄)ပိုင်းတွင် ပထမဆင့်ကျင့်စဉ်တို့ကို ဖော်ပြပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ဤမျှဖြင့်ကား ကျင့်စဉ် မပြီး ဆုံးသေးပါ။ ရှေ့ဆက်ရန် များစွာ ရှိနေပါသေးသည်။ သို့သော် ရှေ့ဆက်ရမည့် ကျင့်စဉ်များကို မဖော်ပြမီ သတိပဋ္ဌာန် (၄)ပါးလုံး၌ ပထမဆင့်ကို တစ်ဖန်ပြန်၍ ရှင်းလင်း တင်ပြအပ်ပါသည်။

ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်

(က) အာနာပါနပဗ္ဗ = အာနာပါနပိုင်း ပထမဆင့်

သော သတောဝ အဿသတိ၊ သတောဝ ပဿသတိ။

- ၁။ ဒီဃံ ဝါ အဿသန္တော ဒီဃံ အဿသာမိတိ ပဇာနာတိ။
ဒီဃံ ဝါ ပဿသန္တော ဒီဃံ ပဿသာမိတိ ပဇာနာတိ။
- ၂။ ရသံ ဝါ အဿသန္တော ရသံ အဿသာမိတိ ပဇာနာတိ။
ရသံ ဝါ ပဿသန္တော ရသံ ပဿသာမိတိ ပဇာနာတိ။
- ၃။ သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ အဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ။
သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ ပဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ။
- ၄။ ပဿမ္ဘယံ ကာယသင်္ခါရံ အဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ။
ပဿမ္ဘယံ ကာယသင်္ခါရံ ပဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ။

သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ ဒက္ခော ဘမကာရော ဝါ ဘမကာရန္တေဝါသီ ဝါ ဒီဃံ ဝါ အဉ္စန္တော “ဒီဃံ အဉ္စမိ”တိ ပဇာနာတိ၊ ရသံ ဝါ အဉ္စန္တော “ရသံ အဉ္စမိ”တိ ပဇာနာတိ။ ဧဝမေဝ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု -

ဒီဃံ ဝါ အဿသန္တော ဒီဃံ အဿသာမိတိ ပဇာနာတိ။ ပ ။

ပဿမ္ဘယံ ကာယသင်္ခါရံ ပဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ။ (မ-၁-၇၀-၇၁။)

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - သတိပဋ္ဌာန် (၄)ပါး အခန်း

ထိုရဟန်းသည် -

သတိရှိလျက်သာလျှင် ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေ၏။

သတိရှိလျက်သာလျှင် ထွက်သက်လေကို ဖြစ်စေ၏။

၁။ ရှည်စွာမူလည်း ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေသည်ရှိသော် ရှည်စွာ ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေ၏ဟု သိ၏။ ရှည်စွာမူလည်း ထွက်သက်လေကို ဖြစ်စေသည်ရှိသော် ရှည်စွာ ထွက်သက်လေကို ဖြစ်စေ၏ဟု သိ၏။

၂။ တိုစွာမူလည်း ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေသည်ရှိသော် တိုစွာ ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေ၏ဟု သိ၏။ တိုစွာမူလည်း ထွက်သက်လေကို ဖြစ်စေသည်ရှိသော် တိုစွာ ထွက်သက်လေကို ဖြစ်စေ၏ဟု သိ၏။

၃။ ဝင်သက်လေ၏ အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးကို ထင်ထင်ရှားရှား သိလျက် ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်၏။ ထွက်သက်လေ၏ အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးကို ထင်ထင်ရှားရှား သိလျက် ထွက်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်၏။

၄။ ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော ဝင်သက်လေကို ငြိမ်းစေလျက် ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်၏။ ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော ထွက်သက်လေကို ငြိမ်းစေလျက် ထွက်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်၏။

ရဟန်းတို့ . . . ဥပမာသော်ကား - ကျွမ်းကျင်သော ပွတ်သမားသည်သော်လည်းကောင်း၊ ပွတ်သမား၏ တပည့်သည်သော်လည်းကောင်း ပွတ်ကြိုးကို ရှည်ရှည် ဆွဲငင်လျှင်လည်း ရှည်ရှည်ဆွဲငင်၏ဟု သိ၏။ ပွတ်ကြိုးကို တိုတိုဆွဲငင်လျှင်လည်း တိုတိုဆွဲငင်၏ဟု သိ၏။ ရဟန်းတို့ . . . ဤဥပမာအတူပင် ယောဂါဝစရရဟန်းသည်-

ရှည်စွာမူလည်း ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေသည်ရှိသော် ရှည်စွာ ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေ၏ဟု သိ၏။ ပ။ ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော ထွက်သက်လေကို ငြိမ်းစေလျက် ထွက်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်၏။

(မ-၁-၇၀-၇၁။)

ဤကား အာနာပါနပဗ္ဗ = အာနာပါနပိုင်း ပထမဆင့် ဖြစ်ပါသည်။ ဤအာနာပါနပိုင်း ပထမဆင့်တွင် -

၁။ အာနာပါန စတုတ္ထဈာန်သို့တိုင်အောင် သမာဓိကို ထူထောင်ပုံ အပိုင်းကိုလည်းကောင်း၊

၂။ အဿာသပဿာသကာယ - အမည်ရသော ရုပ်တရား၊

၃။ ထိုအဿာသပဿာသကာယ၏ မှီရာဖြစ်သော ကဇုကာယ အမည်ရသော စတုသမုဋ္ဌာန်ကရုပ်တရား၊

၄။ ထိုရုပ်တရားကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော နာမ်တရား၊

၅။ အာနာပါန ပထမဈာန် ဒုတိယဈာန် တတိယဈာန် စတုတ္ထဈာန် နာမ်တရား -

ဤ ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပုံ အပိုင်းကိုလည်းကောင်း ရေးသားတင်ပြခဲ့ပြီးလေပြီ။ အာနာပါနပိုင်းဆိုင်ရာ ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန် ပထမဆင့်ပင် ဖြစ်သည်။

(ခ) ဣရိယာပထပဗ္ဗ = ဣရိယာပထပိုင်း ပထမဆင့်

ပုန စပရံ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု -

၁။ ဂစ္ဆန္တော ဝါ ဂစ္ဆာမိတိ ပဇာနာတိ။

၂။ ဌိတော ဝါ ဌိတောမှိတိ ပဇာနာတိ။

၃။ နိသိန္တော ဝါ နိသိန္တောမှိတိ ပဇာနာတိ။

၄။ သယာနော ဝါ သယာနောမှိတိ ပဇာနာတိ။

ယထာ ယထာ ဝါ ပနဿ ကာယော ပဏိဟိတော ဟောတိ၊

တထာ တထာ နံ ပဇာနာတိ။ (မ-၁-၇၁။)

ရဟန်းတို့ . . . နောက်တစ်မျိုးသော်ကား ယောဂါဝစရ ရဟန်းသည် -

- ၁။ သွားလျှင်လည်း သွား၏ဟု သိ၏။
- ၂။ ရပ်လျှင်လည်း ရပ်၏ဟု သိ၏။
- ၃။ ထိုင်လျှင်လည်း ထိုင်၏ဟု သိ၏။
- ၄။ လျောင်းလျှင်လည်း လျောင်း၏ဟု သိ၏။

ထိုရဟန်း၏ ထိုရူပကာယ ရုပ်တရားအပေါင်းကို အကြင်အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့် ထားထား၏။ ထိုထားသည့်အတိုင်း ထိုရုပ်အပေါင်းကို သိ၏။ (မ-၁-၇၁။)

ဤကား ဣရိယာပထပိုင်း ပထမဆင့်ပင် ဖြစ်သည်။ ဤအပိုင်းတွင် -

- ၁။ သွားလျှင် ခန္ဓာငါးပါး
- ၂။ ရပ်လျှင် ခန္ဓာငါးပါး
- ၃။ ထိုင်လျှင် ခန္ဓာငါးပါး
- ၄။ လျောင်းလျှင် ခန္ဓာငါးပါး -

ဤသို့လျှင် ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ် နှစ်ပါးတို့ကို ဣရိယာပုထ် အသီးအသီး၌ သိမ်းဆည်း ရှုပွားပုံ အပိုင်းကိုလည်း ရေးသားတင်ပြခဲ့လေပြီ။ ဣရိယာပထပိုင်းဆိုင်ရာ ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန် ပထမဆင့်ပင် ဖြစ်သည်။

(ဂ) သမ္မဇာနပဗ္ဗ = သမ္မဇဉ်ပိုင်း ပထမဆင့်

ပုန စပရံ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု အဘိက္ကန္တေ ပဋိက္ကန္တေ သမ္မဇာနကာရီ ဟောတိ၊ အာလောကိတေ ဝိလောကိတေ သမ္မဇာနကာရီ ဟောတိ သမိဉ္ဇိတေ ပသာရိတေ သမ္မဇာနကာရီ ဟောတိ သင်္ဃာဋိပတ္တစိဝရဓာရဏေ သမ္မဇာနကာရီ ဟောတိ၊ အသိတေ ပီတေ ခါယိတေ သာယိတေ သမ္မဇာနကာရီ ဟောတိ ဥစ္စာရပဿာဝကမ္မေ သမ္မဇာနကာရီ ဟောတိ၊ ဂတေ ဌိတေ နိဿိန္တေ သုတ္တေ ဇာဂရိတေ ဘာသိတေ တုဏှိဘာဝေ သမ္မဇာနကာရီ ဟောတိ။ (မ-၁-၇၂။)

ရဟန်းတို့ . . . နောက်တစ်မျိုးသော်ကား ယောဂါဝစရ ရဟန်းသည် -

- ၁။ ရွှေသို့တက်ရာ နောက်သို့ဆုတ်ရာ၌ သမ္မဇဉ်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိ၏။
 - ၂။ တည့်တည့်ကြည့်ရာ စောင်းငဲ့ကြည့်ရာ၌ သမ္မဇဉ်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိ၏။
 - ၃။ ကွေးရာ ဆန့်ရာ၌ သမ္မဇဉ်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိ၏။
 - ၄။ ဒုကုဋ် သပိတ် သင်္ကန်းကို ကိုင်ဆောင်ရာ၌ သမ္မဇဉ်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိ၏။
 - ၅။ စားရာ သောက်ရာ ခဲရာ လျက်ရာ၌ သမ္မဇဉ်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိ၏။
 - ၆။ ကျင်ကြီး ကျင်ငယ် စွန့်ရာ၌ သမ္မဇဉ်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိ၏။
 - ၇။ သွားရာ ရပ်ရာ ထိုင်ရာ အိပ်ရာ နိုးရာ စကားပြောရာ ဆိတ်ဆိတ်နေရာ၌ သမ္မဇဉ်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိ၏။
- (မ-၁-၇၂။)

ဤကား သမ္မဇဉ်ပိုင်း ပထမဆင့်ပင် ဖြစ်သည်။ ဤအပိုင်းတွင်လည်း -

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - သတိပဋ္ဌာန် (၄)ပါး အခန်း

- ၁။ ရွှေသို့တက်ရာ နောက်သို့ဆုတ်ရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး၊
- ၂။ တည့်တည့်ကြည့်ရာ စောင်းငဲ့ကြည့်ရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး၊
- ၃။ ကွေးရာ ဆန့်ရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး၊
- ၄။ ဒုက္ခသပိတ် သင်္ကန်းကို ကိုင်ဆောင်ရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး၊
- ၅။ စားရာ သောက်ရာ ခဲရာ လျက်ရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး၊
- ၆။ ကျင်ကြီး ကျင်ငယ် စွန့်ရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး၊
- ၇။ သွားရာ ရပ်ရာ ထိုင်ရာ အိပ်ရာ နိုးရာ စကားပြောရာ ဆိတ်ဆိတ်နေရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး -

ဤသို့လျှင် ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ် နှစ်ပါးတို့ကို အသီးအသီး သိမ်းဆည်း ရှုပွားပုံကိုလည်း တင်ပြခဲ့ပြီးလေပြီ။ သမ္မဇဉ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန် ပထမဆင့်ပင် ဖြစ်သည်။

(ဃ) ဓာတုမနသိကာရ ပဗ္ဗ = ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

ပုန စပရံ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဣမမေဝ ကာယံ ယထာဠိတံ ယထာပဏိဟိတံ ဓာတုသော ပစ္စဝေက္ခတိ “အတ္ထိ ဣမသ္မိ” ကာယေ ပထဝီဓာတု အာပေါဓာတု တေဇောဓာတု ဝါယောဓာတူ”တိ။

သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ ဒက္ခော ဂေါယာတကော ဝါ ဂေါယာတကန္တေဝါသီ ဝါ ဂါဝိ ဝဓိတွာ စာတုမဟာ-ပထေ ဗိလသော ဝိဘဇိတွာ နိသိန္နော အဿ။ ဧဝမေဝ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဣမမေဝ ကာယံ ယထာဠိတံ ယထာပဏိဟိတံ ဓာတုသော ပစ္စဝေက္ခတိ “အတ္ထိ ဣမသ္မိ” ကာယေ ပထဝီဓာတု အာပေါဓာတု တေဇောဓာတု ဝါယောဓာတူ”တိ။ (မ-၁-၇၃။)

ရဟန်းတို့ . . . နောက်တစ်မျိုးသော်ကား ယောဂါဝစရ ရဟန်းသည် -

တည်မြဲတိုင်း ထားမြဲတိုင်းသော ဤရူပကာယ ခန္ဓာကိုယ်ကြီးကိုပင်လျှင် (= ဤရူပကာယ = ရုပ်တရား အပေါင်းကိုပင်လျှင်) ဤရူပကာယကိုယ်၌ “ပထဝီဓာတ် အာပေါဓာတ် တေဇောဓာတ် ဝါယောဓာတ် ရှိ၏”ဟု ဓာတ်သဘော အစုအပုံအားဖြင့် (ပုဂ္ဂိုလ်-သတ္တဝါ-ဇီဝ-အတ္တ မဟုတ်သောအားဖြင့်) ရုပ်တုံး ရုပ်ခဲ ရုပ်ယနတို့ ကို ဉာဏ်ဖြင့် ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးလျက် အသီးအသီး တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ ဆင်ခြင်သုံးသပ် ရှုပွား၍ နေ၏။

ရဟန်းတို့ . . . ဖြစ်သင့်ဖြစ်ရာ နှိုင်းခိုင်းဖွယ်ရာ လောကဥပမာသော်ကား - ကျွမ်းကျင်သော နွားသတ် ယောက်ျားသည်သော်လည်းကောင်း၊ ကျွမ်းကျင်သော နွားသတ်ယောက်ျား၏ တပည့်သည်သော်လည်းကောင်း နွားကိုသတ်၍ လမ်းမလေးဖြာ ပေါင်းဆုံမိရာ အရပ်၌ အသားတခြား အရိုးတခြား စသည်အားဖြင့် ခွဲခြားဝေဖန်၍ တစ်ပုံစီ တစ်ပုံစီ စုပုံလျက် ထိုင်ရောင်းနေသည် ဖြစ်လေရာ၏။ ရဟန်းတို့ . . . ဤဥပမာ အတူပင်လျှင် ယောဂါဝစရ ရဟန်းသည် တည်မြဲတိုင်း ထားမြဲတိုင်းသော ဤရူပကာယ ခန္ဓာကိုယ်ကြီးကိုပင်လျှင် (= ဤရူပကာယ = ရုပ်တရား အပေါင်းကိုပင်လျှင်) ဤရူပကာယကိုယ်၌ “ပထဝီဓာတ် အာပေါဓာတ် တေဇောဓာတ် ဝါယောဓာတ် ရှိ၏”ဟု ဓာတ်သဘော အစုအပုံအားဖြင့် (ပုဂ္ဂိုလ်-သတ္တဝါ-ဇီဝ-အတ္တ မဟုတ်သောအားဖြင့်) ရုပ်တုံး ရုပ်ခဲ ရုပ်ယနတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးလျက် အသီးအသီး တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ ဆင်ခြင် သုံးသပ် ရှုပွား၍ နေ၏။ (မ-၁-၇၃။)

ဤကား ဓာတုမနသိကာရပိုင်း ပထမဆင့်ပင် ဖြစ်သည်။ ဤအဆင့်တွင် ဓာတ်ကြီးလေးပါးကို ဦးတည်၍

- ၁။ (၆)ဒွါရတို့၌ ရုပ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပုံကိုလည်းကောင်း၊

၂။ (၄၂)ကောဠာသတို့၌ ရုပ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပုံကိုလည်းကောင်း၊

၃။ ထိုရုပ်တရားတို့ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပုံကိုလည်းကောင်း တင်ပြခဲ့ပြီးလေပြီ။ ဓာတုမနသိကာရ = ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းဆိုင်ရာ ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန် ပထမဆင့်ပင် ဖြစ်ပါသည်။

ဤတွင် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တို့ သံသယ ကင်းရှင်းစေရန်အလို့ငှာ ရည်သန်၍ ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းလမ်းစဉ်မှ အရဟတ္တဖိုလ်ပေါက် ကျင့်စဉ် အကျဉ်းချုပ်ကို ရှင်းလင်း တင်ပြအပ်ပါသည်။ ယင်းကျင့်စဉ် အကျဉ်းချုပ်ကို သမ္မောဟဓိနောဒနိအဋ္ဌကထာကြီး၌ ဤသို့ ဖော်ပြထား၏။

ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းလမ်းစဉ်မှ အရဟတ္တဖိုလ်သို့

ဣမေ စတ္တာရော မဟာဘူတေ ပရိဂ္ဂဟန္တဿ ဥပါဒါရူပံ ပါကဋ္ဌံ ဟောတိ။ ပ ။ အထဿ ဧဝံ “စတ္တာရိ မဟာဘူတာနိ တေဝိသတိ ဥပါဒါရူပါနိ ရူပက္ခန္ဓော”တိ ရူပက္ခန္ဓံ ပရိဂ္ဂဟန္တဿ အာယတနဒွါရဝသေန အရူပိ- နော ခန္ဓာ ပါကဋ္ဌာ ဟောန္တိ။ ဣတိ ရူပါရူပပရိဂ္ဂဟော ပဉ္စက္ခန္ဓာ ဟောန္တိ၊ ပဉ္စက္ခန္ဓာ ဒွါဒသာယတနာနိ ဟောန္တိ၊ ဒွါဒသာယတနာနိ အဋ္ဌာရသ ဓာတုယော ဟောန္တိတိ ခန္ဓာယတနဓာတုဝသေန ယမကတာလက္ခန္ဓံ ဖာလေန္တော ဝိယ ဒွေ ကောဠာသေ ကတွာ နာမရူပံ ဝဝတ္ထပေတိ။

သော “ဣဒံ နာမရူပံ န အဟေတု န အပ္ပစ္စယာ နိဗ္ဗတ္တံ၊ သဟေတု သပ္ပစ္စယာ နိဗ္ဗတ္တံ။ ကော ပနဿ ဟေတု၊ ကော ပန ပစ္စယော”တိ ဥပပရိက္ခန္ဓော “အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ တဏှာပစ္စယာ ကမ္မပစ္စယာ အာဟာရပစ္စယာ- စာ”တိ တဿ ပစ္စယံ ဝဝတ္ထပေတွာ “အတိတေပိ ပစ္စယာ စေဝ ပစ္စယသမုပ္ပန္နဓမ္မာ စ၊ အနာဂတေပိ ဧတရဟိပိ ပစ္စယာ စေဝ ပစ္စယသမုပ္ပန္နဓမ္မာ စ၊ တတော ဥဒ္ဓံ သတ္တော ဝါ ပုဂ္ဂလော ဝါ နတ္ထိ၊ သုဒ္ဓသင်္ခါရပုဂ္ဂေါ ဧဝါ”တိ တီသု အဒ္ဓါသု ကင်္ခီ ဝိတရတိ။ အယံ ပန ဝိပဿနာသင်္ခါရသလ္လက္ခဏာ ဣတပရိညာ နာမ။

ဧဝံ သင်္ခါရေ သလ္လက္ခေတွာ ဌိတဿ ပန ဘိက္ခုဿ ဒသဗလဿ သာသနေ မူလံ ဩတိဏ္ဏံ နာမ ဟောတိ၊ ပတိဋ္ဌာ လဒ္ဓါ နာမ၊ စူဠသောတာပန္နော နာမ ဟောတိ နိယတဂတိကော။ တထာရူပံ ပန ဥတုသပ္ပါယံ ပုဂ္ဂလသပ္ပါယံ ဘောဇနသပ္ပါယံ ဓမ္မဿဝနသပ္ပါယံ လဘိတွာ ဧကာသနေ ဧကပလ္လင်္ဂဝရဂတော တိဏှိ လက္ခဏာနိ အာရောပေတွာ ဝိပဿနာပဋိပါဋိယာ သင်္ခါရေ သမ္မသန္တော အရဟတ္တံ ဂဏှာတိတိ။ ဣဒံ ဓာတုဝသေန အဘိနိဝိဋ္ဌဿ ဘိက္ခုနော ယာဝ အရဟတ္တာ နိဂမနံ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၂၄၁-၂၄၂။)

ယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်သည် (၆)ဒွါရ (၄၂)ကောဠာသတို့၌ ဓာတ်ကြီးလေးပါးကို စိုက်ရှုလိုက်သော အခါ အဖြူပြင် အကြည်ပြင်တို့ကို တွေ့ရှိရာ ယင်းအဖြူပြင် အကြည်ပြင်တို့၌ ဓာတ်ကြီးလေးပါးကို ဆက်ရှုလိုက်ပါက ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များကို စတင်၍ တွေ့ရှိတတ်ပါသည်။ အကယ်၍ ရုပ်ကလာပ်များကို မတွေ့သေးပါက အာကာသဓာတ်ကို မြင်အောင် ဆက်၍ ရှုခဲ့သော် ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များကို တွေ့ရှိမည် ဖြစ်၏။ ယင်း (၆)ဒွါရ (၄၂)ကောဠာသတို့၌ တည်ရှိကြသော ရုပ်ကလာပ်တို့၌ ဓာတ်ကြီးလေးပါး = မဟာဘုတ်လေးပါးကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်ပါက (၂၄)မျိုးသော ဥပါဒါရုပ်သည် ထင်ရှားလာ၏။ ပ ။

ထိုသို့ ထင်ရှားလာရာ အခါ၌ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် “မဟာဘုတ်ဓာတ်ကြီးလေးပါးတို့နှင့် (၂၃)မျိုး ကုန်သော (ဟဒယဝတ္ထုကိုပါ ထည့်၍ ရေတွက်သော် ၂၄- မျိုးကုန်သော) ဥပါဒါရုပ်တို့ကား ရူပက္ခန္ဓာတည်း။

ဤသို့ ရူပက္ခန္ဓာကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူလတ်သော် အာယတနဒ္ဓါရ၏ အစွမ်းဖြင့် နာမ်ခန္ဓာလေးပါး တို့သည် ထင်ရှားလာကုန်၏။ ဤသို့ သိမ်းဆည်းထားအပ်သော ရုပ်တရား နာမ်တရားသည် ခန္ဓာငါးပါးတို့ ဖြစ်ကြကုန်၏။ ခန္ဓာငါးပါးတို့သည် အာယတန (၁၂)ပါးတို့ ဖြစ်ကြကုန်၏။ အာယတန (၁၂)ပါးတို့သည် ဓာတ် (၁၈)ပါးတို့ ဖြစ်ကြကုန်၏။ ဤသို့လျှင် ခန္ဓာ-အာယတန-ဓာတ်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် အစုံဖြစ်သော ထန်းမြစ်ကို ထက်ခြမ်းခွဲလိုက်သကဲ့သို့ နှစ်ဖို့ နှစ်စုတို့ကို ပြု၍ နာမ်ရုပ်ကို ပိုင်းခြားမှတ်သား၏။ **(နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်တည်း၊ ခိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိခနန်းတည်း။)**

ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် “ဤနာမ်ရုပ်သည် တိုက်ရိုက် ဖြစ်စေတတ်သော ဟေတုအကြောင်း = ဇနက အကြောင်းတရား မရှိမူ၍ အားပေးထောက်ပံ့တတ်သော ပစ္စယအကြောင်း = ဥပတ္တမ္ဘက အကြောင်းတရား မရှိ မူ၍ ဖြစ်သည်ကား မဟုတ်။ တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေတတ်သော ဟေတုအကြောင်း = ဇနကအကြောင်းတရား ထင်ရှား ရှိသည် ဖြစ်၍သာလျှင် အားပေးထောက်ပံ့တတ်သော ပစ္စယအကြောင်းတရား = ဥပတ္တမ္ဘက အကြောင်းတရား ထင်ရှားရှိသည်ဖြစ်၍သာလျှင် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုနာမ်ရုပ်၏ ဟေတုအကြောင်းတရားကား အဘယ်ပါနည်း၊ ပစ္စယ အကြောင်းတရားကား အဘယ်ပါနည်း။ ဤသို့ ဉာဏ်ဖြင့် စူးစမ်းဆင်ခြင်လတ်သော် -

- ၁။ အဝိဇ္ဇာဟူသော အကြောင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊
- ၂။ တဏှာဟူသော အကြောင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊
- ၃။ ကံဟူသော အကြောင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊
- ၄။ အာဟာရဟူသော အကြောင်းကြောင့်လည်းကောင်း ဖြစ်ပေါ်လာရ၏။

ဤသို့ ထိုနာမ်ရုပ်၏ အကြောင်းတရားကို ပိုင်းခြားမှတ်သား၍ -

- ၁။ အတိတ်၌လည်း အကြောင်းတရားတို့သည်သာလျှင်လည်းကောင်း၊ အကြောင်းတရားတို့ကို စွဲမှီ၍ ဖြစ် ပေါ်လာကြရကုန်သော အကျိုးတရားတို့သည်သာလျှင်လည်းကောင်း ရှိကြကုန်၏။
- ၂။ အနာဂတ်၌လည်း အကြောင်းတရားတို့သည်သာလျှင်လည်းကောင်း၊ အကြောင်းတရားတို့ကို စွဲမှီ၍ ဖြစ် ပေါ်လာကြရကုန်သော အကျိုးတရားတို့သည်သာလျှင်လည်းကောင်း ရှိကြကုန်၏။
- ၃။ ယခုပစ္စုပ္ပန်၌လည်း အကြောင်းတရားတို့သည်သာလျှင်လည်းကောင်း၊ အကြောင်းတရားတို့ကို စွဲမှီ၍ ဖြစ် ပေါ်လာကြရကုန်သော အကျိုးတရားတို့သည်သာလျှင်လည်းကောင်း ရှိကြကုန်၏။

ထိုအကြောင်းတရား အကျိုးတရားထက် အပိုအလွန် ဖြစ်သော သတ္တဝါသည်လည်းကောင်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်သည် လည်းကောင်း မရှိ။ သတ္တဝါ မဖက် သက်သက်သော ရုပ်-နာမ်-ကြောင်း-ကျိုး = သင်္ခါရတရား အစုအပုံ သက်သက် သာလျှင် ရှိ၏။ ဤသို့လျှင် အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ကာလသုံးပါးတို့၌ သို့လောသို့လော တွေးတောယုံမှားခြင်း ကင်္ခါ = ဝိစိကိစ္ဆာတရားကို ကျော်လွှား လွန်မြောက်၍သွား၏။ **(ပစ္စယပရိစ္စဟဉာဏ်တည်း၊ ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ ခနန်းတည်း။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်းတွင် ထင်ရှားလတ္တံ့။)**

ဤသည်ကား ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံ ဖြစ်သော - သိသင့်သိထိုက်သော -

- ၁။ ရုပ်တရား၊
- ၂။ နာမ်တရား၊
- ၃။ အကြောင်းတရား၊
- ၄။ အကျိုးတရားဟူသော သင်္ခါရတရားတို့ကို -

ပိုင်းပိုင်းခြားခြား ထိုးထိုးထွင်းထွင်း ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သိမြင်တတ်သော ကောင်းစွာပိုင်းခြား မှတ်သား တတ်သော (= ရုပ်တရားဟု၊ နာမ်တရားဟု၊ အကြောင်းတရားဟု၊ အကျိုးတရားဟု၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ကောင်းစွာ ပိုင်းခြား မှတ်သားတတ်သော) **ဉာဏပရိညာ** မည်၏။

ဤသို့လျှင် ရုပ်-နာမ်-ကြောင်း-ကျိုး = သင်္ခါရတရားတို့ကို ကောင်းစွာပိုင်းခြား မှတ်သားပြီး၍ တည်နေသော ယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်သည် ကိုယ်တော်အား ဆယ်ပါး ဉာဏ်တော်အား ဆယ်ပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၏ သာသနာတော်၌ အရင်းအမြစ်သို့ သက်ဝင်၍ တည်နေသည် မည်ပေတော့၏။ (ရုပ်-နာမ် ကြောင်း-ကျိုး = သင်္ခါရတရားတို့ကို ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ဖြင့် သိမ်းဆည်းမိသောအခါ ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ ဖြစ်၍ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသာသနာတော်မှ မခွာနိုင်အောင် သာသနာတော်ဝယ် အမြစ်တွယ်ပြီး ဖြစ်တော့သည် - ဟူလို။)

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသာသနာတော်၌ ထောက်ရာတည်ရာကို ရအပ်သည် မည်ပေ၏။ ကောင်းရာသုဂတိ ဘုံဘဝလျှင် ကိန်းသေမြဲသော လားရာဂတိ ရှိသော **ရုဋ္ဌသောတာပန်** မည်တော့၏။ (ဤဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိနှင့် ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ စခန်းသို့ ဆိုက်ရေးအတွက် သီလဝိသုဒ္ဓိနှင့် စိတ္တဝိသုဒ္ဓိတို့ကို အခြေခံရဦးမည်သာ ဖြစ်သည်။)

ထိုသို့ အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရယူနိုင်လောက်သော သဘောရှိသော -

- ၁။ ဥတုသပ္ပာယ် = လျောက်ပတ်သော ဥတုကိုလည်းကောင်း၊
- ၂။ ပုဂ္ဂလသပ္ပာယ် = လျောက်ပတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊
- ၃။ ဘောဇနသပ္ပာယ် = လျောက်ပတ်သော ဘောဇနကိုလည်းကောင်း၊
- ၄။ ဓမ္မဿဝနသပ္ပာယ် = အနတ္တလက္ခဏသုတ္တန်ကဲ့သို့သော အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရနိုင်လောက်သော လျောက်-ပတ်သော တရားတော်ကို နာရခြင်းကိုလည်းကောင်း

ရလတ်သော် တစ်နေရာတည်း၌ တစ်ခုတည်းသော မြတ်သော ထက်ဝယ်တင်ပလ္လင်ထိုင်ခြင်းသို့ ရောက်သည် ဖြစ်၍ လက္ခဏာရေးသုံးတန်တို့သို့ တင်၍ သမ္ပသနဉာဏ် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် စသော ဝိပဿနာဉာဏ်စဉ် အတိုင်း ရုပ်-နာမ်-ကြောင်း-ကျိုး = သင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာယာဉ်တင်ကာ သုံးသပ်လတ်သော် အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရယူနိုင်ပေ၏။ ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည်ကား ဓာတ်၏အစွမ်းဖြင့် ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းလမ်းစဉ်မှ ဝိပဿနာကို နှလုံးသွင်းသော ယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်အား အရဟတ္တဖိုလ်သို့တိုင်အောင် အပြီးအဆုံးသို့ ရောက်စေနိုင်ကြောင်း စကားအစဉ်တည်း။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၂၄၁-၂၄၂။)(ဝိပဿနာရှုပုံကား ဝိပဿနာပိုင်းတွင် ထင်ရှားလတ္တံ့။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာတို့၏ ဖွင့်ဆိုချက်ကို အထူးဂရုပြု၍ ဖတ်ရှုကြည့်ပါ။ ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းဟူသည် ဓာတ်လေးပါးချည်းသက်သက် အရဟတ္တဖိုလ်ဆိုက်သည်အထိ တစ်နည်းဆိုသော် မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ် ဆိုက်သည် အထိ ရှုရသည့် ကမ္မဋ္ဌာန်းမျိုးမဟုတ်ဘဲ ဓာတ်လေးပါးကို ရှုသည့် အဆင့်၊ ရုပ်တရားကို ရှုသည့် အဆင့်၊ နာမ်တရားကို ရှုသည့် အဆင့်၊ အကြောင်းတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရှုပွားရသည့် အဆင့်၊ ဝိပဿနာ ရှုသည့် အဆင့်၊ စသည်ဖြင့် တစ်ဆင့်ပြီး တစ်ဆင့် သိမ်းဆည်းရ ရှုပွားရသည့် လုပ်ငန်းခွင်မျိုးသာ ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်ဟူသည် သမာဓိစခန်း၌ အောင်မြင်မှု ရရှိသောအခါ ယင်း သမာဓိကို ဝိပဿနာ၏ အခြေပါဒကပြု၍ ရူပကာယ = ရုပ်တရားအပေါင်းကို အဦးမူသဖြင့် - ရူပကာယ နာမကာယဟူသော ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းလျက် အကြောင်းတရားကို ရှာဖွေပြီးလျှင် အကြောင်းတရားနှင့်တကွ ထိုရုပ်နာမ်တို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်သော သတိပဋ္ဌာန်ပင် ဖြစ်ပေသည်။ အကြောင်းကား -

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - သတိပဋ္ဌာန် (၄)ပါး အခန်း

၁။ ရုပ်တရားသက်သက်ကို ဝိပဿနာရှုရုံမျှဖြင့်လည်း အရိယမဂ်သို့ မဆိုက်နိုင်။ (ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ ဝိပဿနာ မဖြစ်နိုင်။)

၂။ နာမ်တရားသက်သက်ကို ဝိပဿနာရှုရုံမျှဖြင့်လည်း အရိယမဂ်သို့ မဆိုက်နိုင်။ (ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ ဝိပဿနာ မဖြစ်နိုင်။) (အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၀။)

၃။ ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွယ်မှု = ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သဘောတရားတို့ကို အနုပောဓဉာဏ်၊ ပဋိဝေဓဉာဏ်တို့ဖြင့် မဂ်ဆိုက် ဖိုလ်ဆိုက် ထွင်းဖောက်မသိက သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခမှ မကျော်လွှား မလွန်မြောက်နိုင်။
(ဒီ-၂-၄၇။ မဟာနိဒါနသုတ်။)

ဤအကြောင်းတရားများကြောင့် ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်ဟူသည် ရုပ်တရားသက်သက်ကိုသာ နိဗ္ဗာန်ပေါက်ရှုရသည့် သတိပဋ္ဌာန်ကျင့်စဉ် မဟုတ်သည်ကိုကား သဘောပေါက်သင့်လေရာသည်။

ဤ ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်တွင် အကျုံးဝင်သော -

၁။ ပဋိကူလမနသိကာရပဗ္ဗ = (၃၂)ကောဋ္ဌာသတို့ကို ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် ပဋိကူလသဘောအားဖြင့် ရှုပွားပုံ အပိုင်း၊

၂။ နဝသိဝထိကပဗ္ဗ = သုဿန်သင်္ချိုင်းနှင့် စပ်ဆိုင်သော အသုဘအလောင်းကောင် (၉)မျိုးကို အာရုံယူ၍ ရှုရသော အသုဘဘာဝနာ (၉)မျိုး ရှုပွားပုံအပိုင်း၊

ဤအပိုင်းတို့ကို သမထကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတွင်လည်းကောင်း၊ ဝိပဿနာပိုင်းတွင်လည်းကောင်း ကြည့်ပါလေ။
(သမထကမ္မဋ္ဌာန်း အဖြစ် အားထုတ်ပုံ အပိုင်းကို သမထပိုင်းတွင်လည်းကောင်း၊ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်း အဖြစ် အားထုတ်ပုံကို ဝိပဿနာပိုင်းတွင်လည်းကောင်း ကြည့်ရှုလေ။)

ဝေဒနာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန် ပထမဆင့်

ကထဉ္စ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဝေဒနာသု ဝေဒနာနုပဿီ ဝိဟရတိ။ ဣမ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု သုခံ ဝါ ဝေဒနံ ဝေဒယမာနော “သုခံ ဝေဒနံ ဝေဒယာမိ”တိ ပဇာနာတိ။ ဒုက္ခံ ဝါ ဝေဒနံ ဝေဒယမာနော “ဒုက္ခံ ဝေဒနံ ဝေဒယာမိ”တိ ပဇာနာတိ။ အဒုက္ခမသုခံ ဝါ ဝေဒနံ ဝေဒယမာနော “အဒုက္ခမသုခံ ဝေဒနံ ဝေဒယာမိ”တိ ပဇာနာတိ။ သာမိသံ ဝါ သုခံ ဝေဒနံ ဝေဒယမာနော “သာမိသံ သုခံ ဝေဒနံ ဝေဒယာမိ”တိ ပဇာနာတိ။ နိရာမိသံ ဝါ သုခံ ဝေဒနံ ဝေဒယမာနော “နိရာမိသံ သုခံ ဝေဒနံ ဝေဒယာမိ”တိ ပဇာနာတိ။

သာမိသံ ဝါ ဒုက္ခံ ဝေဒနံ ဝေဒယမာနော “သာမိသံ ဒုက္ခံ ဝေဒနံ ဝေဒယာမိ”တိ ပဇာနာတိ။ နိရာမိသံ ဝါ ဒုက္ခံ ဝေဒနံ ဝေဒယမာနော “နိရာမိသံ ဒုက္ခံ ဝေဒနံ ဝေဒယာမိ”တိ ပဇာနာတိ။

သာမိသံ ဝါ အဒုက္ခမသုခံ ဝေဒနံ ဝေဒယမာနော “သာမိသံ အဒုက္ခမသုခံ ဝေဒနံ ဝေဒယာမိ”တိ ပဇာနာတိ။ နိရာမိသံ ဝါ အဒုက္ခမသုခံ ဝေဒနံ ဝေဒယမာနော “နိရာမိသံ အဒုက္ခမသုခံ ဝေဒနံ ဝေဒယာမိ”တိ ပဇာနာတိ။ (မ-၁-၇၅။)

ရဟန်းတို့ . . . အဘယ်သို့လျှင် ယောဂါဝစရ ရဟန်းသည် ဝေဒနာတို့၌ ဝေဒနာတို့ကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှုလေ့ရှိသည် ဖြစ်၍ နေလေသနည်း။ ရဟန်းတို့ . . . ဤသာသနာတော်၌ ယောဂါဝစရဟန်းသည် ကာယိကသုခ စေတသိကသုခဟု နှစ်မျိုးပြားသော သုခဝေဒနာကို ခံစားလျှင်လည်း “သုခဝေဒနာကို ခံစား၏”ဟု သိ၏။ ကာယိကဒုက္ခ စေတသိကဒုက္ခဟု နှစ်မျိုးပြားသော ဒုက္ခဝေဒနာကို ခံစားလျှင်လည်း “ဒုက္ခဝေဒနာကို ခံစား၏”ဟု သိ၏။ ဒုက္ခလည်း မဟုတ် သုခလည်း မဟုတ်သော အဒုက္ခမသုခ အမည်ရသော အလယ်အလတ် ခံစားမှု = ဥပေက္ခာဝေဒနာကို ခံစားလျှင်လည်း “ဥပေက္ခာဝေဒနာကို ခံစား၏”ဟု သိ၏။

ကာမဂုဏ်နှင့် စပ်သော ချမ်းသာသော သုခဝေဒနာကို ခံစားလျှင်လည်း “ကာမဂုဏ်နှင့် စပ်သော ချမ်းသာသော သုခဝေဒနာကို ခံစား၏”ဟု သိ၏။ ကာမဂုဏ်နှင့် မစပ်သော ချမ်းသာသော သုခဝေဒနာကို ခံစားလျှင်လည်း “ကာမဂုဏ်နှင့် မစပ်သော ချမ်းသာသော သုခဝေဒနာကို ခံစား၏”ဟု သိ၏။

ကာမဂုဏ်နှင့် စပ်သော ဆင်းရဲသော ဒုက္ခဝေဒနာကို ခံစားလျှင်လည်း “ကာမဂုဏ်နှင့် စပ်သော ဆင်းရဲသော ဒုက္ခ ဝေဒနာကို ခံစား၏”ဟု သိ၏။ ကာမဂုဏ်နှင့် မစပ်သော ဆင်းရဲသော ဒုက္ခဝေဒနာကို ခံစားလျှင်လည်း “ကာမဂုဏ်နှင့် မစပ်သော ဆင်းရဲသော ဒုက္ခဝေဒနာကို ခံစား၏”ဟု သိ၏။

ကာမဂုဏ်နှင့် စပ်သော ဒုက္ခလည်း မဟုတ် သုခလည်း မဟုတ်သော အဒုက္ခမသုခ အမည်ရသော အလယ်အလတ် ခံစားမှု = ဥပေက္ခာဝေဒနာကို ခံစားလျှင်လည်း “ကာမဂုဏ်နှင့် စပ်သော ဥပေက္ခာဝေဒနာကို ခံစား၏”ဟု သိ၏။ ကာမဂုဏ်နှင့် မစပ်သော ဒုက္ခလည်း မဟုတ် သုခလည်း မဟုတ်သော အဒုက္ခမသုခ အမည်ရသော အလယ်အလတ် ခံစားမှု = ဥပေက္ခာဝေဒနာကို ခံစားလျှင်လည်း “ကာမဂုဏ်နှင့် မစပ်သော ဥပေက္ခာဝေဒနာကို ခံစား၏”ဟု သိ၏။ (မ-၁-၇၅။)

ဝေဒနာအကြောင်း သိကောင်းစရာ

၁။ တတ္ထ ကာမံ ဥတ္တာနသေယျကာပိ ဒါရကာ ထညပိဝနာဒိကာလေ သုခံ ဝေဒယမာနာ “သုခံ ဝေဒနံ ဝေဒယာမာ”တိ ပဇာနန္တိ၊ န ပနောတံ ဧဝရူပံ ဇာနနံ သန္ဓာယ ဂုတ္တံ။ ဧဝရူပဉ္စိ ဇာနနံ သတ္တုပလဒ္ဓိံ နပ္ပဇဟတိ။ သတ္တသညံ န ဥဃ္ဍါဋေတိ။ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဝါ သတိပဋ္ဌာနဘာဝနာ ဝါ န ဟောတိ။ ဣမဿ ပန ဘိက္ခုနော ဇာနနံ

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - သတိပဋ္ဌာန် (၄)ပါး အခန်း

သတ္တုပလဒ္ဓိ* ပဇာတိ၊ သတ္တသညံ ဥဠါဇ္ဇေတိ၊ ကမ္မဋ္ဌာနဉ္စေဝ သတိပဋ္ဌာနဘာဝနာ စ ဟောတိ။ ဣဒဉ္စိ “ကော ဝေဒယတိ၊ ကဿ ဝေဒနာ၊ ကိံ ကာရဏာ ဝေဒနာ”တိ ဧဝံ သမ္ပဇာနဝေဒိယနံ သန္ဓာယ ဝုတ္တိ။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၂၅၁။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၉။)

ထို - သုခံ ဝါ ဝေဒနံ ဝေဒယမာနော = ကာယိကသုခ စေတသိကသုခဟု နှစ်မျိုးပြားသော ချမ်းသာသော သုခဝေဒနာကိုခံစားလျှင် - ဟူသော ပါဠိတော်၌ ပက်လက်အိပ်တတ်ကာမျှသာ ဖြစ်ကုန်သော = ပက်လက်အိပ်နေကုန်သော ကလေးသူငယ်တို့သော်မှလည်း မိခင်၏ နို့ရည်ကို သောက်စို့ရာ စသည် အချိန်ကာလ၌ ချမ်းသာသော သုခဝေဒနာကို ခံစားကုန်လတ်သော် “ချမ်းသာသော သုခဝေဒနာကို ခံစားကုန်၏”ဟု အကယ်၍ ကား သိကြပါပေကုန်၏။ သို့သော် ဤကဲ့သို့သော သဘောရှိသည့် ဤသိခြင်းမျိုးလောက်ကို ရည်ရွယ်တော်မူ၍ ထိုဒေသနာတော်ကို ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူသည်ကား မဟုတ်ပေ။ မှန်ပေသည် ဤကဲ့သို့ သဘောရှိသော ကလေးသူငယ်တို့၏ အသိမျိုးသည် -

- က။ သတ္တဝါဟူသော အယူအဆကို မပယ်စွန့်နိုင်၊
- ခ။ သတ္တဝါဟူသော အမှတ်သညာကို မခွာနိုင်၊
- ဂ။ ကမ္မဋ္ဌာန်းလည်း မဖြစ်၊ (= သမထကမ္မဋ္ဌာန်း ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းလည်း မဖြစ်၊)
- ဃ။ သတိပဋ္ဌာနဘာဝနာလည်း မဖြစ်။

အလျော်အားဖြင့်ဆိုရမူ ဤယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်၏ “ချမ်းသာသော သုခဝေဒနာကို ခံစားလတ်သော် ချမ်းသာသော သုခဝေဒနာကို ခံစား၏”ဟု သိခြင်းမျိုးသည်ကား -

- က။ သတ္တဝါဟူသော အယူအဆကို ပယ်စွန့်နိုင်၏၊
- ခ။ သတ္တဝါဟူသော အမှတ်သညာကို ပယ်ခွာနိုင်၏၊
- ဂ။ ကမ္မဋ္ဌာန်းလည်း ဖြစ်၏၊ (ဝေဒနာကမ္မဋ္ဌာန်း ဟူလိုသည်၊)
- ဃ။ သတိပဋ္ဌာနဘာဝနာလည်း ဖြစ်၏။ (ဝေဒနာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန် ဟူလိုသည်။)

မှန်ပေသည် - ဤ - သုခံ ဝါ ဝေဒနံ ဝေဒယမာနော သုခံ ဝေဒနံ ဝေဒယာမိတိ ပဇာနာတိ = ချမ်းသာသော သုခဝေဒနာကို ခံစားလျှင်လည်း ချမ်းသာသော သုခဝေဒနာကို ခံစား၏ဟု သိ၏။ - ဟူသော ဤဒေသနာတော်ကို -

- က။ အဘယ်သူသည် ခံစားပါသနည်း၊
- ခ။ အဘယ်သူ၏ ခံစားခြင်း ဝေဒနာ ဖြစ်ပါသနည်း၊
- ဂ။ အဘယ်အကြောင်းကြောင့် ခံစားခြင်း ဝေဒနာသည် ဖြစ်ပေါ်လာပါသနည်း -

ဤသို့ ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် သိသူ၏ ခံစားခြင်းမျိုးကို ရည်ရွယ်တော်မူ၍ ဘုရားရှင်သည် ယင်းဒေသနာတော်ကို ဟောကြားတော်မူခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ (ဤအမေး၏ အဖြေကို ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင် မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်သဖြင့် ဖြေဆိုနိုင်သူ၏ ခံစားမှုမျိုးကို ဘုရားရှင်သည် ရည်ညွှန်းထားတော်မူသည် ဟူလိုသည်။ ယင်းမေးခွန်းတို့၏ အဖြေတို့မှာ ဤသို့တည်း။)

- ၂။ (က) တတ္ထ ကော ဝေဒယတီတိ န ကောစိ သတ္တော ဝါ ပုဂ္ဂလော ဝါ ဝေဒယတိ။
- (ခ) ကဿ ဝေဒနာတိ န ကဿစိ သတ္တဿ ဝါ ပုဂ္ဂလဿ ဝါ ဝေဒနာ။
- (ဂ) ကိံ ကာရဏာ ဝေဒနာတိ ဝတ္ထုအာရမ္မဏာ စ ပနေသာ ဝေဒနာ။

တသ္မာ ဧသ ဧဝံ ပဇာနာတိ “တံ တံ သုခါဒီနံ ဝတ္ထု အာရမ္မဏံ ကတ္တာ ဝေဒနာဝ ဝေဒယတိ၊ တံ ပန ဝေဒနာပဝတ္ထိံ ဥပါဒါယ “အဟံ ဝေဒယာမိ”တိ ဝေါဟာရမတ္ထံ ဟောတီ”တိ။

ဧဝံ ဝတ္ထု အာရမ္မဏံ ကတ္တာ ဝေဒနာဝ ဝေဒယတိတိ သလ္လက္ခေန္တော “ဧသ သုခံ ဝေဒနံ ဝေဒယာမိ”တိ ပဇာနာတိတိ ဝေဒိတဗ္ဗော စိတ္တလပဗ္ဗတေ အညတရော ထေရော ဝိယ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၂၅၁။)

ထိုမေးခွန်းပြဿနာ သုံးမျိုးတို့တွင် -

- (က) အဘယ်သူသည် ခံစားပါသနည်းဟူမူ တစ်စုံတစ်ယောက်သော သတ္တဝါသည်လည်းကောင်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်းကောင်း ခံစားသည် မဟုတ်။
- (ခ) အဘယ်သူ၏ ခံစားခြင်း ဝေဒနာ ဖြစ်ပါသနည်းဟူမူ - တစ်စုံတစ်ယောက်သော သတ္တဝါ၏လည်းကောင်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း ခံစားခြင်း ဝေဒနာ မဟုတ်။
- (ဂ) အဘယ်အကြောင်းကြောင့် ခံစားခြင်း ဝေဒနာသည် ဖြစ်ပေါ်လာပါသနည်းဟူမူ - ဤဝေဒနာသည် ဝေဒနာ၏ တည်ရာ အာရုံရှိသည် ဖြစ်၍ ခံစားခြင်း ဝေဒနာသည် ဖြစ်ပေါ်လာရ၏။

ထိုကြောင့် ဤယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤသို့ သိ၏။ - “သုခ စသော ဝေဒနာတို့၏ တည်ရာ စွဲမှီရာ အာရုံအကြောင်းတရားကို အာရုံပြု၍ ဝေဒနာမည်သော သဘောတရားကသာ ခံစား၏။ တစ်ဖန် ထိုဝေဒနာ၏ ဖြစ်ခြင်းကိုပင် အစွဲပြု၍ (ဉာဏ်ဖြင့် ကပ်ယူ၍ ဉာဏ်ဖြင့် ရှုနိုင်၍) “ငါသည် ခံစား၏”ဟု ဤသို့ ခေါ်ဝေါ် ပြောဆိုရုံမျှသည်သာ ဖြစ်၏။” - ဤသို့ သိ၏။ ဤသို့လျှင် သုခဝေဒနာ စသည်တို့၏ တည်ရာ စွဲမှီရာအာရုံ အကြောင်းတရားကို အာရုံပြု၍ ဝေဒနာကသာလျှင် (ခံစားတတ်သည့် ဝေဒနာကသာလျှင်) ခံစား၏။ - ဟု ဤသို့ ကောင်းစွာ ဉာဏ်ဖြင့် မှတ်သားနိုင်သော ဉာဏ်ဖြင့် ရှုမြင်နိုင်သော ဤယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် “သုခ ဝေဒနာကို ခံစား၏”ဟု ကွဲကွဲပြားပြား သိ၏ဟူ၍ (ကွဲကွဲပြားပြား သိသူဟူ၍) သိပါလေ။ စိတ္တလတောင်ကျောင်း ၌ သီတင်းသုံးတော်မူသော မထင်ရှားသော မထေရ်မြတ်ကြီးတစ်ပါးကဲ့သို့ မှတ်ပါ။

ခံစားမှုကို ကွဲကွဲပြားပြား သိပုံ

သမ္ပဇာနဿ ဝေဒိယနံ သမ္ပဇာနဝေဒိယနံ။ ဝတ္ထုန္တိ သုခါဒီနံ အာရမ္မဏမာဟ၊ တေန ဝတ္ထု အာရမ္မဏံ ဧတိဿာတိ ဝတ္ထုအာရမ္မဏာတိ သမာသော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဝေါဟာရမတ္ထံ ဟောတီတိ ဧတေန “သုခံ ဝေဒနံ ဝေဒယာမိ”တိ ဣဒံ ဝေါဟာရမထွေနေ ဝုတ္တန္တိ ဒဿေတိ။ (မူလဋီ-၂-၁၅၆။)

သမ္ပဇာနဿာတိ သမ္မာ ပကာရေဟိ ဇာနန္တဿ၊ ဝတ္ထာရမ္မဏေဟိ သဒ္ဓိံ သုခသာမိသာဒိပ္ပကာရေဟိ အဝိပရိတံ ဝေဒနံ ဇာနန္တဿာတိ အတ္ထော။ ပုဗ္ဗဘာဂဘာဝနာ ဝေါဟာရာနုသာရေနေဝ ပဝတ္တတီတိ အာဟ “ဝေါဟာရမထွေနေ”တိ။ ဝေဒယာမိတိ “အဟံ ဝေဒယာမိ”တိ အတ္ထုပနာယိကာ ဝုတ္တာတိ၊ ပရိညာတဝေဒနောပိ ဝါ ဥပ္ပန္နာယ သုခဝေဒနာယ လောကဝေါဟာရေန “သုခံ ဝေဒနံ ဝေဒယာမိ”တိ ဇာနာတိ၊ ဝေါဟရတိ စ၊ ပဂေဝ ဣတရော။ တေနာဟ “ဝေါဟာရမထွေနေ ဝုတ္တ”န္တိ။ (အနုဋီ-၂-၁၅၇။)

ဤအထက်ပါ မူလဋီကာနှင့် အနုဋီကာတို့ကား ဝေဒနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းနေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦး၏ သန္တာန်ဝယ် ဝေဒနာကို ကွဲကွဲပြားပြား သိပုံ အခြင်းအရာကို ဖော်ပြသော အဖွင့်စကားရပ်တို့ပင် ဖြစ်ကြသည်။ ဆိုလိုရင်းမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏ -

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - သတိပဋ္ဌာန် (၄)ပါး အခန်း

ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် သိသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ခံစားခြင်းသည် သမ္မဇာနဓဝေဒီယန မည်၏။ ဝေဒနာ၏ တည်ရာအကြောင်းတရား ဖြစ်ကုန်သော အာရုံတို့နှင့် အတူတကွ ကာမဂုဏ်တို့နှင့် စပ်သော ကာမဂုဏ်ကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ချမ်းသာသော သုခဝေဒနာ၊ ကာမဂုဏ်တို့နှင့် မစပ်သော ကာမဂုဏ်မှ ထွက်မြောက်ကြောင်း = နေက္ခမ္မဓာတ်တို့ကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ချမ်းသာသော သုခဝေဒနာ - ဤသို့စသော အပြားတို့ဖြင့် မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ဝေဒနာကို သိမှုကို သမ္မဇာန = ကွဲကွဲပြားပြား သိမှု ဟု ဆိုလို၏။

ထို့ကြောင့် - ဝတ္ထုအာရမ္မဏာ - ဟူသော ပုဒ်ကို - ဝတ္ထု အာရမ္မဏံ ဧတိဿာတိ ဝတ္ထုအာရမ္မဏာ ဟု ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံ ပြုပါ။ ဝေဒနာဟူသည် တည်ရာအာရုံ အကြောင်းတရားရှိသော တရားဟု ဆိုလို၏။

ဝေဒနာကို သိမ်းဆည်း ရှုပွားတော့မည့် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် -

၁။ ဝေဒနာ၏ မှီရာဝတ္ထုရုပ်၊

၂။ ဝေဒနာ၏ စွဲမှီရာ တည်ရာ အကြောင်းဖြစ်သည့် အာရုံ -

ဤနှစ်မျိုးတို့ကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိထားရမည် ဖြစ်သည်။ သိမ်းဆည်းနိုင် ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်ရမည် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ သိမ်းဆည်းနိုင် ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်သော အခါမှ ဝေဒနာကို သိမ်းဆည်းခဲ့သော် ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူခဲ့သော် ဝေဒနာကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ကွဲကွဲပြားပြား သိရှိမည် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ကွဲကွဲပြားပြား သိသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝေဒနာကို သိအောင် မပွားများမီ မသိမ်းဆည်းနိုင်မီ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားမယူနိုင်မီ ရှေးအဖို့က ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲခဲ့သည့်အတိုင်း ထိုထိုဝေဒနာ၏ ဖြစ်ခြင်းကို အစွဲပြု၍ “ငါသည် သုခဝေဒနာကို ခံစား၏” ဤသို့ စသည့် စကားကို လူတို့ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲနေကျ ဝေါဟာရသို့ အစဉ်လိုက်သည်၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင် မိမိကိုယ်ကို ဉာဏ်ဖြင့် ကပ်ဆောင်၍ ပြောဆိုရုံမျှသာ ဖြစ်၏။ ဝေဒနာကို ပရိညာပညာ သုံးမျိုးဖြင့် ပိုင်းခြားသိပြီးသော သူတော်ကောင်းသည်လည်း သုခဝေဒနာသည် ဖြစ်ပေါ်လာလတ်သော် လူတို့ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲသည့် လောကဝေါဟာရအားဖြင့် “ငါသည် သုခဝေဒနာကို ခံစား၏”ဟုသိ၏။ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲမှုလည်း ပြုသေး၏။ ပရိညာပညာသုံးမျိုးလုံးဖြင့် ဝေဒနာကို ပိုင်းခြားမသိသေးသော ဝေဒနာကို သိမ်းဆည်းဆဲ ဉာဏ်ဖြင့်ပိုင်းခြားယူနေဆဲဖြစ်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အဖို့ကား အဘယ်မှာလျှင် ဆိုဖွယ်ရာ ရှိနိုင်တော့အံ့နည်း၊ လူတို့ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲသည့် ဝေါဟာရအတိုင်း ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲရတော့သည်သာဟု ဆိုလိုသည်။ (မူလဋီ-၂-၁၅၆။ အနုဋီ-၂-၁၅၇။)

မထင်ရှားသော မထေရ်မြတ်ကြီးတစ်ပါး

ဤဝေဒနာပိုင်းတွင် ဝေဒနာကို ကွဲကွဲပြားပြား သိပုံ အခြင်းအရာကို ပေါ်လွင်ထင်ရှားစေရန်အတွက် သီဟိုဠ်ကျွန်း စိတ္တလတောင်ကျောင်းတိုက်၌ သီတင်းသုံးတော်မူသော မထေရ်မြတ်ကြီး တစ်ပါး၏ထုံးကို အဋ္ဌကထာတွင် ဤသို့ ဆက်လက် တင်ပြထား၏။

၃။ ထေရော ကိရ အဖာသုကကာလေ ဗလဝဝေဒနာယ နိတ္ထုနန္တော အပရာပရံ ပရိဝတ္တတိ၊ တမေကော ဒဟရော အာဟ “ကတရံ ဝေါ ဘန္တေ ဌာနံ ရုဇ္ဇတီ”တိ၊ - အာဝုသော ပါဠိယေက္ကံ ရုဇ္ဇနဌာနံ နာမ နတ္ထိ၊ ဝတ္ထု အာရမ္မဏံ ကတွာ ဝေဒနာဝ ဝေဒယတီတိ။

ဧဝံ ဇာနနကာလတော ပဋ္ဌာယ အဓိဝါသေတုံ ဝဋ္ဋတိ နော ဘန္တေတိ။

အဓိဝါသေမိ အာဝုသောတိ။

အဓိဝါသနာ ဘန္တေ သေယျာတိ။

ထေရော အဓိဝါသေသိ။ ဝါတော ယာဝ ဟဒယာ ဖာလေသိ။ မဉ္ဇကေ အန္တာနိ ရာသီကတာနိ အဟေသံ။ ထေရော ဒဟရဿ ဒဿေသိ - “ဝဋ္ဋတာဝုသော ဧတ္တကာ အဓိဝါသနာ”တိ။ ဒဟရော တုဏှိ အဟောသိ။ ထေရော ဝီရိယသမာဓိ ယောဇေတွာ သဟပဋိသမ္ဘိဒါဟိ အရဟတ္တံ ပါပုဏှိတွာ **သမသီသီ** ဟုတွာ ပရိနိဗ္ဗာယိ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၂၅၁။)

မထေရ်ကြီးသည် မကျန်းမာသောအခါ အင်အား ကြီးမားပြင်းထန်သော ဝေဒနာကြောင့် ငြီးတွားလျက် တပြောင်းပြန်ပြန် လူးလိမ့်နေ၏။ ထိုမထေရ်ကြီးကို ရဟန်းငယ်တစ်ပါးက - “အရှင်ဘုရား . . . အရှင်ဘုရားတို့၏ သန္တာန်ဝယ် အဘယ်မည်သော အရပ်သည် နာကျင်ပါသနည်း”ဟု လျှောက်ထား၏။ “ငါ့ရှင် အသီးအခြား တစ်ခုသော နာကျင်သော အရပ်မည်သည် မရှိပါ။ ဒုက္ခဝေဒနာ၏ တည်ရာအကြောင်း ဖြစ်သည့် အာရုံကို အာရုံပြု၍ ဝေဒနာကသာလျှင် ခံစားနေ၏။” - ဤသို့ မိန့်ကြားလိုက်၏။

[မထေရ်မြတ်ကြီးကား - ရုပ်တုံးရုပ်ခဲ နာမ်တုံးနာမ်ခဲဟူသော ယနအတုံးအခဲတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးလျက် ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းနိုင်သဖြင့် နာကျင်ကိုက်ခဲသော နေရာကို ရှာမတွေ့ခြင်း ဖြစ်၏။ နာကျင်ကိုက်ခဲသည့် နေရာကို ဓာတ်ကြီး (၄)ပါး စိုက်ရှုလိုက်ပါက ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များကိုသာ တွေ့ရှိမည် ဖြစ်၏။ ယင်းရုပ်ကလာပ်များကို ပရမတ်သို့ဆိုက်အောင် ဓာတ်ခွဲနိုင်ပါက ပရမတ္ထဓာတ်သား ရုပ်တရားသက်သက်ကိုသာ တွေ့ရှိမည် ဖြစ်၏။ ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်ပါက သတ္တသညာ ကွာပြီဖြစ်၏။ သတ္တသညာ ကွာသွားသော် နာကျင်သည့် နေရာကို ရှာမတွေ့နိုင်တော့ပြီ ဖြစ်၏။ နာကျင်သည့် နေရာဟူသည် သတ္တသညာ မကွာခင် မကွာမီအတွင်း၌သာ တွေ့ရှိနိုင်သောကြောင့်တည်း။ တစ်ဖန် ယင်းရုပ်တရားတို့ကား မဖြစ်ခင် မဖြစ်မီက မရှိခြင်း၊ ဖြစ်ပြီးနောက် မရှိခြင်းဟူသော မရှိခြင်း နှစ်ခုတို့၏ အလယ်၌သာလျှင် ယာယီ အခိုက်အတန့်အားဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဓမ္မသဘာဝတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။ ယာယီဟူသည်မှာလည်း မျက်စိတစ်မှိတ် လျှပ်တစ်ပြက် လက်ဖျစ်တစ်တွက် တစ်စက္ကန့်ဟူသော အချိန်ကာလကို အကြိမ်ပေါင်း ကုဋေ (၅၀၀၀)ခန့်လောက် ပုံပါက တစ်ပုံခန့်လောက်သာ သက်တမ်းရှိကြသည့် ယာယီမျိုးဖြစ်၏။ ဤ၌ - **ခန့်လောက်** - ဟု ဆိုပါသည်။ အတိအကျ မဆိုလိုပါ။ အလွန်အလွန် တိုတောင်းသော သက်တမ်းကာလ ရှိကြောင်းကိုသာ ပြောဆိုလိုရင်း ဖြစ်သည်။ ထိုမျှလောက် လျင်လျင်မြန်မြန် ဖြစ်ပျက်နေသော ရုပ်တရားတို့ကို ပရမတ္ထ ဉာဏ်စက္ခုဖြင့် ထင်းထင်းလင်းလင်း ရှင်းရှင်းဘွင်းဘွင်း သိမြင်နေသော ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးအဖို့ လက် ခြေ ဦးခေါင်း ခါး ပေါင် တင်ပါး စသည့် နေရာကိုကား ရှာမတွေ့နိုင်တော့ပြီ။ အလွန် လျင်လျင်မြန်မြန် ဖြစ်ပျက်နေသော ရုပ်ပရမတ် အစဉ်အတန်းကိုသာ ဉာဏ်စက္ခုဖြင့် တွေ့မြင်နေရသောကြောင့် ဖြစ်၏။ ဝေဒနာကို ရှုတော့မည့် ယောဂီသူတော်ကောင်း တစ်ဦးသည်လည်း ထိုမထေရ်ကြီးကဲ့သို့ပင် ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်နေသူ နာကျင်ကိုက်ခဲသည့် နေရာကို ရှာမတွေ့သူ ဖြစ်ရမည်။ နာကျင်ကိုက်ခဲသည့် နေရာကို ရှာတွေ့နေသေးပါက ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင် မဆိုက်သေး၊ ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်မဆိုက်သေးပါက အနတ္တရောင်ခြည်တော်၏ တင့်တယ်စမ္မယ်စွာ ကွန့်မြူးထွက်ပေါ်လာရေးမှာ အလွန်အလွမ်းဝေးလျက်ပင် ရှိနေဦးမည် ဖြစ်သည်။ သို့အတွက် “ဝေဒနာ၏ တည်ရာ အာရုံအကြောင်းတရားကို အာရုံပြု၍ ဝေဒနာကပင် ခံစားနေရပါသည်။ နာကျင်ကိုက်ခဲသည့် နေရာဟူသည် သီးသန့် မရှိပါ။”ဟု မထေရ်မြတ်ကြီးက အဖြေပေးနေခြင်းဖြစ်၏။ ထိုမထေရ်ကြီး၏ အသိဉာဏ်မျိုးကို ရရှိအောင် ဝေဒနာကို သိမ်းဆည်း ရှုပွားတော့မည့် ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် သို့မဟုတ် ဝေဒနာဦးဆောင်သည့် နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သိမ်းဆည်း ရှုပွားတော့မည့် ပုဂ္ဂိုလ်သည် ယေဘုယျအားဖြင့် (အထူးသဖြင့် သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိက ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်မှု) ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သိမ်းဆည်းပြီး ဖြစ်ရမည်ဟု အဋ္ဌကထာများက စည်းကမ်း သတ်မှတ်ပေးထား၏။ အမှန်တရားကို မြတ်နိုးသူတိုင်း လိုက်နာရမည့် စည်းကမ်းပင် ဖြစ်သည်။ အောက်တွင် ထင်ရှားလတ္တံ့။ ဆက်ဖတ်ပါ။]

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - သတိပဋ္ဌာန် (၄)ပါး အခန်း

ထိုကဲ့သို့ မထေရ်မြတ်ကြီးက - ဝေဒနာ၏ တည်ရာအကြောင်းတရား ဖြစ်သည့် အာရုံကို အာရုံပြု၍ ဝေဒနာကသာလျှင် ခံစားနေ၏။ - ဟု အဖြေပေးလိုက်သောအခါ သီတင်းငယ် ရဟန်းတော်က ဤသို့ ဆက်လက်၍ လျှောက်ထား၏။

“အရှင်ဘုရား . . . ဤသို့ကလောက် အသိဉာဏ်ပေါက်နေသော အခါမှ စ၍ ယင်းဝေဒနာကို သည်းခံခြင်းငှာ သင့်မြတ်သည် မဟုတ်ပါလား ဘုရား . . .”ဟု လျှောက်ထား၏။

“ငါ့ရှင် . . . သည်းခံပါအံ့”ဟု မထေရ်မြတ်ကြီးက ပြန်လည်၍ မိန့်ကြားတော်မူလိုက်၏။ ထိုအခါ သီတင်းငယ် ရဟန်းတော်က - “အရှင်ဘုရား . . . သည်းခံခြင်းသည် မြတ်ပါ၏”ဟု လျှောက်ထား၏။

ထိုအချိန်တွင် မထေရ်မြတ်ကြီးသည် ဆင်းရဲသည့် ဒုက္ခဝေဒနာကို ကြိတ်မှိတ်၍ သည်းခံတော်မူလေပြီ။ လေသင်ဓုန်းသည် မထေရ်မြတ်ကြီး၏ နှလုံးအိမ်သို့တိုင်အောင် (= နှလုံးအိမ်သို့ ရောက်သည်တိုင်အောင်) ရင်ဘတ်ကို ပွင့်ထွက်သွားအောင် ဖောက်ခွဲလိုက်၏။ (နှလုံးသို့ခိုက်ရုံသာ ဖောက်ခွဲသည်၊ နှလုံးအိမ်ကား ကျန်သေး၏။) ထိုအခါ မထေရ်မြတ်ကြီး သီတင်းသုံးနေတော်မူသော ညောင်စောင်းငယ်ထက်၌ မထေရ်မြတ်ကြီး၏ အူတို့သည် အစုလိုက် အပုံလိုက် စုပုံနေကြကုန်၏။ ထိုအခါ မထေရ်မြတ်ကြီးက သီတင်းငယ် ရဟန်းတော်အား

“ငါ့ရှင် . . . ဤမျှ အတိုင်းအရှည် ရှိသော သည်းခံခြင်းသည် သင့်မြတ်ပါ၏လော” - ဤသို့ ပြောပြလေ၏။

သီတင်းငယ်ရဟန်းတော်ကား ထိုအချိန်တွင် စကားတို့ မပြန်နိုင်တော့ဘဲ ဆိတ်ဆိတ်ပင် နေလိုက်ရတော့၏။

မထေရ်မြတ်ကြီးကား အူများ အပြင်သို့ ပေါက်ကွဲမထွက်လာမီအချိန်၌ ဝေဒနာကို ကြိတ်မှိတ်၍ အပြင်းအထန် ကြိုးစားကာ သည်းခံနေတော်မူရရှာ၏။ ဝီရိယကား လွန်ကဲနေ၏။ “ဝီရိယလွန်သော် ဥဒ္ဓစ္စ”ဟု ဆိုရိုးရှိသည့်အတိုင်း ဝေဒနာကို သည်းခံခြင်း အဓိဝါသနာဝီရိယက လွန်ကဲနေရသဖြင့် စိတ်ငြိမ်သက်မှု သမာဓိကို မရရှိနိုင်ဖြစ်နေခဲ့၏။ သို့သော် လေက ဝမ်းဗိုက်ကို ဖောက်ခွဲလိုက်သောအခါ အူများလည်း ညောင်စောင်းငယ်ထက်၌ စုပုံ ထပ်နေသောအခါ ဆင်းရဲနေသည့် ဝေဒနာမှာ လျော့သွား၏။ ထိုအချိန်တွင် ဝီရိယနှင့် သမာဓိကို ညီမျှအောင်၊ မိမိ မိမိတို့၏ ကိစ္စကို အညီအမျှ ရွက်ဆောင်သော အားဖြင့် အယုတ်အလွန် မရှိအောင် ပြု၍ ဝိပဿနာဘာဝနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းတော်မူလတ်သော် ပဋိသမ္ဘိဒါလေးပါးတို့နှင့် အတူတကွ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူ၏။ မိမိရရှိပြီးသော မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ် နိဗ္ဗာန် စသည်တို့ကို ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာ ဇော၏ အဆုံး၌ ပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန်တော်မူလေသည်။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၂၅၁။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၉-၂၈၀။)

သုခဝေဒနာကို ခံစားလတ်သော် သုခဝေဒနာကို ခံစား၏ဟု ကွဲကွဲပြားပြား သိသကဲ့သို့ အလားတူပင် - ဒုက္ခဝေဒနာကို၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာကို၊ ကာမဂုဏ်နှင့် စပ်သော သုခဝေဒနာကို၊ ဒုက္ခဝေဒနာကို၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာကို၊ ကာမဂုဏ်နှင့် မစပ်သော သုခဝေဒနာကို၊ ဒုက္ခဝေဒနာကို၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာကို ခံစားလတ်သော် ကာမဂုဏ်နှင့် မစပ်သော ဥပေက္ခာဝေဒနာကို ခံစား၏ဟု ကွဲကွဲပြား သိ၏ (= သိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ပါ။)

(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၂၅၂။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၈၀။)

ဒုက္ခဝေဒနာ ရှုကွက် ပုံစံတစ်ခု

အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် ကာယိကဒုက္ခဝေဒနာ ပါဝင်သည့် ကာယဝိညာဏ်နှင့် တကွသော ကာယဒွါရဝိတိ၊ မနောဒွါရဝိတိ စိတ်အစဉ်များ၏ အတွင်း၌ တည်ရှိကြသော နာမ်တရားတို့ကို ဝေဒနာကို အဦးမူ၍ သိမ်းဆည်း ရှုပွားလိုခဲ့ပါလျှင် ရှေးဦးစွာ ရုပ်တရားတို့ကို စတင်၍ သိမ်းဆည်းရမည်။

၁။ သမာဓိကို အဆင့်ဆင့် ထူထောင်ပါ။

၂။ အသင်သူတော်ကောင်း၏ သန္တာန်ဝယ် ကာယိက ဒုက္ခဝေဒနာ ပြင်းပြင်းထန်ထန် ဖြစ်ပေါ်နေသည့် နေရာ တစ်ခု၌ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို စိုက်ရှူပါ။ ဥပမာ- တင်ပါးတစ်နေရာဟု ဆိုကြပါစို့၊ ထိုတင်ပါးနေရာ၌ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို စိုက်ရှူပါ။ (နေရာဟူသည် သတ္တသညာ မကွာခင် ရှုတတ်အောင် သတ်မှတ်ပြခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ ရုပ် ယန အတုံးအခဲများ ပြုသွား၍ ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်သောအခါ နေရာမရှိတော့ပြီ ဖြစ်သည်။)

၃။ ထိုသို့ တင်ပါးနေရာတွင် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို စိုက်၍ ရှုခဲ့သော် ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အဝါးဝစွာ လေ့လာ နိုင်နင်းထားပြီးသော အသင်သူတော်ကောင်း၏ အသိဉာဏ်ဝယ် မကြာမီ အချိန်အနည်းငယ် အတွင်းမှာပင် ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များကို လွယ်ကူစွာ ဉာဏ်ဖြင့် တွေ့မြင်ရမည် ဖြစ်သည်။ ထိုရုပ်ကလာပ်များကို သဘောတူရာ ပေါင်းစု၍ ခွဲတမ်းချလိုက်သော် ရုပ်ကလာပ် အမျိုးအစား (၅)မျိုး၊ ရုပ်အမျိုးအစား (၄၄)မျိုး ရှိ၏။

ကာယဒသကကလာပ်၊ ဘာဝဒသကကလာပ်၊ စိတ္တဇအဋ္ဌကလာပ်၊ ဥတုဇအဋ္ဌကလာပ်၊ အာဟာရဇ အဋ္ဌကလာပ်ဟု ရုပ်ကလာပ်အမျိုးအစား (၅)မျိုး၊ ရုပ်အမျိုးအစား (၄၄)မျိုး ဖြစ်သည်။ ဤ၌ ရုပ်ကလာပ် အမျိုး အစားသာ (၅)မျိုး ဖြစ်သည်။ ရုပ်ကလာပ် တစ်မျိုးတစ်မျိုး၌ ရုပ်ကလာပ် အရေအတွက်ကား မရေမတွက်နိုင်အောင် များစွာပင် ရှိ၏။ အလားတူပင် ရုပ်အမျိုးအစားသာ (၄၄)မျိုး ဖြစ်သည်။ ရုပ်တစ်မျိုး တစ်မျိုး၌ အရေအတွက်ကား မရေမတွက်နိုင်အောင် များစွာပင် ရှိနေ၏။ ယင်းရုပ်တရားအားလုံးတို့ကို ခြုံငုံ၍ သိမ်းဆည်းပါ။

၄။ ထို (၄၄)မျိုးသော ရုပ်တို့တွင် အကျုံးဝင်သော ကာယအကြည်ဓာတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဟဒယဝတ္ထုတွင် မှီ၍ ဖြစ်နေသော ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်ကိုလည်းကောင်း ပြိုင်တူထင်အောင် ပူးတွဲသိမ်းဆည်းပါ။

၅။ ထို မိမိသိမ်းဆည်းထားသော ကာယအကြည်ဓာတ်နှင့် အနီးကပ်ဆုံး ရုပ်ကလာပ်တစ်ခု၌ သို့မဟုတ် ရုပ် ကလာပ်အများစု၌ တည်ရှိကြသော ပထဝီဓာတ်၊ တေဇောဓာတ်၊ ဝါယောဓာတ်တို့တွင် သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲနေသော ဓာတ်တစ်ခုကို လှမ်း၍ အာရုံယူပါ။ ဥပမာ -

- (က) မာမူ ပထဝီဓာတ်က သတ္တိလွန်ကဲနေလျှင် မာမူ ပထဝီဓာတ်ကို၊
- (ခ) ပူမူ တေဇောဓာတ်က သတ္တိလွန်ကဲနေလျှင် ပူမူ တေဇောဓာတ်ကို၊
- (ဂ) ထောက်ကန်မှု တွန်းကန်မှု ဝါယောဓာတ်က သတ္တိလွန်ကဲနေလျှင် ထောက်ကန်မှု တွန်းကန်မှု ဝါယော ဓာတ်ကို လှမ်းအာရုံယူပါ။ မိမိ ရှုပွားလိုသော ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ် = ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ ပါဝင်သည့် ရုပ်ကလာပ်ဘက် ၌လည်း ရုပ်ယန အတုံးအခဲ ပြုပါစေ၊ ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင် ဆိုက်ပါစေ။

၆။ ထိုလွန်ကဲနေသော ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ်တစ်ခုခုက မိမိနှင့် အနီးကပ်ဆုံးဖြစ်သည့် ကာယအကြည်ဓာတ်ကိုလည်း ကောင်း၊ ဘဝင် မနောအကြည်ဓာတ်ကိုလည်းကောင်း ပြိုင်တူ ရိုက်ခတ်သောအခါ ယင်းဒွါရနှစ်ခု၌ ပြိုင်တူ ထင်လာသောအခါ ကာယဒွါရဝီရိယိတိနှင့် မနောဒွါရဝီရိယိတိများသည် ဝီရိယတစ်ခုနှင့် တစ်ခု အကြားဝယ် ဘဝင်များခြားလျက် အကြိမ်များစွာ ဖြစ်ပေါ်လာကြမည် ဖြစ်သည်။ ထိုနာမ်တရားတို့ကို ဝေဒနာကို အဦးမူ၍ သိမ်းဆည်းပါ။

ယောနိသောမနသိကာရဖြစ်က ဇောများမှာ ကုသိုလ်ဇောများ ဖြစ်ကြမည်။ အယောနိသော မနသိကာရ ဖြစ်က အကုသိုလ်ဇောများ ဖြစ်ကြမည်။ တစ်ဖန် ယင်းဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ်ကို -

၁။ ရုပ်တရားဟု၊

၂။ အနိစ္စဟု၊

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - သတိပဋ္ဌာန် (၄)ပါး အခန်း

- ၃။ ဒုက္ခဟု၊
- ၄။ အနတ္တဟု၊
- ၅။ အသုဘဟု -

ဤသို့ သိနေသော မနောဒွါရဝီရိယ (အကောင်းအုပ်စု) နာမ်တရားတို့ကိုလည်း ဝေဒနာကို အဦးမူ၍ သိမ်းဆည်းပါ။ ထိုနောင် ရုပ်-နာမ် ခွဲပါ။ ရုပ်နာမ်ကို ပိုင်းခြား မှတ်သားပါ။ ကြွင်းကျန်သော ရုပ်နာမ်တို့ကိုလည်း အလားတူပင် ဆက်လက် သိမ်းဆည်း ရှုပွားပါ။ ထိုနောင် ဝေဒနာကို အဦးမူ၍ သိမ်းဆည်းထားသော ယင်းနာမ် ရုပ်တို့၏ အကြောင်းတရားတို့ကို ရှုဖွေပြီးလျှင် အကြောင်းတရားနှင့် တကွ ယင်းနာမ်ရုပ်တို့ကို လက္ခဏာရေး သုံးတန်တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ခဲ့သော် အထက်ပါ စိတ္တလတောင်ကျောင်း၌ သီတင်းသုံးတော်မူသော မထေရ်မြတ်ကြီးကဲ့သို့ ပါရမီအားလျော်စွာ အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရယူနိုင်လေရာသည်။

သတိဖြူပါ - ပူမှု အေးမှုကား တေဇောဓာတ် ဖြစ်၏။ ရုပ်တရား ဖြစ်၏။ ဝေဒနာကား နာမ်တရား ဖြစ်၏။ ပူမှု အေးမှုကို ဝေဒနာလုပ်၍ ရှုနေလျှင်ကား အသင်သူတော်ကောင်း၏ ဘာဝနာသည် “ကျီးလည်း မမည် ကြက် လည်း မဟုတ်” - ဖြစ်ချေတော့မည်။ သတိရှိစေ။

ကမ္မဋ္ဌာန်း နှစ်မျိုး

သမထပိုင်း = သမာဓိ ထူထောင်သည့် အပိုင်းတွင် ကမ္မဋ္ဌာန်း (၄၀) ရှိ၏။ ဝိပဿနာပိုင်းတွင်ကား ရုပ် ကမ္မဋ္ဌာန်း နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းဟု ကမ္မဋ္ဌာန်း နှစ်မျိုး ရှိပေသည်။ ယင်း ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်း နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုပင် -

- ၁။ ရူပပရိဂ္ဂဟ = ရုပ်ကို သိမ်းဆည်းခြင်း = ရုပ်ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူခြင်း = ရုပ်ကို သိမ်းဆည်းကြောင်း ဉာဏ်ဟုလည်းကောင်း၊
- ၂။ အရူပပရိဂ္ဂဟ = နာမ်ကို သိမ်းဆည်းခြင်း = နာမ်ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူခြင်း = နာမ်ကို သိမ်းဆည်း ကြောင်း ဉာဏ်ဟုလည်းကောင်း အသီးအသီး ခေါ်ဆို၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၂၅၂။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၈၀။)

ဒုဝိဓဉ် ကမ္မဋ္ဌာန် ရူပကမ္မဋ္ဌာန် အရူပကမ္မဋ္ဌာန်၊ ရူပပရိဂ္ဂဟော အရူပပရိဂ္ဂဟောတိပိ ဧတဒေဝ ဝုစ္ဆတိ။
(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၂၅၂။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၈၀။)

အရူပကမ္မဋ္ဌာန် အရူပပရိဂ္ဂဟံ၊ အရူပဓမ္မမုခေန ဝိပဿနာဘိနိဝေသန္တိ အတ္ထော။ ရူပကမ္မဋ္ဌာနေန ပန သမထာဘိနိဝေသောပိ သင်္ဂယုတိ၊ ဝိပဿနာဘိနိဝေသော ပန ဣဓာဓိပ္ပေတောတိ ဒဿေန္တော အာဟ “**ရူပ-ပရိဂ္ဂဟော အရူပပရိဂ္ဂဟောတိပိ ဧတဒေဝ ဝုစ္ဆတိ**”တိ။ (မ-ဋီ-၁-၃၆၈။)

အရူပကမ္မဋ္ဌာန်းဟူသည် နာမ်တရားကို သိမ်းဆည်းခြင်း နာမ်တရားကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူခြင်းတည်း။ နာမ်တရားကို အဦးမူသဖြင့် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံ ဖြစ်ကြသည့် နာမ်ရုပ်တို့ကို နှလုံးသွင်းခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ တစ်ဖန် ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းဖြင့် သမထကို နှလုံးသွင်းခြင်း = သမထအာရုံတို့ကို နှလုံးသွင်းခြင်းကိုလည်း ပေါင်းရုံး ရေတွက်အပ်၏။ မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တန် စသည်တို့၌ ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်ပိုင်းတွင် အာ-နာပါနကဲ့သို့သော သမထအာရုံတို့ကို နှလုံးသွင်းမှုကိုလည်း ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်တိုင်က ထည့်သွင်း၍ ဟော-ကြားထားတော်မူသောကြောင့် ဖြစ်၏။ သို့သော် ဤအရာ၌ကား ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံ ဖြစ်ကြကုန်သော ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို နှလုံးသွင်းခြင်းကိုသာလျှင် အလိုရှိအပ်၏ဟု ထင်ရှား ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာ ဆရာတော်သည် ယင်းရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်း နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုပင် - **ရူပပရိဂ္ဂဟ အရူပပရိဂ္ဂဟ** - ဟူ၍ လည်း ခေါ်ဆိုကြောင်းကို ဖွင့်ဆိုသွားတော်မူပေသည်။ (မ-ဋီ-၁-၃၆၈။)

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်း နှစ်မျိုး

တတ္ထ ဘဂဝါ ရူပကမ္မဋ္ဌာနံ ကထေန္တော သင်္ခေပမနသိကာရဝသေန ဝါ ဝိတ္ထာရမနသိကာရဝသေန ဝါ စတုဓာတုဝဝတ္ထာနံ ကထေသိ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၂၅၂။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၈၀။)

ထိုရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်း နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်း နှစ်မျိုးတို့တွင် ဘုရားရှင်သည် ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောကြားတော်မူလတ်သော် -

- ၁။ သင်္ခေပမနသိကာရ = အကျဉ်းနှလုံးသွင်းနည်း၏ အစွမ်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊
- ၂။ ဝိတ္ထာရမနသိကာရ = အကျယ်နှလုံးသွင်းနည်း၏ အစွမ်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း -

ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားမှတ်သားကြောင်း = ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူကြောင်း ဖြစ်သည့် **စတုဓာတုဝဝတ္ထာနံ** ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောကြားတော်မူမြဲ ဓမ္မတာ ဖြစ်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၂၅၂။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၈၀။)

သင်္ခေပမနသိကာရ = ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း အကျဉ်းနှလုံးသွင်းနည်းကို မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တန် (မ-၁-၇၃။) ခြံလည်းကောင်း၊ ဝိတ္ထာရမနသိကာရ = ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း အကျယ်နှလုံးသွင်းနည်းကို မဟာရာဟုလောဝါဒသုတ္တန် (မ-၂-၈၄။)، ဓာတုဝိဘင်္ဂသုတ္တန် (မ-၃-၂၈၃။)، မဟာဟတ္ထိပဒေါပမသုတ္တန် (မ-၁-၂၄၂။)، ဓာတုဝိဘင်းပါဠိတော် (အဘိ-၂-၈၄။) စသည်တို့ခြံလည်းကောင်း ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူ၏။ (မူလဋီ-၂-၁၅၇။)

စတုဓာတုဝဝတ္ထာနံ ကထေသီတိ ဧတ္ထာပိ “ယေဘုယျေနာ”တိ ပဒံ အာနေတွာ သမ္ပန္နိတဗ္ဗံ။ (မ-ဋီ-၁-၃၆၈။) - ဟူသော ဋီကာဆရာတော်၏ သတ်မှတ်ချက်အရ ဤစည်းကမ်းမှာလည်း ယေဘုယျစည်းကမ်းဟု မှတ်ပါ။

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်း သုံးမျိုး

အရူပကမ္မဋ္ဌာနံ ပန ကထေန္တော ယေဘုယျေန ဝေဒနာဝသေန ကထေသိ။ တိဝိဓော ဟိ အရူပကမ္မဋ္ဌာနေ အဘိနိဝေသော ဖဿဝသေန ဝေဒနာဝသေန စိတ္တဝသေနာတိ။ ကထံ? ဧကစ္စဿ ဟိ သံခိတ္တေန ဝါ ဝိတ္ထာရေန ဝါ ပရိဂ္ဂဟိတေ ရူပကမ္မဋ္ဌာနေ တသ္မိံ အာရမ္မဏေ စိတ္တစေတသိကာနံ ပဌမာဘိနိပါတော တံ အာရမ္မဏံ ဖု-သန္တော ဥပ္ပဇ္ဇမာနော ဖဿော ပါကဋ္ဌော ဟောတိ။ ဧကစ္စဿ တံ အာရမ္မဏံ အနုဘဝန္တိ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ဝေဒနာ ပါကဋ္ဌာ ဟောတိ။ ဧကစ္စဿ တံ အာရမ္မဏံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ ဝိဇာနန္တိ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ ဝိညာဏံ ပါကဋ္ဌံ ဟောတိ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၂၅၂။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၈၀။)

= ဘုရားရှင်သည် နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောကြားတော်မူလတ်သော် ယေဘုယျအားဖြင့် (= များသောအားဖြင့်) ဝေဒနာ၏ အစွမ်းဖြင့် ဟောကြားတော်မူလေ့ရှိ၏။ ထင်ရှားစေအံ့။

- နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်း၌ နှလုံးသွင်းနည်းသည် -
- ၁။ ဝေဒနာ၏ အစွမ်းဖြင့် နှလုံးသွင်းနည်း၊
- ၂။ ဖဿ၏ အစွမ်းဖြင့် နှလုံးသွင်းနည်း၊
- ၃။ အသိစိတ်၏ အစွမ်းဖြင့် နှလုံးသွင်းနည်း - ဟု

နှလုံးသွင်းပုံ နည်းစနစ်သည် (၃)မျိုး ရှိ၏။ (၃)မျိုးမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။

- ၁။ အချို့သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား အကျဉ်းနည်းအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ အကျယ်နည်းအားဖြင့် သော်လည်းကောင်း ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သိမ်းဆည်းပြီးလတ်သော် ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပြီးလတ်သော် ထို ရုပ်တရားတည်းဟူသော အာရုံ၌ စိတ်စေတသိက်တို့၏ ရှေးဦးစွာ ကျရောက်ခြင်းသဘောဟူသော ထို ရုပ်တရားတည်းဟူသော အာရုံကို တွေ့ထိလျက် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဖဿသည် ထင်ရှား၏။
- ၂။ အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်အား ထိုအာရုံကို ခံစားလျက် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝေဒနာသည် ထင်ရှား၏။
- ၃။ အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်အား ထိုအာရုံကို ပိုင်းခြားယူ၍ သိလျက် ဖြစ်ပေါ်လာသော အသိစိတ် ဝိညာဏ်သည် ထင်ရှား၏။

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သိမ်းဆည်းပြီးလတ်သော်

ဤအရာ၌ အဋ္ဌကထာများက - ပရိဂ္ဂဟိတေ ရူပကမ္မဋ္ဌာနေ = ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သိမ်းဆည်းပြီးလတ်သော် ဟူသော စကားရပ် တစ်ခုကို ထည့်သွင်း၍ ဖွင့်ဆိုထားတော်မူကြ၏။ ယင်းဖွင့်ဆိုချက်နှင့် ပတ်သက်၍ ဋီကာ ဆရာတော်က အောက်ပါအတိုင်း ရှင်းလင်း တင်ပြထား၏။

ပရိဂ္ဂဟိတေ ရူပကမ္မဋ္ဌာနေတိ ဣဒံ ရူပမုခေန ဝိပဿနာဘိနိဝေသံ သန္တာယဝုတ္တံ၊ အရူပမုခေန ပန ဝိပဿနာဘိနိဝေသော ယေဘုယျေန သမထယာနိကဿ ဣစ္ဆိတဗ္ဗော၊ သော စ ပဌမံ ဈာနဂါနိ ပရိဂ္ဂဟေတွာ တတော ပရံ သေသဓမ္မေ ပရိဂ္ဂဏှာတိ။ (မ-ဋီ-၁-၃၆၉။)

= ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သိမ်းဆည်းပြီးလတ်သော်ဟူသော ဤစကားရပ်ကို ရုပ်တရားကို အဦးမူ၍ ဝိပဿနာ နှလုံးသွင်းခြင်းကို (= ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံ ဖြစ်ကြသည့် ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို နှလုံးသွင်းခြင်း = သိမ်းဆည်းခြင်း = ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူခြင်းကို) ရည်ရွယ်တော်မူ၍ အဋ္ဌကထာဆရာတော်က ဖွင့်ဆိုတော်မူခြင်း ဖြစ်သည်။ နာမ်တရားကို အဦးမူသဖြင့် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံတို့ကို နှလုံးသွင်းခြင်းသည်ကား ယေဘုယျ အားဖြင့် သမထယာနိကပုဂ္ဂိုလ်အား အလိုရှိအပ်ပေ၏။ နာမ်တရားကို အဦးမူသဖြင့် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံ အာရုံတို့ကို နှလုံးသွင်းလိုသော ထိုသမထယာနိကပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း ရှေးဦးစွာ ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်း- ခြားယူအပ် သိမ်းဆည်းအပ်၏။ ထိုနောင် ကြွင်းကျန်ကုန်သော ဈာနဓမ္မ အမည်ရသည့် နာမ်တရားတို့ကိုလည်း ကောင်း၊ ယင်းဈာနဓမ္မမှ ကြွင်းကျန်ကုန်သော ပကိဏ္ဏက သင်္ခါရ အမည်ရသော ကာမာဝစရနာမ်တရားတို့ကို လည်းကောင်း၊ ရုပ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း ဆက်လက်၍ သိမ်းဆည်းရ၏ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူရ၏။ (မ-ဋီ-၁-၃၆၉။)

အသင်ယောဂီ ဘာမှားနေသလဲ?

အသင် ယောဂီသူတော်ကောင်းသည် - “ငါသည် သမထယာနိကပုဂ္ဂိုလ်လော၊ သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိက ပုဂ္ဂိုလ်လော”ဟူသော မေးခွန်းကို မိမိကိုယ်ကို မိမိကိုယ်တိုင် မေးကြည့်ပါ။ သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိကပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်- သည်ဟု အဖြေထွက်လာလျှင်ကား ရုပ်တရားကို အဦးမူသဖြင့် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံ ဖြစ်ကြသည့် ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်း ရှုပွားရတော့မည် ဖြစ်၏။ နာမ်တရားကို အဦးမူသဖြင့် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံ အာရုံဖြစ်ကြသည့် နာမ်ရုပ်တို့ကို နှလုံးသွင်းခြင်း သိမ်းဆည်းခြင်းသည်ကား ယေဘုယျအားဖြင့် သမထယာနိက ပုဂ္ဂိုလ်အားသာလျှင် အလိုရှိအပ်သောကြောင့် ဖြစ်၏။ သို့အတွက် သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိက ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သော အသင်သူတော်ကောင်းသည် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံ ဖြစ်ကြသော ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို နှလုံး သွင်းလိုခဲ့သော် ရုပ်တရားကို အဦးမူ၍ ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းရမည် ဖြစ်ကြောင်းကိုကား အထူးဂရုပြု၍

မှတ်ယူစွဲပိုက်လေရာသည်။ တစ်ဖန် ရုပ်တရားကို အဦးမူ၍ ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းရာဝယ် နာမ်တရားတို့ကို မသိမ်းဆည်းမီ ရုပ်တရားကို ဦးစွာသိမ်းဆည်းထားပြီး ဖြစ်ရမည်။ ထိုနောင် နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရာဝယ် သိမ်းဆည်းပုံ နည်းစနစ်သုံးမျိုးတို့တွင် မိမိ အသိဉာဏ်၌ ထင်ရှားရာ လွယ်ကူရာက စ၍ သိမ်းဆည်းနိုင်ပါသည်။ အကယ်၍ အသင် ယောဂီသူတော်ကောင်းသည် သမထယာနိကပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်ခဲ့ပါမူကား ဤနာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း အစတွင် တင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဈာန်အင်္ဂါတို့က စ၍ နာမ်ရုပ်တို့ကို သိမ်းဆည်းလိုပါက သိမ်းဆည်းနိုင်သည်သာ ဖြစ်သည်။ ယခုတစ်ဖန် ရှေးနှင့်နောက် အဓိပ္ပါယ်အယူအဆ ဆက်စပ်မိစေရန် ဤဝေဒနာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန် ပိုင်းတွင် အဋ္ဌကထာတို့၌ ဖွင့်ဆိုရေးသားထားတော်မူကြသော နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်း နှလုံးသွင်းပုံ သိမ်းဆည်းပုံ နည်း-စနစ်သုံးမျိုးကို ထပ်မံ၍ တင်ပြအပ်ပါသည်။

၁။ ဖဿ ထင်ရှားသော ပုဂ္ဂိုလ်

တတ္ထ ယဿ ဖဿော ပါကဋ္ဌော ဟောတိ၊ သောပိ “န ကေဝလံ ဖဿောဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တေန သဒ္ဓိံ တဒေဝါရမ္မဏံ အနုဘဝမာနာ ဝေဒနာပိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ သဉ္ဇာနနမာနာ သညာပိ၊ စေတယမာနာ စေတနာပိ၊ ဝိဇာနနမာနံ ဝိညာဏမ္ပိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ”တိ ဖဿပဉ္စမကေယေဝ ပရိဂ္ဂဏှာတိ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၂၅၂။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၈၀။)

= ထိုသုံးမျိုးတို့တွင် အကြင်ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်၌ ဖဿသည် ထင်ရှား၏။ ထိုဖဿထင်ရှားသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း - “ဖဿတစ်ခုတည်း သက်သက်သာ ဖြစ်ပေါ်လာသည်ကား မဟုတ်သေး၊ ထိုဖဿနှင့် အတူတကွ ထိုအာရုံကိုပင် ခံစားတတ်သော ဝေဒနာသည်လည်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုအာရုံကိုပင် မှတ်သားတတ်သော (= မှတ်သိ သိသော) သညာသည်လည်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုအာရုံပေါ်သို့ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ရောက်အောင် စေ့ဆော်တတ်သော စေတနာသည်လည်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုအာရုံကို ပိုင်းပိုင်းခြားခြား သိတတ်သော (= သညာ ပညာတို့ သိပုံမှ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ သိသော) ဝိညာဏ်သည်လည်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏” - ဟု ဤသို့ နှလုံး-ပိုက်၍ ဖဿလျှင် ငါးခုမြောက်ရှိသော ဖဿပဉ္စမကတရားတို့ကိုသာလျှင် သိမ်းဆည်း၏ ဉာဏ်ဖြင့်ပိုင်းခြားယူ၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၂၅၂။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၈၀။)

၂။ ဝေဒနာ ထင်ရှားသော ပုဂ္ဂိုလ်

ယဿ ဝေဒနာ ပါကဋ္ဌော ဟောတိ၊ သောပိ “န ကေဝလံ ဝေဒနာဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တာယ သဒ္ဓိံ တဒေဝါရမ္မဏံ ဖုဿမာနော ဖဿောပိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ သဉ္ဇာနနမာနာ သညာပိ၊ စေတယမာနာ စေတနာပိ၊ ဝိဇာနနမာနံ ဝိညာဏမ္ပိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ”တိ ဖဿပဉ္စမကေယေဝ ပရိဂ္ဂဏှာတိ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၂၅၂။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၈၀။)

= အကြင် ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်၌ ဝေဒနာသည် ထင်ရှား၏။ ထိုဝေဒနာ ထင်ရှားသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း - “ဝေဒနာ တစ်ခုတည်းသက်သက်သာ ဖြစ်ပေါ်လာသည်ကား မဟုတ်သေး၊ ထိုဝေဒနာနှင့် အတူတကွ ထိုအာရုံကိုပင် တွေ့ထိတတ်သော ဖဿသည်လည်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုအာရုံကိုပင် မှတ်သားတတ်သော သညာသည်လည်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုအာရုံပေါ်သို့ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ရောက်အောင် စေ့ဆော်ပေးတတ်သော စေတနာသည်လည်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုအာရုံကိုပင် ပိုင်းပိုင်းခြားခြား သိတတ်သော ဝိညာဏ်သည်လည်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏”ဟု ဤသို့ နှလုံးပိုက်၍ ဖဿလျှင် ငါးခုမြောက်ရှိသော ဖဿပဉ္စမကတရားတို့ကိုပင်လျှင် သိမ်းဆည်း၏ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူ၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၂၅၂။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၈၀။)

၃။ အသိစိတ် = ဝိညာဏ် ထင်ရှားသော ပုဂ္ဂိုလ်

ယဿ ဝိညာဏံ ပါကဋိံ ဟောတိ၊ သောပိ “န ကေဝလံ ဝိညာဏမေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တေန သဒ္ဓိံ တဒေဝါ-
ရမ္မဏံ ဖုဿမာနော ဖဿောပိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ အနုဘဝမာနာ ဝေဒနာပိ၊ သဉ္ဇာနနမာနာ သညာပိ၊ စေတယမာနာ
စေတနာပိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ”တိ ဖဿပဉ္စမကေယေဝ ပရိဂ္ဂဟာတိ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၂၅၂။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၈၀။)

= အကြင် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်၌ အသိစိတ် = ဝိညာဏ်သည် ထင်ရှား၏။ ထိုအသိစိတ် = ဝိညာဏ်
ထင်ရှားသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း - “အသိစိတ် = ဝိညာဏ် တစ်ခုတည်းသက်သက်သာ ဖြစ်ပေါ်လာ
သည်ကား မဟုတ်၊ ထိုဝိညာဏ်နှင့် အတူတကွ ထိုအာရုံကိုပင် တွေ့ထိတတ်သော ဖဿသည်လည်း ဖြစ်ပေါ်
လာ၏။ ထိုအာရုံကိုပင် ခံစားတတ်သော ဝေဒနာသည်လည်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုအာရုံကိုပင် မှတ်သားတတ်သော
သညာသည်လည်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုအာရုံပေါ်သို့ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ရောက်အောင် စေ့ဆော်ပေးတတ်သော
စေတနာသည်လည်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏။” - ဟု ဤသို့ နှလုံးပိုက်၍ ဖဿလျှင် ငါးခုမြောက်ရှိသော ဖဿပဉ္စမက
တရားတို့ကိုပင်လျှင် သိမ်းဆည်း၏ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူ၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၂၅၂။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၈၀။)

တူညီသော ပရိဂ္ဂဟ ရှိသည်

ဖဿပဉ္စမကေယေဝါတိ ဧဝ-သဒ္ဓေန ဝုတ္တေသု တီသုပိ မုခေသု ပရိဂ္ဂဟဿ သမာနတံ ဒဿေတိ။
(မူလဋီ-၂-၁၅၇။)

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သိမ်းဆည်းပြီး၍ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သိမ်းဆည်းလတ်
သော် ဖဿ၏ အစွမ်းဖြင့် သိမ်းဆည်းနည်း၊ ဝေဒနာ၏ အစွမ်းဖြင့် သိမ်းဆည်းနည်း၊ အသိစိတ်ဝိညာဏ်၏
အစွမ်းဖြင့် သိမ်းဆည်းနည်းဟူသော သုံးမျိုးသော သိမ်းဆည်းနည်းတို့တွင် မည်သည့်နည်းဖြင့် သိမ်းဆည်းသည်
ပင်ဖြစ်စေ = မည်သည့်တရားကို အဦးမူ၍ သိမ်းဆည်းသည်ပင် ဖြစ်စေ သိမ်းဆည်းရမည့် ပရမတ္ထဓာတ်သား-
တို့ကား တူညီလျက်ပင် ရှိသည်ဟု ဖဿပဉ္စမကေယေဝ၌ ပါရှိသော ဧဝ-သဒ္ဓါ = သာလျှင်ဟူသော သဒ္ဓါက
ဖော်ပြလျက် ညွှန်ပြလျက် ရှိ၏။ သို့အတွက် ဝေဒနာကိုရှုသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝေဒနာတစ်ခုတည်း
ကိုသာ သိမ်းဆည်း ရှုပွားရသည် မဟုတ်ဘဲ ဝေဒနာကို အဦးမူ၍ ဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ဖက် စိတ်စေတသိက် သမ္ပ-
ယုတ်တရားစုကို စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ သိမ်းဆည်း ရှုပွားရမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ တရား
စစ် တရားမှန်ကို လိုလားတောင့်တလျက်ရှိသော သူတော်ကောင်းမှန်သမျှ ရိသေလေးမြတ်စွာ လိုက်နာရမည့်
စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက် တစ်ရပ်ပင် ဖြစ်ပေသည်။ (မ-ဋီ-၁-၃၇၀ - လည်း ကြည့်ပါ။)

ဣမေသံ ပန ဖဿာဒီနံ တဿ တဿ ပါကဋ္ဌဘာဝေါ ပစ္စယဝိသေသသိဒ္ဓဿ ပုဗ္ဗာဘောဂဿ ဝသေန
ဝေဒိတဗ္ဗော။ (မ-ဋီ-၁-၃၆၉။)

ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ ဝိညာဏ်တရားတို့တွင် တစ်ခုခုသော တရား၏ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်၌ ဦးစွာ
ထင်ရှားလာမှုမှာ -

၁။ အတိတ်က ဖြည့်ဆည်းပူးခဲ့သော ပါရမီ အကြောင်းတရား၊

၂။ ပစ္စုပ္ပန်တွင် ဖဿ ထင်ရှားအောင်၊ သို့မဟုတ် ဝေဒနာ ထင်ရှားအောင်၊ သို့မဟုတ် အသိစိတ် = ဝိညာဏ်
ထင်ရှားအောင် ကျေးဇူးပြုပေးနေသော ဝတ္ထု-အာရုံ စသော အကြောင်းတရားများ -

ဤအကြောင်းတရားများ အပေါ်၌ အခြေစိုက်လျက် ရှိ၏။ ယင်းအကြောင်းတရားများကြောင့် ပြီးစီးလာသော နာမ်တရားတို့ကို မသိမ်းဆည်းမီ ရှေးအဖို့က (= သိမ်းဆည်းတော့မည့် ဆဲဆဲတွင်) ဖြစ်ပေါ်လာသော နှလုံးသွင်းမှု အာဘောဂ၏ အစွမ်းဖြင့် ထင်ရှားလာရသည်ဟု သိရှိပါလေ။ (မ-ဇီ-၁-၃၆၉။)

ဤဋီကာဆရာတော်၏ ဖွင့်ဆိုတော်မူသည့် စကားရပ်များနှင့်အညီ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ရှေးရှေးပါရမီအကြောင်းနှင့် မှီရာဝတ္ထုရုပ်၊ အာရုံရုပ်တို့၏ ထင်ထင်ရှားရှား ကျေးဇူးပြုပေးမှု စသော အကြောင်းတရားတို့ ညီညွတ် ပေါင်းဆုံမိသောအခါ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်ကလည်း၊ ဖဿကို အဦးမူ၍၊ သို့မဟုတ် ဝေဒနာကို အဦးမူ၍၊ သို့မဟုတ် ဝိညာဏ်ကို အဦးမူ၍ နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းလိုသော နှလုံးသွင်းမှု အာဘောဂ ရှိနေလျှင် မိမိ၏ နှလုံးသွင်းမှု အာဘောဂနှင့် လျော်ညီစွာ ဖဿ စသော တရားသုံးမျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသည် ဦးစွာ ထင်ရှားလာသည်သာ ဖြစ်ပေသည်ဟု မှတ်သားပါလေ။

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သိမ်းဆည်းနည်း သုံးနည်းတို့တွင် တစ်နည်းနည်းဖြင့် နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပြီးသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အထူးသဖြင့် ဝေဒနာကို အဦးမူ၍ နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပြီးသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် တစ်ဖန် နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်ကို ရရှိအောင် ရှေ့သို့ ဆက်လက်၍ ကြိုးပမ်းရမည့် လုပ်ငန်းခွင်ကို အဋ္ဌကထာများက အောက်ပါအတိုင်း ဆက်လက်၍ ညွှန်ကြားထားတော်မူ၏။

နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်

သော “ဣမေ ဖဿပဉ္စမကာ ဓမ္မာ ကိံ နိဿိတာ”တိ ဥပစာရေန္တော “ဝတ္ထု နိဿိတာ”တိ ပဇာနာတိ။ ဝတ္ထု နာမ ကရဇကာယော၊ ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ “ဣဒ္ဓ ပန မေ ဝိညာဏံ ဧတ္ထသိတံ ဧတ္ထပဋိဗဒ္ဓံ”န္တိ။ သော အတ္ထတော ဘူတာနိ စေဝ ဥပါဒါရူပါနိ စ။ ဧဝမေတ္ထ ဝတ္ထု ရူပံ၊ ဖဿပဉ္စမကာ နာမန္တိ နာမရူပမေဝ ပဿတိ။ ရူပဉ္စေတ္ထ ရူပက္ခန္ဓော၊ နာမံ စတ္တာရော အရူပိနော ခန္ဓာတိ ပဉ္စက္ခန္ဓမတ္တံ ဟောတိ။ နာမရူပဝိနိမုတ္တာ ဟိ ပဉ္စက္ခန္ဓာ ပဉ္စက္ခန္ဓဝိနိမုတ္တံ ဝါ နာမရူပံ နတ္ထိ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၂၅၂-၂၅၃။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၈၁။)

= ထိုယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်သည် “ဤဖဿလျှင် ငါးခုမြောက် ရှိကြကုန်သော ဖဿပဉ္စမကတရားတို့သည် အဘယ်ကို မှီ၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြပါကုန်သနည်း”ဟု ဤသို့ စူးစမ်းဆင်ခြင်လတ်သော် “ဤဖဿပဉ္စမကတရားတို့သည် ဝတ္ထုရုပ်ကို မှီ၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်၏”ဟု ဤသို့ သိရှိလာ၏။ ဤ၌ ဝတ္ထုဟူသည် စက္ခုဝတ္ထုသောတဝတ္ထု ဃာနဝတ္ထု ဇိဝှိဝတ္ထု ကာယဝတ္ထု ဟဒယဝတ္ထုဟူသော ဝတ္ထုရုပ်သက်သက်ကိုသာ ဆိုလိုသည်မဟုတ်၊ ကရဇကာယ အမည်ရသော ရုပ်တရားအပေါင်းကို ဆိုလို၏။ ယင်းကရဇကာယဟူသော ဝတ္ထုရုပ်ကို ရည်ရွယ်တော်မူ၍ - “ငါ၏ ဤဝိညာဏ်သည် ဤကရဇကာယ၌ မှီနေ၏၊ ဤကရဇကာယနှင့် ဆက်စပ်လျက် ဖြစ်နေ၏”ဟု (ဒီ-၁-၇၂။) သာမညဖလသုတ္တန်၌လည်းကောင်း၊ (မ-၂-၂၀၉။) မဟာသကုလုဒါယိသုတ္တန်၌လည်းကောင်း ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူ၏။ ယင်း ကရဇကာယဟူသည် ပရမတ္ထတရားကိုယ်အနက်သဘောအားဖြင့် မဟာဘုတ်ဓာတ်ကြီးလေးပါးတို့နှင့် (၂၄)မျိုးသော ဥပါဒါရုပ်တို့ပင် ဖြစ်ကြသည်။ (ကံ-စိတ်-ဥတု-အာဟာရဟူသော အကြောင်းတရား လေးပါးတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်နေကြကုန်သော (၅၄)မျိုး (၄၄)မျိုး စသော ရုပ်တရားတို့ပင်တည်း။ ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း ဇယားများတွင် ကြည့်ပါ။) ဤ၌ -

၁။ ကရဇကာယဟူသော ဝတ္ထုကား ရုပ်တရားတည်း၊

၂။ ဖဿပဉ္စမကတရားတို့ကား နာမ်တရားတည်း။

ဤသို့လျှင် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် နာမ်ရုပ်မျှကိုသာလျှင် ဉာဏ်မျက်စိဖြင့် တွေ့မြင်နေ၏။ ဤနာမ်ရုပ် နှစ်မျိုးတို့တွင် -

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - သတိပဋ္ဌာန် (၄)ပါး အခန်း

၁။ ရုပ်တရားကား ရူပက္ခန္ဓာတည်း၊

၂။ နာမ်တရားကား နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတည်း။ (ဝေဒနာက္ခန္ဓာ သညာက္ခန္ဓာ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ဝိညာဏက္ခန္ဓာတည်း။)

ဤသို့လျှင် ခန္ဓာငါးပါးမျှသာ ဖြစ်၏။ မှန်ပေသည် -

၁။ နာမ်ရုပ် နှစ်ပါးမှ လွတ်ကုန်သော ခန္ဓာငါးပါးတို့သည်လည်း မရှိကုန်။

၂။ ခန္ဓာငါးပါးမှ လွတ်သော နာမ်ရုပ်သည်လည်း မရှိပေ။

ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ် - ဝိပဿနာဉာဏ်

သော “ဣမေ ပစ္စက္ခန္ဓာ ကိံ ဟေတုကာ”တိ ဥပပရိက္ခန္ဓော အဝိဇ္ဇာဒိဟေတုကာတိ ပဿတိ။ တတော ပစ္စယော စေဝ ပစ္စယုပ္ပန္န ဣဒံ၊ အညော သတ္တော ဝါ ပုဂ္ဂလော ဝါ နတ္ထိ၊ သုဒ္ဓသင်္ခါရပုဉ္ဇမတ္တမေဝါတိ သပ္ပစ္စယ- နာမရူပဝသေနေဝ တိလက္ခဏံ အာရောပေတွာ ဝိပဿနာပဋိပါဋိယာ အနိစ္စံ ဒုက္ခံ အနတ္တာတိ သမ္မသန္တော ဝိစရတိ။ သော အဇ္ဇ အဇ္ဇာတိ ပဋိဝေဓံ အာကင်္ခမာနော တထာရူပေ ဒိဝသေ ဥတုသပ္ပါယံ ပုဂ္ဂလသပ္ပါယံ ဘောဇနသပ္ပါယံ ဓမ္မဿဝနသပ္ပါယံ ဝါ လဘိတွာ ဧကပလ္လင်္ကေန နိသိန္ဓောဝ ဝိပဿနံ မတ္တကံ ပါပေတွာ အရဟတ္တေ ပတိဋ္ဌာသိ။ ဧဝံ ဣမေသံ တိဏ္ဏမ္ပိ ဇနာနံ ယာဝ အရဟတ္တာ ကမ္မဋ္ဌာနံ ကထိတံ ဟောတိ။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၂၅၃။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၈၁။)

= ထိုယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်သည် “ဤခန္ဓာငါးပါးတို့သည် အဘယ်အကြောင်းတရား ထင်ရှား ရှိကြပါကုန် သနည်း”ဟု ဤသို့ ဉာဏ်ဖြင့် စူးစမ်းဆင်ခြင်လတ်သော် အဝိဇ္ဇာ စသော အကြောင်းတရား ထင်ရှားရှိကုန်၏ ဟု ဉာဏ်မျက်စိဖြင့် မြင်သိလေ၏။ (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်းတွင် ထင်ရှားလတ္တံ့။)

ထိုယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်သည် ထိုပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ကို ရရှိပြီးသည်မှ နောက်ကာလ၌ - ဤနာမ် ရုပ်ဟူသည် အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားမျှသာ ဖြစ်၏။ အကြောင်း-အကျိုးမှ တစ်ပါးသော သတ္တဝါသည် လည်းကောင်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်းကောင်း မရှိ၊ အကြောင်း-အကျိုး = သင်္ခါရတရား အစုအပုံသက်သက်မျှသည် သာ ဖြစ်၏။ ဤသို့ သိရှိလာ၏။ ဤသို့ သိရှိပြီးနောက် အကြောင်းတရားနှင့် တကွသော နာမ်ရုပ်၏ အစွမ်းဖြင့် သာလျှင် လက္ခဏာရေးသုံးတန်သို့ တင်၍ ဝိပဿနာဉာဏ်စဉ်အားဖြင့် အစဉ်အတိုင်း အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု အဖန်ဖန် သုံးသပ်လျက် လှည့်လည်၏။ (ဝိပဿနာပိုင်းတွင် ထင်ရှားလတ္တံ့။)

ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ယနေ့ ယနေ့ဟူ၍ (= ယနေ့ပင် သစ္စာလေးပါးကို သိရပေအံ့၊ ယနေ့ပင် သစ္စာ လေးပါးကို သိရပေအံ့ - ဟူ၍) သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်းသိတတ်သော မဂ်ဉာဏ်ကို လိုလားတောင့်တလျက် အရဟတ္တဖိုလ်၌ တည်နိုင်လောက်အောင်သော သဘောရှိသော ထိုနေ့၌ -

၁။ ဥတုသပ္ပါယ = မျှတသော ဥတုကိုလည်းကောင်း၊

၂။ ပုဂ္ဂလသပ္ပါယ = မျှတသော မိတ်ကောင်း ဆွေကောင်း ဆရာကောင်း သမားကောင်း ပုဂ္ဂိုလ်ကိုလည်း- ကောင်း၊

၃။ ဘောဇနသပ္ပါယ = မျှတသော ဘောဇဉ်ကိုလည်းကောင်း၊

၄။ ဓမ္မဿဝနသပ္ပါယ = အရဟတ္တဖိုလ်ကို ပေါက်စေနိုင်လောက်အောင်သော မျှတသော တရားနာကြားခွင့် ကိုလည်းကောင်း -

ဤသပ္ပါယ (၄)ပါးကို ရရှိလတ်သော် တစ်ထိုင်တည်းဖြင့် ထိုင်လျက်သာလျှင် ဝိပဿနာဉာဏ်ကို မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်သို့ ဆိုက်အောင် အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်စေ၍ အရဟတ္တဖိုလ်၌ တည်လေပြီ။ ဤသို့လျှင် -

- ၁။ ဖဿ ထင်ရှားသော ပုဂ္ဂိုလ်၊
- ၂။ ဝေဒနာ ထင်ရှားသော ပုဂ္ဂိုလ်၊
- ၃။ ဝိညာဏ် ထင်ရှားသော ပုဂ္ဂိုလ် -

ဤပုဂ္ဂိုလ် သုံးဦးတို့အတွက် အရဟတ္တဖိုလ်တိုင်အောင်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားတော်မူအပ်ပြီး ဖြစ်ပေသည်။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၂၅၃။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၈၁။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာကြီးတို့၏ ရှင်းလင်း ဖွင့်ဆိုထားတော်မူသည့်အတိုင်း ဖဿ ထင်ရှားသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း ဖဿ တစ်ခုတည်းကိုသာ ရှုနေရသည် မဟုတ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝေဒနာ ထင်ရှားသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း ဝေဒနာ တစ်ခုတည်းကိုသာ ရှုနေရသည် မဟုတ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိညာဏ် ထင်ရှားသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း အသိစိတ် = ဝိညာဏ် တစ်ခုတည်းကိုသာ ရှုနေရသည် မဟုတ်သည်ကိုလည်းကောင်း ခိုင်မြဲသော သတိတရား ဖြူစင်ဖြောင့်စင်းသော စိတ်ထားဖြင့် စွဲမြဲစွာ နာယူမှတ်သားလေရာသည်။

သတိပဋ္ဌာန် ခွဲပုံ

တစ်ဖန် ဤသို့လည်း မှတ်သားပါလေဦး -

၁။ ဝေဒနာကို အဦးမူ၍ နာမ်ရုပ်တို့ကို သိမ်းဆည်းပြီးလျှင် အကြောင်းတရားတို့ကို ရှာဖွေလျက် အကြောင်းတရားနှင့် တကွသော ယင်းနာမ်ရုပ်တို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ခဲ့သော် **ဝေဒနာ-နုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်**ကို ပွားများနေသည် မည်၏။

၂။ အသိစိတ် = ဝိညာဏ်ကို အဦးမူ၍ နာမ်ရုပ်တို့ကို သိမ်းဆည်းပြီးလျှင် အကြောင်းတရားတို့ကို ရှာဖွေလျက် အကြောင်းတရားနှင့် တကွသော ယင်းနာမ်ရုပ်တို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ခဲ့သော် **စိတ္တာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်**ကို ပွားများနေသည် မည်၏။

၃။ ဖဿကို အဦးမူ၍ နာမ်ရုပ်တို့ကို သိမ်းဆည်းပြီးလျှင် အကြောင်းတရားတို့ကို ရှာဖွေလျက် အကြောင်းတရားနှင့် တကွသော ယင်းနာမ်ရုပ်တို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်ခဲ့သော် **ဓမ္မာ-နုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်**ကို ပွားများနေသည် မည်၏။

၄။ တစ်ဖန် သမာဓိကို အဆင့်ဆင့် ထူထောင်ပြီးနောက် ယင်းသမာဓိကို ဝိပဿနာ၏ အခြေပါဒက ပြု၍ ရုပ်တရားကို အဦးမူ၍ ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းပြီးလျှင် အကြောင်းတရားတို့ကို ရှာဖွေလျက် အကြောင်းတရားနှင့် တကွသော ယင်းရုပ်နာမ်တို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ခဲ့သော် **ကာယာ-နုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်**ကို ပွားများနေသည် မည်၏။

ဤဥပဒေသကိုလည်း အထက်ပါ အဋ္ဌကထာစကားရပ်တို့က ညွှန်ကြားပြသနေသည်ဟုလည်း မှတ်သားပါလေ။ ဤရေးသားတင်ပြခဲ့ပြီးသော အကြောင်းအရာတို့ကား ဝေဒနာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်ပိုင်းတွင် အဋ္ဌကထာတို့၏ ဖွင့်ဆိုချက်များ ဖြစ်ကြ၏။ ဤမျှနှင့်ကား မပြီးဆုံးသေးပါ။ ဝေဒနာအကြောင်း သိကောင်းစရာများကို အဋ္ဌကထာများက ဆက်လက်၍ ဖွင့်ဆိုထားတော်မူကြသဖြင့် ဆက်လက်၍ တင်ပြအပ်ပါသည်။

သတိပဋ္ဌာန်လေးပါးတို့တွင် နှစ်ခုမြောက် ဖြစ်သော ဤဝေဒနာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန် ဒေသနာတော်၌ ဘုရားရှင်သည် အရူပကမ္မဋ္ဌာန်း = နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောကြားတော်မူလတ်သည်ရှိသော် ဝေဒနာ ထင်ရှားသော ပုဂ္ဂိုလ်အား ရည်ရွယ်တော်မူ၍ ဝေဒနာ၏ အစွမ်းဖြင့် ဝေဒနာကို အဦးမူသဖြင့် ဝေဒနာကို ဦးတည်လျက်